بازرسی شد
۲۷ - ۳۶

کتابخانه مجلس شورای ملی
کتاب مقدمة الادب زمخشری
مؤلف زمخشری
موضوع
شماره نسخه ۲۱۹۶
شماره ثبت کتاب
۲۳۱۱۵

خطی - فهرست شده
۱۷۹ـ صندوق

۲۱۹۶
~~۲۳۴۹~~

مقدمة الادب في علم اللغة للزمخشري صاحب الكشاف

٢٨٠٧

مقدمة الادب في علم اللغة

للزمخشري

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

هذا كتاب المقدمة

ان الكرام اذا ما ايسروا ذكروا

قال النبي عليه السلام

من مشى منكم الى طعام

فقد دخل سارقا وخرج

صدق رسول الله

قال النبي عليه السلام

يوم القيامة

مقدمة الادب في علم اللغة

٣٧ - ٣٦

٧٩

٤٩

بسم الله الرحمن الرحيم

باب فَعَلَ يَفْعَلُ فَعْلاً

ماضي مضارع مصدر

أَهْنَأَهُ الطَّعَامُ يَهْنِئُهُ وَتَهْنُؤُهُ وَيَهْنَأُهُ وَهَنِئَهُ

يَهْنَأُ هُنُوءًا وَهَنْأً وَهَنُؤَ الطَّعَامُ تَهْنُؤُ هَنَاءً

وَهَنَأً وَهُوَ هَنِيءٌ وَهَنَأَ الْبَعِيرَ بِالْقَطِرَانِ

يَهْنِئُهُ وَيَهْنُؤُهُ وَيَهْنَأُهُ هَنْأً وَهُوَ الْهِنَاءُ

ب ثَلَبَهُ يَثْلِبُهُ وَيَثْلُبُهُ ثَلْبًا وَهِيَ الْمَثْلَبَةُ

وَالْمَثَالِبُ جَذَبَهُ جَذْبًا وَهِيَ الْجَذْبَةُ جَلَبَهُ

يَجْلِبُهُ وَيَجْلُبُهُ جَلْبًا وَجَلَبًا وَهُوَ الْجَلَبُ وَالْجَلِيبُ

حَصَبَهُ بِالْحَصْبَاءِ حَصْبًا وَهُوَ الْحَصَبُ حَطَبَ حَطْبًا

خَضَبَ الشَّعْرَ خَضْبًا وَهُوَ الْخِضَابُ صَلَبَهُ يَصْلِبُهُ

وَيَصْلُبُهُ صَلْبًا ضَرَبَ مَثَلاً وَضَرَبَ فِي الْأَرْضِ

وَضَرَبَ فِي الْمَاءِ وَضَرَبَهُ عَلَى أُذُنِهِ وَضَرَبَهُ بِكَذَا ضَرْبًا

وَهِيَ مَضْرِبَةُ السَّيْفِ وَالْمَضَارِبُ وَضَرَبَ الْفَحْلُ النَّاقَةَ

ضِرَابًا وَضَرَبَ الْجُرْحُ ضَرَبَانًا عَتَبَ عَلَيْهِ يَعْتِبُ

وَيَعْتُبُ عَتْبًا وَمَعْتَبَةً وَمَعْتِبَةً عَزَبَ عَنْهُ يَعْزِبُ

وَيَعْزُبُ عُزُوبًا عَصَبَ رَأْسَهُ بِالْعِصَابَةِ عَصْبًا

غَصَبَهُ الشَّيْءَ وَغَصَبَ مِنْهُ الشَّيْءَ وَغَصَبَهُ عَلَى الشَّيْءِ غَصْبًا

غَلَبَهُ عَلَى الشَّيْءِ

غَلَبًا وغَلَبًا وغَلَبَةً قَضَبَهُ قَضْبًا قَطَبَ الشَّرابَ يَقْطِبُ

ويَقْطُبُ وقَطَبَ ما بَيْنَ عَيْنَيْهِ قَطْبًا قَلَبَهُ قَلْبًا كَذَبَهُ

يَكْذِبُهُ وكَذَبَهُ يَكْذِبُهُ كَذِبًا وكِذْبًا وكِذّابًا كَسَبَ المالَ

وكَسَبَهُ كَذا كَسْبًا نَجُبَ نَجِيبًا نَسَبَ المَرْأَةَ يَنْسِبُ

ويَنْسُبُ نَسِيبًا نَصَبَ الشَّيْءَ ونَصَبَ الحَرْفَ ونَصَبَ لَهُ

نُصْبًا نَضَبَ الماءُ يَنْضِبُ ويَنْضُبُ نُضُوبًا نَعَبَ الغُرابُ

... ويَنْعَبُ نَعِيبًا ت أَلَتَهُ حَقَّهُ أَلْتًا أَمَتَ السِّقاءَ

... الشَّيْءَ أَمْتًا خَفَتَ صَوْتُهُ يَخْفِتُ وخَفَتَ خُفُوتًا

... رَفْتًا وهو الرُّفاتُ سَبَتَتِ اليَهُودُ تَسْبِتُ

وتَسْبُتُ سَبْتًا وسَبَتَ سُباتًا كَبَتَهُ اللهُ كَبْتًا لَفَتَ عَنْهُ

وَجْهَهُ لَفْتًا نَحَتَ الخَشَبَةَ يَنْحِتُ ويَنْحُتُ ويَنْحَتُ نَحْتًا

ث ثَلَثَ القَوْمَ ثَلْثًا رَفَثَ يَرْفِثُ ويَرْفُثُ رَفْثًا

ورَفَثًا طَمَثَ المَرْأَةَ يَطْمِثُ ويَطْمُثُ طَمْثًا نَفَثَ فِي العُقْدَةِ

نَفْثًا ج حَلَجَ القُطْنَ حَلْجًا وهو الحَلِيجُ خَدَجَتِ

النّاقَةُ وَلَدَها خِداجًا وخَلَجًا خَلَجَتْ عَيْنُهُ تَخْلِجُ وتَخْلُجُ

خُلُوجًا وخَلَجانًا وخَلَجَتْ تَخْلِجُ خَلْجًا وهي خَلِيجَةٌ

شَحَجَ البَغْلُ يَشْحِجُ ويَشْحَجُ وشَحَجَ الغُرابُ شَحِيجًا وشُحاجًا

مَشَجَهُ يَمْشِجُ ويَمْشُجُ مَشْجًا نَتَجَ النّاقَةَ نَتْجًا ونُتِجَتْ

نسج الناقة نتاجا نسج الثوب نسجا وهو النسج وهو نسيج
اشتر ماده بيافت جامه را واين بافته واوی

جنح دجح وجنحه ج جنح اليه وله يجنح ويجنح رجح الميزان
همتاست ميل كرد باو م ميل مى كند بچربيد ترازو

ملح يرجح ويرجح رجحانا ملح القدر تملح وتملح
نمك كرد در ديگ

منح منحا منحه يمنح ويمنح منحا وهي المنحة والمنيحة
عطا داد او را واين عطا م

نبح والمنح والمنائح نبح الكلب ينبح وينبح نبحا ونباحا
بانگ كرد سگ

نضح نطح نضحه بالماء ينضح وينضح نضحا نطحه الثور ينطح
بزد او را باب بسرون زد او را گاو

نكح جلد وينطح نطحا نكح المرأة نكاحا جلده السلطان
نكاح كرد زن را بتازيانه زد او را سلطان

حسد جلدا حسده يحسده ويحسده حسدا وحسودا احشد
حسد كرد او را گرد كرد

حشد القوم يحشد ويحشد حشدا وحشدوا بانفسهم يحشدون
مردان را خود گرد شدند

ويحشدون

حقد **حفد**
ويحشدون حشودا احفد حفد حفدانا وهم الحفدة حقد
خود گرد مى شوند بشتافت بخدمت وايشان خدمتكاران كينه ور شد

خضد عليه يحقد وحقد يحقد حقدا وحقدا خضد الشجرة
بوری م خار بريد از درخت

رفد سرد خضدا رفده رفدا وهو الرفد سرد الدرع وسرد
عطا داد او را واين عطا ببافت زره را بيوسته كرد

سفد القراءة والحديث يسرد ويسرد سردا سفد الطائر
خواندن را وسخن را بر آمد مرغ بر ماده اش

شرد انثاه يسفد وسفد يسفد سفادا شرد البعير شرادا
م بگريخت اشتر
والله صفد

صفد ضمد صفده صفدا وهو الصفد والصفاد ضمد الجرح ضمدا
بند نهاد او را واين بند م مرهم نهاد جراحت را

عقد وهو الضماد عقد العقدة وعقد الحساب عقدا
واين مرهم جراحت ببست گره را با انگشت كرد شمار را
مرهم

عمد وهي عقود الحساب عمده وعمد له وعمد اليه وعمد
واين عقدها شمار آهنگ كرد بدو م م ستون نهاد

الحائط وعمد المريض عمدا وهو العميد والعماد
ديوار را بالش نهاد بيمار را واين ستون ستون يا بالش

غمد ٧ غمد السيف غمدا فصد العرق فصدا وهو الفصيد
در نیام کرد شمشیر را / رگ زد / واین رود کانی برخون

فقد قصد — فقده فقدا وفقدانا قصده وقصد له وقصد اليه
کم کرد اورا / آهنگ کرد بدو / م / م

نضد — قصدا نضد الثياب ينضد وينضد نضدا وهو
بر یکدیگر نهاد جامها را

حنذ — النضد والنضيد خ حنذ اللحم يحنذ ويحنذ حنذا
واین جامها بر یکدیگر نهاده / بریان کرد گوشت را / بریان میکند

نبذ ابرق — وهو حنيذ نبذ الشيء ونبذ النبيذ نبذا ب ابرقه
واین گوشت بریان کرده / انداخت چیز را / نبیذ افکند خرما را / بگزید اورا

ابر — العقرب ابرا وهو المئبر وابر النخلة ابارا اجره الله
کژدم / واین نیش کژدم / باردار کرد درخت خرما را / مزد داد اورا خدای

اسر — يأجره ويأجره اجرا اسره اسرا واسارا وهو الاسير
اسیر کرد اورا / واو اسیر

جزر — وهم الاسرى والاسارى واسره الله اسرا جزر الجزور
ح / ح / قوی بیافرید اورا خدای / بکشت اشتر قربانی را

حسر — جزرا وتجزر جزرا حسر عن رأسه وعن ذراعيه يحسر
برهنه کرد سر را / و دو بازو را / دیگر

ويحسر وحسر البعير حسرا وحسر بنفسه تحسر حسرا ٨
مانده کرد اشتر را / خود مانده شد

حشر — وهو حسير وحسر البصر حسورا حشر الله الناس
واو مانده / خیره شد چشم / گرد کرد خدای مردمان را

حفر — يحشر ويحشر حشرا وهو يوم المحشر حفر البئر حفرا
واین روز قیامت / بکند چاه را

حفر خطر — حفره حفرا خطر البعير خطرا وخطر الرجل وخطر
خوار داشتش / دم بجنبانید اشتر / بخرامید مرد / بجنبید

خفر — الرمح خطرانا خفر بالعهد خفرا وهي الخفارة والخفارة
نیزه / وفا کرد بعهد / واین عهد / مزد نگاه دارنده

خمر زار — والخفير والخمر اخمر العجين تخمير وتخمر خمرا زار الاسد
نگاه دارنده / ح / با مایه سرشت خمیر را / بانگ کرد شیر

زبر — يزئر ويزار زئيرا وزارا زبر يزبر ويزبر زبرا وهو
بنبشت نوشت / واین

زجر — الزبر والزبور والزبر والمزبر زجر يزجر ويزجر
کتاب / م / ح / واین قلم / بنالید

زجرا وزجيرا زفر زفيرا زمر يزمر ويزمر زمرا
دم زد / بنالید / نای زد

زفر زمر

سفر

سَفَرَ البَيْتَ وسَفَرَتِ المرأةُ سُفُورًا وهي سافِرٌ وسَفَرَ

بروفت خانه را — كشاد زن روى خود را — واين زن كشاده روى — صلح افكند

شبر

بَيْنَهُمْ سِفارَةً وهو السَّفِيرُ والسُّفَراءُ شَبَرَ الثَّوبَ يَشْبُرُ

در ميان ايشان — واين صلح افكننده ج — بدست كرد جامه را

صبر صفر

ويَشْبِرُ شَبْرًا صَبَرَ على المُصِيبَةِ صَبْرًا صَفَرَ صَفِيرًا

شكيبائى كرد بر مصيبت — بشخليه سيوردى

ضفر طفر عثر

ضَفَرَ الشَّعَرَ ضَفْرًا وهي الضَّفِيرَةُ طَفَرَ طُفُورًا عَثَرَ

بتافت موى را — واين گيسوى تافته — بجست — بسر اندر آمد — يوزيشى

عذر

يَعْثِرُ ويَعْثُرُ عُثُورًا وعَثْرَةً وعِثارًا عَذَرَ الفَرَسَ

افسار نهاد اسب را

يَعْذِرُ ويَعْذُرُ وعَذَرَ الصَّبِيَّ عَذْرًا وعَذَرَهُ عن الشيءِ

ختنه كرد كودك را — معذور داشت او را از چيزى — عذور

عشر عصر

عُذْرًا ومَعْذِرَةً وعُذْرَةً عَشَرَ القَوْمَ عَشْرًا عَصَرَ العِنَبَ

دهم شد مردمان را — بيفشارد انگور را

عقر

عَصْرًا وهو العَصِيرُ عَقَرَ النّاقَةَ عَقْرًا وهو العَقِيرُ

ف — پى بريد اشتر ماده را — واين اشتر پى بريده

وعَقَرَ السَّرْجُ الدّابَّةَ عَقْرًا وهو سَرْجٌ مِعْقَرٌ

ريش كرد زين اسب را — واين زين ريش كننده — غدر به

بشنى ستور را

غدر غفر

غَدَرَ به غَدْرًا غَفَرَ اللهُ له ذَنْبَهُ مَغْفِرَةً وغُفْرانًا وغَفْرًا

خيانت كرد بوى — بيامرزيد خداى گناهش را

فطر قبر

فَطَرَ اللهُ الخَلْقَ يَفْطُرُ ويَفْطِرُ فَطْرًا وفِطْرَةً قَبَرَ المَيِّتَ

نو بيافريد خداى خلق را — در گور كرد مرده را

قتر

يَقْبُرُ ويَقْبِرُ قَبْرًا قَتَرَ في المَعِيشَةِ يَقْتِرُ ويَقْتُرُ قَتْرًا قُتُورًا قَتْرًا

تنگى كرد در زندگانى

قدر

قَدَرَ عليه يَقْدِرُ وقَدِرَ يَقْدَرُ قُدْرَةً وقُدْرانًا وقَدَرًا وقَدارًا

توانا شد بروى — م

قدر

ومَقْدُرَةً ومَقْدِرَةً ومَقْدَرَةً وهو القَدِيرُ وقَدَرَ الشيءَ يَقْدِرُ

واين توانا — اندازه كرد چيز را

ويَقْدُرُ قَدْرًا وقَدَرًا وهو المِقْدارُ والمَقادِيرُ والقَدَرُ

واين اندازه — ج — م

قسر

والله قَدَّرَهُ وقَدَّرَ الشيءَ ومِقْدارُهُ قَسَرَهُ على الأمرِ قَسْرًا

اندازه چيزى — م — قهر كرد او را بر كار

قشر كسر

قَشَرَ العُودَ قَشْرًا كَسَرَ الشيءَ كَسْرًا وعُودٌ صُلْبُ المَكْسِرِ

پوست باز كرد چوب را — بشكست چيز را — وچوب سخت شكن

كشر نجر

كَشَرَ عن أنيابِهِ كَشْرًا نَجَرَ الخَشَبَةَ يَنْجِرُ ويَنْجُرُ نَجْرًا

بگشاد دندان اندر پيش — بتراشيد چوب را

نخر الحمار ينخر وينخر نخيرا وهو المنخر نذل ينذل وينذل

نذلا نشر الشيء ينشر وينشر نشرا نعر ينعر وينعر

نعيرا نفرت الدابة تنفر وتنفر نفارا ونفرا ونفورا

وهم النفير وهي ليلة النفر هدر البعير هدرا وهدر

هذر في المنطق يهذر ويهذر هذرا وهذرا وهو المهذار

جمز البعير يجمز ويجمز جمزا وهي الجمازة والمجمز

خبز الخبز وخبز القوم خبزا خرز الخف يخرز ويخرز

خرزا ركز الرمح يركز ويركز ركزا وهو في مركزه رمز

إليه يرمز ويرمز رمزا عجز عن الشيء عجزا غرزه بالإبرة

غرزا غمزه بالعين غمزا فرز له نصيبه فرزا قفز وقفزانا

كنز المال كنزا وهو الكنز والكنوز لمزه يلمزه ويلمزه لمزا

وهو اللمزة نبزه نبزا وهو النبز نشز من مكانه ونشزت

المرأة على زوجها تنشز وتنشز نشوزا وهي ناشز نفز ينفز

وينفز نفزا ونفزانا همزه وهو الهمزة وهمز الجوز وهمز

السنور الفارة همزا أنس به يأنس وأنس به يأنس أنسا

وأنسة وهي الآنسة وهن الأوانس وهم الأنس والأنيس

ومكان مأنوس جلس جلوسا حبسه حبسا حدس

حدسا خنس القوم خمسا خنس يخنس ويخنس خنوسا

14 وخنسا وهو الخنس والخناس رفسه برجله رفسا سدس
واپس تاركان در آينده ابليس لكد زد او را با پاش ششم

شمس القوم سدسا شمس يومنا يشمس ويشمس شموسا وشمس
مردمان را با آفتاب شد روز ما

طمس يشمس شمسا ويوم شامس طمس الشيء وطمس عليه طمسا
ودر با آفتاب نا بديد كرد چيز را

عبس وطمس الطريق يطمس ويطمس طموسا عبس عبوسا
نا بديد شد راه ترش روي شد

عطس عكس عطس يعطس ويعطس عطاسا وهو المعطس عكس الشيء
عطسه داد واين بيني باز گونه چيز را

غرس والكلام عكسا غرس يغرس ويغرس غرسا وهو الغرس
و سخن را نهال بنشاند واين نهال

غطس غمس غطسه في الماء غطسا وغطس بنفسه غطوسا غمسه غمسا
فرو برد او را در آب خود غوطه خورد

فرس وهي اليمين الغموس فرسه الاسد فرسا وهي الفريسة
واين سوگند بگناه فرو برنده باز كرد او را شير واين شكار شير

قلس كبس قبسه نارا وعلما اقبسا قلس قلسا وهو القلس كبس
داد او را آتش وعلم قي كرد واين چيزي قي كرده آكنده

النهر

14 النهر كبسا كنس الظبي يكنس ويكنس كنوسا وهي الكنس
در آشيانه شد آهو واين ستاركان در آينده

لبس وكنس البيت يكنس ويكنس كنسا لبس الحق بالباطل
بروفت خانه را بياميخت حق را بباطل

لمس نبس لبسا لمسه يلمس ويلمس لمسا ما نبس بكلمة نبسا
بسود او را يك حرف نگفت

نخس مجس نخسه ينخسه وينخسه نخسا مجس في صدره شيء
نخست او را سر انگشت يا سر چوب افتاد در دلش چيزي

همس بطش همسا همس همسا ش بطش به يبطش ويبطش
سخن نرم گفت سخت گرفت او را

حرش خدش بطشا حرش الضب حرشا خدش الوجه خدشا
شكار كرد سوسمار را بخراشيد روي را

خمش عرش وخمشه يخمشه ويخمشه خمشا عرش الكرم يعرش عرشا
برداشت رز را

حرص ص حرص على الشيء يحرص ويحرص حرصا
آزمند شد بر چيزي

قبص قرص وهو حريص قبص قبصا قرصه باصبعه يقرص
واين آزمند بسر انگشتان گرفت بشكنجيد او را بدو انگشت

١٥ ويقرص قرصا قلص الظل والثوب يقلص ويقلص
كوتاه شد سايه وجامه

قمص قنص
قلوصا قمص العير يقمص ويقمص قماصا قنص قنصا
بجست خر كره — شكار كرد

نشص
وهو القنص والقنيص نشصت على زوجها تنشص
وآن شكار — ناسازوارى كرد زن بر شوهرش

نكص
وتنشص نشوصا وهي ناشص نكص على عقبيه
وآن زن ناسازوار — برگشت بر دو پاشنه

خفض
ينكص وينكص نكوصا ونكصانا ض خفض الشئ
پست كرد چيزرا

ربض رفض
خفضا ربض السبع ربوضا رفض الشئ يرفض ويرفض
خفت دد — رها كرد چيزرا

عرض
رفضا عرض له امر يعرض ويعرض عروضا وعرض
پيش آمد اورا كار

يعرض عرضا وهي العارضة والعوارض وعرض العود
وآن كار پيش آينده — پهناى چوب

على الاناء يعرض ويعرض وعرض عليه الشئ عرضا
عرضه كرد بروى چيزرا

فرض الله

فرض

فرض الله الصلوة فرضا وفرضت البقرة تفرض وتفرض ١٦
فريضه كرد خداى نمازرا — پير شد گاو ماده

قبض
وفرضت تفرض فروضا وهي فارض قبض الشئ وقبض
واين ماده گاو پير — بگرفت چيزرا — فراز كرد

يده وقبض بيد صاحبه قبضا وهو في قبضته واعطاني
دستش را — بگرفت دست يارش — واو در تصرف اوست — بداد مرا

قرض
قبضة من كذا قرضت الفارة الثوب وقرض الشعر
يك مشت از فلان چيز — ببريد موش جامه را — گفت شعررا

مخض
قرضا وهو القريض مخض اللبن يمخض ويمخض ويمخض
وآن شعر — بزد شيررا

نبض
مخضا وهو المخيض والمخضة نبض العرق نبضا نا
وآن دوغ — شير زنه — بجست رگ

نغض ثلط
نغضت السن تنغض وتنغض وتنغض نغضا نا ط ثلط
بجنبيد دندان — سرگين زد

خبط خلط
البعير ثلطا خبط الشجرة وخبط البعير خبطا خلط
اشتر — برگ افگند از درخت — دست زد اشتر بر زمين — باميخت

ربط
الشئ بالشئ خلطا وهو الخلط والاخلاط ربط الفرس
وآن آميز — بست اسب را

ربطًا وهو الرِّباط وربط الله على قلبه وهو رابط الجأش

وآن جای بستن اسب یا اشکال — قوی افزود دل او را صبر — وآن قوی دل

ربيط الجأش سرطه يسرطه ويسرطه وسرطه يسرطه

م — بگلو فرو برد او را — م

شرط — شرطًا وسرطانًا شرط عليه وهي الشريطة والشرائط

شرط کرد بروی — وآن شرط — ج

والشرط والشروط وشرط الحجام بالمشرط يشرط ويشرط

م — ج — برد حجام بنیش

ضبط ضرط — شرطًا ضبطه ضبطًا ضرط ضرطًا وضرطًا وضراطًا

استوار کرد او را — تیز داد بغر گوز داد

عبط غبط قسط — عبط البعير عبطًا غبطه غبطًا وغبطة قسط قسوطًا

بی علت کشت اشتر را — آرزو کرد حال او را — ستم کرد

قمط قنط — قمط الصبي بالقماط يقمط ويقمط قمطًا قنط من كذا

بست کودک را بقنداق بند — نومید شد از فلان چیز

كشط — يقنط ويقنط وقنط يقنط قنوطًا وهو قنوط كشط

م — وآن نومید — پوست باز

جلد البعير وكشط الجل عن الفرس كشطًا نشط الحبل نشطًا

کرد از اشتر — دور کرد جل از اسب — نشط گره بست رسن را

وهي لا

هبط — وهي الأنشوطة هبط هبوطًا ظ لفظ اللقمة من فيه ولفظ

وآن گره آسان گشای — فرود آمد — بینداخت لقمه را از دهنش بحرکت

رجع — بكذا لفظًا وهو اللفظ والألفاظ ع رجعه رجعًا

بینداخت چیز — وآن سخن — ج — باز گردانید او را

رضع — ورجع بنفسه رجوعًا ورجعى رضع الثدي يرضع ورضع

خود باز گشت — مکید پستان را — م

يرضع رضعًا ورضاعًا ورضاعة ورضاعًا ورضاعة ورضعًا

نبع نزع — نبع الماء من الأرض ينبع وينبع وينبع نبعًا نزع الدلو من

بیرون آمد آب از زمین — بکشید دلو را از چاه

البئر نزعًا ونزع عن الأمر نزوعًا ونزع إلى أهله نزاعًا

باز ایستاد از کار — آرزومند شد سوی اهلش

دبغ — غ دبغ الجلد يدبغ ويدبغ ويدبغ دبغًا ودباغًا ودباغة

پیراست پوست را

نزغ — ونزغه الشيطان — از راه برد او را

وهو الدباغ ف نزغ الشيطان بينهما ينزغ وينزغ نزغًا

وآن علف پیراستن — فساد افکند شیطان در میان هر دو

جذف حذف — جذف السفينة بالمجذاف جذفًا حذف الحرف من الحرف

براند کشتی را بدان — بیفکند حرف را از حرف

خلف

خلفًا حلف بالله حلفًا وهو الحلف والحليف والحلفاء والأحلاف ١٩

سوگند خوردن او را · وان سوگند · م · ج · ج

خسف خسف الله بهم الأرض خسفًا وخسف القمر خسوفًا خصف

فرو برد خدای ایشان را بزمین · گرفته شد ماه · بدوخت

خصف

خطف النعل خصفًا وهو المخصف خطفه يخطفه وخطفه يخطفه

نعل را · وان درفش · بربود او را · م

دلف خطفة وخطفًا وبرق خاطف دلف الشيخ دليفًا ذرفت

ذرف

در جستن برق · نرم رفت پیر · اشک بارید

رسف عينه ذريفًا وذرفانًا رسف في قيده يرسف ويرسف رسفًا

چشم او · برفت در بند

رشف ورسفانًا رشف الماء يرشف ويرشف رشفًا صدف عنه

صدف

بمکید آب را · روی بگردانید از وی

ظلف صدوفًا صرفه عنه صرفًا ظلف نفسه ظلفًا عرفه يعرفه

عرف

باز گردانید او را از وی · باز داشت جان خویش از شهوت · بدانست او را

قیاد رک انی اهلف

عزف وعرفانًا عزفت الجن عزيفًا وعزف عن الشيء يعزف ويعزف

بانگ کردند پریان · باز ایستاد از چیزی

عسف عزوفًا عسف عسفًا عصفت الريح عصفًا وريح عاصف

عصف

ستم کرد · سخت وزید باد · باد سخت وزنده

عطف

عطف

عطف العود وهي العطفة وعطف عليه عطفًا وهي العاطفة

بخمانید چوب را · وان چوب خمانیده · مهربانی کرد بروی · وان رحمت

عكف **علف**

عكف على الشيء يعكف ويعكف عكوفًا علف الدابة علفًا

پیوستگی کرد بر چیزی · علف داد اسب را

غرف **قذف**

غرف الماء بيده غرفًا وهي الغرفة قذفه بالحجارة وقذف المحصنة

بگرفت آب را بدست خویش · وان یک مشت آب · بینداخت او را سنگ · دشنام داد زن پارسا را

قصف

قذفًا قصف الشيء وقصفت العيدان قصفًا وقصف الرعد

بشکست چیز را · آواز کردند بربطها · بانگ کرد تندر

قطف **كتف**

قصيفًا قطف العنب قطفًا وهو القطف والقطوف كتف

برید انگور را · وان خوشهٔ انگور · ج · وان بست

بریده

كرف **كسف**

الرجل كتافًا كرف الحمار يكرف ويكرف كرفًا كسف الله الشمس

دست مرد را · بوسید خر از بر کس · گرفته کرد خدای آفتاب را

كشف **نتف**

كسفًا وكسفت الشمس كسوفًا كشف عنه الثوب كشفًا نتف

خود گرفته شد آفتاب · دور کرد جامه را از وی · برکند

برکند

ندف

الشعر نتفًا وهي النتفة من العلم ورجل نتفة ندف القطن

موی را · پاره از علم · مرد نکته دان · مرد اندک دانش · بزد پنبه را

نزف نزف الدم

نسف

ندفًا نزفه الدم ينزفه وينزفه ونزف البئر نزفًا نسف الطعام

ضعیف کرد او را بیرون آمدن خون · بر ریخت آب چاه را · پاک کرد گندم را بپرویزن

وهي النطفة
وا او قطرۀ آب

نطف — هتف
نسفًا نطف الماء ينطِف وينطُف نطافًا هتف به هتافًا ق
بچکید آب — بانگ کرد برو

ابق — حذق
أبق العبد يأبِق ويأبُق إباقًا حبقت العنز حباقًا حذق
بگریخت بنده — تیز داد بز ماده — نیک بیاموخت

القرآن يحذِق ويحذُق حِذقًا وحَذْقًا وحِذاقًا وحِذاقة
قرآن را

حرق
وحذق في صنعته حذقًا وحذاقة حرق نابه يحرِق ويحرُق
استاد شد در کار خود — بر یکدیگر زد دندان را

حلق — خرق
حرقًا حلق الرأس حلقًا خرق الثوب خرقًا وهو الخرق والخروق
بستره سر را — بدرید جامه را — واین دریده گی

خزق — خفق
خزق السهم الغرض خزقًا خفق الفؤاد يخفِق ويخفُق خفقانًا
گذاره شد تیر از نشانه — بطپید دل

خلق
وخفقت الراية تخفِق وتخفُق خفوقًا خلق الله الشيء يخلقه ويخلقه
بجنبید علم — بیافرید خدای چیز را

دفق — ذرق
خلقًا وهي الخليقة دفق الماء يدفِق ويدفُق دفقًا ذرق الطائر
صورت — بریخت آب را — ریخ زد مرغ

سبق
يذرِق ويذرُق ذرقًا رتق الشيء يرتِق ويرتُق رتقًا سبقه
فراهم کرد چیز را — پیش رفت از وی
الى الغاية

وسرقة مالًا

سرق
الى الغاية سبقًا وله سابقة وسوابق سرق منه مالًا سرقة
سوی غایت — واو را پیشی است — بدزدید از وی مال را

سلق
وسرقًا سلقه بلسانه وسلق البيض يسلِق ويسلُق
بیازرد او را بزبانش — بریان کرد خایه را — نیم مرغ را

شهق
سلقًا شهق الحمار يشهِق ويشهُق وشهق يشهق شهيقًا
بانگ کرد خر

عتق
وعتاقًا وعتاقة
عتق العبد يعتِق وعتق يعتُق وعتق يعتق عتقًا وهو عتيق
آزاد شد بنده — واو آزاد

عرق
وهم عتاق وعتقًا عرق العظم يعرِق ويعرُق عرقًا وهو العراق
بخایید استخوان را — واو استخوان خاییدنی

غسق — فتق — فسق
غسق الليل غسوقًا فتق الشيء يفتِق ويفتُق فتقًا فسق عن
تاریک شد شب — از هم جدا کرد چیز را — بیرون شد از

فلق
أمر الله يفسِق ويفسُق فسقًا وفسوقًا فلق الشيء فلقًا
فرمان خدای — بشکافت چیز را

نطق
وسمعت كذا من فلان فيه نطق ينطِق وينطُق نطقًا
شنیدم از فلان چیزی از شکافت دهان — سخن گفت

نعق
ومنطقًا نعق الراعي بالغنم نعيقًا نعق الغراب ينعق
بانگ کرد شوپان بر گوسفندان — بانگ کرد کلاغ

٢٤

نهق

وينعق نعيقا ونعاقا نهق الحمار ينهق وينهق نهيقا

بانگ کرد خر

افك
سبك

ونهاقا ك أفك أفكا وأفكه عن الرأي أفكا سبك الذهب

دروغ گفت — بگردانید او را از رای — بگداخت زر را

سفك
فتك

والفضة سبكا وهي السبيكة سفك دمه سفكا فتك به يفتك

وسیم را — واین زر وسیم گداخته — بریخت خون وی را — ناگاه کشت او را

ملك

ويفتك فتكا وفتوكا وفتاكة ملك الشيء ملكا وملكا وملكة

ملک در آورد چیز را

وهو المملوك والمماليك وهي المملكة والملك والملكوت وهو

واین بنده — ح — جای پادشاهی — م — م

نسك

ملاك الأمر وملك العجين ملكا نسك لله ينسك وينسك نسكا

واین قوام کار — نیک مالید خمیر را — قربان کرد و طاعت کرد خدای را

هتك

ومنسكا هتك ستره هتكا هلك هلكا وهلكة وتهلكة وهلاكا

بدرید پرده او را — هلاک شد — هلك

افل
اهل

ومهلكة ل أفلت الشمس تأفل وتأفل أفولا أهلت الدار

درآمد آفتاب — آبادان شد خانه — ...

تأهل أهولا وهي آهلة وأهلها الرجل يأهلها أهلا وهو

واین خانه آبادان — آبادان کرد او را مرد

آهل

آهل وهي مأهولة وأهل يأهل ويأهل أهلا وأهولة

واین کس آبادان کند — واین آبادان کرده — زن خواست — سرای

بتل
تفل

بتل بتلا وبيع بتل وصدقة بتلة تفل في وجهه يتفل ويتفل

ببرید — وبیع برید — وصدقه برید — خیو انداخت در روی

حجل

تفلا حجل الطائر وحجل الغلام يحجل ويحجل حجلانا

جهان جهان رفت مرغ — جهان جهان رفت کودک

حمل

حمل الشيء على ظهره أو على رأسه وحملت المرأة والشجرة

برداشت چیز را بر پشت یا بر سر — باردار شد زن — و درخت

وهي حامل وحمل عليه في الحرب وحمل على نفسه في السير حملة

واین زن باردار — حمله کرد بروی در جنگ — رنج نهاد بر خویشتن را در رفتن

خبل

وهو الحمل والحمل وما على فلان محمل خبله الحب يخبله

واین بار پشت — بار شکم — و نیست بر وی اعتماد — تباه کرد او را دوستی

ختل

ويخبله خبلا وهو الخبال ختله يختله ويختله ختلا

واین تباهی عقل — بفریفت او را

ذمل
صهل

ذمل البعير يذمل ويذمل ذميلا وذملانا صهل الفرس

برود نیک اشتر — بانگ کرد اسب

عتل

يصهل ويصهل صهيلا عتله إلى السلطان يعتل ويعتل

بکشید او را بسوی سلطان و بزور

٣٥

عدل — عدلاً عدل في القضية وعدل الشيء بالشيء عدلاً وعدل عن الطريق
داد كرد در حكم — برابر كرد چيزرا بچيز — بگشت از راه

عزل — عدولاً عذله يعذله ويعذله عذلاً عزله عن العمل وهو
ملامت كرد اورا — دور كرد اورا از عمل

عزل

عسل — معزول عن عمله وعزل الامير عن العمل عزلاً عسل الرمح عسلاً
واو بجاى دور داشت — معزول كرد امير را از عمل — بلرزيد نيزه

عضل — عضل الأيم عن الزوج يعضل ويعضل عضلاً عقل
باز داشت بيوه را از شوى — خردمند

عقل

الغلام وعقل القتيل وعقل عن القاتل وهو العقل والمعقلة
شد كودك — ديت داد — ديت داد از كشنده — و آن ديت

وعقل البعير بالعقال وهي العقلة وعقل الدواء البطن
بر بست اشتر را بزانو بند — و آن زانو بند — ببست دارو شكم را

غزل — عقلاً وهو العاقول غزلت المرأة القطن غزلاً غسل الشيء
و آن داروى شكم بند — ريشد زن پنبه را — بشست چيزرا

غسل

فتل — بالماء غسلاً وهي الغسالة فتل الحبل فتلاً فصل القاضي
بآب — و آن آبي كه در وي چيزي شسته اند — بتافت رسن را — جدا كرد قاضي

فصل

الخصومة فصلاً وهو فيصل وفصل الرضيع عن امه فصالاً
خصومت را — و آن برنده خصومت — دور كرد شيرخواره را از مادرش

وفصل

قبل

وفصل عن المكان فصولاً قبلت به يقبل ويقبل قبالة وهو قبيل
دور شد از جاى — پايندانى كرد اورا — و او پايندان

كمل — كماله و

وهم قبل كمل يكمل ويكمل كمالاً وكمولاً وكمل يكمل وكمل
تمام شد

نزل — يكمل كمالة وشيء كامل وكمل وكميل نزل نزولاً وهي النازلة
چيزي تمام — تمام — فرود آمد — و آن بلاى فرود آينده

نسل — والنوازل نسل الذئب ينسل وينسل نسولاً ونسلاناً نكل
بدويد گرگ — باز ايستاد

نكل

هدل — عن اليمين ينكل وينكل نكولاً هدل القمري هديلاً
از سوگند — بانگ كرد قمري

هزل — هزل الرجل وهزل دابته هزلاً وهزلت الدابة هزالاً
مزاح كرد مرد — لاغر كرد ستورش — خود لاغر شد ستور

هطل — ودابة هزيل ودواب هزلى هطل المطر هطلاً وهطلاناً
ستور لاغر — فرو ريخت باران

همل — وهو هطل وهاطل هملت عينه تهمل وتهمل هملاً
و آن باران بيابي — اشك ريخت چشم او

أدم — وهمولاً وهملاناً أدم الطعام يأدم ويأدم أدماً
نان خورش كرد طعام را

٢٧ وهو الدائم بشم بشما وهو المبتشم والمباشم ثلم الحائط ثلما

وهي اللثمة جثم الطائر جثما وتجثم جثوما جرم النخل

جراما جزم المضارع جزما حتم الامر حتما جرمه العطاء

جرمانا وجرما جرم جرما وجرم جرامة وحزم الدابة بالحزام

حزما جسمه وسيف جسام وايام حسوم وحسم العرق

حسما حطم الشيء وحطم الجاطوم الطعام حطما وهو الحطام

ختم القرآن وختم على الشيء ختما خطم البعير خطما وهو الخطام

والخطم والمخطم ردم الحائط ردما شتمه شتما وهي الشتيمة

صحمني كذا صحما صرم النخل صراما وصرم صريمة

٢٨ ضرما وهي الضرمة ظلمه ظلما وهي الظلامة والمظلمة

ويوم المظالم عرم الصبي يعرم ويعرم عراما عزم على الامر

عزما وهي العزيمة عصمه الله عصمة غشم غشما فصم الشيء

فصما فطم الصبي عن امه فطما وفطاما وهو الفطيم قسم المال

قسما وقسمة وهو القسم والمقسم قصم الشيء قصما قلم الظفر

قلما وهي القلامة كدم الحمار يكدم ويكدم كدما كظم غيظه

وعلى غيظه كظما وهو كظيم كلمه كلما وهو الكلم والكلام

والكلوم لثمت المرأة لثما لدمت وجهها لدما لطمه لطما

لكمه لكما نسمت الريح نسيما ونسما نظم اللؤلؤ نظما

نغم — وهو النظام نغم ينغم ونغم نغما ونغمة نغم منه كذا ينغم ونغم
وان رشته كشيد — سخن نرم گفت

هدم — ينغم نغما ونغما ونغمة ونغمة هدم الدار هدما وهو الهدم
افكند خانه را — وان خانه افكنده

هزم هشم هضم — هزم الجيش هزما وهي الهزيمة هشم الثريد هشما هضم الطعام
هزيمت كرد لشكررا — وان هزيمت — تريد كرد نان را — بگوارید طعام را

اجن — هضما وهو الهاضوم ن اجن الماء يأجن ويأجن اجونا واجن
وان طعام گوارنده — بوشيد آب

ختن — يأجن اجنا وماء آجن واجن ختن الصبي يختن ويختن
وآب رنگ كرداننده — ختنه كرد كودك را

خزن — ختنا وختانا خزن المال وخزن اللسان يخزن ويخزن خزنا
در خزينه كرد مال را — نگاه داشت زبان را

دفن صفن — وخزانة وهي الخزانة والخزائن ح فنه دفنا صفن الفرس
وان خزينه — بزير خاك كرد اورا — بسه پاى ايستاد اسب

عجن عدن — صفونا عجن العجين عجنا عدن بالمكان عدنا غبنه في البيع
نيك ماليد خمير را — مقيم شد درجاى — غبن فريفت اورا در بيع

غبن فتن — غبنا وغبن رايه غبنا وهو غبين الراي والعقل فتنه فتونا
ضعيف راى شد — وان ضعيف راى وعقل — بيازمود اورا

وهي القشة قرن بينهما يقرن ويقرن قرنا وقرانا وهو القرين
بازبست و فكند در ميان هر دو — وان باز

تب — والقرنا المضاعف تب يتب تبابا وتبا دب يدب دبيبا
هلاك شد — نرم رفت

شب — شب الغلام شبابا وشبيبة وشب الفرس يشب ويشب
جوان شد كودك — شوخى كرد اسب

غب نب — شبابا وشبيبا غبت الحمى وغب اللحم غبا نب التيس
روزى آمدن و روزى نيامدن — بوى كرد گوشت — بانگ كرد گشن بز

بت شت — نبيبا ت بته يبته ويبته بتا شت شتا وشتاتا وشتوتا
ببريد اورا — پراكنده شد

اث رث — ث اث الشعر يئث ويؤث اثا واثاثة رث الثوب
انبوه شد موى — كهنه شد جامه

غث — يرث ويرث رثاثة ورثوثة وثوب رث غث الشاة
جامه كهنه — لاغر شد گوسفند

تغث وتغث غثاثة وغثوثة وشاة غثة وغث الحديث
گوسفند لاغر — ناخوش شد سخن

اج — غثوثة وحديث غث ج اجت النار تئج وتؤج اجيجا
سخن ناخوش — زبانه زد آتش

شجّ ثجّ ثَجَّ المَطَرُ والدَّمُ يَثِجُّ ثَجِيجًا وثَجَّ الماءَ يَثُجُّهُ ثَجًّا شَجَّ رأسَهُ يَشُجُّ ٤١
ريخت باران وخون ريخت آب را بشكست سر او را

ضجّ وَيَشِجُّ شَجًّا وشَجَّ جَبِينُهُ يَشَجُّ شَجَجًا وجَبِينٌ أَشَجُّ ضَجَّ
شكسته شد پيشانی او پيشانی شكسته بانگ

عجّ البَعِيرُ ضَجِيجًا وضَجَّ القَوْمُ ضَجَاجًا عَجَّ الرَّعْدُ عَجِيجًا
كرد اشتر بانگ كردند مردمان بانگ كرد تندر

لجّ شحّ لَجَّ فِي الأَمْرِ يَلِجُّ ويَلَجُّ لَجَاجًا ولَجَاجَةً وهو لَجُوجٌ ح
بستهيد در كار وان كار ستهنده

على الشيء
صحّ شَحَّ يَشِحُّ ويَشُحُّ شُحًّا وهو شَحِيحٌ وهم أَشِحَّةٌ صَحَّ يَصِحُّ
بخيل كرد بر چيز وان بخيل ج درست شد

فحّ ويَصَحُّ صِحَّةً وهو صَحِيحٌ فَحَّتِ الأَفْعَى تَفِحُّ وتَفُحُّ فَحِيحًا
وان درست بانگ كرد مار

فخّ جدّ فَخَّ النَّائِمُ فَخِيخًا ج جَدَّ فِي الأَمْرِ يَجِدُّ ويَجُدُّ جِدًّا
خر كرد خفته بكوشيد در كار

حدّ وجَدَّ الشَّيْءُ جِدَّةً وشَيْءٌ جَدِيدٌ وأَشْيَاءُ جُدُدٌ حَدَّ السَّيْفُ
نو شد چيز چيز نو ج تيز شد شمشير

سدّ حِدَّةً وسَيْفٌ حَدِيدٌ وسُيُوفٌ حِدَادٌ سَدَّ قَوْلُهُ سَدَادًا
شمشير تيز ج راست شد گفتار او

٤٢ وقَوْلٌ سَدِيدٌ وسَدَّ الأَمْرُ يَسَدُّ سَدَدًا وهو سَدِيدٌ وأَسَدُّ
و سخن راست راست شد كار وان كار راست م

شدّ صدّ وامر شديد شد كار سخت
شَدَّ يَشِدُّهُ ويَشُدُّهُ شَدًّا وشَدَّهُ صَدَّ يَصِدُّ ويَصُدُّ
ببست او را بانگ كرد

ندّ شذّ صَدِيدًا نَدَّ البَعِيرُ نُدُودًا ذ شَذَّ عَنْهُ يَشِذُّ ويَشُذُّ شُذُوذًا
بگريخت اشتر جدا شد ازوی

حرّ خرّ ر حَرَّ يَوْمُنَا يَحِرُّ ويَحَرُّ ويَحُرُّ حَرًّا خَرَّ لِلّٰهِ خُرُورًا وخَرَّ المَاءُ خَرِيرًا
گرم شد روز ما سجده كرد خدای را بانگ كرد آب
بر در افتاد براى خداى

درّ صرّ دَرَّ اللَّبَنُ يَدِرُّ ويَدُرُّ دَرًّا ودُرُورًا صَرَّ القَلَمُ والبَابُ
فرو هشت شير بانگ كرد قلم و در

غرّ صَرِيرًا وهي الصَّرَّةُ غَرَّ يَغِرُّ ويَغَرُّ غَرَارَةً ورَجُلٌ غِرٌّ وغَرِيرٌ
واين آواز قلم و در نا آزموده كار شد مرد نا آزموده كار م

فرّ قرّ فَرَّ فِرَارًا قَرَّ فِي المَكَانِ يَقِرُّ ويَقَرُّ قَرَارًا وهو القَارُّ وقَرَّتْ
بگريخت آرام گرفت در جاى وان آرام روشن شد

هرّ بِهِ عَيْنُهُ تَقِرُّ وتَقَرُّ قُرَّةً وهو قَرِيرُ العَيْنِ هَرَّ الكَلْبُ هَرِيرًا
بوى چشمش وان مرد روشن چشم بانگ كرد سگ

أزّ عزّ ز أَزَّتِ القِدْرُ أَزِيزًا عَزَّ يَعِزُّ عِزًّا وعِزَّةً وعَزَازَةً وهو العَزِيزُ
بجوشيد ديگ عزيز شد وان عزيز

خسّ وعزّ الشيءُ عزّةً س خسّ يخِسّ ويخَسّ خِسّةً وخساسةً
نایافت چیزی — فرومایه شد

وخسوسةً ورجلٌ خسيسٌ وخسّ نصيبه يخُسّه خسًّا ش
مرد فرومایه — کم کرد بهره او را

نشّ بصّ نشّ الغديرُ نشوشًا ونشّ الماءُ نشيشًا ص بصّ بصيصًا
بزمین فرو شد آب باران — آواز نرم کرد آب — درخشید

بضّ ض بضّ يبَضّ ويبِضّ بضاضةً وهو بضٌّ وهي بضّةٌ
نازک پوست شد — مرد نازک پوست — وان زن نازک پوست

أطّ شطّ ط أطّ الرحلُ أطيطًا شطّ يشِطّ ويشُطّ شطًّا وشطاطًا
بانگ کرد پالان — دور شد

غطّ جفّ وشطوطًا غطّ غطيطًا ف جفّ يجِفّ ويجَفّ جفوفًا
خر کرد — خشک شد

حفّ وجفافًا حفّ الفرسُ حفيفًا وحفّوا به يحُفّون ويحِفّون
آواز کرد اسب در رفتن دویدن — گرد اگرد او گرفتند

خفّ حفًّا وحفوفًا وحفّ بالقوم يحُفّه حفًّا خفّ خفّةً وهو
سبک شد — گرد اگرد او گرفت مردمان

رفّ زفّ خفيفٌ وخفّوا عن الدار خفوفًا رفّ لونه رفيفًا زفّ
کوچ کردند از سرای — بدرخشید رنگ او — برود

شفّ رفيفًا شفّ ثوبه وشفّ جسمه يشِفّ شفوفًا وشفّه الحبُّ يشفّه
تنک شد جامه او — لاغر شد تن او — لاغر کرد او را دوستی

عفّ شفًّا عفّ عن القبيح عفافةً وعفافًا وعفّةً وهو عفيفٌ ق
پرهیز کرد از زشتی — واو پرهیزکار

حقّ حقّ الشيءُ يحِقّ ويحُقّ حقًّا وهو الحقّ والحقوق وهي الحقيقة
واجب شد چیزی — وان واجب

دقّ رقّ نقّ دقّ دِقّةً وهو دقيقٌ رقّ رقّةً وهو رقيقٌ نقّ الضفدعُ
باریک شد — وان باریک — تنک شد — بانگ کرد چغز

جلّ نقيقًا ل جلّ جلالًا وجلالةً وهو جليلٌ وجُلّ الشيءِ
بزرگ شد — واو بزرگ — بزرگی چیزی

حلّ وهي الجُلّى حلّ الشيءُ حِلًّا وهو حلالٌ وحلّ الدَّينُ وحلّ
وان کار بزرگ — حلال شد چیزی — حلال — حال شد وام — فرو آمد

عليه العذابُ وحلّ الهديُ حلولًا وحلّ المحرمُ ورجلٌ حلالٌ
برو عذاب — بجای کشتن رسید قربانی — حلال شد محرم — مرد حلال

ذلّ ذلّ ذُلًّا وذِلّةً ومذلّةً وهو ذليلٌ وذلّ الحمارُ ذِلًّا وهو
خوار شد — وان خوار — رام شد خر

زلّ ذلولٌ زلّت قدمه تزِلّ وتزَلّ زليلًا وزلّ في منطقه يزِلّ ويزَلّ
رام — بلغزید پای او — خطا کرد در سخنش

صلّ ضلّ زللا صلّ المسمار صليلا ضلّ يضل ويضل وضلّ المنزل

علّ ضلالا وضلالة علّه يعله ويعله علا وعلّ بنفسه يعلّ

غلّ قلّ ويعلّ علا غلّ قلبه غلا قلّ الشيء قلة وقلا وهو قليل

كلّ كلّ السيف كلة وهو كليل وكلّ البعير كلالة وكلالا وكلّ

تمّ البصر كلة وكلولة وكلّ الرجل كلالة وهو كلّ م تمّ تماما

جمّ جمّ الفرس يجمّ ويجمّ جماما وجموما وجمّت البئر تجمّ وتجمّ جموما

دمّ وهي الجمّة والجمام دمّ يدمّ ويدمّ دمامة وهو دميم

رمّ نمّ رمّ العظم رمة وهو رميم نمّ عليه الحديث ينمّ وينمّ نما ونميما

حنّ ن حنّ اليه وحنّت الناقة حنينا وحنّ عليه حنانا

ذنّ ويقال جنانك وجنانيك ذنّ انفه يذنّ ذنينا وهو ذانّ

رنّ ضنّ وذنّ الرجل يذنّ ذنا وهو اذنّ رنّت المرأة رنينا ضنّ بالشيء

طنّ يضنّ ويضنّ ضنا وضنانة ورجل ضنين طنّ الذباب والطست

عنّ طنينا عنّ له امر يعنّ ويعنّ عننا وعنا وعنونا المعتل

وثب وجب الفا بالواو ب وثب يثب وثبا ووثوبا ووثيبا ووثبانا وجب

عليه الشيء وجوبا ووجبت الشمس جبة ووجب الجنب

وصب وقب وجبة ووجب قلبه وجيبا وصب الشيء وصوبا ووقب الليل

وقت ودج وقوبا ت وقت الله الصلاة وقتا وهو الميقات ج ودج

ولج وهج اوداج الدابة ودجا ولج ولوجا ووهجت النار تهج وهجا

وضح وأد تَوْهَجُ وَهْجًا وَوَهَجًا وَوَهَجَانًا ج وَضَحَ الأَمْرُ وُضُوحًا ج وَأَدَ
بیدا شد کار زنده بکش

وجد ابْنَتَهُ وَأْدًا وَجَدَ الشَّيْءَ يَجِدُهُ وَيَجُدُهُ وُجُودًا وَوِجْدَانًا وَوَجَدَ
کرد دختر را یافت چیز را خشم کرد

عَلَيْهِ يَجِدُ وَيَجُدُ مَوْجِدَةً وَوَجَدَ بِهِ وُجْدًا وَوَجَدَ وُجْدًا
بروی اندوهگین شد بوی توانگر شد

وحد وَوِجْدًا وَجِدَةً وَحَدَ وَحْدًا وَوَحْدَةً وَحِدَةً وَهُوَ وَحِيدٌ
تنها تنها شد

وخد ورد وَوَحِدَ وَوَحُدَ وَوَحُدَ وَخَدَ البَعِيرُ وَخْدًا وَوَخَدَانًا وَرَدَ
رشیه بدو شتاب شد م م

وعد المَاءَ وُرُودًا وَوِرْدًا وَمَوْرِدًا وَهُوَ الوِرْدُ وَالمَوْرِدُ وَعَدَهُ الشَّيْءَ وَعْدًا
بآب وعده کرد او را خیری م وارا بگاه

وفد وَمَوْعِدًا وَعِدَةً وَهُوَ المِيعَادُ وَفَدَ القَوْمُ عَلَى الأَمِيرِ وُفُودًا
وانز وعده یا وقت آمدند مردمان با مید
وعده یا جای وعده

وقد ولد وَهُمْ وَفْدٌ وَوُفُودٌ وَقَدَتِ النَّارُ وَقُودًا وَهُوَ الوَقُودُ وَلَدَتِ
وایشان گروه آینده ج زبانه زد آتش هیزم افروخته بزادزن
برامید

وقذ المَرْأَةُ وِلَادَةً وَوِلَادًا وَهُوَ المِيلَادُ ذ وَقَذَهُ وَقْذًا وَهُوَ وَقِيذٌ
ماننده کرد او را از زدن ماننده کرده از زدن وارو وقت زادن

وتر وجر ر وَتَرَهُ حَقَّهُ وَتْرًا وَوَتَرَهُ تِرَةً وَجَرَهُ الدَّوَاءَ وَجْرًا وَهُوَ الوَجُورُ
کم کرد او را حقش کینه ور کرد ش بدهن درد بریخت او را دارو دارو ی دهان

وزر وشر وَزَرَ الوِزْرَ وَوَزَرَ لِلأَمِيرِ وِزَارَةً وَهُوَ وَزِيرٌ وَوَشَرَتِ المَرْأَةُ أَسْنَانَهَا
برداشت بار گران را وزیری کرد امیر را وارو وزیر تیز کرد زن دندانها ی خود را

وعر وَوَشَرَ الخَشَبَةَ وَشْرًا وَوَعُرَ الطَّرِيقُ يَعِرُ وَوَعِرَ يَوْعَرُ وَوَعَرَ يَوْعِرُ
بره چوب را بکشاد دشوار شد راه م م

وقر وُعُورَةً وَطَرِيقٌ وَعْرٌ وَطُرُقٌ أَوْعَارٌ وَقَرَ الرَّجُلُ يَقِرُ وَوَقُرَ
ورا ه دشوار ج آهسته شد مرد م

وخز وكز يَوْقُرُ وَقَارًا وَوَقَارَةً وَهُوَ وَقُورٌ ز وَخَزَهُ بِإِبْرَةٍ وَخْزًا وَكَزَهُ
آهسته بخست او را بسوزن بشت زد او را

وبص وقص ومض وَكْزًا ص وَبَصَ وَبِيصًا وَقَصَهُ وَقْصًا ض وَمَضَ
درخشید بشکست گردن او را درخشید

وبط البَرْقُ وَمْضًا وَوَمِيضًا وَوَمَضَانًا ط وَبَطَ يَبِطُ وَوَبِطَ
درخش ضعیف شد م

وخط وسط يَوْبَطُ وَبُوطًا وَخَطَهُ الشَّيْبُ وَخْطًا وَوَسَطَ القَوْمَ سِطَةً
شیب در آمد در موش در میان مردمان شد

وعظ وزع ظ وَعَظَهُ وَعْظًا وَعِظَةً وَمَوْعِظَةً ع وَزَعَهُ يَزَعُهُ وَيَزِعُهُ
پند داد او را باز داشت او را

ولغ وجف — تدعا غ ولغ الكلب في الاناء يلغ ويلغ ولوغا ف وجف

دهان كرد سگ در خنور — بدويدن

ودف — الابل وجيفا ودف النبت وورف الظل وريفا وظل وارف

اشتران — سبز شد گياه — سياه شد سايه — و سايه فراخ و سياه

وصف وقف — وصفه وصفا وصفة ووقفه وقفا ووقف بنفسه وقوفا

صفت كرد اورا — بازداشت اورا — خود باز ايستاد

وكف وبق — ووقف عليه الدار وقفا وكف البيت وكيفا ق وبق

وقف كرد روى سراى را — چكيد خانه — هلاك شد

ودق — يبق ووبق يوبق ووبق يبق وبوقا ودق المطر ودقا

م — م — بريخت باران

وسق — وودقت الاتان ودقا وهي وادق وسق وسقا وهو

كشن خواست خر ماده — وان كشن خواهنده — بار برداشت

وال — الوسق ل وال الى المكان والا وهو المويل ووال منه

وان بار اشتر — پناه گرفت سوى جاى — وان پناه — پرهيز از وى

وبل وصل — والا وبلت السماء وبلا وصل الشى وصلا ووصل اليه الكتاب

باران باريد آسمان — پيوست چيز را — رسيد بوى نامه

وغل — وصولا ووصل الى القوم وصلة ووصله بكذا صلة وغل

پيوست سوى مردمان — بخشيد اورا از احسن — ناخوانده در آمد

وكل وجم — على الشرب وغلا وكل اليه الامر ووكله الى نفسه وكلا م وجم

در شراب خوران — باز گذاشت سوى او كار را — باز گذاشت اورا بسوى خود — خاموش شد از اندوه

وسم وشم ونم — وجوما وسمه وسما وسمة وهو الميسم وشم يده وشما ونم الذباب

داغ كرد اورا — وان آهن داغ — نقش كرد دست را — ريخ كرد مگس

وزن وسن — ونيما ن وزنه وزنا وزنة وسن يسن ووسن يوسن سنة

بسنجيد اورا — بغنود — م

وضن — ووسنا وهو وسنان وهي وسنى وضن النسع وضنا

مرد غنونده — زن غنونده — بافت نوار را

وهن — وهو الوضين وهن في الامر يهن ووهن يوهن وهنا

وان نوار بافته — سست شد در كار — م

وبه يسر — ووهنا ما وبهت له وما وبهت له المعتل الفا باليا يسر

باك نداشتم از وى — م — قمار باخت

يعرت — ييسر يسرا وهو الميسر يعرت الماعزة تيعر وتيعر يعارا ويعارا

وان قمار — بانگ كرد بز ماده

جاء حاء — المعتل العين جاءه وجاء اليه مجيئا وجيئا حاء الفرخ حيئا

آمد اورا — م — بانگ كرد چوزه

فاء قاء آب — وصياء فاء الظل فيئا قاء قيئا ب آب يئيب ويووب

بگشت سايه — قى كرد — باز گشت

41

جاب خاب داب شاب

اوبةً واوباً وإياباً خاب امله خيبةً رابه ريباً شاب شيباً

نومید شد بگمان افکند اورا پیر شد

صاب

وشيبةً ومشيباً وهو شائب واشيب وهم شيب صاب السهم

واو پیر م ج رسید تیر بنشانه

طاب

يصيب ويصوب صيباً وصوباً ومصاباً وصيبوبةً طاب

خوش شد

عاب

طيباً وفعله بطيبة من نفسه عابه عيباً وعاباً ومعاباً

وکرد او را بخوشدلی عیب کرد او را

غاب

ومعيباً ورجل عيّاب وعيّابة غاب عنه غيبةً ومغيباً وغيبوبةً

مرد بسیار عیب نهنده م غایب شد ازوی

وهو الغيب والغيوب وهم غيب وغيّب وغاب فيه الرمح

واو غایب ج وایشان غایبان م درآمد دروی نیزه

غيوباً وغابت الشمس غياباً وغيابةً وغيوباً وغيبوبةً

درآمد آفتاب

بات

ت بات يفعل كذا يبيت ويبات بيتوتةً ومبيتاً وما

شب گذاشت می کرد فلان کار

لات راث عاث

له بيت ليلةٍ وبيتة ليلةٍ لاته الشيء ليتاً ث راث ريثاً عاث

ونیست او را قوت یک شب م کم کرد حق او را درنگ کرد فساد کرد

42

هاج

التيس في الغنم عيثاً ج هاج غباراً وهاج جرباً وفتنةً هيجاً

کرکه در گوسفندان بر انگیخت گرد را بر انگیخت جنگ را وفتنه را

تاج زاح

وهاج بنفسه هيجاً وهياجاً ج تاج له تيجاً زاحت العلة

خود بر انگیخته شد تقدیر کرده شد او را دور شد علت

ساح

زيحاً وزيوحاً وزيحاناً ساح في الارض سيحاً وسياحةً

برفت در زمین

صاح

ورجل سيّاح وساح الماء سيحاً وماءٌ سائحٌ وسيحٌ صاح صيحةً

مرد بسیار رونده برفت آب آب رونده م بانگ کرد

طاح فاح

وصياحاً طاح يطيح ويطوح طيحاً وطوحاً فاح المسك

هلاک شد بوی داد مشک

ماح

يفيح فيحاً ويفوح فوحاً ماح الماتح ميحاً وتموّح موحاً

بکرد آب را بدست

ساخ شاخ

خ ساخ في التراب يسيخ سيخاً ويسوخ سوخاً شاخ شيخاً

نهان شد در خاک پیر شد

باد حاد

وشيخوخةً وشيخوخيةً د باد يبيد بيوداً حاد حيوداً وحيدةً

هلاک شد بگشت

زاد شاد

زاده زيداً وزاد بنفسه زيادةً ومزيداً شاد القصر بالشيد

افزون کرد او را خود افزود بلند کرد کوشک را بگچ

صاد — شيئاً صاده يصيده ويصاده صيداً وهي المصيدة والمصايد
شکار کرد اورا — وانه دام

فاد / کاد — فاد يفيد فيداً ويفود فوداً اكاده كيداً ومكيدة وكيدودة
مرد — کید کرد اورا

ماد / هاد / خاد — ماد ميداً وميداناً هاد السقف هيداً خار الله له خيرة
بگشت — بجنبانید آسمان خانه را — بگزید خدای برای او بهترین را

ساد / صاد — سار سيراً ومسيراً وبينهما مسيرة يوم وليلة صار الفقير
برفت — و در میان هردو ایشان هست رفتن شبانروزی — شد درویش توانگر

ضاد / طاد — غنياً صيرورة ومصيراً ضاره ضيراً طار طيراناً وطيرورة
زیان کرد اورا — پرید

عاد / ماد — وبطاراً عار الفرس عياراً مار الطعام ميراً وهي الميرة
نشاط کرد اسب — بیاورد غله را — وانه غله آورده

ضاز / ماز — ضازه يضيزه ويضوزه ضيزاً وقسمة ضيزى ماز الشيء من
کم کرد اورا حقش — و بخش کم — جدا کرد چیز را

خاس / قاس — الشيء ميزاً س خاس به وخاست الجيفة خيساً قاس الشيء
از چیز — خیانت کرد اورا — گنده شد مردار — قیاس کرد چیز را

على الشيء وقاس الشيء بالشيء يقيس قياساً وقيساً ويقوس قوساً
بر چیز

ماس / جاش — وهو المقياس ماس يميس ميساً وميساناً ش جاشت نفسه وجاشت
وانه قیاس — بخرامید — برآشفت دل او — بجوشید

داش / طاش — القدر جيشاً وجيشاناً داش السهم ريشاً طاش السهم عن الغرض
دیگ — بر نهاد پر تیر — گذر کرد تیر از نشانه

عاش — وطاش الرجل طيشاً عاش عيشة وعيشاً ومعاشاً ومعيشة
سبک شد مرد — بزیست

حاص / آض / باض — ض حاص عنه حيصاً ومحيصاً ض آض الى الامر ايضاً باض
بگردید ازوی — باز گشت — خایه کرد

حاض — الدجاجة بيوضاً وهي بيوض جاض جيوضاً حاضت المرأة
کرد ماکیان — ماکیان خایه کننده — هزیمت شد — حیض دید زن

غاض / فاض — حيضاً ومحيضاً وهي حائض غاض الماء غيضاً وغيوضاً فاض
زن حائض — کم شد آب — ریخته شد

هاض / خاط — ط الماء فيضاً وفيوضاً هاض العظم بعد الجبر هيضاً خاط
آب از بسیاری — بشکست استخوان را پس از بستن — بدوخت

غاظ / فاظ — خياطة ظ غاظه القول غيظاً فاظ يفيظ فيظاً ويفوظ
خشم آورد او را سخن — بمرد

قاظ / باع — فوظاً قاظ في البلد قيظاً ع باعه منه الشيء وباعه الشيء
تموز گذرانید در شهر — بفروخت او را چیزی

ذاع شاع ضاع ماع زاغ

بَيْعًا ذاعَ السِّرُّ ذُيوعًا شاعَ شُيوعًا ضاعَ الشَّيْءُ ضَيْعةً

ضائع شد چیزی … آشکار شد راز

وضَياعًا ماعَ الشَّيْءُ مَيْعةً ومَيْعًا غ زاغَ زُيوغًا وزَيْغًا

گداخته شد چیز … بگشت

حاف زافت ساف

ف حافَ عليه حَيْفًا زافَت الدَّراهِمُ زَيْفًا وزُيوفًا سافَهُ سَيْفًا

ستم کرد بروی … نبهره شد درمها … بشمشیر زد اورا

ضاف ضاف

ضافَ الرَّجُلُ في البِلادِ ضَيْفًا ضافَهُ ضِيافةً وضِيافًا وضافَهُ

… مهمان شد اورا … رسید اورا

طاف عاف

الهَمُّ ضَيْفًا طافَ الخَيالُ طَيْفًا عافَ الطَّيْرَ يَعِيفُ ويَعافُ

اندوه … آمد خیال … فال کرد بمرغ

حاق ضاق

عِيافةً ق حاقَ به المَكْرُ حُيوقًا ضاقَ ضِيقًا وهو ضَيِّقٌ

فرود آمد بوی مکر … تنگ شد … وا تنگ

لاق حاک

وضَيْقٌ لاقَ الدَّواةَ ولاقَ به الأمرُ لَيْقًا ك حاكَ الثَّوْبَ

ساخت دوات را … زیبا آمد بوی کار … بافت جامه را

يَحِيكُ ويَحُوكُ حِياكةً وحَيْكًا وحَوْكًا وحاكَ الشِّعْرَ يَحُوكُهُ حَوْكًا

گفت شعر

ناک سال

لا يَحِيكُ وحاكَ فيه الكَلامُ حَيْكًا ناكَ نَيْكًا ل سالَ الماءُ سَيْلًا

نیست … اثر کرد دروی سخن … جماع کرد … رفت آب

وسيلانا

وسَيَلانًا عالَ عَيْلةً قالَ قَيْلُولةً ومَقِيلًا وقائِلةً كالَ الطَّعامَ

درویش شد … نیم روز بخفت … بپیمود طعام را

كَيْلًا مالَ مَيْلًا ومَمِيلًا ومَيَلانًا هالَ الطَّعامَ وهالَ

بگشت بر مایل شد … فرو ریخت غله را در خرمن … فرو هشت

الرَّمْلَ هَيْلًا م تامَهُ تَيْمًا ذامَهُ ذَيْمًا شامَ البَرْقَ

ریگ را … عاشق کرد اورا … نکوهید ش … نگریست بدرخش

شَيْمًا ضامَهُ ضَيْمًا عامَ إلى اللَّبَنِ يَعِيمُ ويَعامُ عَيْمةً

ستم کرد بروی … آرزومند شد بشیر

وهو عَيْمانُ وهي عَيْمَى غامَت السَّماءُ غُيُومًا هامَ في البَرِّيّةِ

مرد آرزومند بشیر … زن آرزومند بشیر … ابرناک شد آسمان … سرگشته شد در بیابان

وهامَ فُؤادُهُ هُيُومًا ن آنَ لكَ أنْ تَفْعَلَ كذا أَيْنًا

عاشق شد دل او … وقت شد ترا که کنی چنین کار

بانَ مِنْهُ بَيْنُونةً وبانَ لهُ الأمرُ بَيانًا وهو بَيِّنٌ حانَ لكَ

جدا شد ازوی … پیدا شد اورا کار … واو پیدا … وقت آمد ترا که کنی

أنْ تَفْعَلَ كذا حَيْنُونةً وحانَ حَيْنًا دانَ لَهُ ودانَهُ بالصَّنيعةِ

فلان کاری … هلاک شد … فروتنی کرد اورا … باداش داد اورا بکردارش

دِيْنًا ودانَ مِنْهُ الدَّيْنَ ودانَهُ غَيْرُهُ دَيْنًا ورَجُلٌ دائِنٌ

گرفت ازوی وام … وام داد اورا دیگری … مرد وام دار

٤٧ ومدين ومديون وهو الدين والديون ران عليه السكر
غلبه کرد بروی مستی و دیگر ... ح وام والدین م م

وغيره زينا زانه زينا وهي الزينة شانه شينا عانه عينا
چشم رسانید اورا عیب کرد اورا وابن آرایش بیاراست اورا

ورجل عيون وعيان لان لينا وهو لين مان مينا ه
دروغ گفت نرم نرم شد م مرد چشم رساننده

تاه وتاه في المفازة تيها تاه بالركية تميه وتموه	تيها و
بسیار شد آب چاه متحیر شد در بیابان تکبر کرد

وتاه موها المعتل اللام ب جبى الخراج يجبي
ستاند خراج را

جبيا وجباية وجبى يجبو وتجبى جباوة سبى الجارية سبيا
برده کرد کنیزک را

ت أتاه إتيانا وأتى اليه إحسانا وأتى عليه أتيا
هلاک کرد اورا نیکویی کرد اورا آمد اورا

ث حثى عليه التراب يحثي حثيا ويحثو حثوا رثاه مرثية
بگریست اورا افشاند بروی خاک را

ورثى له رثيا ومرثاة غثت نفسه غثيا وغثيانا ج خذى
برود برآمدن او نرم کرد اورا

البعير

البعير خذيانا ردى الفرس رديا ورديانا فداه من الأسر فدية ٤٨
باز خرید اورا از اسیری برود اسب اشلد

وفدى وفدى وفداء هداه الطريق وهداه له وهداه اليه هداية
م م راه نمود اورا

وهداه للاسلام هدى وهدى بنفسه هديا وهدى اليه
فرستاد بسوی او خود راه یافت راه نمود اورا سوی مسلمانی

العروس هداء وهي الهدي ذ هذى تهذي هذيانا
بیهوده گفت وان عروس عروس را

وتهذو هذوا ب برى القلم بالمبراة بريا جرى جريا
برفت تراشید قلم را بقلم تراش

وجريانا وهي الجارية والجواري درى دريه ودراية
بدانست کشتی دریا

ودريانا ذرى البذر يذري ويذرو ذريا وذروا زرى
عیب کرد بپراکند تخم را

عليه فعله زراية سرى سرى وسرى فيه السم سريا وشرى
دور زهر در وی اثر کرد بشب رفت بروی کردار او را

عنه الثوب بشرى ويشرو شريا وشروا شرى شراء وشرى
خرید یا فروخت کرد از وی جامه را

وشروی جری الماء جریا وماء جری فری فریا قراه الطعام

گرد کرد آب را / آب گرد کرده / برید / مهمانی کرد او را طعام

فری وقری وهو المقری وقری الماء فی المقراة قریا مری مریة

وان کاسه حوض / گرد کرد آب را در حوض / کمان ...

ومری الناقة مریا ز جزاه علی فعله جزاء عزاه الی ابیه

بدوشید اشتر را / باداش داد او را بر کارش / نسبت کرد او را سوی پدرش

یعزیه ویعزوه عزیا وعزوا ش مشی مشیا ومشیة ومشت المراة

برفت / بسیار فرزند شد زن

تمشی ومشیت تمشی مشاء وامراة ماشیة ص خصاه

م / زن بسیار فرزند / خایه کشیده کرد او را

خصاء وهو الخصی عصاه عصیانا ومعصیة وهو عصی

وان خادم خایه کشیده / نافرمان بردار کرد او را / واو نافرمان بردار

ض قضی له علیه قضاء وهی القضیة والقضایا وقضی

حکم کرد او را بروی / وان حکم / ج / قضا بگزارد نماز را

الصلوة وقضی نحبه وقضی علیه قضاء مضی یمضی ومضو

بمرد / بکشت او را / بگذشت / میگذرد

مضاء ومضیا ع بغی علیه بغیا وبغاه بغیة وبغاء وبغت المراة

ستم کرد بروی / بجست او را / زنا کرد زن

بغاء

بغاء وامراة بغی ف شفت الریح التراب سفیا شفاه من

زن زناکننده / بیفشاند باد خاک را / بهتری داد شفا از بیماری

المرض شفاء کفاه الشیء وکفاه الشیء کفایة وکفی بالله وکیلا

کفایت کرد او را چیزی / بس آمد بوی چیزی / بس است خدای کارساز

نفی اخاه وابنه نفیا ق رقاه رقیة رقی الدیک واحامه یرقی

دور کرد برادرش را و پسر را / افسون خواند او را / بانگ کرد خروس و جز

ویرقو رقیة ورقاء سقاه الماء وهی السقایة وسقی بطنه

داد او را آب / ف / آماسید شکم او

یسقی سقیا وسقی بطنه یسقی سقی وبطن سقی ک بکی

بگریست / م / شکم آماسید

بکی وبکاء حکی الحدیث عنه وحکاه فی فعله حکایة

حکایت کرد سخن را ازوی / مانست او را در کردارش

نکی فی العدو نکایة ل جلاها جلیا صلی اللحم یصلیه صلیا

زیان کرد در دشمن / بیاراست زن را / بریان کرد گوشت را

وصلی النار یصلاها صلیا طلی الاجرب طلیا غلت القدر

بریان شد باتش / بمالید گرگین را دارو / بجوشید دیگ

غلیا وغلیانا فلی راسه بالسیف یفلیه ویفلوه فلیا

بشکافت سر را بشمشیر

وفلوا وفلى راسه وثيابه فليا وفلاية فلاه يفليه ويقلاه قلى
شپش جستن در سر و در ... دشمن داشت او را
جامه اش

وقلاء ومقلية وقلى البر بالمقلاة يقلي ويقلو قليا وقلوا
بريان كرد گندم را در تابه

م حماه حماية وهو الحمى زاده بالشئ رماية ونما يا طمى الماء
نگاه داشت او را پناه بيفكند او را بچيزى بسيار شد آب

يطمى ويطمو طميا وطموا نمى ينمى وينمو نماء ونميا ونماه حسبه
افزون شد برداشت او را گوهرش
ونموا ء

ونمى الحديث اليه نميا همى الشئ هميان انى لك ان تفعل
رسانيد سخن را بوى روان شد هين وقت آمد ترا كه فلان كار

كذا يانى ويانوانى وانيا بنى الدار بنيا وبنية وبناء
برآورد سراى را

وبنيانا وهو صحيح البنية وبنى على امراته بناء ثناه
درست تركيب جماع كرد زن خود را باز گردانيد

عن الامر وثنى جيده ثنيا جنى عليه شرا جناية وهى الجنية
او را از كار بگردانيد گردن خود را بينگيخت بروى شر را واين جنايت

وجنى الثمر جنيا وهى الجناة والجنى والجنى جناه يجنيه
بچيد ميوه را واين ميوه چيده م ناز م بخاند او را

جنيا وتجنوه جنوا وهى الجنية والمجانى زنى بها زنى وزناء
واين گرد شده د ح زنا كرد با زن

عناه الامر عناية ومعنية وعنى بكذا وهو معنى به وعنى
تمارگين كرد او را كار تمارگين شد بفلان كار واو تمارگين بود خواست

بقوله كذا معنى وهو المعنى والمعناة والمعانى كناه يكنيه
سخن را فعل ضمير را مقصود م ح كنيت نهاد او را

ويكنوه كنية وكنى عنه كناية منى الامر منيا المعتل
كنايت كرد ازو اندازه كرد كار را

الفاء واللام واى وايا ح وحى وحيا د ودى القاتل
وعده كرد بنشست يا اشارت كرد ديت ادا كشنده
ب

المقتول دية وودى الرجل وديا وهو الودى ر ورى
از كشته مذى كرد مرد واين آب كه پيش بول آيد آتش زنه

ورى
الزند يرى ورى يرى ورى الداء الجوف وريا ورى
سر آتش زنه م تباه كرد علت شكم را علتناك شد

الجوف يرى ورى ش وشى الثوب وشيا وشية ووشى
شكم نقش كرد جامه را غمز كرد

به وشاية ع وعى العلم وعيا ف وفى بالعهد وهو
بروى ياد گرفت علم را وفا كرد بعهد

وَفَى وَوَفَى الشَّيءُ وَفَاءً ق وَقَاهُ الشَّرَّ وِقَايَةً وَوَقْيًا وَوَاقِيَةً
وفا کرد بعهد تمام شد چیزی نگاه داشت او را از بدی

وهو وَفَاءُ الشَّيءِ ل وَلِيَ المطرُ الأرضَ وَلْيًا وأرضٌ مَوْلِيَّةٌ
واین نگاه دارنده چیزی دوم بار بارید باران بر زمین واین زمین دوم بار باران باریده

ن وَنَى يَنِي وَوَنِيَ يَوْنَى وَوَنِيَ يَنِي وَنْيًا وَوُنِيًّا وَوَنًا
سست شد م م

وَوَنَى فِي الأَمْرِ وَنْيًا وَلَا يَنِي يَفْعَلُ كَذَا ه وَهَى وَهْيًا
سستی کرد در کار تقصیر همیشه فلان کار می کند ضعیف شد

المعتل العين واللام أَوَى إِلَيْهِ أُوِيًّا وَهُوَ المَأْوَى
پناه گرفت بوی واین جای پناه

ث ثَوَى بالمكانِ ثَوَاءً ح حَوَى المالَ حِوَايَةً وَحَيًّا خ
مقیم شد در جای گرد کرد مال را

خَوَى المنزلُ وَخَوَى النجمُ خُوِيًّا وَخَوَاءً وَخَيًّا وَخَوِيَتِ المرأةُ
خالی شد جای فرو شد ستاره خالی شد شکم زن از بچه

تَخْوَى خَيًّا وَخَوَاءً وَخَوِيَتْ تَخْوَى خَوًى وهو الفصيحُ
م واین لغت فصیح است

ذَوَى العودُ يَذْوِي ذُوِيًّا وَذَوَاءً وهو الفصيحُ وَذَوِيَ
خشک شد عود چوب واین لغت فصیح نیست م

يَذْوَى ذَوًى ر رَوَى الحديثَ عَنْهُ رِوَايَةً ز زَوَى عَنْهُ وَجْهَهُ
روایت کرد سخن را از وی ترش کرد روی را

زَيًّا ش شَوَى اللحمَ شَيًّا ط طَوَى الكتابَ وَطَوَى البئرَ
بریان کرد گوشت را نوردید نامه را بر آورد چاه را

وهو الطَّوِيُّ وَطَوَى الطريقَ طَيًّا وَمَضَى لِطِيَّتِهِ ع عَوَى
واین چاه بر آورده سپرد راه را رفت سوی کرده خویش قصد بانگ کرد

الذئبُ عُوَاءً غ غَوَى غَيًّا وَغَوَايَةً وهو غَوِيٌّ ك كَوَى
گرگ گم راه شد واین گم راه داغ کرد

العقربةَ كَيًّا وهو المَكْوِيُّ والمِكْوَاةُ ل لَوَى الحبلَ لَيًّا وَلَا
رسن را واین آهن داغ م بتافت رسن را

يَلْوِي عَلَى أَحَدٍ وَلَوَى الغريمَ الغريمُ دَيْنَهُ وَلَوَاهُ بِدَيْنِهِ
میل نمی کند بر کسی تاخیر کرد غریم غریم را وامش م

لَيًّا وَلِيَّانًا ن نَوَى الغزوَ نِيَّةً وهو النَّوَى ه هَوَى
نیت کرد بیرون شدن را واین جای نیت کرده بر آمد

الجبلَ هُوِيًّا وَهَوَى عَنِ البئرِ هَوِيًّا باب
بکوه افتاد در چاه

فَعِلَ يَفْعَلُ فَعَلًا ا بَرَأَ مِنَ المرضِ بُرْءًا وَبَرَاءً وَبَرِئَ
بهتر شد از بیماری م

55 يبرا برأ وبروءا ب ثقبه ثقبا وهو الثقب والثقوب والثقبة

سوراخ کرد اورا سوراخ ح م

والثقب وثقبت النار وثقب النجم ثقوبا ونجم ثاقب

ح افروخته شد آتش بتافت ستاره ستاره تابان

وجنابا م

جنبه الشر جنبا وجنوبا وجنب الفرس جنبا وهي

نگاه داشت اورا از بدی جنیبت کرد اسب را

الجنيبة والجنائب جحبه جحبا وجحابا جربه يجربه جربا

واین جنیبت ح باز داشت اورا ستاند از وی مال را

وجرب بنفسه يجرب جربا وهو جريب ومجروب وهي

خود بی مال شد مرد بی مال م مال که بوی

الجريبة والجرائب حسب الشيء حسبا وحسابا وحسابة وحسبة

ریدگانی کنند کنج ح شمار کرد چیز را

وحسبانا واحسنت اليه حسب الطاقة وعلى حسب الطاقة

نیکوئی کردم بوی باندازه طاقت م

حلب حلبا وحلبا وهو الحلب والحليب خطب اليه بنته

بدوشید واین شیر تازه م بخواست از وی دخترش را

خطبة وخطبا وخطيبى وخطب الخطيب القوم وخطب

خطبه کرد خطیب مردمان را م

56 على القوم خطبا وخطب خطابة بالفتح وهي الخطبة والخطابة

خطیب شد واین خطبه خطبی

خلب خلبا وخلابة وبرق خلب رسب في الماء رسوبا رقبه

بفریفت درخش فریبنده فرو شد در آب نگاه داشت اورا

رقبا ورقبة وهو رقيب سرب في الارض سروبا سغب يسغب

واین نگاهبان برفت در زمین گرسنه شد

وسغب سغوبا وسغب يسغب سغبا ومسغبة وهو ساغب

م واین گرسنه

وسغبان سكب الماء سكبا وسكب بنفسه سكوبا سلب سلبا

م فرو ریخت آب را خود ریخته شد ربود

وسلبا وهو السلب شحب لونه يشحب ويشحب وشحب

واین چیزی ربوده بگشت رنگ او دیگر گشته م

يشحب شحوبا طلبه منه وطلبه اليه طلابة وطلابا

بجست اورا از وی م

وطلبة ومطلبا وطلبا عقب الليل النهار عقبا وهي

شب از پی روز آمد

العاقبة والعقبى غربت الشمس غروبا كتب كتبا وكتابا

واین آخر کار م فرو شد آفتاب نوشت نبشت

وكِثبةً وكِتابةً كَرَبَ الأرضَ كِراباً وكَرَبَه الأمرُ كَرْباً وهي الكُرْبة
شیار کرد زمین را اندوهگین کرد او را کار و آن اندوه

والكُرَبُ والكَرْبُ والكُروبُ وكَرَبَتِ الشمسُ كُروباً كَعَبَتْ
ج م ج نزدیک شد که فرو شود آفتاب نار پستان شد زن

تَكْعَبُ وتَكْعُبُ كُعوباً وكُعوبةً وكَعابةً وهي كاعِبٌ وكَعابٌ
و آن زن نار پستان م

لَغَبَ يَلْغَبُ ويَلْغُبُ لُغوباً نَدَبَ الميّتَ نُدبةً ونَدْباً ونَدَبَه
مانده شد بگریست مرده را خواند او را

للأمرِ ونَدَبَه إلى الأمرِ نَدْباً نَسَبَه إلى أبيه نَسْباً ونِسْبةً ونِسْبةً
کار م نسبت کرد او را به پدرش

وهو النَّسَبُ والأنسابُ ورجلٌ نَسّابةٌ نَقَبَ على القومِ نِقابةً
ب ج مرد نسب دان نقیب کرد بر مردمان
مهتری

ونَقُبَ نَقابةً وهو النَّقيبُ وهم النُّقَباءُ ونَقَبَه نَقْباً نَكَبَ عن
نقیب شد مهتر ج سوراخ کرد او را بگشت از
مهتر

الطريقِ يَنْكُبُ ونَكَبَ يَنْكُبُ نُكوباً ونَكَبَه الزمانُ نَكْباً وهي
راه م نکبت رسانید او را زمانه
زمان

النَّكْبةُ والنَّكَباتُ والنُّكُبُ هَرَبَ هَرَباً ث ثَبَتَ ثَباتاً
نکبت ج ج بگریخت بیستاد
زمان استوار شد

وثُبوتاً سَكَتَ سُكوتاً وسَكْتاً وسُكاتاً ورجلٌ سِكّيتٌ وسَكَتَ عنه
خاموش شد مرد خاموش فرو نشست از وی

الغضبُ سُكوتاً صَمَتَ صَمْتاً وصُماتاً وصُموتاً قَنَتَ للهِ قُنوتاً
خشم خاموش شد فرمان برداری کرد خدای را

مَقَتَه مَقْتاً نَبَتَ العُشْبُ نَبْتاً ونَباتاً نَكَتَ الأرضَ بالخَشَبِ
دشمن داشت او را بر آمد گیاه بکوفت زمین را بچوب

نَكْتاً ث ثَلَثَ القومَ ثَلْثاً حَدَثَ الأمرُ حُدوثاً وهي الحادِثةُ
سیمک بستد از مردمان نو شد کار و آن کار نو شده

والحوادِثُ والحِدْثانُ حَرَثَ حَرْثاً وحِراثةً وحَرَثَ النارَ بالمِحْراثِ
ج م بکشت بجنبانید آتش را به آتش شور

حَرْثاً طَمِثَتِ المرأةُ تَطْمَثُ وطَمَثَتْ تَطْمِثُ طَمْثاً وهي طامِثٌ
حایض شد زن م و آن زن حایض

مَكَثَ يَمْكُثُ ومَكُثَ يَمْكُثُ مُكْثاً نَكَثَ العهدَ نَكْثاً وهو النِّكْثُ
درنگ کرد م بشکست عهد را و آن رشته تاب باز کرده — و آن عهد شکسته

والأنكاثُ ج ثَلَجَتِ السماءُ ثَلْجاً وثَلِجَتْ نفسُه ثُلوجاً وثَلَجَتْ
ج برف بارانید آسمان آرام گرفت دلش م

تَثْلَجُ ثَلَجاً خَرَجَ مِن الدارِ خُروجاً ومَخْرَجاً عَرَجَ في السُّلَّمِ عُروجاً
بیرون شد از خانه بر آمد بر نردبان

فَرَجَ الْبَابَ وفرجَ الْغَمّ فَرْجًا وهو الفَرَجُ والفَرْجَةُ فَلَجَ عَلى
بگشاد در را　کشاد اندوه را　و اسم راحت　کشادگی　ظفر یافت
در گره
خصْمِهِ فَلْجًا وفُلْجًا مَرَجَ اللّهُ البَحْرَيْنِ ومَرَجَ الدّابّةَ فى المَرْجِ
بر خصمش　بگذاشت خدای ح و دریا را　در گیاه است ستور اعر غزلد
بگشاد　ناو جزا گاه
مَرَجًا مَزَجَ الشَّرَابَ مَزْجًا وهو المِزَاجُ **ج** صَلَحَ يَصْلُحُ ويَصْلِحُ
سامیحت شراب را　و اسم امیز　باریسا شد
نیکو
صَلاحًا ومَصْلَحَةً وصُلُوحًا وهو صالِحٌ وصَلُحَ يَصْلُحُ صَلاحًا
و اسم مرد باریسا　م
نیکو
وصَلاحَةً وهو صَلِيحٌ فَرَجَ الفَرَسُ يَفْرَجُ ويَفْرِجُ فُرُوجًا
و اسم اصلاح　پیر شد اسب
نیکو
خ بَذَخَ الرَّجُلُ يَبْذَخُ ويَبْذِخُ وبَذِخَ يَبْذَخُ بَذْخًا صَرَخَ يَصْرُخُ
تکبر کرد مرد　لاف زد　م　بانگ کرد برای فریاد
خواستن
ويَصْرِخُ صُرَاخًا طَبَخَ الشَّيْءَ طَبْخًا نَفَخَ فى الزِّقِّ والنّارِ
بپخت چیز را　بدمید در خیک و آتش
نَفْخًا **د** بَرَدَ الحَدِيدَ بالمِبْرَدِ وبَرَدَ الشَّيْءُ بَرْدًا ثَرَدَ الخُبْزَ ثَرْدًا
بسود آهن را بسوهان　سرد شد چیز　ترید کرد نان را
وهو الثَّرِيدُ جَمَدَ الماءُ جُمُودًا حَصَدَ الزَّرْعَ حَصْدًا وحَصَادًا
ترید　بفسرد آب　بدروید کشت را
یخ شد
وزرع

وزَرْعٌ حَصِيدٌ خَلَدَ خُلُودًا وهو الخُلْدُ خَمَدَتِ النّارُ خُمُودًا
کشت درویده　جاوید اند شد　الجنه　فرو نشست آتش
رَشَدَ يَرْشُدُ ورَشِدَ يَرْشَدُ رُشْدًا ورَشَدًا ورَشَادًا ومَرْشَدَةً وهو
راه راست یافت　م　و اسم راه
رَشِيدٌ رَصَدَهُ رَصْدًا وهو المَرْصَدُ والمِرْصَادُ رَعَدَتِ السَّمَاءُ
راست یافته　سر راهش بگرفت　و اسم راه راست　م　تندر کرد آسمان
و اسم سر راه
ورَعَدَ الرَّجُلُ رَعْدًا رَقَدَ رُقُودًا ورَقْدَةً ورُقَادًا رَكَدَ الماءُ
تهدید کرد مرد　بخفت　بنشاد آب و باد
آرام کرفت
والرِّيحُ رُكُودًا سَجَدَ سُجُودًا ومَسْجَدًا وهى السَّجْدَةُ سَمَدَ
سجده کرد　و اسم سجاده　سرود گفت
سُمُودًا سَهَدَ يَسْهَدُ وسَهِدَ يَسْهَدُ سَهْدًا وسُهْدًا وسُهَادًا
بشب بیدار شد　م
صَمَدَ اليه صَمْدًا وهو الصَّمَدُ طَرَدَهُ طَرْدًا وطَرَدًا وهى
آهنگ کرد بوی　و اسم شاه نیاز [illegible]　براندش
الطَّرِيدَةُ عَبَدَ اللّهَ عِبَادَةً عَضَدَهُ عَضْدًا عَنَدَ عَنَدًا
و اسم تو [illegible] رانده　پرستید خدای را　یاری دادش　استیزه کاری کرد　گردن کشی کرد
وعُنُودًا وهو عَنِيدٌ فَسَدَ فَسَادًا ومَفْسَدَةً وهو فاسِدٌ
استیزه کاری　تباه شد　و اسم تباه
[illegible]
وفنودا م

وفسد يفسد فسادًا وهو فسيد قعد قعودًا كسد
م واو تباه بنشست كاسد شد

كسادًا وسوق كاسد كند النعمة كنودًا مجد الرجل يمجد
وبازار كاسد ناسپاسی كرد نعمت را بزرگوار شد مرد

ومجد يمجد مجدًا ومجادة وهو مجيد وماجد وهم امجاد
م واو بزرگوار م

مرد على الامر مرودًا نشد الضالة نشدانًا ونشدته بالله ونشدة
خو كرد بر كار جست گم شده را سوگند دادم او را م

الله نشدة نقد الدراهم ونقدته الثمن نقدًا وهو النقد والنقود
سره كرد درمها را نقد دادم او را ف

نهدت المرأة تنهد وتنهد نهودًا وهي ناهد همدت النار
نار پستان شد زن واین زن نار پستان بمرد آتش

همودًا **ذ** اخذ منه شيئًا واخذه الله بالذنب واخذ في العمل
گرفت از وی چیزی را گرفت او را خدای بگناه آغاز كرد در كار

واخذ جذع اخذًا نفذ الامر نفوذًا ونفاذًا ونفذ الكتاب
روان شد ... روان شد كار رسید نامه

ب اثر الحديث اثارة وحديث ماثور اثر الخشبة واثر الاشياء
روایت كرد حدیث را وحدیث روایت كرده ... برگزید

اشرًا وبأسنانه اشر واشر امره بكذا امرًا وامر على القوم
و... فرمود او را ... امیری كرد بر مردمان

يامر وامر يامر امارة وامرة وهو امير وهم امراء بتره
امیر شد ف برید او را

بترًا وسيوف بواتر بذر يبذر بذورًا بذر البذر بذرًا بسر يبسر
وشمشیرهای بران بستافت براكند تخم را ترش روی شد

بسرًا بشره بشرى وبشارة وهو البشير وهي البشارة بقر
مژده داد او را واین مژده دهنده واین مژدگانی ...

بطنه بقرًا بكر بكورًا تجر تجارة ومتجرًا وهو تاجر
شكم او را بگاه آمد بامداد بازرگانی كرد واو بازرگان

وهم تجار وتجار وتجر ثبره ثبرًا وثبورًا جبر العظم جبرًا
هلاك كرد او را بست استخوان را

وجبر بنفسه جبورًا وجبرانًا جزر الماء جزرًا جبره
خود بسته شد كم شد آب ... كرد

جبرًا وهو الجبرة والجبر والجبور حجره وحجر عليه القاضي
واین شادی م بازداشت او را بازداشت او را قاضی

حجرًا وهو الحجر حصره حصرًا حضر المكان حضورًا
واین حرام بازداشت او را حاضر شد بجای

وكلمته بحضرة فلان وحُضرته وحِضرته وحَضَره ومَحضَره
وسخن گفتم اورا بحضرت فلان م م م م

وهو المحضر والمحاضر حظره حظرا خبره مخبرا وخبرة
وان محضرنامه ح حرام کرد اورا بیازمود اورا

وخبرا خثر اللبن خثورا وخثر خثورة خطر الامر بباله
ستبر شد گذشت کار در دلش

وخطر على باله خطرا دبر الليل النهار دبورا دثر
م سپس رفت آمد کهنه شد

المنزل دثورا ذكره باللسان ذكرا وذكرى وذكره في
جای یاد کرد اورا بزبانش یاد کرد اورا

القلب ذكرا زجره وزجر الطائر زجرا سبر الجرح بالمسبار
در دل باز داشت اورا فال کرد مرغ بیازمود جراحت را بمیل

سترا ستره سترا وهو الستر والسترة والستارة سجر
پوشانید اورا وان پرده م م تفسانید تنور را

التنور وسجر الله البحر سجرا شطر سطرا وهو السطر
برکرد خداوند دریا را نبشت وان نبشته

والسطور والسطر والاسطار والمسطر سكر النهر
ح م ح خط کش ببست جوی را

سکرا

شکرا وهو الشکر سمر سمرا وهو السمر والاسمار وهم السامر
وان بند آب افسانه گفت وان افسانه ح وایشان افسانه گویان

والسمار شجر الامر بينهم شجرا وشجورا شطر شطورا وشطارة
م مختلف شد کار در میان ایشان رند شد

وهو شاطر وهم شطار وشطر الشيء شطرا شعر به
واو رند ح دو نیمه کرد چیز را دانست اورا

وشعر شعرا وشعرة ومشعرة ومشعورة وليت شعري
م کاشکی دانستمی

وشعر الرجل شعرا شكر النعمة شكرا وشكورا صدر عن الماء
شعر گفت مرد شکر گفت نعمت را باز گشت از آب

صدرا ومصدرا وهو المصدر والمصادر ضمر وضمر ضمورا
وان جای باز گشتن ح باریک میان شد م

وضمرا طهر طهورا طهرت نطهر ونطهر وطهرت نطهر
م پاک شد زن از حیض برجست

طهارة وطهرا وهي طاهر عبر الوادي عبورا وعبر الرؤيا
وان زن پاک از حیض بگذشت رود را تعبیر کرد خواب را

عبارة وعبرا عشر القوم عشرا وعشورا عمر الدار عمارة
ده یکه ستانید از مال مردمان عمارت کرد سرای را

وعمرت بنفسها عمرانا وعمارة وعمرت تعمر ودار عامرة
خود آبادان شد — م — سراي آبادان

ومعمورة وجمل بعمار غبر غبورا غمره الماء غمرا فتر
م — مرد بسيار عمارت كننده — بگذشت بماند — فرو برد او را آب — سست شد

فترا وفتورا فجر فجورا وفجر الماء الكريم فجرا
بدی كرد — رها كرد آب را در زد

فطر العجين فطرا وفطر الشيء فطورا فقرته الفاقرة
بی طر بو سرشت خمير را — بشكافت چيز را — مهره شكست او را بلای (مهره شكن)

فقرا قصره قصرا وقصر بنفسه قصورا وقصر القصار
باز داشت او را — خود باز ايستاد — بشست گازر جامه را

الثوب قصرا قطر الماء قطرا قمره المال قمرا وقمارا كفر
چكيد آب — برد از وی مال را بقمار — ناسپاس

النعمة كفرا وكفرانا وكفر بالله كفرا مطرت السماء مطرا
كرد نعمت را — كافر شد بخدای — باران باريد آسمان

كو فرود اوبچ
مكر مكرا نثر الشيء نثرا ونثارا ندر من فيه كلامه ندرا وندرانا
حيله كرد — پراكند چيز را — بجست از دهنش سخن

وهي النادرة والنوادر ولقيته ندرة نشر الله الميت
واين سخن جهنده — ج — بيش آهم او را ناگاه — زنده كرد خدای مرده را

نشرا

نشرا ونشر بنفسه نشورا ونشر الخشبة نشرا نصره الله على
خود زنده شد — بريد چوب را باره — نصرت داد او را خدای

العدو ونصره من العدو نصرا ونصرة وهو النصير وهم انصار (نصار)
بر دشمن — م — واو نصرت دهنده — ج

نضر العود والوجه ينضر نضرة ونضورا ونضارة وهو ناضر
بشكفت چوب وخوب شد روی — واين چوب شكفته يا روی خوب

ونضر ينضر
ونضر ينضر
م

ونضير ونضور ونضر ونضره الله نضرا نظر اليه
م — م — م — خوب آوريد او را خدای — نگريست سوی او

ونظره نظرا ونظرانا وهو المنظر والمنظراني ونظره
م — واين روی — مرد خوب روی — مهلت داد او را

نظرة نقر الطائر الحب ونقر الخشبة ونقر الرحى وهو
بچيد مرغ دانه را — بكند چوب را — آسيا زد — وان

المنقاد ونقر في الناقور نقرا هجره هجرا وهجرانا
خايسكه — دم زد در بوق — ماند او را

وهجرة وهجر هجرا **ز** برز بروزا حجزه وحجز بين الشيئين
فحش گفت — بيرون آمد — باز داشت او را — جدائی افكند در ميان دو چيز

حجزا وبينهما حاجز رجز الشاعر رجزا وهو الرجز
و در ميان هر دو هست باز دارنده — شعر كوتاه گفت شاعر — واين شعر كوتاه

٦٧

وهي الأرجوزة والأراجيز طنز به طنزا س بأس يبؤس
وان قصیده کوتاه ح فسوس کرد او را درویش شد

يبؤس م

وبئيس بئاسة وبؤسا وبؤوسا وهو بائس جرس جراسة
م م واین درویش نگاه داشت او را

وهو جارس وهم حراس وحرس وأحراس حمش القوم حمشا
واو نگاه دارنده ح ح ح ... ستاند از مال مردمان

درس الكتاب درسا ودراسة ودرس الطعام ودرست
خواند کتاب را بکوفت غله را کهنه کرد باد

الريح الدار درسا ودرست بنفسها دروسا دمس الليل
سرای را خود کهنه شد تاریک شد شب

دمسا ودموسا وليل دامس شدن القوم شدنا
شب تاریک ... از مال مردمان

شمست الدابة شموسا وشماسا وهي شموس نعس
توسنی کرد اسب ستور وان ستور توسن بغنود
سوجیری

نعاسا نكس راسه نكسا ش فرش الفراش فرشا وهو
نگونسار کرد سر را بگسترد بستر را وان

الفرش والمفرش والمفارش نفش الصوف نفشا
بستر م ح بزد پشم را ونفشت

٦٨

ونفشت الغنم نفشا ونفاشا نقش الشيء ونقش الشوكة
بچریدند گوسفندان نگار کرد چیز را بر نقش کرد بیرون کرد خار را

من رجله بالمنقاش نقشا ص خرص خرصا وهم الخراصون
از پایش دروغ گفت وایشان دروغ گویان

وخرص النخل خرصا وخرصا خلص له الشيء وهي الخلاصة
حزر کرد خرما را خالص شد او را چیزی وان چیزی خالص

وهم خالصتي وخلص اليه كذا خلوصا خمص بطنه تخمص
وایشان دوستان خالص رسید بوی فلان چیز مرا ... گرسنه شد

وهو خمصان
مرد گرسنه

خمصا ومخمصة وهي خمصانة وخمص تخمص وخمص تخمص
زن گرسنه باریک میان شد م

خمصا وهو خمصان وخميص البطن وهي خمصانة وخميصة
مرد باریک میان م زن باریک میان م

البطن وهم وهن خماص رقص رقصا ورقصا ورقصانا
ح پای کوفت

نقصه نقصا ونقص بنفسه نقصانا ومنقصة ص حمض
کم کرد او را خود کم شد ترش شد

وحمض حمضا وحموضة ركض الدابة برجليه وركض
م بزد ستور را بدو پایش برداشتد

البعير برجله ركضا غمض الكلام وغمض غموضا نفض الثوب
زمين را بپايش پوشيده شد سخن م افشاند جامه را

ونفض الشجرة وهو النفض ونفضته الحمى نفضا نقض
افشاند درخت را وآن افشانده لرزانيد او را تب بشكست

العهد والبناء نقضا **ط** بسطه بسطا وهي البسطة سعطه
عهد را وآن خانه را بگسترانيد او را وآن فراخي ودرازي بريختن در بيني او دارو را

يسعطه ويسعطه سعطا وهو المسعط سقط سقوطا وهو
وآن دارودان افتاد وآن

مسقط الرأس ورجل ساقط فرط الى الحوض وهو الفرط
جاى زادن مرد فرومايه پيش رفت سوى حوض وآن پيش رونده

وفرط علينا فرطا لقط الشيء لقطا ولقاطا وهي اللقطة
ناگاه آمد بر ما برداشت چيز را وآن چيزى برداشته

واللقطة واللقط مشط الشعر مشطا نقط المصحف
م ح شانه كرد موى را نقطه زد كراسه را

نقطا وهي النقطة والنقط **ع** طلعت الشمس طلوعا ومطلعا
ف ح برآمد آفتاب

وهو المطلع والمطلع وطلع على القوم طلوعا فقع اللون
وآن جاى برآمدن آفتاب ديده ور شد بر مردمان صافى شد رنگ

يفقع

يفقع ويفقع فقعا وفقوعا **غ** بزغت الشمس بزوغا بلغه
برآمد آفتاب رسيد او را

وبلغ اليه بلاغا وبلوغا وشيء بالغ سبغ الثوب يسبغ ويسبغ
م جاى رسيده تمام شد جامه

سبوغا صبغ الثوب يصبغ ويصبغ صبغا وصباغة وهو
رنگ كرد جامه را

الصبغ وصبغة الله فرغ من الشغل يفرغ ويفرغ وفرغ
وآن رنگ دين خداى فارغ شد از مشغولى م

يفرغ فراغا وفروغا مضغ العلك يمضغ ويمضغ مضغا **ف**
خاييد علك را

خرف الثمار خرفا وخرافا خلفه خلافة وهو خليفته وخلف
بر چيد ميوه را خليفه شد از وى واين پس مانده بد پس مانده

صدق وهم الأخلاف وهو الخليف والخلفاء والخليفة والخلائف
نيك ح واو پس مانده ح م ح

وخلف الليل النهار خلفا وخلفة وخلف فم الصائم خلوفا
شب پس روز آمد بوى كرد دهن روزه دار

رأف يرؤف ويرأف ورئف يرأف ورؤف يرؤف رأفة
رحمت كرد م م

وَرَآفَةً وَهُوَ رَؤُفٌ وَرَؤُوفٌ رَجَفَ رَجْفًا وَرَجَفَانًا وَهِيَ الرَّجْفَةُ
واو رحم کنند م بجنبید وان زلزله

رَعَفَ أَنْفُهُ يَرْعُفُ وَيَرْعَفُ رَعْفًا وَرَعُفَ رُعَافَةً وَهُوَ الرُّعَافُ
خون آمد از بینی او م وان خون بینی

سَلَفَ سَلْفًا وَسُلُوفًا وَهُمُ السَّلَفُ وَالْأَسْلَافُ عَرَفَ عَلَى
بگذشت وایشان گذشتگان ج مهتری کرد بر

الْقَوْمِ وَعَرُفَ عِرَافَةً وَهُوَ الْعَرِيفُ قَطَفَ الْبِرْذَوْنُ قِطَافًا
مردمان مهتر شد وان مهتر خرد گام زد اسب ترکی

نَصَفَ الْعُمُرَ وَنَصَفَ الْإِزَارُ سَاقَهُ نَصْفًا ق بَثَقَ الشَّقَّ
نیمه عمر رسید نیمه ساق رسید ازار بست بند گشاده را

بَثْقًا بَرَقَتِ السَّمَاءُ وَهِيَ الْبَارِقَةُ وَالْبَوَارِقُ وَبَرَقَ لَهُ
درخش کرد آسمان وان درخش ج بیم کرد او مرد

الرَّجُلُ بَرْقًا وَبَرَقَ الشَّيْءُ بَرِيقًا وَبَرَقَ الْبَرْقُ بَرَقَانًا
درخشید چیزی درخشید درخش م

وَبَرِقَ يَبْرَقُ م وَبَرَقَ الْبَصَرُ يَبْرَقُ بَرْقًا بَزَقَ الْبُزَاقُ بَزْقًا بَسَقَ
م خیره شد چشم انداخت خیو را دراز شد بسوزانند

النَّخْلُ بُسُوقًا بَصَقَ الْبُصَاقَ بَصْقًا حَرَقَ الْقَصَّارُ الثَّوْبَ
درخت خرما انداخت خیو را بسوزانند گازر جامه را
بعد آب دهن

خَلْقًا م

جَرْفًا خَفَقَ النَّجْمُ خُفُوقًا خَلَقَ الْأَدِيمَ وَخَلَقَ الْإِفْكَ خَنَقَهُ
در آمد ستاره اندازه کرد ادیم را دروغ بساخت خبه کردش

خَنْقًا وَخَنِقًا رَزَقَهُ رَزْقًا وَرِزْقًا وَهُوَ الرِّزْقُ وَالْأَرْزَاقُ
روزی داد او را روزی ج

رَفَقَ بِالْأَمْرِ يَرْفُقُ وَرَفُقَ يَرْفُقُ رِفْقًا وَهُوَ رَفِيقٌ زَمَقَهُ
جرب جست کرد بکار م جرب دست نیکو شد

زَمْقًا زَرَقَهُ بِالْمِزْرَاقِ زَرْقًا سَحَقَ وَسَحُقَ يَسْحَقُ سُحْقًا
بر زوبین بر زدش دور شد م

وَهُوَ سَحِيقٌ سَمَقَ سُمُوقًا شَرَقَتِ الشَّمْسُ شُرُوقًا وَشَرِقَ
دور افتاده بلند شد بر آمد آفتاب بشکافت گوش

أُذُنُ الشَّاةِ شَرْقًا شَلَقَ الْمَرْأَةَ شَلْقًا صَدَقَهُ الْخَبَرَ صِدْقًا
گوسفند را جماع کرد زن را راست گفت او را خبر

وَهُوَ الصِّدِّيقُ طَرَقَهُ لَيْلًا طُرُوقًا وَطَرَقَ الْحَدِيدَ بِالْمِطْرَقَةِ
راست گوی آمد او را بشب بزد آهن را بخایسکه

وَطَرَقَ الْفَرَسُ وَطَرَقَ الْحَصَى طَرْقًا طَلَقَتْ وَطَلُقَتْ
گشنی کرد اسب گشنی کرد فال گرد بسنگها طلاق داده شد زن م

تَطْلُقُ طَلَاقًا وَهِيَ طَالِقٌ عَمُقَ الْمَكَانُ وَعَمِقَ يَعْمُقُ عُمْقًا
زن طلاق داده مغ شد جای م

وعماقة وهو عميق غبقه الغبوق غبقا فرق بين الشيئين
جای ژرف — شراب شام دادش — جدائی افکند میان دو چیز

فرقا وفرقانا مرق السهم من الرمية ومرق الرجل من
گذر کرد تیر — از نشانه — بیرون شد مرد از فرمان امام

الطاعة مرقا ومروقا وهم المارقة نسق اللآلي نسقا
وایشان خارجیان — برشته کشید مروارید ها را

وهو النسق نفقت الدابة نفوقا ونفق المتاع نفاقا
مروارید برشته کشیده — هلاک شد ستور — روا شد کالا

ك برك البعير بروكا تركه تركا ومتركا دلك الخف على
زانو زد اشتر — ماند او را — بمالید موزه را بر زمین

الأرض ودلك الحمام بالدلوك دلكا ودلكت الشمس
خویشتن را بمالید در گرمابه — بمالیدنی — فرو شد آفتاب یا برآمد

دلوكا سلك الطريق سلوكا وسلك الخيط في الإبرة
سپرد راه را — رشته را در سوزن کشید

سلكا وهو السلك سمك سمكا وسموكا عرك أذنه عركا
رشته سوزن — بلند شد — بمالید گوش را

علك الفرس اللجام علكا فرك السنبل وفرك المني
بخائید اسب لگام را — بمالید خوشه را — بمالید منی را

من الثوب فركا ل اكل اكلا وهي الأكلة أمل منه كذا أملا
از جامه‌اش — بخورد — یکبار خوردنی — اومید داشت از وی فلان چیزی

وهو الأمل والآمال بذل له المال بذلا بزل الجمل بزولا
و او امید — ج — داد او را مال — نه ساله شد اشتر

وجمل بازل وناقة بازل بطل الشيء بطولا وبطلانا
اشتر نه ساله — اشتر ماده نه ساله — باطل شد چیزی

بقل وجه الغلام بقولا حصل عليه حصولا وهو الحاصل
موی برآورد روی غلام — باقی ماند بروی — الباقی

والمحصول خذله خذلانا دخل الدار وفي الدار ودخل
م — ماند او را — بخانه در آمد بسرای — م — در آمد بروی — م

على فلان وإلى فلان دخولا ومدخلا وهي الدخلة
م — و آن اندرون کار

والدخيل والدخلاء وداخل الدار ذبل البقل ذبولا
تو در آمده یا دوست یقین — ج — اندرون سرای — پژمرده شد تره

رفل في ثوبه رفلا ورفولا ركل الدابة بإحدى رجليه
بخرامید در جامه خود — بزد ستور را بیکی از دو پایش

ركلا سفل سفالا وسفولا وسفل سفالة وسفالية
بزیر فرو شد — م — فرومایه شد

وهو سفيك وسُفك وهم سِفلة وسَفلة شكل الفرس وشكل
فرومايه م فرومايگان شکال نهاد بر اسب اعراب

الكتاب شكلا وهو الشكل والشكول شملهم الخير يشمل وشمل
زد کتاب را اعراب ح بجمله رسيد ايشانرا نيکی م

يشمل شمولا صقل المرآة صقلا وصقالا غفل عن الشيء
بزدود آينه را غافل شد از چيزی

غفولا وغفلة فضله وفضل عليه فضلا وهي الفضيلة
افزون شد بر وی م وان افزونی

والفضائل قبلت القابلة الولد تقبل وقبلت تقبل
ح بزاجی کرد بزاجه بچه را م

قبلا وقبالة وهي القبالة قتله قتلا وهو قتيل وهم قتلى
بزاجی ح بکشت اورا کشته

قفل عن الغزو قفولا وقفل كحل عينه كحلا كفل به
بازگشت از غزا سرمه کشيد چشم را پايندانی کرد بروی

كفالة وكفل عنه كفلا وكفولا وهو كفيل وهم كفلاء
م پايندانی کرد از وی مرورا و اورا پايندان ح

وكفل اليتيم كفلا مثل بين يديه مثولا ومثل به مثلة
بنده داری کرد يتيم را ايستاد پيش وی مثله کرد اورا

مجلت

مجلت يده تمجل مجلا ومجلت تمجل مجلا ويد ماجلة ومجلة
آبله کرد دستش م دست آبله کرده م

مطله مطلا نخل الدقيق نخلا نصل الخضاب نصولا
دفع کرد اورا بيخت آرد را بيرون شد رنگ

نقله نقلا م حجمه الحجام حجما جرم الشيء وجرم جرمة
از جای بجای برد حجامت کرد اورا حجام جرام شد خرمی م

وجرما وهو جرام وجرم حكم بين القوم حكما وحكومة
وان جرام م حکم کرد در ميان مردمان

وهو حاكم وحكم خدمه خدمة رجمه رجما وهو الرجيم
حکم کننده م خدمت کرد اورا بسنگ زد اورا ابليس

والرجوم ورجم بالظن رجما رسم له في كذا ورسم البر
حجرهای انداختنی گمان بد گفت سخن گفت بگمان نشان نهاد برای او ... مهر نهاد بر گندم

وشمه رشما وشما وهو الروشم والروشم رغم انفه يرغم
م مهر م خاک آلوده شد بينی او

ورغم يرغم رغما ورغما ومرغما وهو الرغام رقم الكتاب
م خاک بنست کتاب را

رقم التاجر الثوب رقما ركم الاشياء ركما وهو الركام
نشان کرد بازرگان جامه را بر يکديگر نهاد چيزها را وان چيزهای بر يکديگر نهاده

زعم به زعامة وهو زعيم وزعم الامر زعما فنعما ومزعا نجم

پایندانی کرد بوی   پایندان   وصف کرد کار را   برست

الدمع سجما وسجم بنفسه سجوما شهم وجهه وشهم يشهم

اشک را   خود ریخته شد   ترش شد روی او   م

وشهم يشهم شهوما عجم العود عجما ندمه ندما وندمة

بیازمود چوب را بدندان   پشیمان گشت ازوی   م

كتمه كتما وكتمانا هجم علينا هجوما ن اسن الماء ياسن

پوشانید اورا   ناگاه آمد برما   گنده شد آب

واسن ياسن اسونا بدن وبدن بدنا وهو بادن وبادنة   ومی بادن ح

تن آور شد   م   مرد تن آور   زن تناور   م   زن تناور

بطن بطونا ثمن القوم ثمنا حرنت الدابة وحرنت تحرن

پنهان شد   هشتم شد از هشت مردمان   توسنی کرد ستور   م

حرانا وهو حرون هذا امر يحزنني وحزنه يحزنه

اسب توسن   این کاریست که اندوهگین می کند مرا   مرد اندوهگین

وحزين وحزنت احزن حزنا وحزنا دجنت العناق

م   اندوهگین شدم   اندوهگین شوم   دست آموز شد بزغاله

دجونا وهي داجن دخنت النار دخونا دهن راسه

دست آموز   دود کرد آتش   روغن مالید سر خود را

دهنا

دهنا رزن الشيء بيده رزنا رطن رطانة ركن اليه يركن

سنجید چیز را   بدست   بزبان عجمی گفت محض   میل کرد بسوی او

ويركن وركن يركن ركونا شحنه شحنا سخن الشيء

م   در زندان کرد اورا   گرم شد چیز

وسخن سخنا وسخونة وماء سخن وسخين وهو السخون

م   و آب گرم   م   و این شوربای گرم

وسخنت عينه تسخن سخنة وهو سخين العين سدنه

آشفته شد چشم او   و این مرد آشفته چشم   خدمت کرد اورا

سدانة وهم سدنة الكعبة سكن سكونا وهي السكينة

و ایشان خادمان کعبه   بیارامید   و این آرام

وسكن الدار سكونا وسكنى وسكنا طعنه بالرمح يطعنه

مقیم شد در سرای   بخست اورا بنیزه

ويطعنه طعنا وهو مطعان وطعن عليه في حسبه

مرد بسیار خلاننده   طعن کرد بروی   در گوهرش

طعنا وطعنانا علن الامر يعلن علونا وعلن يعلن علنا

آشکارا شد کار   م

وهي العلانية فطن للامر يفطن فطنة وفطن يفطن فطنا

و این آشکارا   آگاه شد بکار   م

وقطانة قطن اللبيب قطونا كمن له في موضع كذا كمونا وهو

مقيم شد در سراى نهان شد از براى او در فلان جاى و آن جاى

الكمين كهن يكهن ويكهن كهونا وكهن يكهن كهانة

نهان شدنى فال گوئى كرد

مجن مجونا ومجانة مرن على الامر مرونا مهنه يمهنه ويمهنه

بى باك شد خو كرد بر كار خدمت كرد اورا

مهنا ومهنة ومهنة **المضاعف** جبه جبا خبت

بريد اورا تك تك رفت

الفرس خببا وخبيبا ذبب عنه القبيح ذببا ربه ربا

اسب دور كرد از وى زشتى را بپرورد اورا بپراست

الصبي بالرب ربا سبه سبا وسبة وهي السبة شب النار

خنك را بشيره دشنام داد اورا و آن دشنام افروخت آتش را

شبا صبه صبا عب الماء عبا كبه كبا هبت الريح

بريخت اورا دمادم خورد آب را بر روى افكند اورا وزيد باد

هبوبا وهب النائم هبا **ت** بته بتا حت الورق عن

بيدار شد خفته بريد اورا افكند برگ را از شاخ

الغصن حتا فته فتا وهو الفتات لت السويق بالعسل

ريزه كردش و آن ريزه بسرشت پست را با انگبين

لتا منت اليه بقرابة **ث** بثه بثا جثه على الامر جثا وثير

نزديكى كرد سوى او بخويشى پراكنده كردش برانگيخت اورا بر كار رفتن

جثيث **ج** حج البيت حجا وحجة وهم الحاج والحج والحجيج

بشتاب زيارت كرد كعبه را و ايشان حاجيان م م

والحجاج رج الله الارض رجا مج الشيء مجا وهو المجاج

م جنبانيد خداى زمين را بينداخت چيز را از دهن و آن چيزى از دهن انداخته

ج نجه نجا ونج بنفسه نجوجا **خ** صخته الصاخة

برنجيد اورا خود رنجيده شد كر كرد اورا بلاى كر كننده

صغا **د** اده الداهية ادا وشيء اد جد النخلة

رسيد اورا بلا و چيزى عجب بريد خرما را

حدا وحدادا حد السكران وحد الله حدا

حد زد مست را حد بپا كرد خداى را

وهي حدود الله خد في الارض خدا وهو الخد

و آن حدهاء خداى سوراخ كرد در زمين و آن سوراخ

والاخدود رده ردا ومردا ودراهم رد وهي المردودة

م باز گردانيد اورا و درمهاء قلب و آن زن طلاق داده

سد الثقب سدا وهو السد شد الشيء شدا وشد عليه

ببست بند كرد سوراخ را و آن بسته ببست چيز را حمله كرد بر وى

٨١ ثَنَّهُ وَثَنًّا صَنَّهُ صَنًّا وَصَنَّ بِنَفْسِهِ صُنُودًا عَنِ الشَّيْءِ
بازگردانید اورا خود بازگشت بشمرد چیزرا

عَنَّ وَعُنُدًا وَهُمْ عُنَّدُ الرَّمْلِ وَعَنَتَهُ عَنْتًا أَشْيَا قَتَّهُ قَتًّا
وایشان تماد ریگ اند وبردا وجنس چیز است برید اورا

كَتَّهُ وَكَتَّ بِنَفْسِهِ كَتًّا مَتَّ الثَّوْبَ وَمَتَّ النَّهْرُ مَتًّا وَهُوَ
ریخانید اورا خود ریخت بکشید جامه را بسیار آب شد جوی وآن

المَتُّ وَالمُدُودُ هَتَّهُ هَتًّا ذ بَتَّهُ بَتًّا جَثَّهُ جَثًّا ب
بسیار شدن آب ح بشکست اورا غالب شد بروی برید اورا

جَرَّ الشَّيْءَ جَرًّا ذَرَّتِ الدَّوَاءَ عَلَى الجِرَاحَةِ ذَرًّا وَهُوَ الذَّرُورُ وَذَرَّتِ
بکشید چیزرا براکند دارورا بر جراحت وآن داروی براکندنی

الشَّمْسُ ذُرُورًا زَرَّ القَمِيصَ زَرًّا شَرَّهُ شَرًّا وَشَرًّا وَمَشَرَّةً
برآمد آفتاب ببست نهای سر پیرهن را شاد کرد اورا

وَشُرُورًا وَهِيَ الشَّرَّاءُ وَسَرَّ الصَّبِيَّ سَرًّا صَرَّ الدَّرَاهِمَ وَصَرَّ الحِمَارُ
وآن شادی برید ناف کودک را ببست درمها را فرو کرد خر

أُذُنَيْهِ صَرًّا ضَرَّهُ ضَرًّا وَمَضَرَّةً وَهِيَ الضَّرَّاءُ وَالضَّرُّ طَرَّ شَارِبُهُ والضر م
دو گوش را زیان رسانید اورا وآن زیان م برآمد بروت وی

طُرُورًا وَطَرَّ السِّكِّينَ وَطَرَّ الطُّرَّةَ طَرًّا غَرَّهُ غَرًّا وَغُرُورًا
تیز کرد کارد را برید طرار کیسه را فریفت اورا

وَهُوَ الغُرُورُ فَرَّ الأَسْنَانَ فَرًّا كَرَّ كَرًّا وَكَرَّةً وَكُرُورًا وَكَرَّ عَلَيْهِ ٨٢
وآن شیطان بنگریست دندانها را بازگشت حمله کرد بروی

بِهِ وَعَلَيْهِ م كَرًّا مَرَّ مَرًّا وَمُرُورًا ن أَزَّهُ أَزًّا بَزَّهُ بَزًّا جَزَّ الشَّاةَ وَجَزَّ الزَّرْعَ
بگذشت بروی بجنبانید اورا ربود اورا برید پشم گوسفند را بدرود کشت را

معا
جَزًّا وَجِزَازًا حَزَّهُ حَزًّا عَزَّهُ عَزًّا هَزَّهُ هَزًّا وَهَزَّةً س
برید چیره شد بروی بجنبانید اورا

بَسَّ الحِجَارَةَ بَسًّا جَسَّهُ جَسًّا وَهِيَ المَجَسَّةُ حَسَّهُ حَسًّا وَحَسَّ
ریزه کرد سنگها را بسود وآن جای سودن بخارید تن را

الدَّابَّةَ بِالمِحَسَّةِ حَسًّا دَسَّ الشَّيْءَ فِي التُّرَابِ وَدَسَّ إِلَيْهِ رَسُولًا
بچیزی خاریدنی نهان کرد چیزرا در خاک نهان فرستاد سوی او رسول را

وَعَسَسًا م دَسًّا عَسَّ عَسًّا وَهُوَ العَاسُّ وَهُمُ العَسَسُ ش حَشَّ الحَبَّ
پاسبانی کرد وآن پاسبان ح بلغور کرد دانه را

بِالمِحَشَّةِ حَشًّا وَهُوَ الحَشِيشُ وَالحَشِيشَةُ حَشَّ النَّارَ حَشًّا
بدستاس بلغور وآن بارها م افروخت آتش را

رَشَّ المَاءَ رَشًّا وَهُوَ رَشَاشُ الدَّمْعِ وَالطَّعْنِ طَشَّتِ السَّمَاءُ
بزد آب را وآن قطرهای اشک زخم زدن باران خرد بارید آسمان

طَشًّا غَشَّهُ غَشًّا وَغِشًّا فَشَّ الزِّقَّ فَشًّا هَشَّ الوَرَقَ عَلَى غَنَمِهِ
خیانت کرد باد بیرون کرد از خیک افکند برگ را بر گوسفندان

هشّا ص خصّه خصًّا خصّه بكذا خصوصًا وخصوصيّة

نصيب داد اورا — خاص كرد اورا بفلان چيز

وخاصّة رصّ البنيان رصًّا قصّ شاربه وقصّ اظفاره

محكم كرد بنارا — بريد سبلتش را — بريد ناخنهايش را

قصًّا وقصّ الامر قصّة وقصّ العالم وقصّ اثره قصصًا

وصف كرد كاررا — مجلس كرد دانشمند — برپيش رفت

مصّ الماء يمصّ ومصّ يمصّ مصًّا نصّ الحديث نصًّا

مكيد آب را — برداشت حديث را

ض حضّه على الامر حضًّا رضّه رضًّا غضّ بصره وصوته

شكيخت اورا بركار — ريزه كرد ش — فروكرد چشم را و آوازش را

غضًّا فضّ الختام فضًّا مضّه الامر يمضّه مضًّا ومضّ من

بشكست مهر را — درد كين كرد اورا كار — درد كش شد از

الامر يمضّ مضضًا ط بطّ الجرح بطًّا حطّ له من الثمن

كار — بشكافت ريش را — حرى كم كرد از بها

حطًّا وهي الحطيطة خطّه خطًّا وهو الخطّ والخطوط

اين از بها كم كند — نوشتش — واين خط — ج

غطّ الثوب غطًّا غطّه في الماء غطًّا قطّه قطًّا ظ كظّه

چاك كرد جامه را — فرو برد ش در آب — ببريدش — ناگوار داد اورا

الطعام كظًّا وهي الكظّة ع دعّ اليتيم دعًّا دفّ زفّها الى

طعام — ناگوارش — براند يتيم را — فرستاد عروس را

زوجها زفًّا وزفافًا صفّ القوم وصفّوا بانفسهم صفًّا كفّه

سوى شوهرش — صف كرد مردمان را — خود صف زدند — بازداشتش

كفًّا وكفّ بنفسه كفوفًا لفّ الشيء بالشيء لفًّا ق حقّ الامر حقًّا

خود باز ايستاد — بعضى چيزرا بچيزى — دانست حقيقت كاررا
واجب كرد كاررا

دقّ الشيء دقًّا وهو الدقاق زقّ الطاير فرخه زقًّا شقّه

بكوفت چيزرا — ريزه — دانه داد مرغ بچه اش را — بشكافت اورا

شقًّا وهي الشقّة وشقّ فلان على فلان وشقّ عليه الامر

پاره كرباس — خلاف كرد بر فلان — دشوار سخت بود بر كار

شقًّا ومشقّة عقّ اباه عقًّا وعقوقًا ك حكّ الحرف بالمحكّة

بيازرد پدرش را — تراشيد حرف را بقلم تراش

وحكّ القرحة وحكّ الحجر بالحجر حكًّا دكّ الارض دكًّا

بخاريد ريش را — بسود سنگ را بسنگ — بكوفت زمين را

شكّ في الامر شكًّا صكّ وجهه وصكّ بكذا صكًّا وهو

گمان برد در كار — بزد رويش را — چك نوشت براى او بفلان چيز

الصكّ والصكوك فكّ الختام وفكّ اليد وفكّ الاسير

چك — ج — بشكست مهر را — از اندام سرون كرد دست را — رها كرد اسير را

وفك الرهن فكا وفكا كال **ل** بله بلا تله تلا ثله ثلا

باز ستاند گرو را تر کردش بروی افکندش بار رخنه کردش

جل البلد وفيها وبها جلولا وحل العقدة حلا

فرو آمد بر جای بگشاد گره را

خل اسنانه بالخلال خلا دله على الشيء دلا ودلالة

پاک کرد دندانهاش را بخلال راه نمود او را بچیزی

وهو الدليل والادلة والدليلى والادلاء والدلالة

حجت ج راه نمای ج راه نمای

والدلالة سل السيف سلا شله شلا طلت السماء الارض

م کشید شمشیر را از نیام براندش باران خرد بارید آسمان بر زمین

طلا غل من الغنيمة غلا وغله بالغل غلا وغلولا

بدزدید از غنیمت غل نهاد او را

فل العدو وفل السيف يفله فللا فهو افل وهو

هزیمت کرد دشمن را بار رخنه کرد شمشیر را شمشیر بار رخنه

فله فلا وفلله م
السيف صح
بار رخنه شد شمشیر

فل السيف والفلول مثل الخبزة في الملة ملا وهي

واین رخنه شمشیر ج پختن نان را در خاکستر گرم

خبزة ملة **م** ام القوم اما وامامة وهو الامام

واین نان بخاکستر پخته امامت کرد مردمان را پ بلش رخ

والائمة وامه وام راسه اما وهي الآمة خم البيت خما

ج آهنگ کرد بوی بشکست سرش را شکاف سر با مغز بروفت خانه را

وهي المخمة والخمامة ذمه ذما ومنه ذمة رم البناء رما

جای روب روفته نکوهیدش استوار کرد بنا را

ومرمة زم البعير زما سم عدوه وسم الطعام سما

مهار نهاد اشتر را زهر داد دشمن را زهر کرد در طعام

شمه يشمه وشممه يشممه شما وشميما وهي الشمامة

ببوییدش م چیزی بوییدنی

ضم الشيء الى الشيء ضما طم الماء طموما وهي الطامة عم القوم

فراهم آورد چیزی را بچیزی بسیار شد آب واین بلای بزرگ یکسان رسید مردمان را

بالخير عموما غمه الامر غما وهي الغمة قم البيت قما وهي

بخیر غمگین کرد او را کار واین اندوه بروفت خانه را

المقمة والقمامة لمه لما هم بالامر هما وهمة **ن**

جاروب روفته گرد کرد سر او را آهنگ کرد بکار

جن الليل وجن عليه جنانا وجنونا شن عليه الماء

تاریک شد شب م بریخت بروی آب را

وشن عليه الدرع وسن الحديد سنا وسن سنة فشن

بپوشاند بروی زره را تیز کرد آهن را سنت نهاد پراکنده کرد

عليم الغارة شنًّا ظنّ به كذا ظنًّا كنّه كنًّا وهو

براشاب غارت را — كمان برد بوى فلان چيز را — پوشانيد اورا

الكنّ والأكنّة منّه منًّا ومنّ عليه منًّا ومنّةً

شاه — منت نهاد بروى

المعتل الفاء من المضاعف ودّه يودّه ويودّه

دوست داشت اورا

ودًّا وودًّا ومودّةً ووِدادًا وهو وُدّه ووِدّه

دوست وى

ووديده ووديده وهم أودّاؤه **المعتل العين**

باء بالإثم وباء بغضب الله وباء بحقه بواءً ساءه

برداشت گناه را — سزاوار شد خشم خداى — اقرار آورد بحق وى — اندوهگين كرد

كذا يسوءه سوءًا ومساءةً ومسائيةً وساء فعله

اورا فلان كار — بد شد كردار او

سُوءًا وهو سيّئ الفعل وله فعل سوءٍ وهي

بد كردار — اورا هست كردار بد

السوأة والسوءى وامرأة سوآء ناء به الحمل

كردار بد — زن بد كردار — گرانى كرد بوى بار

وناء بالحمل وناء النجم وهو من الأضداد نوءًا **ب**

برداشت بار را — فروشد ستاره يا برآمد — و آواز نا هماست

تاب الى الله من الذنب توبةً ومتابًا وتاب عليه الله توبةً

بازگشت سوى خداى از بدى — قبول كرد خداى توبه اورا

ثاب اليه عقله وثاب الى المكان ثؤوبًا ومثابًا

بازگشت بوى عقلش — بازگشت سوى جاى

وهي المثابة جاب الفلاة جوبًا حاب حوبًا وحوبًا

واين جاى بازگشت — بريد بيابان را — گناه كرد

ذاب الجمد ذوبًا وذوبانًا راب اللبن روبًا

بگداخت يخ — بخفت شير

ورؤوبًا وروبانًا شاب الماء باللبن وشاب الماء

بياميخت آب را بشير — خود آميخته شد

اللبن شوبًا صاب المطر صوبًا وهو الصيّب نابه

آب بشير — فرو ريخت باران — واين باران ريخته — رسيد

أمر نوبةً ومنابًا وهي النائبة والنوائب وناب

اورا كار — بلاى رسيده — نيابت كرد

عن الرجل نوبةً ونيابةً **ت** فاتني فلان وفات

از مرد — بگذشت از من فلان

٨٩

الوقت يفوت ويفات فوتًا وفواتًا قاته قوتًا وهو

وقت بگذشت — توشه داد اورا

القوت والاقوات مات يموت ويمات موتًا ومماتًا

توشه — ج — بمرد

وميتة وهي الميتة والميت والاموات ث راث

مرداری — مرده — ج — سرگین

الجماد روثًا وهو الروث والارواث لاث العمامة على

انداخت خر — واین سرگین خر — ج — بپیچید عمامه را بر سرش

رأسه لوثًا ج راج الدراهم رواجًا ماج القوم موجًا

روا شد درمها — بیکدیگر در آمدند مردمان

ج باج الشر بوجًا راج روجة ورواجًا لاج الشي

آشکاره شد راز — شتابکاره رفت — پیدا شد چیز

ولاحه الحر لوحًا ناحت على الميت نوحًا ونياحة

بسوزانیدش گرما — نوحه کردن بر مرده

خ باخت النار بوخًا د آده الامر أودًا آجادت

بمرد آتش — گرانی کرد اورا کار — باران نارید

السماء الارض وجادت على الارض جودًا وجاد عليه

آسمان بر زمین — ج — جوانمردی کرد بروی مال خویش

نبذ

بماله وهو رجل جواد وجايد وقوم اجواد وجاد ٩٠

مرد جوانمرد — ج — ج — جان کند — بمرد

بنفسه جودًا وجاد بعمله جودة وشيء جيد

نیک شد کار او — چیزی نیک

واشياء جياد وجاد الفرس جودة وفرس

تازی شد اسب — ج — اسب تازی

جواد وخيل جياد ذاد الماشية عن الماء ذودًا

باز کرد اندا شتران را از آب — ج

وذيادًا ساده سيادة وسيادًا وسوددًا

مهتری کرد اورا

عاد اليه عودًا ومعادًا وهي العائدة والعوائد

باز گشت سوی او — فائده — ج

وعاد المريض عيادة قاده قودًا ومقادًا

برسید بیمار را — کشید اورا

ومقادة وقيادًا وقيادة واعطاه مقادته

کشتن — گردن داد اورا

وقاد القواد على المرأة قيادة هاد هيادة

قلتبانی کرد قلتبان — بر زن — جهود شد

وَهَادَ إِلَى اللهِ ذ عَاذَ بِاللهِ مِنَ الشَّرِّ عَوْذًا وَمَعَاذًا

پناه گرفت بخدای از بدی   پناه کرد بخدای از بدی
بازگشت سوی خدای

وَتَقُولُ مَعَاذَ اللهِ لَاذَ بِهِ لَوْذًا وَلِيَاذًا ب

می گویی تو پناه میگیرم بخدای   پناه گرفت بوی

بَادَ بَوَارًا وَهُوَ بَائِرٌ وَبُورٌ وَهُمَا بُورٌ وَهُمْ وَهُنَّ بُورٌ

هلاک شد   هلاک شونده   وایشان هر دو هلاک شونده   ع

ثَارَ ثُؤُورًا وَثَوْرًا وَثَوَرَانًا جَارَ عَلَيْهِ وَجَارَ عَنِ

برخاست   ستم کرد بروی   بگشت از

الطَّرِيقِ جَوْلًا حَارَ حَوْرًا خَارَ الثَّوْرُ خُوَارًا دَارَ

راه   بازگشت   بانگ کرد گاو   گردید

دَوْرًا وَدَوَرَانًا وَعَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَهِيَ الدَّائِرَةُ

و برایشان بلا گردش بد   گردش روزگار

وَدِيرَ بِهِ يُدَارُ دُوَارًا زَارَهُ زِيَارَةً وَمَزَارًا سَارَ

سرگشته شد   زیارت کردش   حمله کرد

عَلَيْهِ سَوْرَةً وَسُؤُورًا شَارَ الْعَسَلَ شَوْرًا وَشِيَارًا

بروی   بیرون کرد انگبین را

وَشَارَ الدَّابَّةَ فِي الْمِشْوَارِ شَوْرًا عَارَ عَيْنَهُ

عرضه کرد ستور را   در شو...   کور کرد چشمش را

يَعُورُهَا عَوْرًا وَعَارَتْ عَيْنُهُ تَعَارُ عَوَرًا وَهِيَ عَائِرَةٌ

کور میکند او را   خود کور شد چشمش
چشم کور

وَعَوِرَتْ تَعْوَرُ عَوَرًا وَهِيَ عَوْرَاءُ غَارَ الْمَاءُ غَوْرًا

م   و آن چشم کور   کم شد آب

وَغَارَتْ عَيْنُهُ غُؤُورًا وَغَارَ الرَّجُلُ غَوْرًا وَهُوَ

در مغاک شد چشم او   بغور آمد مرد

الْغَوْرُ فَارَتِ الْقِدْرُ فَوْرًا وَفَوَرَانًا مَارَ مَوْرًا كَادَ

ف   بجوشید دیگ   بجنبید   بخواست

الْعِمَامَةَ عَلَى رَأْسِهِ كَوْرًا ز جَازَ الْمَكَانَ جَوَازًا

عمامه را   بر سرش   بگذشت از جای

وَمَجَازًا وَهُوَ الْمَجَازُ جَازَهُ جَوْزًا وَحِيَازَةً فَازَ

جای گذشتن   گرد کرد او را   ظفر یافت

بِكَذَا فَوْزًا وَمَفَازَةً وَمَفَازًا وَفَازَ الْقَامِرُ

بفلان چیز   برد قمار باز

فَوْزًا ش آشَهُ أَوْشًا بَاشَ لَهُ الْأَرْضَ بَوْشًا

عوض داد او را   بوسه داد برای او زمین را

جَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَحَاسُوا جَوْسًا وَحَوْسًا

بگشتند در میان سرایها بفساد   م

داشَ الكُشْنَ دَوْشًا ودِياشًا ودِياشَةً وداشَ ٩٤
بكوفت خرمن را كوفتن را — بسود بسر

الشَيفَ بِالمِدْوَسِ دَوْسًا ساسَ الخَيْلَ والرعِيَّةَ
را — مسالم — مراند اسبان را وزبردست كرد رعيت را

سِياسَةً كاسَ العَقيرُ كَوْسًا ص جاصَ الثَّوْبَ
بسه پای استاد اسپ خی بریده — بدوخت جامه را

جِياصَةً وجاصَ عَيْنَ البازِي غاصَ في الماءِ
بدوخت چشم — باز را — غوطه خورد در آب

غَوْصًا ناصَ مَناصًا ض خاضَ الماءَ وهي المَخاضَة
بگریخت — درآمد بآب — واین جای درآمدن

وخاضَ الحَدِيثَ خَوْضًا راضَ الصَّعْبَ رَوْضًا
درآمد در سخن — رام کرد توسن را

ورِياضَةً عاضَهُ مِنْ هِبَتِهِ شَيئًا عَوْضًا وعِياضًا
عوض داد اورا از بخشش او — چیزی

وهو العِوَضُ ط حاطَهُ حَوْطًا وحِياطَةً
نگاه داشت اورا

ناطَ القِدْحَ وهو المَنُوطُ والمِنْواطُ وناطَ
نشوانید دیگه را — وآن دیگه اسم

ٍ٩٥ النّابِغَةَ بالشَّوْطِ نَوْطًا ناطَ بهِ كذا نَوْطًا ومَناطًا
ستور را — بناروانه — اویخت بوی فلان چیز را

ع جاعَ جُوعًا وهي المَجاعَةُ راعَهُ رَوْعَةً ورَوْعًا
گرسنه شد — واین گرسنگی — بترسانید ویرا

وفَرَسٌ رائِعٌ طاعَهُ وطاعَ لهُ يَطُوعُ ويَطاعُ
اسب خوب — طاعت کرد اورا

طَوْعًا وطَواعِيَةً لاعَ الحُزْنُ قَلْبَهُ لَوْعًا ولَوْعَةً
سوزانید اندوه کرد دل را

غ راغَ الثَّعْلَبُ رَوْغًا ورَوَغانًا وراغَ عليهِ ضَرْبًا
روباه بازی کرد — حمله کرد بروی برای زدن

ساغَ لهُ الشَّرابُ سَوْغًا ومَساغًا صاغَ الحُلِيَّ
بگوارید بوی شراب — زرگری کرد پیرایه را

صَوْغًا وصِياغَةً وهو الصّائِغُ والصَّوّاغُ ف
زرگر

دافَ الدَّواءَ بالبَلَلِ والبِلالِ دَوْفًا وذَوْفًا
بیامیخت دارو را

طافَ بالبَيْتِ طَوْفًا وطَوافًا وطَوَفانًا قافَه
طواف کرد بکعبه — برابر رفت

توفا وقيافة ق تاق اليه توقا وتياقة وتوقانا ذاق

آرزومند شد سوی او — چشید

الشيء ذوقا وذواقا راق الشيء روقا ساق الإبل سوقا

چیزرا — خوش آمد مرا چیزی — براند اشتران را

وسياقة ومساقا شاقه شوقا عاقه عن الأمر عوقا

آرزومند کرد اورا — بازداشت اورا از کار

فاقه في العلم فوقا وفاق فواقا ك باك الحمار

بگذشت ازوی در علم — زغنگه کرد — جست خر بر ماده

الأتان بوكا ساك أسنانه سوكا وهو المسواك

مسواک کرد دندانش را

والسواك شاكت الشوكة رجله شوكا ورجل مشوكة

در آمد خار — بپاش — پای خار در آن شده

وشاك الرجل الشوكة يشاكها شوكا لاك الفرس

در آمد مرد — خار — خایید اسب لگام را

اللجام لوكا ل آل أمره إلى الصلاح أولا ومآلا

باز گشت کار او بصلاح

بال بولا جال في الميدان جولة وجولانا جال في متن

بمیز کرد — جولان کرد در میدان — برجست بر پشت

کتابخانه مجلس شورای ملی

الفرس وجال عليه الحول وحال بينهما حولا وحال عن

اسب — گذشت بروی سال — جدایی افگند در میان هر دو — بگشت از عهد

العهد حوولا وحالت الناقة حيالا وحولا وناقة

بی شیر شد اشتر ماده — اشتر ماده

حائل دالت له الدولة ودالت عليه دولا وهي الدولة

بی شیر — بگشت بوی دولت — بگشت ازوی دولت

والدولة والدول زال عنه زوالا وزؤولا شال الميزان

بگشت ازوی — برآمد پله ترازو

وشالت الناقة وهي شائلة وهن شول وشالت بذنبها

بی شیر شد اشتر ماده — اشتر ماده بی شیر — برکشید دنباله

بر داشت اشتر ماده دنباله را برای گشن

شولا وهي شائل وهن شول صال عليه يصول ويصال

اشتر ماده دنباله بردارنده برای گشن — حمله کرد بروی

صولة وصولا وصيالا طال عليه طولا وليس عنده طائلة

منت نهاد بروی — و نیست نزد وی فایده

عال أولاده وعال الميزان والرجل عولا غالت المفازة

نفقه داد فرزندانش را — کم شد ترازو — و ستم کرد مرد — دور شد بیابان

وغالته الغول غولا وهي الغائلة قال قولا ومقالا

از راه ببرد اورا دیو — بلا و هلاک کننده — بگفت

دای شر

ومقالةً وهو القيل والقال والقالة نالهُ عطيّةً

كفس سخن م م عطا داد اورا

نولاً ونوالاً وهو النائل والنوال هالهُ هولاً وهي

عطا م بترساند اورا

الأهوال م حام العطشان حول الماء حوماً دام الأمر

ترسها گردید تشنه گرد آب کار سوسته شد

ودام الرجل على الأمر يدوم ويدام ودام الماء دوماً

سوستگی کرد مرد بر کار ستاد آب

ودواماً ومداماً وهو الماء الدائم رام الشيء روماً ومراماً

اب استاده طلب کرد چیز را

شامت الماشية وهي الشائمة والشوائم وشامه

بچریدند چهارپایان ستوران چرا کنند م ستم رساند

خسفاً وشامه بالشلعة شوماً صام صوماً وصياماً

اورا بها کرد بوی لغرباند روزه داشت

وصامت الدجاجة صوماً عام في الماء عوماً قام

رخ کرد ماکیان شنا کرد در آب برخاست

وقام بكذا وهي المقامة وقوام الأمر ودين قويم ديمة

استادگی کرد بکار حی حای استادن راستی کار دین راست م

وهو قيّم هذا الأمر وقامت عليه السلعة بكذا

واو ایستاده گی کننده است بارکار افتاد کالا بر او بان مقدار

وقامت السوق وقامت الدابة قياماً كامَ

کاسد شد بازار بازوان شد سستاد ستور از رفتن کی برجست

الفرس الحِجر كوماً لامه على فعله لوماً وملاماً

اسب بر مادیان ملامت کرد اورا بر کردارش

وملامةً وهي اللائمة ن خانه خوناً وخيانةً

ملامت خیانت کرد اورا

صانه صوناً وصيانةً كان الأمر كوناً وكينونةً

نگاه داشتش بود کار

مان عياله موناً هان عليه هواناً وهوناً وهو هيّن

نفقه داد عیالش خود را آسان شد بروی آسان

وهان في مشيته هوناً وهي الهوينى هـ فاه بالكلمة

آهستگی کرد در رفتن خود آهستگی سخن گفت بکلمه

فوهاً المعتل اللام ب جباه الشيء وجباه بالشيء

بخشید او را چیزی م

جباءً خبت النار خبواً ربا ربواً وربا الزبد

فرو مرد آتش بیفزود کفک برآمد

کتابخانه مجلس شورای ملی

رَبُوًّا صَبا اِلَيْهِ صَبْوَةً وَصُبُوًّا وَصِبًا وصبا كَبا الفرسُ ٩٩

میل کرد سوی او ... بلغزید اسب

كَبْوَةً وَكَبا الزَّنْدُ كَبْوًا نَبا السَّيْفُ عَنِ الضَّرِيبَةِ

و آتش نداد آتش‌زنه ... بجست شمشیر از جای زدن

وَنَبا بِهِ المَكانُ نُبُوًّا وَنَبْوَةً ت شَتا فِي مَكانِ كَذا

خوش نیامد او را جای ... زمستان گذرانید در فلان جای

شَتْوَةً عَتا عُتُوًّا وَعَتا الشَّيْخُ عُتُوًّا وَعُتِيًّا ث

تکبر کرد ... دوتاه شد پیر

جَثا عَلى رُكْبَتَيْهِ جُثُوًّا وَهُوَ جاثٍ وَهُم جُثِيٌّ

جوکه زد بر دو زانو ... وا بر دو زانو افتاد ... ج
جوک زننده

عَثا فِي الأَرْضِ يَعْثُو وَعَثِيَ يَعْثا عَثْوًا وَعُثُوًّا

فساد کرد در زمین
م

ج دَجا اللَّيْلُ دُجُوًّا وَهِيَ الدُّجى رَجاهُ يَرْجُوهُ

تاریک شد شب ... تاریکی ... امید داشت ازوی

رَجاءً وَرَجاءَةً وَرِجاةً وَرَجْوَةً وَرَجاوَةً وَمَرْجاةً

وَرَجْوًا وَرَجِيَ يَرْجى رَجاةً وَرَجاوَةً سَجا اللَّيْلُ

تاریک شد شب
م

١٠٠ شَجْوًا شَجاهُ شَجْوًا وَشَجِيَ بِنَفْسِهِ يَشْجى شَجًى

اندوهگین کرد او را ... خود اندوهگین شد

نَجى مِنْهُ نَجاةً وَنَجا نَجاءً وَنَجا نَجْوًا وَهُوَ النَّجْوُ

رست ازوی ... برون ... حدث کرد ... غایط

هَجاهُ هَجْوًا وَهِجاءً وَهَجُوَ الشّاعِرُ هَجاوَةً وَهُوَ هَجِيٌّ

هجو کرد او را ... هجو گوی شد شاعر ... وا هجو گوی

ج دَحا اللهُ الأَرْضَ وَطَحا يَدْحُو وَيَطْحُو وَيَدْحى

گسترد خدای زمین را
م

وَيَطْحى دَحْوًا وَطَحْوًا صَحا مِنَ السُّكْرِ وَالعِشْقِ

هشیار شد از مستی ... و از عشق

صَحْوًا لَحا العُودَ وَهُوَ اللِّحاءُ وَلَحاهُ اللهُ وَلَحاهُ

پوست باز کرد از چوب ... پوست درخت ... هلاک کرد او را خدای ... ملامت کرد

اللّاحِي يَلْحُو وَيَلْحا لَحْوًا وَلَحْيًا نَحاهُ يَنْحُوهُ نَحْوًا

او را ملامت کننده ... نحو کرد او را

وَنَحاهُ يَنْحى نَحاهُ نَحْوًا خ سَخا بِكَذا يَسْخُو وَسَخُوَ

آهنگ کرد بدو ... جوانمردی کرد بفلان چیز
م

يَسْخُو وَسَخِيَ يَسْخى سَخاءً وَسَخاوَةً وَسَخْوَةً وَسُخاةً

م

١٠١ وسما بنفسه عن كذا **د** اجداه اجدوا بدا الشيء

دل برداشت از فلان چیز بفرستش پیدا شد چیزی

وبدا له امر في الرأي بداء وبدوا وبدا القوم

پیدا شد او را کار در رای بادیه شدند مردمان

بدوة وبدوة وبدوا جداه جدوا وهو الجدى

عطا داد او را عطا

والجدوى جدا الابل جدا وجداه على الامر

م براند اشتران را سکنت او را بر کار

جدوا شدا من العلم ومن الغناء شدوا عدا الفرس

بیاموخت بهره از دانش و از سرود بدوید اسب

وعدا الرجل طوره وعداه عن الامر عدوا وعدا

بگذشت مرد از اندازه خود بازداشت او را از کار ستم کرد

عليه عدوانا غدا عليه غدوا **ذ** بذا عليه

بروی بامداد آمد بروی فحش گفت بروی

يبذو وبذو يبذو وبذا عليه يبذا وبذو الرجل

٢ بلیغ زبانی کرد مرد فحش گوی شد مرد

فحش گفت مرد

يبذو بذاءة وبذاء وهو بذي اللسان وبذي اللسان

واز بلیغ زبان م

١٠٢ جذا النعل بالنعل جذوا غذاه غذاء **ر** ذرت

اندازه کرد نعل را بنعلی نعل را نعل برورد ش بیفشاند

غذا داد او را

الريح التراب ذروا سرى يسرو وسري يسرى

خاک را بزرگوار شد م

سروا وسرو يسرو سراوة وهو سري عراه امر

م بزرگوار رسید او را کار

عروا كرا بالكرة كروا **ز** غزا الكفار غزوا

گوی باخت جنگ کرد با کافران

وهي الغزوة والغزاة نزا نزوة ونزوا ونزوانا وهو

جنگ ف م برجست دان

النزاء ونزا الفحل على الطروقة نزوا **س** اسا

علت برجستن برجست گشن بر ماده دارو کرد

الجرح اسوا واسا جسا المرقة جسوة وجسوا

جراحت را ناشامید شوربا را

وهو الجساء رسا رسوا وهي الرواسي عسا

آشامیدنی استوار شد کوهها استوار تاریک شد

الليل وغسا غسوا وغسوا فسا فسوة وفسوا

شب م حدث کرد

وقسا قسا قلبه وقسو يقسو قسوة وقساوة وقلب ٢٠٣
سخت شد دل او م دل

قاس وقسى كساه ثوبا يكسوه كسوا وكسي بنفسه
سخت م پوشانيد اورا جامه خود پوشيد

يكسى كسوة وهو كاس وهي الكسوة والكسي ش
واو پوشانيده وا جامه ع ما پوشيده

جشاه جشوا رشاه رشوا وهي الرشوة والرشى
بر كرد اورا رشوت داد اورا ع

نشا السكر نشوا نشا ينشو ونشي ينشى نشوة
اسكار شد راد مست شد م

وهو نشوان ص عصاه بالعصا يعصوه وعصى
مرد مست زد اورا بعصا م

بالسيف يعصى عصوا قصا قصوا ض نضى الثوب
شمشير زد دور شد دور كرد جامه را

عن نفسه نضوا ط خطا خطوا وخطوة وهي
از خود كام زد

الخطوة شطا عليه وشطا به شطوة وشطوا
كام حمله كرد بروى م

عطا الشيء عطوا ع دعا له ودعا عليه ودعا ١٠٤
دست دراز كرد بچيزى دعا نيكو گفت اورا دعا بد گفت اورا خواند

الرجل ودعا به دعوة ودعاء ودعاه ربك ودعاه
مرد را م خواند اورا زنيد م

بزيد ودعاه الى المدعاة والدعوة غ ثغت الشاة
خواند اورا بسوى دعوت بانگ كرد گوسفند

ثغاء رغا البعير رغاء صغا اليه يصغو ويصغى
بانگ كرد اشتر گوش داشت سوى او

صغوا وصغيا وصغي يصغى صغاء ضغت الهرة
م بانگ كرد گربه

ضغاء لغا يلغو ويلغى لغوا ولغا ولغي يلغى لغا
سخن باطل گفت م

وهي اللاغية ف جفاه جفا وجفوة وجفا جنبه
سخن باطل ماند اورا دور شد پهلوى او

عن الفراش جفوا جفا به يجفو جفوا وجفي به
از بستر رنجه كرد بروى م

يجفى جفاية وحفاوة وحفيا وهو حفي به رفا
رنجه كننده بروى رفو كرد

الثوب يرفوه رفوًا ورفاه يرفاه رفاءً وهو الرفّا صفا

جامه را — م — رفو كننده — صافی شد

صفاءً وصفوةً ضفا ضفوًا طفا السمك طفوًا عفا

تمام شد — شكم براورد ماهی — عفو كرد

عنه وعفت الريح الدار عفوًا وعفت الدار عفاءً

از وی — نابدید كرد باد خانه را — ناپدید شد خانه

وعفا القوم عفوًا قفا اثره قفوًا وقفوًا هفا هفوةً

بسيار شدند مردمان — برپی او رفت — بسر اندر امد

ذ ذكت النار ذكًا وذكوًا وذكا المسك

زبانه زد اتش — بوی داد مشك

ذكاءً وهو ذكيٌّ زكا الزرع وزكا الرجل زكو

بوی دهنده — بيفزود كشت — پاكيزه مرد — م

يزكو زكاءً وهو زاكٍ وزكيٌّ شكا فلانًا الى فلانٍ شكايةً

مرد پاكيزه — م — گله كرد از بهمان سوی بهمان

وشكوى وشكا المريض مرضه شكوًا وشكاةً وشكوى

شكايت كرد بيمار از بيماريش

عكا ذنب الفرس عكوًا وهي العكوة مكا الطائر

گره بست دنباله اسب را — از گره — سخلید مرغ

مكا ل ألا يألو ألوًا وأليًّا وهو لا يألوك جهدًا بلاه بلاءً

تقصير كرد — و او تقصير نمی كند ترا باندازه طاقت — بيازمود او را

وهي البلية والبلايا تلاه تلوًا وهو تلوه وتلا

و آن بلا — ج — از پس او رفت — بر پی او — خواند

القرآن تلاوةً جلا العروس على زوجها جلوةً وجلوًا

قرآن را — آراسته نمود عروس را بر شوهرش — بيرون

عن الاوطان جلاءً وهم الجالية وجلا المرآة جلاءً

شدند از جايها — بيرون شدگان — بزدود آينه را

وجلا الشيء وهو جليٌّ وعنه جليّة ذاك جلا في

پيدا شد چيز — و آن پيدا — و نزد اوست حقيقت فلان چيز — سير بر شد

الفم يجلو وجلي يجلو جلاوةً وشيء حلوٌ وحلي بالعين

از دهان — م — و چيزی شيرين — خوش آمد بچشم

والصدر تحلّى حلًا وحلوانًا وهو حالٍ خلا المنزل

و بدل — خوش آمد — خالی شد خانه

من اهله خلاءً وخلوًا وخلوت بفلانٍ خلوةً وخلا

از اهل و ساكنش — خالی شدم بفلان — بگذشت

الشهر والناس خلاءٌ وانا منه خلوٌ دلا الدلو

ماه — و مردمان — و من از وی بيزارم — بكشيد دلو را از چاه

البُرْدَ لَوًا سَلَا عن الحبيب سَلْوَةً وسُلُوًّا وسُلْوانًا

عَلاهُ وعَلا عليه يَعْلُو عُلُوًّا وهو عالٍ وعَلِي

في الشَّرَفِ يَعْلى عَلاءً وهو عَلِيٌّ وقومٌ عِلْيَةٌ

غَلا السِّعْرُ غَلاءً وغَلا في الأَمْرِ غُلُوًّا وهم الشِّيعَةُ

الغالِيَةُ فَلا المُهْرَ فَلْوًا قَلا بالقُلَةِ قَلْوًا

وقَلْوَةً م سَما سُمُوًّا ن حَنا عليه حُنُوًّا دَنا

مِنْهُ ودَنا لَهُ ودَنا إليه دُنُوًّا رَنا إليه ورَنا

لَهُ ورَناه رُنُوًّا سَنا على البعير سَناوَةً وهي

السّانِيَةُ والسَّواني عَنا لَهُ عُنُوَّةً ه سَها عن

الأَمْرِ سَهْوًا شَهَا يَشْهُو ويَشْهى وشَهِيَ يَشْهى

شَهْوَةً وطَعامٌ شَهِيٌّ طَها اللَّحْمَ يَطْهُو ويَطْهى

طَهْوًا لَها لَهْوًا باب

فَعِلَ يَفْعَلُ بَرِئَ إليه من الدَّيْنِ بَراءَةً وهو بَرِيءٌ

وبَراءٌ وهم بِراءٌ وبُراءٌ وبُرَآءُ بَشِئَ بالأمر وبَهِئَ

وبَشًا وبَهاءً يَبْشَأُ ويَبْهَأُ بَشاءً وبَهاءً جَزِئَتِ الماشِيَةُ

بالرُّطْبِ عن الماءِ وجَزَأَتْ تَجْزَأُ جَزْءًا جَزاءً حَمِئَتِ العَيْنُ

حَمْأً وعَيْنٌ حَمِئَةٌ وحَمَأْتُ البِئْرَ حَمْأً خَرِئَ

وخَراءً خِرَاءَةً وهو الخُرْءُ والخُرُوءُ خَطِئَ خِطْأً

١٠٩ وَخَطأً وَخَطِيئَةً وهي الخطايا دَفِئَ المكانُ يَدْفَأُ

وا ترکنا هها — گرم شد جای

وَدَفُؤَ يَدْفُؤُ دِفْأً وَدَفَاءَةً وهو دَفِئٌ وَدَفِيٌّ

جای گرم

وهو الذي شَنِئَهُ شَنْآنًا وشَنَآنًا وشَنْأً وشِنْأً

دشمن داشت اورا — کرمی

وشِنَاءً صَدِئَ الحديدُ صَدَأً وهو صَدِئٌ طَفِئَ

زنکار کرفت آهن — آهن زنکار کرده — عود

السراجُ طُفُوءًا ظَمِئَ ظَمَأً وهو ظَمْآنُ وهي

چراغ — تشنه شد — وا تشنه

ظَمْأَى وهو الظِمْءُ والأظماءُ فَجِئَهُ وفَجَاءَهُ فَجْأً

تشنه — تشنکی — ناکاه آمد بوی

وفَجَاءَةً لَجِئَ اليه ولَجَأَ يَلْجَأُ لَجْأً لَطِئَ بالأرض

پناه کرفت سوی او — چفسید بزمین

ولَطَأَ يَلْطَأُ لَطْأً ولُطُوءًا مَلِئَ الإناءُ ومَلَأْتُهُ

پر شد خانه — پر کردم اورا

وهم وهو مَلآن أنا أمْلَأُهُ مَلْأً وهو مَلآنُ وهي مَلْأَى نَهِئَ اللحمُ

پر کنم اورا — دانه — پر — نیم خام شد کوشت

نهأ

وَنَهَأَ يَنْهَأُ وَنَهُؤَ يَنْهُؤُ نُهُوءًا وَنَهَاءَةً وهو نَهِيءٌ هَزِئَ ١١٠

کوشت خام شد — فسوس

بِهِ وَمِنْهُ وَهَزَأَهُ هُزْءًا وَهُزُوًا وَمَهْزَأَةً وَهُزْأَةً

داشت اورا

ب أَدِبَ يَأْدَبُ وأَدُبَ يَأْدُبُ أَدَبًا وهو

با ادب شد — واو

أَدِيبٌ أَرِبَ اليه أَرَبًا وإرْبَةً ومَأْرُبَةً وهي المآرب

با ادب — حاجتمند شد سوی او — وا حاجتها

وأَرِبَ وأَرُبَ إِرْبًا وهو أَرِيبٌ تَرِبَ مَتْرَبَةً تَعِبَ

زیرک شد — زیرک — درویش شد — مانده شد

تَعَبًا جَرِبَ جَرَبًا وهو جَرِبٌ والجَرَبُ جَدِبَ

کرکن شد — کرکن — دشنام کرد

عَلَيْهِ جَدَبًا وهو جَدِبٌ وحَدِبَ حَدَبًا وحُدْبَةً

بروی — واو با رحمت — کوژ پشت شد

وهو حَدِبٌ وأَحْدَبُ وهي الحَدْبَاءُ حَسِبَ الخَبَرَ

واو کوژ پشت — کوژ پشت — پنداشت آن را

شَرًّا تَحْسَبُ وتَحْسِبُ حِسْبَانًا ومَحْسَبَةً خَرِبَ

بد — خراب شد

الدّارُ خَرابًا وهي خَرِبَةٌ وخَرابٌ خَصِبَ المكانُ
سرای سرای خراب م فراخ نعمت شد جای

خِصْبًا وهو خَصِيبٌ دَرِبَ بالشَّيْءِ دُرْبَةً رَحِبَ
وآن جای فراخ نعمت خوکرد بچیزی فراخ شد

المَكانُ يَرْحَبُ ورَحُبَ يَرْحُبُ رُحْبًا ورَحابَةً ومَرْحَبًا
جای م

وهو رَحْبٌ ورَحِيبٌ ومَرْحَبًا بِكَ رَغِبَ فيه رَغْبَةً
جای فراخ م فراخی بای ترا رغبت کرد اندر وی

ورَغِبَ عَنْهُ رَغْبًا ورُغْبًا ومَرْغَبًا رَكِبَهُ ورَكِبَ
بی رغبت شد از وی برنشست او را م

عَلَيْهِ رُكُوبًا وهو راكِبٌ وهم الرَّكْبُ رَهِبَهُ رَهْبَةً
واو سوار وایشان سواران ترسید از وی

ورَهَبًا ورُهْبًا شَرِبَ الماءَ شَرَبًا وهو شَرِبٌ شَرِبَ
جلند آب آب جلنده بخورد

الشَّرابَ شُرْبًا وهو الشِّرْبُ ورَجُلٌ شِرِّيبٌ وماءٌ شَرُوبٌ
شراب را بهره از آب مرد بیوسته خورنده شراب وآب خوردنی

وشَرُوبٌ صَئِبَ رأسُهُ صَأَبًا صَحِبَهُ صُحْبَةً
م رشکناک شد سر او یار شد بوی

وصَحابَةً وهو صاحِبٌ وهم صَحْبٌ وأَصْحابٌ وصِحابٌ
واو یار ج ج ج

وصُحْبَةٌ وصَحابَةٌ وصُحْبانٌ صَهِبَ صُهْبَةً وصَهَبًا
ج ج ج سرخ گون شد

وهو أَصْهَبُ وهي الصَّهْباءُ طَرِبَ مِنَ الفَرَحِ ومِنَ الحُزْنِ
سرخ گون سرخ سبکسار شد از شادی واز اندوه

طَرَبًا وهو طَرِبٌ وطَرُوبٌ عَجِبَ مِنَ الأَمْرِ عَجَبًا وأَمْرٌ
واو سبکسار م بشگفت آمد از کار کار

عَجِيبٌ وعَجَبٌ وعُجابٌ وعُجّابٌ غَضِبَ غَضَبًا
بشگفت م م م خشم کرد

وهو غَضْبانُ وغَضُوبٌ وهي غَضْبَى وهم وهنّ
مرد خشمگین م زن خشمگین

غِضابٌ غَلِبَ غَلَبًا وهو أَغْلَبُ قَرِبَهُ قُرْبانًا
ج ستبر گردن شد ستبر گردن نزدیک شد بوی

كَئِبَ كَآبَةً وهو كَئِيبٌ كَلِبَ الكَلْبُ كَلَبًا وهو
اندوهگن شد اندوهگن دیوانه شد سگ

كَلِبٌ لَزِبَ الطِّينُ لُزُوبًا وطِينٌ لازِبٌ لَعِبَ
سگ دیوانه چفسید بوی گل وگل چفسنده بازی کرد

لعبا ولعبا وامرأة لعوب نشب الظبي في الحبالة نشبا

زن بازی کننده — کرفته شد آهو — در دام

ونشوبا وهو ناشب نصب نصبا وهو النصب ت

آهوی کرفتار — بارنجه شد — وآن رنج

بهت يبهت بهتا وبهت يبهت بهتا وبهت وبهت

خاموش شد از حیرت — م — م

فهو باهت ومبهوت شمت به شماتة وهو شامت

واو خاموش از حیرت — شادکام شد بوی — شادکام

عنت عنتا غلت في الحساب غلتا ث حنث في يمينه

در رنج افتاد — غلت کرد در شمار — کرفته شد در سوکندش

حنثا وهو حانث خنث خنثا وهو خنث شعث

کرفتار در سوکند — نرم شد — نرم — براکنده شد

الشعر ورأس السواك شعثا وهو شعث واشعث

موی — و سر مسواک — براکنده موی — م

عبث عبثا غرث غرثا وهو غرثان وهي وهن

بازی کرد — کرسنه شد — مرد کرسنه — زن و زنان

غرثى وهم وهن غراث لبث بالمكان ص لبثا ولبثا ولباثا

کرسنه — مردان و زنان کرسنه — درنک کرد در جای

ج

لهث الكلب ولهث يلهث لهثا ولهثا ولهاثا

بیرون کردن سک زبان را از تشنکی — م

ولهثانا وهو لاهث ولهثان ج أرج الريحان

وان سک زبان بیرون کننده از تشنکی — م — خوش بوی شد شاهسبرغم

أرجا وأريجا وهو أرج برج برجا وهو أبرج بلج

بوی ناک — بزرک شد چشم شد — بزرک سیاه چشم — کشاده ابرو شد

وبلجة بلجا وهو أبلج بهج بهجا وبهجة وهو بهج وبهج بهجا

کشاده ابرو — خوش شد — خوب — م

وبهجة وهو بهيج جرج الرجل جرجا وهو جرج

خوب — کناه کرد مرد — کناه کار

وحرج القلب حرجا وهو حرج وحرج دعج دعجا

تنک شد دل — وان تنک دل — م — سیاه چشم شد

وهو أدعج شنج شنجا وهو شنج عرج عرجا

سیاه چشم — الخوع کرفت — بالخوع — لنک شد

وهو أعرج غنجت غنجا وغناجة وهي غنجة وغنجت

لنک — ناز کرد زن — وان زن نازکننده م

فهي مغنوجة فلج فلجا وهو أفلج فلج ثغره فلجا

فراخ کام شد — وان فراخ کام — کشاده شد دندانهای او

وهو أفلج لهج به لهجا مرج الأمر مرجا ومروجا وهو
کسالی دهان عاشق شد بوی آمیخته شد کار

مرج ومريج نضج الشيء نضجا ونضوجا وهو نضيج ح برح
کار آمیخته م پخته شد چیزی چیزی پخته دور شد

المكان براحا جلج جلجا وهو أجلج زنج زنجا ورباجا
از جای دغ سر شد دغ سر نبود کره

وزنجا طلج يطلج طلجا وطلج يطلج وطلجه غيره
مانده شد م مانده کرد او را دیگری

وهو طليح فرج به فرحا وهو فرح وفرحان
مانده کرده شادی بود مرد شادمان م

وهي فرحى فلحت شفته السفلى فلحا وهو أفلح فرح
زن شادمان شکافته شد لب زیرین او شکافته لب زیرین بارش

فرحا وهو فرح وفرح قلحت أسنانه قلحا وهو أقلح
بارش م زرد شد دندانهای او زرد دندان

ت الناقة نجح السويق نجحا وهي القميحة مرح مرحا ومراحا
بخورد بسست را وان است با نشاط شد

او لقاحة

لح تجّ مر خ مسخ الطعام ومسخ مسوخة وهو مسيخ ومسيخ
سترها که بار دار بی مزه شد طعام م بی مزه م

د بعد بعدا بلد وبلد وبلد بلادة وهو بليد
هلاک شد کاهل شد م م کاهل

ومبلود جرد جردا وهو أجرد جلد وجلد
م کوتاه موی شد کوتاه موی جلد شد م

جلادة وجلودة وهو جلد وجليد جهد جهدا
جلد م کوشید

وهو الجهد والمجهود حرد حردا وحردا وهو
طاقت م خشمگین شد

حرد جمد على الأمر جمدا وجمدة وهو جامد
خشمگین شود او را برکار ستاینده

وجميد درد دردا وهو أدرد رغد عيشه
م افتاده دندان شد افتاده دندان فراخ شد زندگانی او

يرغد ورغد يرغد رغدا ورغادة وهو رغد
م زندگانی فراخ

ورغيد رمد عينه رمدا وهو أرمد ورمد
م دردگین شد چشم او دردگین چشم

زرد زردا زهد فيه وزهد يزهد زهدا وزهادة
بگلو فرو برد او را بی رغبت شد م

سَعِدَ سَعادةً وهو سَعِيدٌ وسُعِدَ سَعْدًا وهو مَسْعودٌ

نیکبخت شد　نیکبخت　م　نیکبخت

وهي السُّعودُ والأَسْعُدُ شَهِدَ المَجْلِسَ شُهودًا وشَهِدَ

واین ستارها سعد　م　حاضر شد بمجلس　گواهی داد

على فلانٍ شَهادةً وهو شاهِدٌ وشَهِيدٌ وهم أَشْهادٌ

برهان　گواه　م　ج

وشُهودٌ وشُهَداءُ صَعِدَ وصَعِدَ إليه صُعودًا

ج　ج　برآمد بوی　م

وهو صاعِدٌ عَهِدَ إليه وهو العَهْدُ والعُهودُ وعَهِدَهُ

برآمده　عهد کرد با او　ف　ج　دید اورا

في مكانِ كذا عَهْدًا وعَهْدي بِكَ أميرًا وكانَ ذلك

در فلان جای　دیده دارم ترا امیر　وبود آن کار

في عَهْدِ فلانٍ وعلى عَهْدِ فلانٍ كَمِدَ كَمَدًا

در عهد فلان　م　اندوهگین شد

وهو كَمِدٌ نَجُدَ يَنْجُدُ ونَجِدَ يَنْجَدُ نَجْدَةً وهو

اندوهگین　دلیر شد　م

نَجْدٌ ونَجِدٌ ونَجُدٌ ونَجِيدٌ وهم أَنْجادٌ نَفِدَ نَفادًا

دلیر　م　م　م　ج　سپری شد

ونُفودًا ونَفَدًا ومَنْفَدًا نَكِدَ نَكَدًا ونَكادةً وهو نَكِدٌ

بدخو شد　بدخوی

ب أَدِرَ أُدْرَةً وهو آدَرُ أَشِرَ أَشَرًا وهو أَشِرٌ

غُر شد　غُر　بی باک شد　واو بی باک

وأَشْرانٌ وهم أَشارَى وأُشارَى بَتِرَ بَتَرًا وهو

م　ج　ج　دم بریده شد

أَبْتَرُ وخُطْبَةٌ بَتْراءُ بَخِرَ بَخَرًا وهو أَبْخَرُ بَصِرَ بِهِ وبَصُرَ

دم بریده　خطبهٔ ناتمام　گنده دهن شد　گنده دهن　دید اورا　م

بِهِ بَصَرًا وبَصُرَ بالأمورِ بَصارةً وهو بَصيرٌ بَطِرَ

دانا شد بکارها　دانا بکار　بی باک شد

بَطَرًا وهو بَطِرٌ حَذِرَ منه حَذَرًا وحِذْرًا وهو حَذِرٌ

بی باک　ترسید ازوی　ترسنده

وحَذُرٌ وحُذُرٌ حِذْرَكَ حَصِرَ صَدْرُهُ حَصَرًا وهو

م　ترس ازوی　تنگ شد دل او

حَصِرٌ خَبِرَ بالأمرِ خَبَرًا وخُبْرًا وهو خَبيرٌ بِهِ خَدِرَتْ

تنگ دل　دانست کار را　دانا بوی　بخفت

رِجْلُهُ خَدَرًا وخُدورًا وهي خَدِرَةٌ خَسِرَ خَسارةً

پای او　پای خفته　هلاک شد

وخسارًا وخسِرَ التاجرُ خسرانًا وخُسْرًا وخسارًا وهو
زیان کرد بازرکان
وهو الخسیر م
خاسرٌ دَبِرَ دَبَرًا وهو دَبِرٌ خَضِرَ النَّبْتُ خُضْرَةً
زیان کار ریش پشت شد ریش پشت سبز شد کیاه
وخَضَرًا وهو خَضِرٌ ذَفِرَ ابْطُهُ ذَفَرًا ومِسْكٌ اَذْفَرُ
کیاه سبز کنده شد بغل او مشک تیز بوی
سَخِرَ منه سَخَرًا وسُخْرًا وسُخْرِيَّةً وسِخْرِيًّا سَكِرَ
فسوس داشت ازوی مست شد
سُكْرًا وسَكَرًا وهو سَكْرانُ وهي سَكْرَى وهم سَكْرَى
مرد مست زن مست ج
وسُكارَى وهي سَكْرَةُ الموتِ وسَكَراتُه سَهِرَ سَهَرًا
ج وان دشواری مرک م بیدار شد
شَتِرَ شَتَرًا وهو اَشْتَرُ صَعِرَ خَدُّهُ صَعَرًا وهو
دریده پلک چشم شد دریده پلک چشم کژ شد رخ او از تکبر
صَعِرٌ واَصْعَرُ صَغِرَ صُغْرًا وصَغارًا وهو صاغِرٌ
واو کژ رخ م خوار شد خوار
صَفِرَ صَفَرًا وهو صَفِرٌ ضَجِرَ ضَجَرًا وهو ضَجِرٌ
تهی شد تهی بی آرام شد از اندوه بی آرام از اندوه

ظَفِرَ به ظَفَرًا عَسِرَ الامْرُ يَعْسَرُ وعَسُرَ يَعْسُرُ وعَسِرَ
ظفر یافت بوی دشوار شد کار م م
يَعْسَرُ عُسْرًا وعُسْرَةً ومَعْسُورًا وهو عَسِرٌ وعَسِيرٌ
کار دشوار م
عَقِرَتْ تَعْقَرُ وعَقُرَتْ تَعْقُرُ وعَقَرَتْ تَعْقِرُ عُقْرًا
نازاینده شد زن م م
وعَقارًا وهي عاقِرٌ عَمِرَ عَمَرًا وهو عَمِرٌ وعامِرٌ غَمِرَتْ
زن نازاینده دراز عمر شد دراز عمر م چرب ناک شد
يَدُهُ غَمَرًا قَذِرَ الشيءُ قَذَرًا وهو قَذِرٌ وقَذُرَ قَذارَةً كَبِرَ
دست او پلید شد چیزی پلید م پیر شد
كِبَرًا وكَبْرَةً ومَكْبِرًا بالكسرِ وهو كبيرٌ كَدِرَ الماءُ وكَدُرَ
بعد تیره شد آب م
كَدَرًا وكَدِرَ العيشُ كُدْرَةً وكَدِرَ اللونُ كُدْرَةً نَخِرَ العظمُ
تیره شد زندکانی تیره شد رنک پوسید استخوان
نَخَرًا وهو نَخِرٌ وناخِرٌ نَذِرُوا بالعدوِّ نَذْرًا ونَكِرَهُ نُكْرًا
استخوان پوسیده م اکاه شدند بدشمن انکار کرد اورا
وشيءٌ نُكْرٌ ز عَجِزَتِ المرأةُ عَجَزًا وهي عَجْزاءُ بَجِزَ بَجَزًا
چیزی منکر بزرک سرین شد زن زن بزرک سرین نماند

س تَعِسَ تَعَسًا وتَعَسَ يَتْعَسُ تَعْسًا حَمِسَ وحَمُسَ

هلاك شد م دلير شد م

حَمَاسَةً وهو حَمِسٌ وأَحْمَسُ خَرِسَ خَرَسًا وهو

دلير م گنگ شد

أَخْرَسُ خَنِسَ خَنَسًا وهو أَخْنَسُ دَنِسَ دَنَسًا

گنگ کردبینی شد کردبینی شوخگن شد

معا

وهي الخَنْسَاءُ رَجِسَ ورَجُسَ رَجَاسَةً وهو رَجِسٌ

وان زیها پلید شد م پلید

سَلِسَ بَوْلُهُ وسَلِسَ قِيَادُهُ سَلَسًا شَكِسَ وشَكُسَ شَكَاسَةً

روان شد کمیزاو فرمان بردار شد بدخو شد م

وشَكَسًا وهو شَكِسٌ وشَكْسٌ ضَرِسَتْ أَسْنَانُهُ ضَرَسًا

بدخو م کند شد دندانها او از خوردن چیزی ترش

وهي ضَرِسَةٌ فَطِسَ فَطَسًا وهو أَفْطَسُ قَعِسَ قَعَسًا

دندانهای کند پهن بینی شد پهن بینی سینه بر آمده شد

وهو أَقْعَسُ لَبِسَ الثَّوْبَ لُبْسًا ولِبَاسًا وهو

سینه بر آمده پوشید جامه را

اللِّبْسُ والمَلْبَسُ واللِّبَاسُ، واللَّبُوسُ لَحِسَ القَصْعَةَ

وان جامه م م م بلیسید کاسه را

لَحْسًا لَمِسَ لَمَسًا ومُلُوسَةً ومَلَاسَةً وهو أَمْلَسُ نَجِسَ

نرم شد نرم بلند شد

الماءُ يَنْجُسُ ونَجُسَ يَنْجُسُ نَجَاسَةً وهو نَجِسٌ وشَيْءٌ

آب م بلند جاری

نَجْسٌ نَحِسَ نَحْسًا ونَحَسًا ونُحُوسَةً ومَنْحَسَةً وهو

پلید نحس شد

نَحِسٌ ونَحُسَ نَحْسًا وهو مَنْحُوسٌ وهي النُّحُوسُ

نحس م واو نحس ستارهای نحس

والمَنَاحِسُ نَفِسَتْ تَنْفَسُ ونُفِسَتْ تُنْفَسُ نِفَاسًا

م بانفاس شد زن م

وهي نُفَسَاءُ وهُنَّ نِفَاسٌ والوَلَدُ مَنْفُوسٌ ش خَفِشَ

زن بانفاس ج فرزند زاده تنگ چشم شد

خَفَشًا وهو أَخْفَشُ دَهِشَ دَهَشًا فهو دَهِشٌ ودَهِشَ

تنگ چشم متحیر شد متحیر م

فهو مَدْهُوشٌ عَطِشَ عَطَشًا وهو عَطْشَانُ

متحیر تشنه شد مرد تشنه

وهي عَطْشَى وهُمْ وهُنَّ عِطَاشٌ عَمِشَ عَمَشًا وهو أَعْمَشُ

زن تشنه ج لخته چشم شد لخته چشم

ص رَمِصَتْ عَيْنُه رَمَصًا بَرِصَ بَرَصًا وهو أَبْرَصُ

ریم ناک چشم او پیسه شد پیسه

وهو جرض گرفته گلو بخیو

ض جَرِضَ بِرِيقِه جَرَضًا حَرِضَ حَرَضًا وهو

گرفته گلو سد بخیوش سخت بیمار شد

حَرِضٌ وحَرَضٌ مَخِضَتْ ومُخِضَتْ تَمْخَضُ مَخَاضًا

سخت بیمار م درد زادن گرفت زن را م

ومِخَاضًا مَرِضَ مَرَضًا وهو مَرِيضٌ وهم مَرْضَى

بیمار شد بیمار ج

ورَجُلٌ مَرِضٌ ط حَبِطَ عَمَلُه حَبْطًا وحُبُوطًا

مرد همیشه بیمار تباه شد کار او

سَبِطَ الشَّعَرُ وسَبُطَ سَبَاطَةً وسُبُوطَةً وهو سَبْطٌ

فرخال شد موی م فرخال موی

وسَبِطٌ وسَبَطٌ ورَجُلٌ سَبْطُ اليَدَيْنِ سَخِطَ عَلَيْه

م م مرد کشاده دست خشم کرد بروی

وسَخِطَ الأَمْرَ سُخْطًا وسَخَطًا وهو سَاخِطٌ شَمِطَ شَمَطًا

نپسندید کار را واز خشم کننده یا نپسندنده دو موی گشت

وهو أَشْمَطُ غَلِطَ فِي الحِسَابِ غَلَطًا مَرِطَ شَعَرُه

دو موی غلط کرد در شمار ریخت موی او

مَرَطًا وهو أَمْرَطُ نَشِطَ لِلأَمْرِ نَشَاطًا ومَنْشَطًا وهو

ریخته موی رغبت کرد بکار

نَشِيطٌ نَفِطَتْ يَدُه نَفَطًا ونَفْطًا وهي نَفِطَةٌ ظ

با رغبت آبله کرد دست او دست آبله کرده

حَفِظَه حِفْظًا وهو حَافِظٌ وحَفِيظٌ وهم الحَفَظَةُ

نگاه داشت او را نگاه دارنده م فرشتگان نگاه دارنده

ع بَشِعَ الشَّيْءُ بَشَعًا وهو بَشِعٌ بَلِعَه وبَلَعَه يَبْلَعُه

ناخوش شد چیزی ناخوش بگلو فرو برد او را م

بَلْعًا تَبِعَه تَبَعًا وهو التَّبِيعُ والتَّبَعُ والأَتْبَاعُ جَرِعَ

بر او رفت بر رو م ج جرعه جرعه

المَاءَ جَرْعًا جَزِعَ جَزَعًا وهو جَازِعٌ وجَزُوعٌ سَمِعَه

خورد آب را ناشکیبایی کرد ناشکیبایی کننده م شنود از وی

سَمْعًا وسَمَاعًا وهو سَامِعٌ وسَمِيعٌ وفَعَلَ ذَلِكَ رِيَاءً

شنونده م کرد آن کار را برای دیدن

وسُمْعَةً شَبِعَ شِبَعًا وشِبْعًا وهو شَبْعَانُ وهي

و شنیدن سیر شد مرد سیر

شَبْعَى وهم وهن شِبَاعٌ صَلِعَ صَلَعًا وهو أَصْلَعُ

زن سیر ج دغ سر شد دغ سر

ضبعت الناقة ضبعة وهي ضبعة ضرع ضراعة ١٢٥

كشن خواست اشتر ماده　كشن خواهنده　خوار شد

وهو ضرع وضرع يضرع ضرعا وهو ضارع طمع

خوار　م　خوار　طمع كرد

فيه وطمع به طمعا وطماعة وهو طمع وطامع

ازوی　م　طمع كننده　م

فزع فزعا وهو افزع فزع منه فزعا وهو فزع

دراز موی شد　دراز موی　ترسید ازوی　ترسنده

فظع الامر يفظع وفظع يفظع فظاعة وهو فظيع

سهمناك كار　م　سهمناك

قزع قزعا وهو اقزع قنع قناعة وهو قانع نزع

كل شد　كل　قناعت كرد　قناعت كننده　دغ سر شد

وهلع

نزعا وهو انزع وهي النزعة هلع هلعا وهو هلع

دغ سر　دغ سری　ناشكيبائی كرد　ناشكيبائی كننده

غ ردغ المكان ردغا وهو ردغ لثغ لثغا

گل ناك شد جای　جای گل ناك　بسته زبان شد

ولثغة وهو الثغ ف ازف الرحيل ازفا وازوفا

بسته زبان　نزديك شد كوچ

اسف

اسف عليه اسفا وهو اسف الفه الفة والفا وهو آلف ١٢٦

اندوه خورد بروی　اندوه خورنده　الفت گرفت باو　الفت گيرنده

واليف والف وهم الاف والاف والفا انف من الامر

م　م　ح　ح　ح　ننگ داشت از كار

انفة وانفا وهو آنف وانف تلف تلفا وهو تلف

ننگ دارنده　م　هلاك شد　هلاك شونده

ثقفه ثقفا خرف خرفا وهو خرف دنف دنفا

بيافت اورا　خرف شد　خرف　بيمار شد

وهو دنف ودنف ذلف ذلفا وهو اذلف

بيمار　م　خردبينی شد　خردبينی

الرجل

ردفه ردفا وهو الرديف صلف صلفا عجف

براو نشست برستور　برنشسته　لاف زد مرد　لاغر شد

عجفا وهو اعجف وهي عجفا عنف به يعنف

مرد لاغر　زن لاغر　درشتی كرد بروی

وعنف يعنف عنفا وعنافة وهو عنيف كشف

م　درشتی كننده　دغ سر شد

كشفا وهو اكشف وهي الكشفة كلف به كلفا

دغ سر　دغ سری　عاشق شد بوی

وهو كَلِفٌ وكَلِفَ وجهُهُ كَلَفًا وهو أكْلَفُ دَنِفَ لَهَفًا
عاشق / گونه شد روی او / گونه روی / دریغ خورد

وهو لَهِفٌ ولَهْفانٌ ولُهِفَ يُلْهَفُ لَهَفًا فهو
دریغ خورنده ۲ / ۲ دریغ خورد

مَلْهوفٌ نَشِفَتِ الأرضُ الماءَ نَشْفًا وأرضٌ نَشِفَةٌ
دریغ خورنده / بمکید زمین آب را / زمین نمکند

ق أرِقَ أرَقًا وهو أرِقٌ وآرِقٌ حَمِقَ تحمَّقَ
بیدار شد از اندوه یا از عشق / بیدار ۲ / احمق شد

وحَمُقَ حَماقةً وحُمْقًا وهو حَمِقٌ وأحْمَقُ
۲ / احمق ۲

وهم حَمْقى رَنِقَ الماءُ رَنْقًا وهو الرَّنْقُ رَهِقَهُ
ج / تیره شد آب / آب تیره / دریافت او را

رَهَقًا زَرِقَ زَرَقًا وزُرْقةً وهو أزرَقُ زَلِقَ زَلَقًا
کبود چشم شد / کبود چشم / بلغزید

وهو الزَّلِقُ زَهِقَتْ نفسُهُ وزَهَقَتْ تَزْهَقُ زُهوقًا
جای لغزیدن / برون شد جان وی از تن / بمرد ۲

وهي زاهِقةٌ شَبِقَ شَبَقًا شَرِقَ بالماءِ شَرَقًا صَعِقَ
جان برون شده / تیز شهوت شد / گرفته گلو شد با آب / بی هوش شد

صَعَقًا وهو صَعِقٌ عَرِقَ عَرَقًا عَشِقَهُ عِشْقًا وعَشَقًا
وا این بی هوش / خوی کرد / عاشق شد بری

وهو عاشِقٌ عَلِقَهُ وعَلِقَ به عَلَقًا وعَلاقةً غَرِقَ
چفسید بوی ۲ / غرق شد

في الماءِ غَرَقًا وهو غَرِقٌ وغَريقٌ فَرِقَهُ وفَرِقَ منه
در آب / وا این غرقه شده ۲ / بترسید از وی ۲

فَرَقًا وهو فَرِقٌ وفَروقٌ وفَروقةٌ قَلِقَ قَلَقًا
ترسنده ۲ ۲ / بی آرام شد

وهو قَلِقٌ لَبِقَ به الأمرُ لَبَقًا ورجلٌ لَبِقٌ ولَبيقٌ
وا این بی آرام / زیبا آمد بروی کار / مرد زیبا کار ۲

لَحِقَهُ ولَحِقَ به لَحاقًا ولُحوقًا لَزِقَ به ولَصِقَ ولَسِقَ
دریافت او را ۲ / چفسید بوی ۲ ۲

لُزوقًا ولُصوقًا ولُسوقًا وهو لِزْقُهُ ولَزيقُهُ وهذا
و او همسایه نزدیک او است ۲ / این

الدّارُ بِلِزْقِ هذه لَعِقَ العَسَلَ بالمِلْعَقَةِ لَعْقًا
سرای نزدیک این سرای است / لیسید انگبین را بکفچه

وهو اللَّعوقُ ك شَرِكَهُ في كذا شِرْكًا وشَرِكةً
چیزی لیسیدنی / همباز شد بوی در فلان کار

وهو شريك ضحك ضحكا وضحكا وهو الضحكة والضحكة

واو همباز خندید مردی که ازوی خندند مرد نشاد خندنده

ضنك عيشه ضنكا وضنكا وضنوكا ومعيشة ضنك

تنگ سد زندگانی او و زندگانی تنگ

فركت المراة زوجها فركا وفركا وفروكا وهي فارك

دشمن داشت زن شوهر را زن دشمن دارنده

وفروك نهكه المرض ونهكه ينهكه نهكا ل

م نزار کرد اورا بیماری م

أبل خده يأبل وأسل يأسل أسالة وأسلا وهو

کشیده سد رخ او م

أسيل بخل عليه بالمال بخلا وبخلا وبخلا وهو

کشیده رخ بخیل کرد بروی بمال

باخل وبخيل ثكلت ولدها ثكلا وثكلا وهي

بخیل م گم کرد زن فرزند را

ثاكلة وثاكل وثكلى وهو ثكلان وهن ثكالى

زن گم کرده فرزند م م مرد فرزند گم کرده ج

جذل جذلا وهو جذل وجذلان وهي جذلى

شاد سد مرد شادمان م زن شادمان

جهل الامر جهلا وجهالة وهو جاهل وجهول حبلت

نادانست کار را نادان م باردار سد زن

حبلا وهي حبلى وهن حبالى خجل خجلا خطل في

زن باردار ج خجل سد خطا کرد در سخن

الكلام خطلا ذهل عنه وذهل يذهل ذهلا وذهولا

غافل سد ازوی م

رجل رجلا ورجلة وهو رجل ورجل وراجل ورجلان

پیاده سد واو پیاده م م م

وهي رجلى وهم رجل ورجلة ورجلى ورجالة ورجالة

زن پیاده ج ج ج ج ج

ورجالة شهل شهلا وشهلة وهو أشهل عجل عجلا

میش چشم سد ج میش چشم شتافت

وعجلة وهو عجل وعجل وعجلان وهي عجلى عطلت

مرد شتابنده م م زن شتابنده بی پیرایه سد زن

عطلا وعطلا وهي عاطل وعطلة وعطل ومعطال

زن بی پیرایه م م م

عمل عملا وهو عامل وعمل وهي العمالة غزل غزلا

کار کرد مرد کارکننده م مرد کار غزل گفت

فشل فشلاً قبل الشيء قبولاً وهو قابل وقبلت عينه
ودل سست — قبول كرد چيز را — قبول كننده — كژ شد چشم او

قبلاً وهو أقبل تمل تملاً وهو تمل كسل كسلاً
كژ چشم — شپش ناك شد — شپش ناك — كاهل شد

وهو كسل وكسلان وهم كسالى وكسالى وهي كسلى
واين مرد كاهل — م — ج — ج — زن كاهل

ومكسال نجل نجلاً وهو أنجل وعين نجلاء وطعنة
م — فراخ چشم شد — مرد فراخ چشم — وچشم فراخ — خستن

نجلاء نحل جسمه ونحل ينحل ونحل ينحل نحولاً
فراخ — لاغر شد تن او — م — م

وهو ناحل ونحيل ونحل ومنحول نغل الأديم نغلاً
واو لاغر — م — م — م — تباه شد اديم

نهل الشراب نهلاً م أثم إثماً ومأثماً وهو آثم
وهي المآثم گناهها
نخستين بار خورد شراب — گناه كرد — گناه كار

وأثيم وأثوم أجم الطعام أجماً أدم يأدم وأدم
م — م — دشمن داشت طعام را — گندم گون شد — م

يأدم أدماً وأدمة وهو آدم بشم من الطعام بشماً
گندم گون — ناگوار شد از طعام

بكم بكماً وهو أبكم جشم الأمر جشماً وجشامة رحمه
گنگ شد — گنگ — تكلف كرد كار را — رحمت كرد او را

يرحمه ورحم يرحم رحمة ومرحمة ورحماً وهو راحم
رحيم شد — رحمت كننده

ورحيم وهو الرحمن زهم اللحم زهومة وزهامة شئمه
م — خداى بسيار رحمت — بوى گرفت گوشت — بستوه آمد از وى

شآمة وشآماً سقم يسقم وسقم يسقم سقماً وسقماً
بيمار شد — م

وسقاماً وهو سقيم وسقم ومسقام سلم سلامة وهو
بيمار — م — م — م — درست

سليم وسالم ضخم فوه ضخماً وهو أضخم طعم طعماً
دهنه — م — كژ شد دهن او — كژ دهن — خورد

وهو الطعم والطعم والطعام والمطعم والطعمة عدم
مزه — طعام — م — م — م — نيافت

الشيء عدماً وعدماً عقمت تعقم وعقمت تعقم عقماً
چيز را — نازاينده شد زن — م

وعقماً وهي عقيم ومعقومة وريح عقيم وعقام علمه
زن نازاينده — م — بادى بى منفعت — م — دانست او را

عِلْمًا وهو عَالِمٌ وعَلِيمٌ وعَلَّامٌ وعَلَّامَةٌ وعَلِمْتُ
سکافته شد لب زیرین او — م م م دانا

شَفَتَهُ العُلْيَا عَلَمًا وهو أَعْلَمُ غَرِمَ الشَّيْءَ غُرْمًا
ناوان کرد چیز را — سکافته لب زبرین

وغَرَامَةً ومَغْرَمًا وهي المَغَارِمُ وهو غَارِمٌ وغَرِيمٌ
م ناوان کننده — ناوانها

غَنِمَ المَالَ غُنْمًا وهي الغَنِيمَةُ والغَنَائِمُ والمَغْنَمُ
م ج ف — غنیمت کرفت مال را

والمَغَانِمُ فَهِمَ الأَمْرَ فَهْمًا وفَهَامَةً وفَهِمَ الرَّجُلُ
دانا شد مرد — دریافت کار را — ج

فَهَمًا فهو فَهِمٌ قَدِمَ البَلَدَ وقَدِمَ عَلَى الرَّجُلِ قُدُومًا
آمد بر مرد — آمد شهر — دانا

وهو قَادِمٌ قَرِمَ إِلَى اللَّحْمِ قَرَمًا قَضِمَتِ الدَّابَّةُ الشَّعِيرَ
جو را ستور بخورد — آرزومند شد سوی کوشت — آینده

قَضْمًا لَثِمَ خَدَّهُ لَثْمًا ولِثَامًا لَزِمَهُ لُزُومًا
حفشید بوی — بوسه داد رخ او را

وهو لَازِمٌ لَقِمَ اللُّقْمَةَ لَقْمًا نَدِمَ نَدَمًا ونَدَامَةً
بشیمان شد — بخورد لقمه را — حفسنده

وهو نَاكِمٌ نَعِمَ يَنْعَمُ ونَعِمَ ونَعُمَ يَنْعُمُ نَعْمَةً ومَنْعَمًا
با نعمت شد — بشان

وهو نَاعِمٌ هَرِمَ هَرَمًا وهو هَرِمٌ وهم هَرْمَى ن أَذِنَ
دستوری — ج — بیر — بیر شد — با نعمت

لَهُ فِي كَذَا إِذْنًا وأَذِنَ بِهِ أَذْنًا وأَذِنَ لَهُ أَذَنًا
کوش داشت او را — دانست او را — داد او را دستوری در فلان کار

أَمِنَهُ عَلَى كَذَا وأَمِنَهُ بِكَذَا أَمْنًا وأَمَنَةً وأَمُنَ الرَّجُلُ
امین شد مرد — م — امین داشت او را در فلان کار

أَمَانَةً وهو أَمِينٌ وأُمَانٌ وأُمَّانٌ خَشِنَ تَخْشُنُ
درشت شد — م م — مرد امین

وخَشُنَ تَخْشُنُ خُشُونَةً وهو أَخْشَنُ وخَشِنٌ
م — درشت — م

وخَشِينٌ دَرِنَ دَرَنًا دَكِنَ الثَّوْبُ دَكَنًا ودُكْنَةً
دود کین شد جامه — ریم ناک شد — م

وهو أَدْكَنُ ذَهِنَ ذَهَنًا وذِهْنًا زَمِنَ زَمَانَةً وهو
دراز بیمار شد — عاقل شد — دود کین

زَمِنٌ وهم زَمْنَى سَمِنَ سِمَنًا وسَمَانَةً وهو سَمِينٌ
فربه — فربه شد — ج — دراز بیمار

شَجِنَ شَجَنًا وهو الشَّجِنُ والأشجانُ ضَمِنَ لهُ بكذا ضَمانًا
اندوهگين شد · واز اندوه · ج · ضامن شد براى او بدان

وهو ضامِنٌ عَطِنَ الإهابُ عَطَنًا عَفِنَ الشيءُ عَفَنًا
ف · بوشيد پوست نا پيراسته · بوشيده شد چيز

وعُفونةً غَضِنَ الوجهُ غَضَنًا قَرِنَ قَرَنًا وهو أقرَنُ
انجوغ كردت روى · پيوسته ابرو شد · پيوسته ابرو

ومَقرونٌ لَسِنَ لَسَنًا وهو لَسِنٌ بَلِهَ بَلَهًا وهو
م · زبان آور شد · زبان آور · ابله شد

أبْلَهُ تَفِهَ الشيءُ تَفَهًا وتَفاهةً وشيءٌ تافِهٌ وتَفِهٌ
ابله · اندك شد چيز · چيزى اندك · م

جَلِهَ جَلَهًا وهو أجْلَهُ سَفِهَ سَفَهًا وسَفاهةً وسَفاهًا
دغ شد سر · دغ شد · بى خرد شد

وهو سَفيهٌ شَرِهَ على الطعامِ شَرَهًا عَمِهَ عَمَهًا وعَماهةً
بى خرد · حريص شد بر طعام · متحير شد

وعُموهًا وعُموهةً وعَمَهانًا وهو عَمِهٌ وعامِهٌ فَرِهَ
وان متحير · م · شبكه رو شد

فَرَهًا وفَرُهَ فَراهةً وفَراهيةً ودابّةٌ فارِهٌ ودوابُّ
م · دستور شبكه رو

فُرَّهٌ وفُرْهٌ وفُرْهَةٌ فَقِهَ الأمرَ فِقهًا وفَقُهَ الرجلُ فِقهًا
ج · ج · دانست كار را · فقيه شد مرد

وفَقاهةً ورجلٌ فَقيهٌ فَكِهَ يَفكَهُ وفَكُهَ يفكُهُ وفَكَهَ يفكَهُ
مرد فقيه · خوش طبع شد · م · م

فَكَهًا وهو فَكِهٌ كَرِهَ الشيءَ كُرهًا وكَراهةً وكَراهيةً وهي الكَريهةُ
خوش طبع · دشمن داشت چيز را · جنگ

وكَرُهَ وجهُه يَكرُهُ كَراهةً وهو كَريهُ الوجهِ لَمِهَ لَمَهًا
زشت شد روى او · وان مرد زشت روى · نابينا شد

وهو لَمِهٌ وأكمَهُ نَزُهَ المكانُ ونَزِهَ نَزاهةً وهو نَزِهٌ
وان نابينا زاد · م · پاك شد جاى · م · وان جاى پاك

ونَزيهٌ **المضاعف** خَبَّ خِبًّا زَبَّ زَبًّا وزَبَبًا
م · كوز شد · انبوه ابرو شد

وهو أزَبُّ صَبَّ بها وصَبَّ إليها صَبابةً وهو صَبٌّ
وان انبوه ابرو · عاشق شد بزن · م · وان عاشق

طَبَّ طِبًّا وهو طَبٌّ وطَبيبٌ قَبَّ قَبَبًا وهو أقَبُّ
طبيب شد · وان طبيب · م · باريك ميان شد · مرد باريك ميان

وهي قَبّاءُ لَبَّ يَلَبُّ ولَبُبَ لَبابةً ولُبًّا وهو لَبيبٌ ث
زن باريك ميان · خردمند شد · وان خردمند

كَثَّتْ لِحْيَتُهُ كَثَاثَةً وكُثُوثَةً وهي كَثَّةٌ ج زَجَّ حاجِبَهُ

انبوه شد ریش او — ریش انبوه — دراز و باریک شد ابروی او

زَجًّا وهو أَزَجُّ ج بَجَّ بَجًّا وهو أَبَجُّ د لَدَّ لَدًّا

کرفته آواز — مرد همچنین — کرفته آواز شد — سخت خصومت شد

وهو أَلَدُّ وأَلَنْدَدٌ ويَلَنْدَدٌ وقَوْمٌ لُدٌّ ذ لَذَّ الشَّيْءُ لَذَاذَةً

سخت خصومت — م — م — ج — با مزه شد چیز

وهو لَذٌّ ولَذِيذٌ ولَذَّ الرَّجُلُ الشَّيْءَ لَذَّةً ر بَرَّهُ بِرًّا ومَبَرَّةً

با مزه — م — با مزه یافت مرد چیز را — نکوئی کرد او را

وهو بَرٌّ وبَارٌّ وهم الأَبْرَارُ وبَرَرَةٌ وبَرَّتْ يَمِينُهُ

نکوئی کننده — م — ج — کرفته شدند در نیکو کنش — راست شد سوکند او

بِرًّا وبُرُورًا حَرَّ الرَّجُلُ حَرَّةً وهو حَرَّانُ وهي حَرَّى

سوکند راست — تشنه شد مرد — مرد تشنه — زن تشنه

وحَرَّ المَمْلُوكُ حَرَارًا وحُرِّيَّةً وحَرَارِيَّةً وهو حُرٌّ شَرَّ

آزاد شد بنده — آزاد — بد شد

شَرَارَةً وهو شَرِيرٌ وهم أَشْرَارٌ وشِرَارٌ وهو الشَّرُّ

ولو بد — ج — ج — ف

والشُّرُوفُ وهو شَرٌّ مِنْهُ ضَرَّ ضَرَارَةً وهو ضَرِيرٌ م

ج — و او بد تر از وی — نا بینا شد — نا بینا — تلخ شد

مَرَارَةً وهو مُرٌّ ومَرِيرٌ س كَسَّ كَسَسًا وهو أَكَسُّ

تلخ — م — کوتاه دندان شد — کوتاه دندان

مَسَّهُ مَسًّا وبِهِ مَسٌّ مِنْ جُنُونٍ ش بَشَّ بِهِ بَشَاشَةً

بسود او را — و با وی است بارهٔ از دیوانگی — تازه شد بوی

وهَشَّ لَهُ وإِلَيْهِ هَشَاشَةً وهو بَشٌّ وهَشٌّ ص غَصَّ

م — م — واو شاد — م — کرفته کلو

بِالطَّعَامِ غُصَّةً وغَصَصًا وهو غَاصٌّ وغَصَّانُ

شد بطعام — کرفته کلو بطعام — م

وغَصَّ المَنْزِلُ بِالنَّاسِ غَصَصًا ض عَضَّ يَدَهُ

پر شد جای — مردمان — بکزید دست او را

عَضًّا ط ثَطَّ ثَطَطًا وهو ثَطٌّ وأَثَطُّ وهم ثُطٌّ وثِطَاطٌ

کوسه شد — کوسه — ج — ج

قَطِطَ الشَّعْرُ قَطَطًا وهو قَطِطٌ وقَطٌّ ظ حَظَّ

پیچه شد موی — پیچه موی — م — بهره مند شد

يَحَظُّ حَظًّا وهو حَظِيظٌ ومَحْظُوظٌ فَظَّ فَظَاظَةً

م — بهره مند — م — درشت خوی شد

وهو فَظٌّ ف سَفَّ الدَّوَاءَ سَفًّا وهو السَّفُوفُ ك

درشت خوی — بخورد دارو را — داروی خشک

صَلِكَ الحمارُ صَلَكًا وهو أصلكُ ل زَلَّ زَلَلًا وهو أزَلُّ

دو زانو بهم کوفتن خر — همچنین — لاغر سرین شد — مرد لاغر سرین

وهي زَلّاءُ شَلَّتْ يدُه شَلَلًا وهي شَلّاءُ ظَلَّ يفعلُ كذا

زن لاغر سرین — شل شد دست او — دست شل — روز کرد آنچه می‌کرد فلان کار

ظُلولًا مَلَّهُ ومَلَّ منه مَلًّا ومَلَلًا ومَلالةً م جَمَّ الكَبْشُ

بستوه آمد از وی م — بی سرون شد کبش میش

جَمَمًا وهو أجمُّ جَمَّ جَمَمًا وهو أجمُّ شَمَّ شَمَمًا وهو أشمُّ

بی سرون — شباه شد — شیاه — بلند بینی شد — بلند بینی

صَمَّ الرجلُ وصَمَّ الحجرُ صَمَمًا وهو أصمُّ وهم صُمٌّ ن

کر شد مرد — سخت شد سنگ — مرد کر یا سنگ سخت — ح

غَنَّ غُنّةً وغَنَنًا وهو أغنُّ ه فَهَّ فَهًّا وفَهاهةً

بخر گفت بینی — بینی بخر گوینده — عاجز شد در جواب دادن

وفُهوهةً وهو فَهٌّ المعتل الفاء بالواو وَبِئَ البلدُ

مرد عاجز از جواب — با وبا شد شهر

يَوْبَأُ وَبْأً ووَبُؤَ يَوْبُؤُ ووَبِئَ يُوبَأُ وَباءةً وهو وَبِئٌ

شهر باوبا — م — م

ووَبِيءٌ وموبوءٌ وَطِئَ الأرضَ وَطْأً ووَطِئَ المرأةَ

م — م — بسپرد زمین را — جماع کرد زن را

يطأها وطأً ب وَصِبَ وَصَبًا وهو وَصِبٌ خ وَسِخَ وَسَخًا

بارنج شد — بارنج — چرکناک شد

وهو وَسِخٌ ج وَمِدَ اليومُ وَمَدًا ووَمَدَ أيضًا وهو وَمِدٌ

چرکناک — گرم شد روز — روز گرم

ووَمِدٌ ن ب وَضِرَ الإناءُ وَضَرًا وهو وَضِرٌ وَقِرَتْ

م — چرب ناک شد خنور — چرب ناک — کر شد گوش او

ص

أذنُه تَوْقَرُ ووُقِرَتْ تُوقَرُ وَقْرًا وَقِصَ وَقَصًا وهو

م — کوتاه گردن شد

أوقصُ ع وَجِعَ وَجَعًا وَسِعَ يَسَعُ سَعةً وهو واسعٌ ووَسِعَ

کوتاه گردن — دردناک شد — فراخ شد — فراخ — گنجید

المكانَ ووَسِعَهُ المكانُ ولا يَسَعُكَ أن تفعلَ كذا وهو الوُسْعُ

در جای — گنجانید او را جای — نمی رسد ترا که کنی فلان کار — طاقت

وَكِعَ وَكَعًا وهو أوكعُ وَطِفَ الحاجبُ وَطَفًا وهو أوطفُ

برنشستن انگشت شد — برنشستن انگشت — انبوه شد ابرو — انبوه ابرو

ل وَجِلَ وَجَلًا وهو وَجِلٌ وأوجلُ وَحِلَ في الوَحَلِ يَوْحَلُ

ترسید — ترسنده — م — افتاد در وحله

ووَحِلَ يُوحَلُ وَحْلًا ووَحَلًا وهو وَحِلٌ وموحولٌ م

م — افتاد در وحل — م

وخم يوخم ووخم يوخم وخامة وهو وخيم ووهم في الحساب
ناگوار شد از طعام — ناگوار — غلط کرد در شمار

يوهم وتهم وهما ه وله يوله توله وتله ولها وهي واله
بيهوش شد از — زن بيهوش

المضاعف منه ودّ الأمر يودّه ودّا وودّا وودّا ومودّة
دوست داشت کار را

ووداة ووداة وبودّي لو كان كذا المعتل الفاء
آرزو کرد که بودی فلان کار

بالياء يئس من الشيء يأسا وأيس يأيس ويئس
نوميد شد از چيزی

يئس يأسا ويآسة وهو يؤوس ويئس الأمر يأسا
نوميد — دانست کار را

يبس ييبس ويبس ييبس يبسا ويبوسة وهو يابس
خشک شد — خشک

ومكان يبس وحطب يبس ط يقظ يقظة ويقظا وهو
جای خشک — هيزم خشک — بيدار شد

يقظان ويقظ ويقظ وهم أيقاظ وهي يقظى م يتم ييتم
مرد بيدار — زن بيدار — يتيم شد

ويتم ييتم يتما وهو يتيم وهم يتامى ودرّة يتيمة
مرواريد [illegible]

ن يمن ييمن ويمن يومن يمنا وهو أيمن وميمون
خجسته فال شد — خجسته فال

المعتل العين بالواو ج عوج العود عوجا
کژ شد چوب

وعوج الأمر عوجا وهو أعوج هوج الرجل
کژ شد کار — کار کژ — احمق شد مرد

هوجا وهو أهوج وهوجت الريح هوجا وهي
مرد احمق — سخت وزيد — باد

هوجاء د أود أودا وهو أود قود الفرس والبعير
سخت وزنده — کژ شد — کژ — دراز گردن شد اسپ واشتر

قودا وهو أقود ل حول حولا وهو أحول زور
دراز گردن — سياه چشم شد — سياه چشم — کژسينه شد

زورا وهو أزور صور صورا وهو أصور هار الجرف
کژسينه — کژ گردن شد — کژ گردن — افتاد کنار

هورا وهو هور وهو هائر وهار ص خوص خوصا
کنار افتاد — تنگ چشم شد

وهو اخوص خوص خوصا وهو اخوص ف خافه ١٤٣
تنگ چشم — درابه چشم شد — درابه چشم — ترسید از وی

وخافه خوفا ومخافة وخيفة ق روق روقا وهو
م — دراز دندان شد

اروق فوق السهم فوقا وهو افوق ك نوك نوكا
دراز دندان — شکسته سوفار شد تیر — شکسته سوفار — احمق شد

وهو انوك وهم نوكى ل حالت عينه تحال حولا
احمق — ج — کژ شد چشم او

وحولت تحول حولا وهو احول م نام نوما ومناما
م — کژ چشم — بخفت

وتنبه يا نومان ه شوه شوها وهو اشوه وهي
بیدار شو ای خفته — زشت روی شد — مرد زشت روی — زن

شوهاء فوه فوها وهو افوه المعتل العين
زشت روی — فراخ دهن شد — فراخ دهن

شاء الامر يشاؤه شيئا وشيئة ومشاءة ومشائية
خواست کار را

ومشية ب هابه هيبة ومهابة ح تاح تيحا
ترسید از وی — فراه شد

وهو افيح د جيد جيدا وهو اجيد غيد غيدا وهو ١٤٤
فراخ — دراز گردن شد — دراز گردن — نرم اندام شد

اغيد ر جار جيرة وهو جائر وحيران وهم حيارى
نرم اندام — سرگشته شد — سرگشته — م — ج

غار على المرأة من فلان غيرة وغارا وغيارا وهو
رشک برد بر زن — از بیگانه

غيران وغيور وهم غيارى وغيارى وهي غيرى ف
مرد رشک برنده — م — ج — ج — زن رشک برنده

خيف خيفا وهو اخيف هيف هيفا وهو اهيف
زاغ چشم شد — زاغ چشم — باریک میان شد — باریک میان

ل خال الرجل كبرا مخيلة وخالا ومخالة نال الشيء
بنداشت مرد را کریم — بیافت چیز را

وناله امر وناله من عدوه ونال الوتد نيلا
رسید او را کار — رسانید دشمن را — رسید دست او میخ

المعتل اللام ب غبي عن كذا وغبيه غباوة
غافل شد از ولا جیر — م

وغباوة وهو غبي ج ضحي للشمس وضحا يضحى
غافل — بآفتاب نشست — م

ضجا وضجيا د ردي ردى وهو ردٍ صدي صدى
هلاك شد هلاك شونده تشنه شد

وهو صدٍ وصادٍ وصديان ندي ندى ونداوة وندوة
تشنه م م تر شد

وهو ندٍ ذ اذي منه بكذا اذى واذاة واذية
تر آزاد شد از وی بفلان چیز

وهو آذٍ واذٍ ر جري بكذا جرى وهو جرٍ به وحري
آزاد سزاوار شد بفلان چیز سزاوار بوی م

وحريّ شري جلده شرى ضري الكلب بالصيد
م خارش تن او خو کرد سگ بشکار

ضراوة وهو ضارٍ وضرٍ طري اللحم طراء وطراوة
سگ خو کنده بشکار م تازه شد گوشت

وهو طريّ عري من ثيابه عريا وعرية وهو عريان
گوشت تازه برهنه شد از جامهایش مرد برهنه

وعارٍ وهم عراة وهي عريانة كري كرا وهو كرٍ وكريان
م وان خفته ح زن برهنه بخفت م

ز خزي خزيا وخزية ومخزاة وهو خزٍ س اسي
خوار شد وان خوار اندوه خورد

على كذا اسا وهو اسوان وآسٍ وآسٍ نسيه
بر فلان چیز اندوه خورنده م م فراموش کرد او را

نسيانا وهو نسيّ ش خشيه خشية غشي
وان فراموش کننده ترسید از وی شب کور شد

عشا وهو اعشى وهي عشواء غشيه وغشي المراة
وان مرد شب کور زن شب کور آمد او را جماع کرد زن را

غشيانا وغشيا ض رضيه ورضي عنه رضى
خشنود شد از وی م

ورضوانا وهو رضيّ وهي المرضاة ظ حظي بكذا
واو خشنود وان خشنودی بهره مند شد بفلان چیز

حظوة وحظوة وهو حظيّ ف حفي حفوة وحفاء
واو بهره مند پای برهنه شد

وهو حافٍ وحفيت القدم حفا ورجل حفٍ
پای برهنه سوده بلی شد پای مرد سوده پای

وحفي عن الشيء وهو حفيّ عنه خفي عليه الامر خفاء
نیک پرسید از چیزی نیک پرسنده از وی پوشیده شد بروی کار

وهي الخفية ق بقي بقاء وهو باقٍ وهي البقية
پوشیدگی باقی ماند باقی مانده م

والبقايا رقي السطح وفي السطح رقيا شقي شقا وشقاوة ١٤٧

ح براَمد ببام م بدبخت شد

وشقوة وهو شقي لقيه لقاء وتلقاء ولقيانا

بدبخت بيش آمد اورا

ولقيا وهي اللقاء نقي نقاوة ونقاء وهو نقي ل

دامن خنك پاك شد پاك

بلي بلى وبلاء جلي جلا وهو اجلى وهي جلواء

كهنه شد دغ سر شد مرد دغ سر زن دغ سر

جليت حليا وهي حال م حميت النار حميا وحمي

با پيرايه شد زن زن با پيرايه سخت گرم شد آتش

ونار حامية دمي دميا ودمي وشيء دام ودم

وآتش سخت گرم خون آلوده شد چيزي خون آلوده م

عمي عمى وهو اعمى وهم عمي وعميان لميت شفته

نابينا شد مرد نابينا ح ح سياه فام شد لب او

لمى وهي لمياء ن شني شنا وهو شني ضني

لب سياه فام دشمن شد دشمن نزار شد

ضنا وهو ضن عني عناء غني غنا وغناء

نزار بارنج شد توانگر شد

١٤٨ وهو غني وعن الشيء غنى وغنيانا وهي الغنية

توانگر بي نياز شد از چيزي وان زن بي نيازي

وغني بالمكان غنا اقام فيه ه بهي يبهى وبهو

مقيم شد در سراي ماند خوب شد م

يبهو بهاء وهو بهي لهي عنه لهيا المعتل

خوب غافل شد ازوي

الفا واللام ج وجي الرجل والفرس يوجى وجى

سوده پاي شد مرد واسب

وهو وج المعتل العين واللام ت توي توى

وان سوده پاي هلاك شد

وهو تو
هلاك شونده

ح جوي جوى وهو جو ج جوي جوة وهو اجوى

علت ناك شد علت ناك سياه شد سياه

حيي حيوة وحياة وهو حي وهم احياء وحيي منه

زنده شد زنده ح شرم داشت ازوي

حياء وهو حيي د دوي دوى وهو دو ودوى

شرم دارنده بيمار شد بيمار

ر روي من الماء ريا وهو ريان وهم رواء وهي ريا

سيراب شد از آب مرد سيراب ح زن سيراب

ض ضوي ضوى وهو ضوٍ وضاوٍ وضاويٌّ ط
لاغر شد — لاغر — م — م

طوي طوى وهو طوٍ وطاوٍ ع عيي الرجل عن
گرسنه شد — گرسنه — م — درماند مرد — از

الكلام وعيي الامر وعيي به وعيي عنه عيا وهو عيي
سخن — عاجز شد از کار — م — م — عاجز

وعيٌّ ق قوي قوة وهو قويٌّ هـ هويه هوى
م — قوی شد — قوی — دوست داشت او را

وهو هوٍ وهاوٍ باب فعل يفعل
دوست دارنده — م

ا بدأ الامر وبالامر بدءا برأ الله البرية برءا وذرأهم
اعانه ابکار — م — بیافرید خدای خلق را — م

ذرءا وهي الذرية وهم الذراري تنأ في البلد
فرزندان — ج — مقیم شد در شهر

تنوءا جشأت به جشوءا خبأ الشيء خبأ وهي
خسته شد دل او — پنهان کرد چیزرا
الکلی ایتر چین ایرک بولادی تعرقتی

الخبيئة والخبايا خسأ الكلب خسأ وخساءً
چیزی پنهان کرده — ج — براند سگ را — خود

بنفسه خسوءا درأ الحد درءا ودرأ الكوكب بضوئه ١٥٠
دور شد — دفع کرد حد را — دور کرد تاریکی را ستاره بروشنایی

درءا ودروءا وكوكب دريٌّ دنأ يدنأ دنأ ودنوءا يدنؤ
وستاره تابان — ناکس شد — م

دناءة وهو دنيءٌ ربأ الربيئة القوم في المربأ ربأ
وان ناکس — دیدبانی کرد دیدبان مردمان را در جای دیدبان

ردأه ردءا وهو الردء رزأته ماله رزءا ومرزئة ومنه
یاری داد او را — وان یاری — کم کردم ازوی مالش — ازوی است

الرزء والرزيئة والرزايا رقأ الدم والدمع رقوءا سبأ
مصیبت — م — ج — بیستاد خون واشک — بخرید

الخمر سبأ وسباءً سلأ السمن سلأ صبأ من دينه
خمر را — بپالود روغن گاو را — بیرون آمد از دینش

صبأ طرأ علينا طروءا فثأ القدر فثأ قرأ الكتاب
ناگاه آمد بر ما — بیستاند جوش دیگ را — خواند کتاب را

قراءة وقرآنا وهو قارئٌ وقرّاءٌ وهم قرّاءٌ وقراءةٌ
وان خواننده — م — ج — ج

وقرأ عليه السلام قنأ قنوءا واحمر قانئ كفأ الاناء
سلام کرد بر وی — سخت سرخ شد — سخت سرخ — نگونسار کرد خنور را

كفأ كلأه الله كلاءة نتأ العظم نتوءا نسأ الله في أجله ١٥١
نگاه داشت اورا خداى بيرون شد استخوان از اندام تاخير كرد خداى در اجلش

ونسأ الدين نسأ وهو النسأ والنسئ والنسيئة ونسأ
تاخير كرد وام را داو نسيه م م بزد

الدابة بالمنسأة نشأ الغلام نشأ ونشاءة وهو
ستور را بعصا باليد كودك واى

ناشئ وهم نشأ وأنشأ ونشأت السحابة نشأ ونشوءا
كودك باليد ج ج بر آمد ابر

نكأ القرحة نكأ ب دأب في العمل دأبا ودؤوبا
بخاريد ريش را پيوستگى كرد در كار

ذهب إليه وذهب عليه كذا ذهابا وذهوبا رأب
رفت سوى او پوشيده شد بروى فلان چيز فراهم كرد

ورعبا ؟ الشئ رأبا رعبه رعبا سحب الشئ سحبا شعب القصعة
چيز را ترسانيد اورا بكشيد چيز را بشكست كاسه را يا درست كرد

شعبا وهو من الاضداد شغب شغبا وشغبا نهب المال
و او از ناهمتاهاست پرخاش كرد غارت كرد مال را

نهبا وهو النهب والنهاب والنهوب والنهبة والنهب
واين غارت ج ج م ج

ت بغته بغتا وبغتة بهته وبهت عليه بهتانا سحته ١٥٢
ناگاه آمد بروى بهتان گفت بروى م از بن بر كند اورا

الله بالعذاب سحتا نعته نعتا ث بحث التراب وبحث
خداى بعذاب صفت كرد اورا پاشيد خاك را بكاويد

عن الأمر بحثا بعث إليه الشئ وبالشئ بعثا وبعثه على
از كار فرستاد سوى او چيزى برانگيخت اورا بر

الأمر وبعثه من مرقده بعثا ج ثأجت الشاة
كار بيدار كرد اورا از جاى خوابش بانگ كرد گوسفند

الشوق ؟ ثوق ثؤاجا لعجه لعجا نهج الطريق نهجا ونهج بنفسه نهوجا
بسوزانيد اورا پيدا كرد راه را خود پيدا شد

ج برج له البارح برجا بطحه على وجهه بطحا
برو آمد اورا شكار از سوى چپ برروى افگند اورا

جرحه جرحا وهو الجرح والجراحة وجرح الخير
جراحت كرد اورا واين جراحت م كسب كرد نيكى را

والشر وجرحت الجوارح الصيد وجرح القاضي
و بدى را شكار كردند مرغان شكارى شكار را باز داشت قاضى

الشاهد جرحا جمح الفرس جماحا وجموحا وهو
گواه را توسنى كرد اسب واين

وهو مجبوح ذبح الشاة ذبحا وهو الذبح وهي الذبيحة
واین توش بسمل کرد گوسفند را واین بسمل کرده‌شی م

والنابح رشح الجبین رشحا رضح الجمرة ومضغها رضحا
خوی کرد پیشانی بشکست گوز را م ج

ومضغا رمحت الدابة رمحا سبح في الماء سبحا
لگد زد ستور شنا کرد در آب

وسباحة سرح الابل في المرعى سرحا وسرحت
رها کرد اشتران را در چراگاه خود

بنفسها سروحا وهي السارحة سطح الدار سطحا سفح الماء
چرا کردند واین اشتران رها کرده گسترد سرای را بریخت آب را

سفحا وسفح بنفسه سفوحا وسفحانا سلح سلحا وهو
خود ریخته شد ریخ زد واین

السلاح سمح بالمال یسمح وسمح یسمح سماحا وسماحة
ریخ جوانمردی کرد بمال م

وهو سمح وهم سمحاء سنح له امر وسنح له السانح سنحا
واین جوانمرد ج پیش آمد اورا کار پدید آمد اورا شکار از سوی راست

شرح الکتاب وشرح الله صدره للاسلام وشرحه
شرح کرد کتاب را بگشاد خدای دل او را برای اسلام شرحه کرد

القصاب اللحم شرحا وهي الشریحة صبحه الصبوح صبحا
قصاب گوشت را ف شراب بامداد داد اورا

صاح الدیک صیاحا صفح عنه صفحا ضبحت الخیل ضبحا
بانگ کرد خروس عفو کرد ازوی دم زدند اسبان در دویدن

طرحه وطرح به طرحا طمح ببصره الی الشیء طموحا وهو
افکند اورا م چشم برداشت بسوی چیزی واین

طامح الطرف وطمح به الفرس طماحا فتح الباب وفتح
نگرنده ربود اورا اسب بگشاد در را بگشاد خواندن را

علی الامام فتحا فسح له في المجلس فسحا وفسح المکان فسحة
بر امام فراخی کرد برای او در مجلس فراخ شد جای

وفساحة وهو فسیح فضحه فضحا وفضیحة قبح الله
واین جای فراخ فضیحت کرد اورا دور کرد خدای

الکافر قبحا وهو من المقبوحین قدح النار قدحا
کافر را از رحمتش واو از رانده شدگان است بزد آتش

وقدح فیه قدحا کبح الفرس باللجام کبحا کدح کدحا
طعن کرد در وی بکشید اسب را بلگام کار کرد برنج

کلح وجهه کلوحا لفحه الحر لفحا لمحه ولمح الیه
ترش شد روی او سوزانید اورا گرما بنگریست بوی م

لمحا مدح المآثر البر مدحا مدحه مدحا وهي المدحة
بعشيد آبرا از جاه ستود اورا واين ستايش

والمديح والمدحة والمدحة والمليح مزح مزحا ومزاحا
م م ج مزاح كرد

ومزاحة مسح برأسه مسحا ومسح الارض مساحة
مسح كرد بر سرش بپيمود زمين را

نصحه ونصح له نصحا ونصوحا ونصاحة ونصاحية
نصيحت كرد اورا م

وهي النصيحة وتوبة نصوحة ونصح الثوب نصحا
ف توبة درست بدوخت جامه را

ونصاحا وهو المنصح والنصاح نضح عنه نضحا نفح
واين سوزن رشته دفع كرد ازوى . بوى داد

المسك نفحا خ رسخ في العلم رسوخا سلخ الشاة
مشك استوار شد در علم پوست باز كرد از گوسفند

وهي المسلوخة وسلخ الشهر سلخا شدخه شدخا
واين گوسفند پوست باز كرده باخر ماه رسيد بكوفت اورا

شمخ الجبل وشمخ بأنفه شموخا نسخ البيع نسخا لطخه
بلند شد كوه تكبر كرد تباه كرد بيع را بيالود اورا

لطخا مسخه الله قردا مسخا نسخ الكتاب نسخا وهي النسخة
گردانيد اورا خداى بر بوزينه بنبشت كتاب را ف

والنسخ نضخ الماء نضخا د جحده حقه وجحد بحقه
ج زد شد آب انكار كرد حق اورا م

جحدا وجحودا جهده جهدا مهد الفراش مهدا
رنجانيد اورا بگسترد بستر را

د شحذ النصل شحذا نهره نهرا ثأرت القتيل
تيز كرد پيكان را غالب شد بروى كينه كشيدم براى كشته

ثأرا ح

وثأرت به قاتله وفلان ثأرى جأر العجل وجأرت
كشتم براى او كشنده را و همان كشنده خويش مراست بانگ كرد گوساله زارى كردم

الى الله جؤارا جهر بالقراءة جهرا دجره دجرا ودجورا
بزارى آشكارا خواند قرائت برانداورا

دخر دخرا ودخورا ذخر الشيء ذخرا وهو الذخر
خوار شد پنهان كرد چيز را واين چيز پنهان كرده

والذخيرة والذخائر ذعره ذعرا وذعرا وامرأة
م ج ترسانيد اورا وزن

ذعورة زخر البحر زخرا وزخيرا زهر السراج زهورا
ترسنده پر شد دريا روشن شد چراغ

سَارَ سُؤْرٌ فِي الإِنَاءِ وجَاءَ فُلَانٌ وسَائِرُ النَّاسِ لَمْ يَجِيئُوا سَحَرَ

باقی ماند آب در خنور — وآمد بهمان ودیگر مردمان نیامدند — جادوی کرد

عَيْنَهُ سَجَرًا سَعَرَ النَّارَ سَعْرًا شَغَرَ الْكَلْبُ شَغْرًا شَهَرَهُ

چشم را — افروخت آتش را — پای برداشت سگ برای کمیز کردن — شهره کرد ایشان اورا

بِكَذَا شُهْرَةً وشَهَرَ عَلَيْهِ السِّكِّينَ شَهْرًا صَهَرَ الشَّحْمَ

بفلان چیز — کشید بروی کارد را — بگداخت پیه را

صَهْرًا ظَهَرَ السَّطْحَ ظَهْرًا وظَهَرَ عَلَى الْعَدُوِّ وظَهَرَ الأَمْرُ

برآمد ببام — ظفر یافت بر دشمن — پیدا شد کار

ظُهُورًا عَهَرَ عَهْرًا وهُوَ الْعَاهِرُ فَخَرْتُ بِكَذَا عَلَى فُلَانٍ

زنا کرد — واو زناکننده — نازیدم بفلان چیز بر بهمان

فَخْرًا ومَفْخَرًا وثَوْبٌ فَاخِرٌ وهِيَ الْمَفْخَرَةُ والْمَفَاخِرُ وأَنَا

وجامهٔ خوب — واین نازش — ج — ومن

فَخُورٌ بِهِ فَغَرَ فَاهُ فَغْرًا وفَغَرَ بِنَفْسِهِ فُغُورًا قَهَرَهُ قَهْرًا

نازنده ام بوی — گشاد دهنش را — خود گشاده شد — قهر کرد اورا

مَخَرَتِ السَّفِينَةُ الْمَاءَ مَخْرًا ومُخُورًا مَهَرَهَا مَهْرًا وهُوَ

شکافت کشتی آب را — کابین داد زن را — واین

الْمَهْرُ والْمُهُورُ ومَهَرَ بِالْعَمَلِ مَهَارَةً ومِهَارَةً وهُوَ مَاهِرٌ

کابین — ج — استاد شد بکار — واین استاد

نحر

نَحَرَ النَّاقَةَ ونَحَرَ فِي الصَّلٰوةِ نَحْرًا نَهَرَ السَّائِلَ نَهْرًا س نَخَسَهُ

بکشت اشتر ماده را — دست بر سینه نهاد در نماز — بانگ زد بر خواهنده — کم کرد

حَظَّهُ نَخْسًا رَأَسَ الْقَوْمَ ورَؤُسَ رِيَاسَةً وهُوَ رَائِسٌ

بهرهٔ اورا — مهتری کرد مردمان را — مهتر شد — واین مهتر

ورَئِيسٌ ش نَعَشَهُ اللهُ نَعْشًا نَهَشَتْهُ الْحَيَّةُ ونَهَسَتْهُ

م — برداشت اورا خدای — بگزید اورا مار — م

نَهْشًا ونَهْسًا ص شَخَصَ إِلَيْهِ شُخُوصًا ض دَحَضَتْ

رفت سوی او — باطل شد

حُجَّتُهُ دَحْضًا نَهَضَ نُهُوضًا ونَهْضًا ونَهْضَةً ط شَحَطَ

حجت او — برخاست — دور شد

الْمَنْزِلُ شَحْطًا وشُحُوطًا ضَغَطَهُ ضَغْطًا ظ جَحَظَتْ

منزل — افشار داد اورا — بیرون شد

عَيْنُهُ جُحُوظًا فَهُوَ جَاحِظٌ لَحَظَهُ لَحْظًا ع بَخَعَ نَفْسَهُ

چشم او — بیرون شده چشم — نگریست بوی — کشت خویشتن را

بَخْعًا بَضَعَ الْمَرْأَةَ بَضْعًا وبُضْعًا تَسَعَ الْقَوْمَ تَسْعًا جَدَعَ

جماع کرد زن را — نهم شد مردمان را — برید

أَنْفَهُ جَدْعًا وهُوَ أَجْدَعُ جَمَعَهُ جَمْعًا وهُوَ الْجَمْعُ

بینی اورا — واو بریده بینی — گرد کرد اورا — واین گرد کرده

والجموع خدعه خدعا وخدعا وخدعة وهي الخديعة
وایز فریفتن — فریفت اورا — ج

والخلع هو — ج

خضع له خضوعا خلع عليه الثوب وهي الخلعة
فروتنی کرد اورا — پوشانید بروی جامه را — ف

وخلع عنه ثوبه وخلع العذار وخلع امرأته خلعا
دورکرد ازوی جامه‌اش — دورکرد انسان را — خلع کرد زنش را

وهو الخلع دفع عنه ودفع اليه المال دلعا دلع لسانه
ف — دفع کرد ازوی — رسانید بوی مال را — بیرون کرد زبانش را

دلعا دمعت العين دمعا ودموعا ذرع الثوب
اشک راند چشم — گز کرد جامه را

ذرعا ربع القوم ربعا رتعت الدابة في المرتع رتعا ردعه
چهارم شد مردمان را — چرا کردند ستوران در چراگاه — بازداشت اورا

وردع انفه بالزعفران ردعا رفعه عن الارض رفعا
آلودنی اورا بزعفران — برداشت اورا از زمین

رقع الثوب رقعا وهي الرقعة ركع لله ركوعا زرع في
پاره دوخت بر جامه — وایز پاره — رکوع کرد خدای را — بکاشت در

الارض زرعا وزراعة وزرع الله الصبي للخير زرعا
زمین — بپرورد خدای کودک را برای خیر

سبع القوم سبعا سجع الرجل والحمام سجعا مجعلة
هفتم شد مردمان را — بانگ کرد مرد — وکبوتر — مرد

سجاع وسجاعة سطع الغبار والضوء سطعا وسطوعا
سجع گوی — م — برآمد — گرد — وروشنای

والهامة وجعد

سفع بالناصية سفعا سقع الديك وصقع سقيعا
بگرفت ازموی پیشانی — بانگ کرد خروس — م

وصقيعا شرع في الماء وفي الامر شروعا وهي الشريعة
درآمد در آب — درکار — وایز آبگاه

والمشرعة وشرع الله لعباده الاسلام وهو الشرع
م — پیدا کرد خدای برای بندگانش اسلام را — وایز شریعت

وشرع الباب الى الدار — کشاده شد در سوی

والشرعة والشريعة وشرع الباب الى الطريق
م — م — بگشاد در را — سوی — راه

شروعا شسع المنزل شسوعا شفع له الى الامير شفاعة
دور شد — منزل — شفاعت کرد اورا سوی امیر

وهو الشفيع والشفعاء وشفع الشيء بالشيء شفعا صدع
وایز شفاعت کننده — ج — جفت کرد چیز را بچیز — بشکافت

الشيء وصدع بامر الله صدعا صرعه صرعا صفعه
چیز را — پیدا کرد فرمان خدای را — افکند اورا — سیلی زد اورا

صَفَعًا وهو الصَفعان صَنَعَ صُنْعًا وصَنيعًا وهي الصَنيعة

وا سيلي خوار كاركرد واين كردار نيك

والصِناعة وهو صَنيعُ فلانٍ وصَنيعته وهي صَنْعة الفرس

م واو پرورده فلان است م واين پرورده اسب

ورجلٌ صَنَعٌ وامرأةٌ صَناعٌ ضَجَعَ ضَجْعًا وضُجوعًا

مرد استاد زن استاد خفت

طَبَعَ الله على قلب الكافر وطَبَعَ الرجل على الشئ بالطابع

مهر نهاد خداي بر دل كافر مهر نهاد مرد بر چيزي بمهر

وطَبَعَ الدراهم طبعًا فَجَعَه فَجْعًا وفَجيعةً قَبَعَ القُنفذ

درم زد درد مند كرد اورا سر اندر كشيد خارپشت

وقَبَعَ النَكِر قُبوعًا قَرَعَه قَرْعًا قَصَعَ القَملة قَصْعًا

وا هم آمد نر بكوفت اورا بكشت شپش را

قَطَعَ الشئ قَطْعًا وهي القِطعة وقَطَعَ اخاه قَطيعةً

بريد چيزرا واو پاره بريدگي كرد از برادرش

وقَطَعه الثوبُ وهذا الثوب لا يقطعني قَلَعَه قَلْعًا

تمام آمد بروي جامه واين جامه تمام نمي آيد مرا بركند اورا

وهو بمجلس قُلْعةٍ قَنَعَه قَنْعًا قَنَعَ السائل قُنوعًا

واو جاي برخاستن قهر كرد اورا خواست خواهنده

كَرَعَ في الماء كُروعًا كَسَعَ الرَقّاصة بالمِكسَع كَسْعًا لَذَعَه لَذْعًا

بروي افتاد در آب بزد كردناي را بكردناي زن بسوزانيد اورا

لَسَعَته العقرب لَسْعًا لَمَعَ لَمْعًا ولَمَعانًا مَنَعَه الامر مَنَعَه

بگزيد اورا كژدم بتافت باز داشت اورا از كار م

مَنْعًا نَجَعَ فيه الوعظ نُجوعًا نَفَعَه بكذا نفعًا

كار كرد در وي پند سود داد اورا بفلان چيز

ونَفَعَه هَجَعَ هُجوعًا ع دَمَغَ الله الباطلَ دَمْغًا

خفت هلاك كرد خداي باطل را

لَدَغَته العقرب لَدْغًا نَبَغَ الصبي نَبْغًا وهو نابغةٌ ف

بگزيد اورا كژدم جلد شد كودك واين بچه جلد

زَحَفَ الجيشُ الى الجيش زَحْفًا وهو الزَحف والزُحوف

رفت لشكر سوي لشكر واين لشكر بسيار

شَغَفَها وشَغَفَها شَغْفًا وشَغَفًا ق زَهَقَ الباطلُ زُهوقًا

عاشق شد بزن م هلاك شد باطل

مَحَقَ الله الربوا مَحْقًا ل جَعَلَ الشئ جَعْلًا وجُعْلًا وجَعَله

بي بركت كرد خداي ربوا را بكرد چيزرا آغاز كرد

يفعل كذا رَحَلَ رَحيلًا ورِحلةً وتَرحالًا ورَحَله

مي كند فلان كار كوچ كرد پالان نهاد

الناقة رحلا سأله مالا وسألت عنه وسأل اليه وهو السؤال ۱۶۳
مر اشتر را خواست ازوی مال م واین خواسته

وسأله عن شيء وسأله بشيء وهي المسألة والمسائل شغله
پرسید اورا از چیزی م واین پرسیدن ج بشغلید

شغلا وهو الشغال شغله عن كذا شغلا وشغلا
واین شغلیدن مشغول کرد اینرا اورا از فلان چیز

وشغلا وشغلا فعل الامر فعلا وهو الفعل والفعال
کرد کار را واین کردار م

نحله ونحل له نحلة وهو النحل م رحمه رحما
بخشش داد اورا م واین عطا رحمت کرد اورا

ورحمة لانه لامان ن رهنه شيئا رهنا وهو الرهن
زاهم آورد اورا گرو نهاد پیش او چیزی واین گرو

والرهون والرهان والرهن والرهينة والرهائن
ج م ج ج ج

شحن السفينة شحنا طحن البر طحنا وهو الطحن
پر کرد کشتی را آرد کرد گندم را واین آرد

والطحين ظعن ظعنا وظعنا وهي الظعينة والظعائن
م کوچ کرد واین کجاوه ج

۱۶۴ والظعن والاظعان لحن في القراءة لحنا ولحنا ورجل
م ج خطا کرد در خواندن مرد

لحان ولحانة ولحن في الغناء وهي الالحان واللحون
بسیار خطا کننده م نغمه کرد در سرود واین نغمها ج

لعنه لعنا وهي اللعنة وهو اللعين هـ بدهه بامر
براندش ف واین رانده ناگاه آورد بوی کار را

بدها وبدهها وبدهة نقه من المرض نقوها وهو
بهتر شد از بیماری واین

ناقه المعتل الفا بالواو وجاه وجأ ب ف هاله
بهتر شونده عنت اورا غشید اورا

مالا هبة وموهبة د لا يدعه ع ولا يدعه وضعه وضعا
مال رها نکند اورا م نهاد اورا

وهو الموضع وقع فيه وقيعة ووقع الشيء على الارض
واین جای نهادن طعن کرد دروی افتاد چیزی بر زمین

والطائر على الشجرة وقوعا وهو موقعه وموقعته
ومرغ بر درخت واین جای افتادن او م

وهي الواقعة المعتل اللام رآه يراه رأيا ورؤية
واین روز قیامت دید اورا

ومرأى ورأى اليه وهو الرئي نأى عنه وناءه ينآه نأيا ١٤٥
نگريست بوى واين چيزه دور شد ازوى م

ب أبى عليه الامر اباءً واباءةً وهو آبٍ وأبيٌّ وأبيانٌ
نپسند بد بروى كار را واين نپسندنده م م

ع رعاه الله ورعى الرجل حق صاحبه رعاية ورعى
نگاه داشت اورا خداى نگاه داشت مرد حق يارش چرانيد

الراعي الغنم رعيا ورعية ورعت بنفسها رعيا وهو
شبان گوسفندان را خود چرا كردند واين

الرعي والمرعى سعى سعيا وهي المسعاة والمساعي
چراگاه م سعي كرد واين سعي خوب ج

وسعى به الى العدو سعاية نعى الميت الى القوم نعيا ونعيا
غمز كرد بوى سوى دشمن خبر مرگ آورد سوى قوم

ونعيانا وهو ناعٍ ونعيٌّ غ طغى الكافر طغيانا وطغوى
واين خبر مرگ آرنده م از حد گذشت كافر

وطغى الماء طغيا وطغيانا ه نهاه عن الامر نهيا
از اندازه گذشت آب بازداشت اورا از كار

باب فعَل يفعِل المعتل الفاء

١٤٦ بالواو ث ورث اباه مالا وورث منه وورث عنه وراثة
ميراث گرفت از پدرش مال را م م

وهو وارث وهم وراث وورثة وهو الارث والتراث
واين ميراث گيرنده ج ج واين ميراث م

والميراث ع ورع عن الذنب ورعا ورعة وهو ورع
م پرهيز كرد از گناه پرهيزكار

ق وثق به ثقة وهو وهي ثقة وهم وهن ثقة وثقات
اعتماد كرد بوى واين مرد و زن معتمد وايشان مردان و زنان معتمد م

ومقه مقة م ورم ورما المعتل اللام ل ولي الامر
دوست داشت اورا آماسيد خداوندى كرد كار را

ورم ورم
غلط كرد

يليه ولاية وهو والٍ باب فعُل يفعُل
واين خداوندى كننده

بطؤ بطوءا وبطاء وهو بطيء جرؤ جراءة
دير ماند واين دير ماننده دلير شد

وجراءة وجرائية وهو جريء ردؤ رداءة وهو رديء
واين دلير بد شد بد

كفؤ كفاءة وهو كفء وكفيء مرؤ مروءة ومراءة ب
همتا شد همتا م گوارنده شد

جَنُبَ جَنابَةً وهُوَ وهِيَ وهُمْ وهُنَّ جُنُبٌ حَسُبَ حَسَبًا

باجنابت شد   وایشان همه جنب   بانسب شد

وهو حَسِيبٌ وهو الحَسَبُ والأحسابُ رَطُبَ رُطُوبَةً ورَطابَةً

بانسب   کوهر مرد   ج   تر شد

وهو رَطْبٌ ورَطِيبٌ صَعُبَ الأمرُ صُعُوبَةً وهو صَعْبٌ

تر   م   دشوار شد کار   کار دشوار

وأُمورٌ صِعابٌ صَلُبَ صَلابَةً وهو صُلْبٌ وصَلِيبٌ وهُمْ

ج   سخت   سخت   م

صِلابٌ عَذُبَ الماءُ عُذُوبَةً وهو عَذْبٌ ومِياهٌ عِذابٌ

ج   خوش شد آب   آب خوش   ج

هِيَ عَزَبٌ و   عَزُبَ عُزُوبَةً وعُزْبَةً وهو عَزَبٌ وهُمْ عُزّابٌ غَرُبَ

زن بی شوی   بی زن شد   مرد بی زن   ج   غریب شد

غُرْبَةً وهو غَرِيبٌ وغَرُبَ مَنْطِقُهُ غَرابَةً وهو غَرِيبٌ

ف   غریب شد سخن او   مرد غریب سخن

قَرُبَ مِنْهُ قُرْبًا ومَقْرُبَةً وهو قَرِيبٌ وقُرابٌ نَجُبَ نَجابَةً

نزدیک شد بوی   نزدیک   م   بااصل شد

وهو نَجِيبٌ وهُمْ نُجَباءُ ث أَنُثَ الحَدِيدُ أَناثَةً وهو أَنِيثٌ

بااصل   ج   نرم شد آهن   آهن نرم

حَدُثَ حَداثَةً وهو حَدِيثٌ وحَدِيثُ السِّنِّ وهُمْ أَحداثٌ

نو شد   واین نو   جوان   ج

خَبُثَ خُبْثًا وهو خَبِيثٌ وهُمْ خِباثٌ وخَبُثَتِ الرائحةُ   وخُبَثاءُ و   ج

خبیث شد   و او خبیث   ج   ناخوش شد بوی

وخَبُثَ بالمرأةِ وهي الخَبِيثَةُ والخَبائِثُ ح سَمُجَ سَماجَةً

زنا کرد بزن   واین زن زناکننده   ج   زشت شد

وهو سَمِيجٌ وسَمْجٌ ح صَبُحَ صَباحَةً وهو صَبِيحٌ وهُمْ   وسَمِيجٌ و   م

زشت   م   خوب شد   خوب

صِباحٌ فَصُحَ فَصاحَةً وهو فَصِيحٌ وهُمْ فُصَحاءُ قَبُحَ

ج   فصیح شد   فصیح   ج   زشت شد

قُبْحًا وقَباحَةً وقُبُوحًا وقُبُوحَةً وهو قَبِيحٌ وهُمْ قِباحٌ

زشت   ج

مَلُحَ مَلاحَةً وهو مَلِيحٌ وهي المِلاحُ ومَلُحَ الماءُ مُلُوحَةً وهو

نمکین شد   نمکین   واین نمکهای نمکین   شور شد آب

مِلْحٌ نَجُحَ الرَّجُلُ نَجاحَةً ونَجاحًا ونُجْحًا وهو نَجِيحٌ

آب شور   روا حاجت شد مرد   مرد روا حاجت

د بَعُدَ مِنْهُ بُعْدًا وهو بَعِيدٌ جَعُدَ الشَّعْرُ جُعُودَةً

دور شد از وی   دور   بشک شد موی

وهو جعدٌ عبُدَ عبودةً وعبوديةً مرُدَ مرادةً وهو

واین تنک موی بنده شد گردن کش شد

مريدٌ ر جدُرَ به جدارةً وهو جديرٌ به جسُرَ جسارةً

گردن کش سزاوار شد بوی سزاوار بوی دلیر شد

نجُدَ نجادةً دلیر شد وهو نجيدٌ واو دلیر وهم انجادٌ صح

وهو جسورٌ جهُرَ صوتُه جهارةً وهو جهيرٌ حقُرَ

دلیر بلند شد آواز او واین بلند آواز خوار شد

حقارةً وهو حقيرٌ خطُرَ خطرًا وهو خطيرٌ صغُرَ

خوار باجاه شد باجاه خوار شد

صِغرًا وهو صغيرٌ ظهُرَ ظهارةً وهو ظهيرٌ

خوار قوی شد قوی

غزُرَتِ الناقةُ غزرًا وغزارةً وهي غزيرةٌ غمُرَ غمارةً

بسیار شیر شد اشتر ماده اشتر ماده بسیار شیر نا آزموده کار شد

وهو غمرٌ وهم اغمارٌ قصُرَ قصرًا وهو قصيرٌ وهم

نا آزموده کار ج کوتاه شد کوتاه

قصارٌ كبُرَ كِبَرًا وكُبْرًا وهي كبرياءُ الله وهو كبيرٌ

ج بزرگ شد واین بزرگی خدای واین بزرگ

وكبارٌ وكُبّارٌ وهو كُبْرُ الشيءِ وتوارثوا العزَّ كابرًا عن كابرٍ

م م واین بزرگی چیزی میراث گرفتند عزت را بزرگی از بزرگی

كثُرَ كثرةً وهو كثيرٌ نزُرَ نزارةً وهو نزرٌ نكُرَ نكارةً ونكرًا

بسیار شد بسیار اندک شد اندک داهی شد

س انُسَ المكانُ انسًا وهو انيسٌ بؤُسَ الامرُ بؤسًا

باانس شد جای جای باانس دشوار شد کار

وعذابٌ بئيسٌ فرُسَ فراسةً وفراسيةً وفروسيةً

وعذاب سخت سوار شد

وهو فارسٌ وهم فرسانٌ وفوارسُ وفرُسَ فراسةً

سوار ج ج بافراست شد

وهو فارسٌ ش فحُشَ (الامرُ به) فحشًا وفحاشةً وهو فاحشٌ

بافراست زشت شد کار کار زشت

ص رخُصَ السعرُ رخصًا ورخصةً وهو رخيصٌ

ارزان شد نرخ نرخ ارزان

ض بغُضَ الامرُ بغاضةً وهو بغيضٌ وهو البغضُ

دشمن داشته شد کار کار دشمن داشته دشمن

وهي البغضاءُ والبغضةُ عرُضَ عِرَضًا وعراضةً وهو

عداوت م پهن شد

عريضٌ وهم عراضٌ وهو العرضُ محُضَ محوضةً

پهن ج واین پهنا صافی شد

وشيء محض ط غلظ غلظا وغلظا وغلظة وغلظة وهو غليظ
چیزی صافی ستبر شد ستبر

ع برع براعة وهو بارع خلع خلاعة وهو خليع
تمام فاضل شد تمام فاضل رند شد رند

سرع سرعة وسرعا وسرعا وهو سريع وهم سراع
شتافت شتابنده ج

شجع شجاعة وهو شجيع وشجاع وهم شجعان
دلیر شد دلیر م ج

وشجعان وشجعة غ بلغ بلاغة وهو بليغ ف حصف
ج ج فصیح شد فصیح محکم رای شد

حصافة وهو حصيف رصف رصافة وهو رصيف
محکم رای م

رهف رهافة وهو رهيف سخف سخفا وسخافة
تیز شد تیز تنک

وهو سخيف وثوب سخيف شرف شرفا وهو شريف
تنک جامه تنک بافته بزرگوار شد بزرگوار

وهم اشراف وشرفاء ضعف يضعف وضعف يضعف
ج ج ضعیف شد م

ضعفا وضعفا وهو ضعيف ومضعوف والمضعوف ايضا
ضعیف م

الشيء المضعف طرف طرافة وهو طريف ظرف ظرافة
چیزی دوتاه نو شد نو ظریف شد

وهو ظريف كثف كثافة وهو كثيف لطف لطافة وهو
ظریف انبوه شد انبوه لطیف شد ط

لطيف ولطف الله بعباده لطفا وهو لطيف نحف
لطیف لطف کرد خدای به بندگانش لطف کننده نزار شد

نحافة وهو نحيف نظف نظافة وهو نظيف ف
نزار پاکیزه شد پاکیزه

خرق خرقا وهو اخرق خلق خلوقة وهو خلق
نابکار شد نابکار کهنه شد کهنه

وثياب اخلاق وخلقان وخلق بالشيء خلاقة وهو
جامهای کهنه م سزاوار شد بچیزی

خليق به رشق رشاقة وهو رشيق سحق الثوب
سزاوار بوی راست بالا شد راست بالا کهنه شد جامه

سحوقة وهو سحق صفق الثوب صفاقة وهو صفيق
جامه کهنه سخت بافته شد جامه جامه سخت بافته

١٧٣

ورَجُلٌ صفيقُ الوجهِ طَلُقَ وجهُه طَلاقةً وهو طَلْقٌ

مرد سخت روی گشاده شد روی او گشاده روی

وطَليقٌ وليلةٌ طَلْقٌ عَرُقَ عَراقةً وهو عَريقٌ

شب گشاده با اصل با اصل

أثُلَ أثالةً وهو أثيلٌ أصُلَ أصالةً وهو أصيلٌ بَسُلَ

دلیر شد

بَسالةً وهو باسِلٌ بَطُلَ بَطالةً وهو بَطَلٌ ثَقُلَ ثِقَلاً

دلیر گران شد

وهو ثَقيلٌ وهو الثِقْلُ جَزُلَ جَزالةً وهو جَزْلٌ

گران گرانی بزرگ شد بزرگ

وجَزيلٌ جَمُلَ جَمالاً وهو جَميلٌ رَذُلَ رَذالةً ورُذولةً

خوب شد خوب ناکس شد

وهو رَذْلٌ وهم أرذالٌ ورُذالٌ ورُذّالٌ سَهُلَ سُهولةً

ناکس آسان شد

وهو سَهْلٌ ضَؤُلَ ضُؤولةً وضَآلةً وهو ضَئيلٌ

آسان لاغر شد لاغر

عَدُلَ عَدالةً وهو عَدْلٌ وهم عُدولٌ وهي عَدْلٌ وعَدْلةٌ

داد شد مرد داد است زن داد است

نبل

١٧٤

نَبُلَ نَبالةً وهو نَبيلٌ نَذُلَ نَذالةً وهو نَذْلٌ وهم أنذالٌ

با خرد شد باخرد خوار شد خوار

جَسُمَ جَسامةً وهو جَسيمٌ جَهُمَ وجهُه جُهومةً وجَهامةً

ستبر شد ستبر ترش شد روی او

وهو جَهْمُ الوجهِ حَكُمَ حُكْمًا وحِكْمةً وهو حَكيمٌ حَلُمَ حِلْمًا

ترش روی حکیم شد حکیم حلیم شد

وهو حَليمٌ رَخُمَ الصوتُ رَخامةً وهو رَخيمٌ زَعُمَ زَعامةً

حلیم نرم شد آواز آواز نرم مهتر شد

وهو زَعيمٌ شَحُمَ شَحامةً وهو شَحيمٌ شَهُمَ شُهومةً وشَهامةً

مهتر بیباک شد بیباک زیرک شد

وهو شَهْمٌ وشَهيمٌ ضَخُمَ ضِخَمًا وضَخامةً وهو ضَخْمٌ وهم

زیرک ستبر شد ستبر

ضِخامٌ عَظُمَ عِظَمًا وهو عَظيمٌ وهو عُظْمُ الشيءِ ومُعْظَمُه

بزرگ شد بزرگ بزرگی چیز

وعَظَمةُ اللهِ فَخُمَ فَخامةً وهو فَخْمٌ وفُخْمانٌ فَدُمَ فَدامةً

بزرگی خدای بزرگ شد واو بزرگ بسته زبان شد

وهو فَدْمٌ قَدُمَ قِدَمًا وهو قَديمٌ وقُدامٌ قَسُمَ قَسامةً

بسته زبان دیرینه شد واو دیرینه خوب شد

وهو قسيم كَرُمَ كرماً وهو كريم وهي كريمة وكرام وكُرّام وكرم ١٧٥
خوب كريم شد مرد كريم زن كريم م م م

وقوم كرم وكرام وكرماء وهي المكرمة والمكارم كَهُمَ
كند شد
مردمان كريم م م وابن كرم ن

كهامة وهو كهام لَؤُمَ لؤماً وهو لئيم وهم لئام لَحُمَ لحامة
كند ناكس شد ناكس ن گوشتناك شد

وهو لحيم ن بَطُنَ بطانة وهو بطين ومبطان ثَخُنَ
گوشتناك بزرگ شكم شد بزرگ شكم م ستبر شد

ثخانة وهو ثخين جَبُنَ جبناً وهو جبان وهم جبناء
ستبر بى دل شد بى دل ن

حَسُنَ حسناً وهو حسن وحسان وهي حسناء وحسانة
خوب شد خوب م زن خوب م

حَصُنَتِ المدينة حصانة وهي حصينة وحَصُنَتِ المرأة
استوار شد شهر شهر استوار پارسا شد زن

حصناً وحصانة وهي حصان وحاصن رَزُنَ رزانة
زن پارسا م آهسته شد

وهو رزين وهي رزان رَصُنَ رأيه رصانة وهو رصين
مرد آهسته زن آهسته محكم شد راى او مرد محكم راى

رَعُنَ رعونة وهو أرعن وهي رعناء وهم وهن رُعْنٌ ١٧٦
رعنا شد مرد رعنا زن رعنا ن

لَدُنَ الرمح لدانة وهو لدن ورماح لُدْنٌ ولدان مَتُنَ
نرم شد نيزه نيزهٔ نرم ن ن قوى شد

متانة وهو متين مَكُنَ مكانة وهو مكين هَوُنَ
قوى با جاه شد با جاه خوار شد

مهانة وهو مهين هَجُنَ هجنة وهو هجين
خوار بى نسب شد بى نسب

وهم هجن هـ نَبُهَ نباهة وهو نبيه المعتل الفاء
نامور شد نامور ن

بالواو وَضُؤَ يوضؤ وضاءة وهو وضيء ووضاء
خوب شد خوب م

وَطُؤَ الفراش وطاءة وطئة وطاءة وهو وطيء ح
نرم شد بستر نرم

وَقُحَ وقاحة ووقحة وقحة وهو وقاح ووقح ن
سخت روى شد سخت روى م

وَجُزَ الكلام وجازة وهو وجيز ط وَسُطَ وساطة
كوتاه شد سخن سخن كوتاه ميانه شد

١٧٧
وهو وَسيطٌ ووَسَطٌ ع وَرِعَ وَراعةً ووُروعةً وهو
ميانه م پرهيزكار شد
وَرِعٌ ق وَثُقَ الامرُ وَثاقةً وهو وَثيقٌ ه وَجُهَ وَجاهةً
پرهيزكار استوار شد كار استوار باحرمت شد
وهو وَجيهٌ وهم وُجهاءُ وبالياء يَسُرَ الامرُ يَيْسُرُ ويُسْرًا
باحرمت آسان شد كار م
يُسْرًا ويَسارةً وامرٌ يَسيرٌ المعتل العين ل
كار آسان
طالَ طُولًا وهو طَويلٌ وطُوالٌ وطُوّالٌ وهم طِوالٌ
دراز شد دراز م م
المعتل اللام رَخُوَ رَخاوةً وهو رِخْوٌ ورَخْوٌ
سست شد سست م
ك ذَكُوَ ذَكاءً وهو ذَكِيٌّ م كَمُوَ وهو كَمِيٌّ وهم
زيرك شد زيرك دلير شد دلير
كُماةٌ باب فَعِلَ يَفْعَلُ ب
جَنِبَ وهو مَجْنوبٌ حَصِبَ وهو مَحْصوبٌ ج
بادرد پهلو شد بادرد پهلو باحصبه شد باحصبه

١٧٨
فَلِجَ فالجًا وهو مَفْلوجٌ ر اَشِرَ اَشَرًا وهو اَشِرٌ واُشُرٌ بَشِرَ وهو
فالج شد فالج كرفته كبيز شد كرفته كبيز باحوزناك شد
الباسُرُ جَدِرَ وهو مَجْدورٌ حَصِرَ حَصَرًا وهو حَصِرٌ
ف با آبله شد با آبله كرفته غايط كرفته غايط
خَمِرَ خَمَرًا وخُمارًا وهو مَخْمورٌ ز زَحِرَ زَحيرًا وهو
مخمور شد ف بازحير شد
مَزْحورٌ شَعِرَ شُعْرًا وهو مَشْعورٌ س نَكِسَ نُكاسًا ط قَحِطَ
بازحير ديوانه شد ديوانه بازبيمار شد نيامد
المطرُ وقُحِطَتِ الارضُ وهي مَقْحوطةٌ وقُحِطَ القومُ
باران نيامد زمين بي باران زمين بي باران باقحط شدند مردمان
قَحاطًا ع قَلِعَ اللِسانُ وهو القَلاعُ م جَذِمَ وهو
دميك شد زفان دميكى زفان باجذام شد
مَجْذومٌ واَجْذَمُ زَكِمَ زُكْمةً وزُكامًا وهو مَزْكومٌ شَئِمَ
باجذام م بازكام شد بازكام شوم آمد
على القومِ شُؤمًا وهو مَشْؤومٌ عليهم كَظِمَ وهو مَكْظومٌ
بر مردمان شوم آمد برايشان باخشم شد م
كَظيمٌ د باخشم
ن اَبِنَ اَبَنًا وهو مَأبونٌ وهي الاُبْنةُ بَطِنَ وهو
مابون شد ف مابونى بادرد شكم شد

وهو مبطونٌ هـ عُتِهَ عَتَهًا وهو معتوهٌ المضاعف ١٧٩
بادرد شکم — کم عقل شد — کم عقل

جُدَّ جَدًّا وهو مجدودٌ وهو الجَدُّ والجُدُّ جُدَّ
نیک بخت شد — نیک بخت — بخت — ج — بدبخت شد

وهو مجدودٌ ل بُرَّ حَجُّهُ وهو مبرورٌ قُرَّ وهو مقرورٌ
بدبخت — قبول شد حج او — حج قبول شد — رهایافت — سرمایافته

ف كُفَّ وهو مكفوفٌ ف حُقَّ الرجلُ بالأمرِ وهو
نابینا شد — نابینا — سزاوار شد مرد بکار

محقوقٌ بالأمرِ وحقيقٌ به وحقّ له كلّ دُقَّ دِقًّا وهو
سزاوار بکار — م — باعلت دق شد

مدقوقٌ ل سُلَّ سِلًّا وسُلالًا وهو مسلولٌ م حُمَّ
باعلت دق — بادرد سل شد — بادرد سل — تب کوفته شد

وهو محمومٌ ن جُنَّ جُنونًا وهو مجنونٌ المعتل
تب کوفته — دیوانه شد — دیوانه

العين ن جِيدَ جُوادًا ل عِيلَ صَبْرُهُ المعتل
تشنه شد — نماند صبراو

اللام نُخِيَ الرجلُ نَخْوَةً ل عُرِيَ الرجلُ عُرَوَاءً وهو
متکبر شد مرد — تب لرزه کوفته شد مرد — واین

١٨٠ العرواءُ ش غُشِيَ عليه غَشْيًا وهو مغشيٌّ عليه ص صُعِقَ
تب لرزه — بیهوش شد — واین بیهوش — بابانگ بیهوش شد

الرجلُ وهو مَصْعُوقٌ ق لُقِيَ الرجلُ وهو مَلْقُوٌّ
مرد بیهوش — بلقوه شد مرد — بالقوه

بابُ أَفْعَلَ يُفْعِلُ إِفْعَالًا

أَبْدَأَ الأمرَ أَبْرَأَهُ مِنَ الدَّيْنِ أَبْطَأَ في الأمرِ أَجْزَأَهُ الشيءُ
آغاز نهاد کار را — بیزار کرد او را از وام — درنگ کرد در کار — بسنده شد او را چیزی

أَخْطَأَ في الكلامِ وأَخْطَأَ الطريقَ وهو الخَطَأُ والخَطَاءُ
خطا کرد در سخن — گم کرد راه را — ف — م

أَدْفَأَهُ أَرْجَأَ الأمرَ وهم المُرْجِئَةُ أَرْفَأَ السفينةَ
گرم کرد او را — تاخیر کرد کار را — وایشان تاخیر کنندگان — بکنار آورد کشتی را

أَطْفَأَ السراجَ أَظْمَأَهُ أَقْرَأَهُ القرآنَ وأَقْرَأَهُ السلامَ
بمیرانید چراغ را — تشنه کرد او را — خوانانید او را قرآن — سلام گفت او را

والقَرْءُ ج م وأَقْرَأَتِ المرأةُ وهو القَرْءُ والقُرْءُ والقُرُوءُ والأَقْرَاءُ أَكْلَأَتِ
حائض شد زن یا پاک شد — وان حیض یا طهر — ج — م — گیاه ناک شد

الأرضُ أَلْجَأَهُ إليه أَنْبَأَهُ كَذَا وبِكَذَا أَنْشَأَ اللهُ في
زمین — بیچاره کرد او را سوی او — آگاه کرد او را بفلان خبر — م — تاخیر کرد خدای در

اجله وانشاه الذي انشأ شعرا وانشأت الريح

اجلش تاخير كرد او را شعر گفت برداشت باد

السحابة وانشاه الله وانشأ يفعل كذا ب اترب الرجل

ابر را نو آفريد او را آغاز كردي كند فلان كار توانگر شد مرد

اتعبه اجدب جناب القوم وهو الجدب والجدوب

رنجانيد او را با قحط شد جناب مردمان واين قحط ج

والجدوبة اجلب عليهم بخيله وهي الجلبة

م بانگ كرد برايشان بسپاه خود واين بانگ كردن

اجنب اخصبت الارض وهو الخصب اذنب وهو

جنب شد فراخ نعمت شد جاي واين فراخي نعمت گناه كرد وان

الذنب والذنوب اذهبه واذهب المصحف اركبه

گناه ج برد او را زراندود كرد كراسه را برنشاند او را

الفرس ارهبه اسهب كذا اشرب الابيض حمرة

براسب ترسانيد او را مع دراز كرد در فلان كار خورانيد شد سپيدي سرخي را

واشرب في قلبه حبه اصحبه شيئا اضرب عن الامر

آميخته شد در دل من دوستي او يار كرد او را چيزي روي گردانيد از كار

اطربه الفرح والحزن وهو الطرب اطلبه اطنب في

بي آرام كرد او را شادي داندوه واين آرامي حاجتش روا كرد دور اندر

كذا اعتبه وهي العتبى اعجبه الشيء واعجب بنفسه

در فلان چيز خشنود كرد او را واين خشنودي شگفت آورد او را چيزي تكبر كرد

وهو العجب اعرب كلامه اعشبت الارض وارض

واين تكبر پيدا كرد سخن خود را گياه ناك شد زمين وزمين

عاشبة اعقبه ندما اغرب في كلامه اغضبه اكتبه

گياه ناك پس آورد او را پشيماني سخن غريب آورد در خشم آورد او را بنبشتن داد او را

قصيدة اكثبه الصيد ورماه من كثب اكذبه كذب

قصيده نزديك آمد او را شكار وانداخت او را از نزديكي دروغ گوي يافت او را

الهب النار انجب الرجل انشب فيه اظفاره

افروخت آتش را كرامي فرزند شد مرد فرو برد دروي ناخنهاي خويش

انهبهم المال ت اثبت الشيء واثبت اسمه في الديوان

بغارت داد ايشان را مال استوار كرد چيز را بنبشت نام او را در ديوان

اخبت لله والى الله اسكته واصمته اشمت به العدو

فروتني كرد خداي را م خاموش كرد او را م شادكام كرد بوي دشمن را

اعنته افلته انبت الله البقل وانبت الغلام انصت

دروغ افكند او را خلاص داد او را روياند خداي تره را موي زهار برآورد كودك گوش داشت

له وانصته ث احدث شيئا واحدث الرجل البثه

او را م نو بيرون آورد چيز را حدث كرد مرد دير داشت او را

١٨٣

ج أبهجه أحرجه الى كذا أخدجت الناقة أخرجه الى

شاد كرد اورا بيچاره كرد اورا سوى فلان چيز بچه ناتمام افكند اشتر ماده بيرون آورد اورا سوى

مكان كذا أدرج الكتاب وفي درج الكتاب كذا أدلج

فلان جاى نورديد نامه را و در اندرون كتاب فلان چيز هست باول شب رفت

وهو الدلج والدلجة أرتج الباب وأرتج على المتكلم

اول شب رفتن م بست در را سخن بسته شد بر سخن گوى

أزعجه أسرج الدابة وأسرج السراج أنضج اللحم أنهج

برانگيخت اورا زين نهاد بر ستور افروخت چراغ را بپخت گوشت را پيدا شد

الطريق ج أنجحه أصبح أصلح الامر أفرجه أفصح

راه سود داد اورا بصباح در آمد بصلاح آورد كار را شاد كرد اورا فصيح شد

الاعجمي أفلح وهو الفلاح أقمح البعير ألقح الفحل

عجمى فلاح يافت ف سر بر داشت اشتر آبستن كرد گشن

الناقة أملح القدر أنجح الحاجة أنكحه امرأة خ أصرخه

اشتر ماده را شور كرد ديگ را روا كرد حاجت را بنكاح داد او را زن فرياد رسانيد اورا

وهو الصريخ أفرخ الطائر د أجسد القدر أبرد

واين فرياد رس جوزه كرد مرغ پوشانيد ديگ را فرستاد

اليه بريدا أبعده أتلد المال وهو التليد والتلاد

سوى او رسول را دور كرد اورا كهنه كرد مال را واين مال كهنه م

١٨٤

أحصد الزرع أحمده وأحمد فعله أخلده الله في الجنة

بدرودن رسيد كشت ستوده يافت اورا ستود فعلش را جاويدان ماند اورا خداى در بهشت

وأخلد الى الارض أخمد النار وأخمدها أرشده

آرام گرفت سوى زمين بكشت آتش را م راه نمود اورا

أرفده ج يارى داد اورا

لكذا والى كذا أرعدت السماء أرقده أزبد البحر أسعده

سوى فلان چيز م تندر كرد آسمان بخوابانيد اورا كفك كرد دريا يارى داد اورا

صاحبه وأسعده الله أسند الحديث الى النبي صلى

يارش نيك بخت كرد اورا خداى اسناد كرد حديث را سوى پيغامبر

الله عليه وحديث مسند وأسند ظهره الى الحائط

وحديث اسناد كرده پشت نهاد سوى ديوار

أشهده على كذا أصعد في الارض وأصعد في السفينة

گواه كرد اورا بر فلان كار برفت در زمين سوى بالا رفت كشتى

وأصلد الزند كى آتش نداد آتش

أصفده وهو الصفد أصلد الزند أعتد الشيء

عطا داد اورا واين عطا كى آتش نداد آتش زنه را آماده كرد چيز را

وهو عتيد وهو العتاد أعقد العسل وعسل

واين چيزى آماده واين آمادگى ببست انگبين را انگبين بسته

معقد وعقيد أغمد السيف أفرد اليه رسولا وكتابا

م در نيام كرد شمشير را فرستاد سوى او رسول را و نامه را

١٨٥ وأفرده وهو الفريد والفرد والأفراد والفرود أفشله

تنها كرد اورا - واين تنها م ج ج تباه كرد اورا

أقصده في الرمي أقعده وأقعد فهو مقعد أحله

كشت اورا در انداختن بنشاند اورا در جاي ماند وا در جاي ماند بيل كشت درد سوي او

وأحدث الجرم وألحد للميت أنجد وهو نجد والنجده

جنايت كرد در حرم لحد كرد براي مرده بنجد آمد ف ياري داد اورا

أنشد شعرا وهو النشيد وأنشد الضالة

خواند اورا شعر واين شعر خوانده بجود اورا وجستو گم شده را

وأنشده الله أنفد المال د أنفذ السهم وأنقذ

شفيع آورد بوي خداي را خرج كرد مال را بگذرانيد تير را مسلم

اليه كذا أنقذه من الهلكة ر آثره على غيره آجره

سوي او فلان چيز را برهانيد اورا از هلاكي بگزيد اورا بر ديگرش بمزد داد اورا

الله يؤجرها وهي الإجارة آزره أبشر بكذا

خانه بمزد بدو داد اورا بمزد دادن ياري داد اورا شاد شد بفلان چيز

وأبشره غيره أبصره أبطره أثمرت الشجرة

شاد كرد اورا ديگرش ديد اورا خوش منش كرد اورا بي دل شد درخت

أجبره على كذا أحدرت السفينة أحصر العدو

بكره داشت اورا بر فلان چيز فرو سوي آب رفت كشتي باز داشت دشمنان

أحضره الشيء وأحضر الفرس وهو الحضر والحضار ج

حاضر كرد اورا چيز دويد اسب واين دويدن م

١٨٦ الحاج أخبره الأمر وبالأمر أخسر الرجل الميزان

حاجيان را آگاه كرد اورا بكار م كم كرد مرد ترازو را

أخفر العهد أدبر عنه وهي الدبرة والدبرة أذكره الأمر

بشكست عهد را روي گردانيد ازوي واين هزيمت م بياد آورد اورا كار

أزهرت الشجرة أسأرت الإناء أسحر أسفر الصبح

شكوفه دار شد درخت باقي ماند آب در خنور بوقت سحر در آمد روشن شد صبح

وأسفر الوجه أسهره أشعره الأمر وأشعر الهدي وهي

روشن شد روي بيدار كرد اورا آگاه كرد اورا بكار نشان كرد اشتر قرباني را واين

الشعيرة أصحر أصدر الإبل عن الماء أصهر إلى القوم

نشان بصحرا بيرون آمد بازگردانيد اشتران را از آب وصلت كرد بسوي مردمان

وأصهر بهم أضجره أضمر الشيء أظفره على عدوه

م تنگ دل كرد اورا در دل داشت چيز را ظفر داد اورا بر دشمن

أظهر السر وأظهره على الأمر أعثره على الأمر أعذر إليه

پيدا كرد پوشيده را توانا كرد اورا بر كار مطلع كرد اورا بر كار عذر كرد اورا

أعسر أعصرت المرأة وهي معصرة وأعصرت السحابة

درويش شد نزديك شد زن بحيض ديدن زن رسيده بحيض نزديك شد ابر بباريدن

وهي المعصرات أفطر الصائم وهو الفطور أقبره أقتر

واين ابرهاي باران روزه گشاد روزه دار واين چيزي كه بوي روزه گشايند در گور كرد اورا درويش شد

أقصر عنه أقطر الماء كمه أقفر الموضع وهو القفر
بازايستاد ازوى | چكانيد آب را از دهنش | خالى شد جاي | واين جاي خراب

والقفرة والقفار أكبر الأمر أكثر الرجل وأكثر الكلام
بزرگ ديد كار را | بسيار مال شد مرد | بسيار گفت سخن را

وهو مكثار أمطرت السماء وأمطر الله عليهم أمهر
واين بسيار گوى | باريد | آسمان | باران باريد خداى بر ايشان | كابين داد

المرأة أنذره كذا وهو النذير أنشر الله الميت
زن را | ترسانيد اورا از فلان چيز | واين ترساننده | زنده كرد خداى مرده را

أنظره وهي النظرة أنكر الأمر أهدر دمه ز أبرز
مهلت داد اورا | واين مهلت | انكار كرد كار را | باطل كرد خون اورا | پيدا كرد چيز را

الشيء أجهز على الجريح أحرز الشيء وهو الحرز أعجزه
زود كشت خسته را | در حرز كرد چيز را | واين پناه | عاجز كرد اورا

وهي المعجزة أفرز نصيبه من الدار أنجز الوعد
واين چيزى عاجز كننده | جدا كرد نصيب اورا از سراى | روا كرد وعده را

أنشزه ألغز الكلام وهي اللغز س آنس الرجل
جنبانيد اورا از جايش | پوشيده كرد سخن را | واين سخن پوشيده | بانس كرد مرد را

وآنس نارا أبلس منه أتعسه أجلسه أحبس فرسا
ديد آتش را | نوميد شد ازوى | هلاك كرد اورا | بنشاند اورا | وقف كرد اسب را

في سبيل الله وهو حبيس ومحبس أخرسه
در راه خداى | واين اسب وقف كرده | گنگ كرد اورا

أركسه أعرس بها أفلس التاجر أقبسه نارا وعلما
نگونسار كرد اورا | شاه شد بزن | مفلس شد بازرگان | داد اورا آتش و دانش

ألبسه ثوبا أنجسه ش أدهشه أغطش الله الليل
پوشانيد اورا جامه | پليد كردانيد اورا | متحير كرد اورا | تاريك كرد خداى شب را

ص أخلص لله الدين أشخصه ض أبغضه أدحض
ويژه كرد براى خداى دين را | بينگيخت اورا | دشمن داشت اورا | باطل كرد

الله حجته أرمضه أعرض عنه أغمض عن الشيء وأغمض
خداى حجت اورا | سوزانيد اورا | روى گردانيد ازوى | چشم فرو گرفت از چيزى | آسانى كرد

في الأمر أقرضه دراهم وهو القرض والقروض أمرضه
در كار | وام داد اورا درمها | واين وام | بيمار كرد اورا

أنبض القوس أنغض رأسه أنقض الحمل ظهره
كشيدن كمان زه را تا آواز كند | جنبانيد سر را | بكوفت بار پشت اورا

وهو النقيض ط أحبط الله عمله أسخطه أسقطه
واين آواز بار از كران | باطل كرد خداى عمل اورا | بخشم آورد اورا | افكند اورا

وأسقطت المرأة وهو السقط أفرط في الأمر وأفرط
افكند زن بچه را | واين بچه افكنده | از حد گذشت در كار | فراموش كرد

انشّ القحط القومَ وهو القحط اقسط وهو القسط
چیزرا با قحط شدن مردمان ف عدل کرد واین عدل

اقنطه من الخیر انبط الماء من الارض انشط العقدة
نومید کردانید اورا از خیر برون آورد آب را از زمین بگشاد گره را

وهی الانشوطة اهبطه ظ احفظه وهی الحفیظة
واین گره آسان‌گشای فرود آورد اورا خشم آورد اورا واین خشم

ع ابدع الشیء وهو البدیع والبدعة والبدائع والله
نوبیرون آورد چیزرا واین نوبیرون آورده م ح

بدیع السموات ابتعه واتبع الرجل الرجل اترع
نوبیرون آرنده آسمانها بسر او رفت بردمردرا از پس مرد پرکرد

الهنا اجمع على كذا واجمعه واجمع به ارضعت ولدها
عزم کرد بر فلان چیز م م شیرداد زن بچه را

وهی مرضع ازمع على كذا وازمعه وازمع به وهو الزماع
زن شیرده نیت کرد بر فلان چیز م م واین عزم

اسرع فی العمل اسمعه كذا اشرع الرمح قبله
بشتافت در کار شنوانید اورا فلان چیز راست کرد نیزه را برابر او

واشرع الدابة واشرع الباب الى الطریق اضجعه
آب درآورد ستوررا بگشاد دررا سوی راه بخوابانید اورا

اطلعه على كذا افزعه اقطعه الامر
دیده ور کرد اورا بر فلان چیز ترسانید اورا ترسانید اورا کار

اقطعه ارضا وهی القطیعة اقلع المطر
بقطاعه داد اورا زمین واین زمین قطاعه داده بیستاد باران

واقلعت عنه الحمی واقلع عن الشیء اقنع
بیستاد ازوی تب باز ایستاد از چیزی برداشت

راسه امتعه الله بولده وهو المتاع امرع
سرش را برخوردار کرد اورا بفرزندش واین برخورداری گیاه ناک شد

الموضع اهطع فی السیر غ ابلغه الرسالة
جای بشتافت در رفتن رسانید اورا پیغام

اسبغ علیه النعمة افرغ الله علیه صبرا
تمام کرد بروی نعمت را صبر بخشید اورا خدای

وافرغ الماء والصفر المذاب فی القالب ف
بریخت آب را وروی گداخته را در کالبد

آسفه آلفه الشیء اتحفه وهی التحفة
اندوهگین کرد اورا با الفت کرد اورا چیزی هدیه داد اورا واین هدیه

والتحف اترفه ورجل مترف اتلفه
بی‌باک کرد اورا مرد بی‌باک ح هلاک کرد اورا

ورجل متلاف اجحفه احلفه بالله على
مرد بسیار هلاک کننده — زیان رسانید اورا — سوگند داد اورا بخدای بر

دعواه اخلف الوعد ورجل مخلاف واخلف
دعویش — خلاف کرد وعده را — مرد بسیار خلاف کننده — خلف داد اورا

الله عليه وله ادنفه وادنف بنفسه
خدای بروی — م — بیمار کرد اورا — خود بیمار شد

وهو مدنف ومدنف اردفه ارهف
مرد بیمار — م — پس نشاند اورا — تیز کرد

السيف ازلفه وهي الزلفى والزلفة
شمشیر را — نزدیک کرد اورا — واین نزدیکی — م

اسرف في الامر وهو السرف اسعفه بالحاجة
اسراف کرد درکار — واین اسراف — روا کرد حاجت اورا

اسلف في كذا واسلفه دراهم وهو السلف
سلم داد اورا در فلان چیز — وام داد اورا درمها — واین وام

اشرف عليه وقصر مشرف اضعفه السير
دیده ور شد بروی — وکوشک بلند — ضعیف کرد اورا رفتن

واضعف الشيء واضعف القوم الحفه الثوب
دوتاه کرد چیزرا — بسیار شدند مردمان — پوشانید اورا جامه

والحف في المسألة الحفه انصفه وهي
بستهه در خواستن — نزار کرد اورا — داد داد اورا — واین

النصفة والنصف ق انقى الشيء ابرق
داد — م — خوش آیند مرا چیزی — درخش کرد

السماء وهي البارقة والبوارق اتاق القدح
آسمان — واین درخش — ج — پر کرد قدح را

احدقوا به احرقه وهو الحريق اخفق
گرد آگرد او گرفتند — سوزانید اورا — واین سوز — غنیمت نیافت

الغازي واخفق الصائد اخلق الثوب
غازی — صید نیافت شکار گیر — کهنه شد جامه

واخلقته انا ادهق الكاس وكاس دهاق
کهنه کردانیدم اورا من — پر کرد جام را — جام — پر

ارهقه عسرا ازلقه اشرقت الشمس
رسانید اورا دشواری — لغزانید اورا — روشن شد آفتاب

واشرق الوجه اشفق منه واشفق عليه وهي
روشن شد روی — ترسید ازوی — شفقت کرد بروی — واین

الشفقة وهو الشفيق اصدقها وهي
مهربانی — واین مهربان — کابین داد زن را — واین وهو

الصَّدْقُ والصِّدْقُ والصَّدُقَةُ أَطْبَقَ الغَيْمُ
كابين م م پوشيد ابر

السَّمَاءَ وأَطْبَقَتْ عَلَيْهِ الحُمَّى وحُمَّى مُطْبِقَةٌ
آسمان را پيوسته شد بروى تب وتب پيوسته

وأَطْبَقُوا عَلَيْهِ أَطْرَقَ أَطْلَقَ الأَسِيرَ
اتفاق كردند بروى سر فرو كرد رها كرد اسير را

وهو الطَّلِيقُ وأَطْلَقَ لَهُ مالاً أَعْتَقَ العَبْدَ
واين اسير رها كرده داد اورا مال آزاد كرد بنده را

أَعْرَقَ أَعْنَقَ الفَرَسُ أَغْرَقَهُ في الماءِ
بعراق رفت دويد اسب فرو برد اورا در آب

وأَغْرَقَ في الأَمْرِ أَغْلَقَ البابَ أَقْلَقَهُ
غلو رفت در كار بست در را ناآرام كرد اورا

أَلْحَقَهُ وأَلْحَقَ بِغَيْرِهِ أَلْزَقَهُ بِهِ وأَلْصَقَهُ
پيوست بوى چسپانيد اورا بديگرى م م

أَمْلَقَ أَنْطَقَهُ أَنْفَقَ مالَهُ عَلَى عِيالِهِ
درويش شد سخن آورد اورا خرج كرد مال اورا بر فرزندانش

وهي النَّفَقَةُ والنَّفَقاتُ ك أَدْرَكَ الغُلامُ والثِّمارُ
ف ق رسيد غلام وميوه

وأَدْرَكْتُ الهارِبَ أَشْرَكَهُ في كذا وأَشْرَكَ
دريافتم گريزنده را انباز كرد اورا در فلان كار شرك آورد

بِاللهِ وهو الشِّرْكُ أَضْحَكَهُ أَمْسَكَ الشَّيْءَ
بخداى ف خندانيد اورا بداشت چيز را

وأَمْسَكَ عَنِ الشَّيْءِ وأَمْسَكَ عَلَيْهِ زَوْجَهُ أَمْلَكَهُ
باز ايستاد از چيزى داشت بروى زنش را زن

خَطِيبَةً وكُنّا في الهُلْكِ أَهْلَكَهُ ل
داد اورا وبوديم در مروى هلاك كرد اورا

أَنْحَلَهُ أَبْدَلَهُ دَراهِمَ وهو البَدَلُ والبَدِيلُ
نحل يانت اورا بدل داد اورا درمها ف م

أَبْطَلَ الشَّيْءَ وأَبْطَلَ الرَّجُلُ أَبْقَلَ المَوْضِعُ
باطل كرد چيزرا سخن باطل گفت مرد گياه ناك شد جاى

أَثْقَلَهُ الحِمْلُ أَجْذَلَهُ أَجْزَلَ لَهُ العَطاءَ
گرانى كرد اورا بار شاد كرد اورا بزرگ كرد براى او عطا را

أَجْعَلَتِ الكَلْبَةُ والهِرَّةُ أَجْمَلَ الحِسابَ
گشن خواست سگ ماده وگربه ماده جمله كرد شمار را

وأَجْمَلَ في الأَمْرِ أَحْبَلَ المَرْأَةَ أَخْمَلَ الكِساءَ
نيكويى كرد در كار آبستن كرد زن را ريشه ناك كرد گليم را

وهو الخَمَلُ وكِسَاءٌ مُخْمَلٌ أَدْخَلَهُ أَذْهَلَهُ

وان رشته — گليم رشته ناک — درآورد اورا — مشغول كرد اورا

عَنْ كذا أَرْجَلَهُ أَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولاً

از فلان چيز — پياده كرد اورا — فرستاد سوی او رسول را

وهي الرِّسَالَةُ والرَّسَائِلُ أَرْمَلَ القَوْمُ أَسْبَلَ

وان پيغام — ج — بی توشه شد نند مردمان — فروهشت

السِّتْرَ والإِزَارَ وأَسْبَلَ المَطَرُ أَشْعَلَ النَّارَ

پرده را وازار را — فرو ريخت باران — افروخت آتش را

أَشْكَلَ عَلَيْهِ الأَمْرُ أَطْفَلَتْ وهي مُطْفِلٌ

مشكل شد بروی كار — با كودک شد زن — زن با كودک

أَعْجَلَهُ عَنْ كذا أَعْضَلَ بِهِ الأَمْرُ وأَمْرٌ

بشتابانيد اورا از فلان كار — دشوار شد بروی كار — وكار

عُضَالٌ أَعْمَلَهُ أَغْفَلَ الشَّيْءَ أَفْضَلَ عَلَيْهِ

دشوار — بكار داشت اورا — بی شمار كرد چيز را — منت نهاد بروی

ورَجُلٌ مِفْضَالٌ وهي الفَاضِلَةُ والفَوَاضِلُ

مرد بسيار منت نهنده — واين منت — ج

أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ وأَقْبَلَ القَلَمَ أَقْفَلَ

روی آورد بروی — آمد آينده — قفل زد

البَابَ وأَقْفَلَ الجُنْدَ أَكْفَلَهُ المَالَ أَكْمَلَهُ

در را — گردانيد لشكر را — پذيرفتاری كرد اورا بمال — تمام كرد اورا

أَمْحَلَ المَكَانُ وهو المَحْلُ أَمْهَلَ الغَرِيمَ

با قحط شد جای — وان قحط — مهلت داد غريم را

وهي المُهْلَةُ أَنْزَلَهُ وهو النُّزْلُ والأَنْزَالُ

ف — فرود آورد اورا — وان طعام مهمان — ج

وأَنْزَلَ المُجَامِعُ أَنْعَلَ الخُفَّ أَهْمَلَهُ م

انزال كرد جماع كننده — نعل نهاد بر موزه — فرو گذاشت اورا

أَبْرَمَهُ بِالحَوَائِجِ وأَبْرَمَ الأَمْرَ وأَبْرَمَ الحَبْلَ

بستوه آورد اورا بحاجتها — محكم كرد كار را — سخت بتافت رسن را

أَبْهَمَ الأَمْرَ أَتْأَمَتِ المَرْأَةُ أَثْجَمَ المَطَرُ

پوشيده كرد كار را — دو بچه بهم آورد زن — بسيار شد باران

أَجْرَمَ وهو الجُرْمُ والجَرِيمَةُ أَجْحَمَ عَنْهُ

گناه كرد — واين گناه — م — باز ايستاد از وی

وأَجْحَمَ أَحْرَمَ المُحْرِمُ وهو الحُرْمُ والحَرَامُ

م — بحرم درآمد محرم — ف — م

أَحْكَمَ الشَّيْءَ أَسْقَمَهُ أَسْلَمَ في البُرِّ وهو السَّلَمُ

استوار كرد چيز را — بيمار كرد اورا — سلم داد در گندم — وان ف

وأسلم الكافر وأسلم لأمر الله وأسلمه

مسلمان شد کافر گردن داد مر فرمان خدای را بسپرد اورا

للهلكة أشأم أضرم النار أطعمه

بهلاکت بشام آمد افروخت آتش را خورانید اورا

كذا ورجل مطعام أظلم الليل أعجم

فلان چیز مرد بسیار طعام دهنده تاریک شد شب نقطه زد

الكتاب أعدمه الشيء وأعدم الرجل

کتاب را گم کنانید اورا چیزی درویش شد مرد

أعظمه أعلمه الأمر وبالأمر أغرمه

بزرگ داشت اورا آگاه کرد اورا بکار م تاوان کنانید اورا

المال أفحمه ورجل مفحم أنعم الإناء

مال خاموش کرد اورا مرد خاموش کرداننده پر کرد خنور را

أفهمه الحرف أقحم الفرس في النهر وأقحم

دریابانید اورا حرف انداخت اسب را در جوی انداخت

نفسه في الهلكة أقدم عليه وهو مقدام

خویشتن را در هلاکت پیش آمد بوی و این پیش آینده

ومقدامة أقسم بالله وهو القسم أكرمه

م سوگند خورد بخدای و این سوگند اکرام کرد اورا

وهي الكرامة ألجم الدابة ألزمه الأمر

ف لگام نهاد اسب را لازم کرد بروی کار را

ألهمه صبرا أنعم عليه ن آذنه بالأمر

صبر بخشید اورا منت نهاد بروی آگاه کرد اورا بکار

آمنه من الشر وآمنه فيما قال وآمن بالله

ایمن کرد اورا از بدی راست گوی داشت اورا در آنچ گفت ایمان آورد بخدای

أتقن الشيء أثخنه بالضرب أجبنه أحزنه

محکم کرد چیز را سست کرد اورا بزخم بددل کرد اورا اندوهگین کرد اورا

أحسن إليه وهي الحسنى وهو يحسن العربية

نیکوی کرد اورا و این نیکوی و او نیک میداند تازی را

أحصن الشيء وأحصنت المرأة وهي محصنة

در پناه دراورد چیز را پارسا شد زن و این زن پارسا

ومحصنة أدمن الأمر وأدمن على الأمر

م همیشه کرد کار را همیشگی کرد بر کار

أدهن في الأمر أذعن له أرهن في كذا

نرمی کرد در کار فروتنی کرد اورا گرو داد در فلان چیز

أزمن الشيء أسكن المتحرك وأسكنه المنزل

دیرینه شد چیزی ساکن کرد جنبنده را بنشاند اورا در جای

أسمن الشاة أعلن الأمر أقرن له أمعز في
فربه كرد كوسفندرا آشكارا كرد كاررا توانست اورا مغ [illegible]

الأمر أمكنه الأمر وأمكنه من كذا
كار ممكن شد اورا كار توانا كرد اورا از فلان چيز

أنتن اللحم ه أشبهه وهو الشبه والأشباه
كنده شد كوشت مانست اورا واين مانند ه

أكرهه على كذا وهو الكره المضاعف
اكراه كرد اورا بر فلان كار واين اكراه

أحبه وهو الحب والمحبة أرب بالمكان
دوست داشت اورا واين دوستي م درنك كرد درجاي

أغب اللحم وأغب الكتب والزيارة وفلان له
كنده شد كوشت دير دير كرد نامها وزيارت را وبهان

يغبنا عطاؤه أكب على وجهه وأكب على عمله
برينه نمي شود از ما عطاء او بر روي افتاد پيوستكي كرد بر كارش

ث أبثه الحزن ح ألح عليه بحاجته
كفت اورا اندوه بستهيد بروي بحاجتش

د أجده وأجد في العمل أحد السكين
نو كرد اورا كوشيد در كار تيز كرد كاردرا

وأحدت المرأة على زوجها وهي محد وهو الحداد
سوك داشت زن بر شوهرش واين زن سوك نك واين جامه سوك

أعده وهي العدة والعدد أمد الجيش وهو
اماده كرد اورا واين امادكي ه مدد داد لشكررا

المدد وأمد الدولة وأمد الجرح وأمده بالمال
ف نيك كرد دويت را ريم كرد جراحت ياري داد اورا بمال

ر أبر عليه وأبر الله حجته أجره الرسن
توانا شد بروي قبول كرد خداي حج اورا بكشيد داد اورا رسن

أدرت الريح المطر أكر القميص أسر الندامة
روان كرد باد باران را بريده نهاد پيراهن را پنهان داشت پشيماني را

وهو السر والإسرار والسريرة والسرائر
ف ه س ه

أصر على الذنب وأصر الحمار أذنيه أضربه
پيوستكي كرد بر كناه برداشت خر دو كوش را زيان كرد اورا

أقر بالشيء وأقره في الموضع وأقره على عمله
اقرار آورد بچيزي بيارامانيد اورا در جاي داشت اورا بر كارش

أمر السكين على حلقه وأمر الشيء وشيء مر وأمر
راند كاردرا بر كلويش تلخ شد چيز وچيز تلخ سخت تافت

الحبل في المرأة ز أعزّه س أحسّ بالشيء ٢٠١
رسن را وآبستن عزيز كرد اورا دريافت چيز را

واحسّه ص أقصّه من فلان ض أقضّ عليه
م قصاص ستاند براي او از فلان درشت شد بروى

المضجع أمصّه ط أشطّ وهو الشطط ف
خوابگاه سوزانيد اورا ستم كرد واين ستم

أسفّ الطائر والسحاب ق أحقّ الحقّ
نزديك زمين پريد مرغ وابر آشكارا كرد حق را

أدقّ فيه النظر أرقّ العبد ل أبلّ من المرض
تيز كرد در وى نگريستن را بنده كرد بنده را بهتر شد از بيماري

أجلّه أحلّ المحرم وأحلّه المكان
بزرگ داشت اورا حلال شد محرم فرو آورد اورا بجاي

وبالمكان وأحلّ الحرام أخلّ به أدلّ عليه
م حلال داشت حرام را رها كرد اورا استاخي كرد بروى

في الدلالة أذلّه أزلّه عن رأيه
واز استاخي خوار كرد اورا بازگردانيد اورا از رايش

وأزلّ إليه برّا أضلّه عن الطريق وأضلّ
نيكوئي كرد بوى گم كرد اورا از راه گم كرد

البعير في الضالّة أظلّهم الشهر وأظلّتنا ٢٠٢
اشتر را واز ستم گم شد نزديك آمد ايشان را ماه سايه افكند بر ما

السماء أعلّه أقلّ المكثر وأقلّت الريح السحاب
آسمان بيمار كرد اورا درويش شد توانگر برداشت باد ابر را

أكلّه أملّه وأملّ عليه كتابا أهلّ
ماند كرد اورا بستوه آمد اورا املا كرد بروى كتاب را لا اله الا الله گفت

وأهلّ الهلال م أتمّه أجمّ الدابّة أشمّه
نو شد ماه تمام كرد اورا آسايش داد ستور را بويانيد اورا

الريحان أصمّه ألمّ به أهمّه الأمر ن
شاهسپرغم كر كرد اورا فرو آمد بوى تيمار كرد اورا كار

أجنّه الليل وأجنّ عليه أنّ أسنّ
پوشانيد اورا شب م بناليد پير شد

أكنّه المعتل الفاء بالواو أومأ إليه
پوشانيد اورا اشارت كرد سوى او

ب أوجب عليه الأمر وأوجب له حقّه
واجب كرد بروى كار را نگاه داشت براي او حق را

أوعبه ث أورثه مالا وأورثه همّا ج
ادبن بكند اورا ميراث بگذاشت اورا مال داد اورا اندوه

اولجه ح اوضح الامر د اوجده اورد

دراورد اورا پیدا کرد کار را هست کرد ایزد اورا آورد

الابل الماء واورد عليه الكتاب اوصد القدر

اشتران را آب آورد بوی نامه را بوشانید دیگ را

واوصد الباب اوعده بكذا اوفد اليه وفدا

بست در را بیم کرد اورا بفلان چیز فرستاد سوی او گروهی

اوقد النار اولد الجارية ذ اوجره الدواء

افروخت آتش را زادن بچه کرد کنیزک را ریخت در دهن او دارو را

اوقر السفينة واوقرت النخلة ونخلة موقر

بار کرد کشتی را باردار شد درخت خرما درخت خرما باردار

وموقرة ز اوجز الكلام واوجز بنفسه

م کوتاه کرد سخن را خود کوتاه شد

وكلام موجز وموجز اوعز اليه في كذا

سخن کوتاه م اشارت کرد بسوی او در کار

س اوجس خيفة ش اوحشه واوحش

در دل گرفت ترس بزمار کرد اورا تهی شد

البلد ض اومض البرق ع اوجعه اودعه

شهر را درخشید درخش دردناک کرد اورا ودیعت نهاد

وديعة واودع الكتاب كذا اوزعه الله شكرا

پذیری نهاد در کتاب فلان چیز را توفیق داد اورا خدای بشکر کردن

اوسع الرجل وهو ذو سعة واوسعه برا

توانگر شد مرد واو مرد توانگر نیکوی کرد اورا

اوضع الدابة اوقع بالعدو واوقعه في الهلكة

دوانید ستور را تاخت آورد بدشمن انداخت اورا در هلاکی

اولعه بكذا وهو مولع به وله ولوع به غ

حریص کرد آنرا اورا بفلان چیز واو حریص بوی واو را حریصی هست بوی

اوتغه اولغ الكلب في الاناء ف اوجف الدابة

هلاک کرد اورا سر سگ را در خنور کرد دوانید ستور را

ق اوبقه اوثقه اورقت الشجرة ل

هلاک کرد اورا استوار کرد اورا برگ ناک شد درخت

اوصل اليه المال اوغل في الارض م اولم اوهم

رسانید بوی مال را نغ درآمد در زمین مهمانی عروس کرد خطا کرد

من الحساب شيئا واوهمه كذا ن اوطن المكان

از حساب چیزی در وهم او افکند فلان چیز را وطن گرفت جای را

اوهن الامر وباليا ر ايسر وهو اليسار

سست کرد کار را توانگر شد واو توانگری

والمَيْسَرَةُ س أيْأَسَهُ ظ أيْقَظَهُ مِن نَوْمِهِ

م نومید کرد اورا بیدار کرد اورا از خوابش

ع أيْفَعَ الغُلامُ وهو يافِعٌ ويَفَعَةٌ أيْنَعَ العِنَبُ

رسیده شد کودک واین غلام رسیده م رسید انگور

وهو يانِعٌ ن أيْتَنَتِ المرأةُ وهو اليَتْنُ أيْقَنَ

واین انگور رسیده نگوسار آورد زن بچه را واین بچه نگوسار آمده بی‌گمان شد

بالأمْرِ وأيْقَنَهُ وهو اليَقينُ المُعْتَلُّ

کار را م ف

العَيْنِ بالواوِ أساءَ إلَيْهِ وأساءَ بهِ الظَّنَّ

بدی کرد با او گمان بد کرد با او

أضاءَهُ وأضاءَ بنَفْسِهِ أفاءَ اللهُ على المُسْلِمينَ

روشن کرد اورا خود روشن شد غنیمت داد خدای بر مسلمانان

مالَ الكَفَرَةِ ب أثابَهُ اللهُ على عَمَلِهِ

مال کافران پاداش داد اورا خدای بر کارش

وهو الثَّوابُ أجابَهُ وهو الجَوابُ والإجابَةُ

ف جواب داد اورا ف م

أذابَ الشَّحْمَ أصابَتْهُ المُصيبَةُ وأصابَ في

بگداخت پیه را رسید اورا مصیبت صواب گفت در

زَوَّجَ التَّلْعَةَ زَوَّجَهُ امْرَأةً وبامْرَأةٍ عَوَّجَهُ ج

دوان کرد کاله را زن داد اورا م کوژ کرد اورا

رَوَّحَهُ ورَوَّحَ عَلَيْهِ وهي المِرْوَحَةُ طَوَّحَهُ

آسایش داد اورا باد کرد بروی واین باد بیزن هلاک کرد اورا

لَوَّحَتْهُ الشَّمْسُ ولَوَّحَ الكَلْبَ برَغيفٍ خ

سوزانید اورا آفتاب نمود سگ را نان

دَوَّخَ في البِلادِ د جَوَّدَ الشَّيْءَ زَوَّدَهُ سَوَّدَ

بگشت در شهرها نیک کرد چیز را توشه داد اورا سیاه کرد

الثَّوْبَ وسَوَّدَ الرَّجُلَ عَوَّدَهُ كَذا ذ عَوَّذَهُ

جامه مهتر کرد مرد را خو کنانید اورا بفلان چیز تعویذ کرد اورا

ر شَيْءٌ مُدَوَّرٌ نَوَّرَ الكَلامَ سَوَّرَها شَوَّرَ بهِ

چیزی گرد بیاراست سخن را دست برنجن کرد در دست زن خجل کرد اورا

صَوَّرَهُ عَوَّرَ عَيْنَهُ نَوَّرَ البِطّيخَةَ كُوِّرَتِ الشَّمْسُ

صورت کرد کور کرد چشم اورا سوراخ کرد خربزه را بی نور شد آفتاب

نَوَّرَ الشَّجَرَةُ ونَوَّرَ السِّراجَ س سَوَّسَ الطَّعامُ

شکوفه آورد درخت روشن کرد چراغ را شپش کرد گندم

قَوَّسَ الشَّيْخُ ش نَوَّشَهُ ض عَوَّضَهُ مِنَ الهِبَةِ

خمیده شد پیر خوانداورا عوض داد اورا از بخشش

فَوَّضَ إِلَيْهِ الأَمْرَ قَوَّضَ البِنَاءَ ع جَوَّعَهُ
بگذاشت بوی کار را — افکند بنا را — گرسنه کرد او را

رَوَّعَهُ طَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ أَمْرًا غ سَوَّغَ لَهُ كَذَا
ترسانید او را — آسان کرد برای او تنش فلان چیز را — روا داشت او را فلان چیز

ف شَيْءٌ مُجَوَّفٌ خَوَّفَهُ سَوَّفَهُ طَوَّفَ
چیزی کاواک — ترسانید او را — تاخیر کرد او را — طواف کرد

بُرْدٌ مُفَوَّفٌ ق رَوَّقَ الشَّرَابَ زَوَّقَ البَيْتَ
برد با خط — پالود شراب را — بیاراست خانه را

شَوَّقَهُ طَوَّقَهُ عَوَّقَهُ عَنِ الأَمْرِ فَوَّقَ السَّهْمَ
آرزومند کرد او را — طوق در کردن او کرد — باز داشت او را از کار — سوفار کرد تیر را

ك سَوَّكَ فَاهُ شَوَّكَ رَأْسُ الحَلِيقِ ل أَوَّلَ
مسواک کرد در دهنش — باخار شد سر سترده — تاویل کرد

القُرْآنَ جَوَّلَ فِي البِلَادِ حَوَّلَهُ خَوَّلَهُ مَالًا
قرآن را — بگشت در شهرها — گردانید او را — داد او را مال

سَوَّلَتْ لَهُ نَفْسُهُ كَذَا عَوَّلَ عَلَيْهِ نَوَّلَهُ هَوَّلَ
بیاراست او را تن او فلان چیز — اعتماد کرد بروی — عطا داد او را — ترسناک کرد

الشَّيْءَ عَنْهُ م دَوَّمَ الطَّائِرُ خَيْلٌ مُسَوَّمَةٌ
چیز را نزد او — پروان کرد مرغ — اسپان نشان کرده

وهو التَّسَمِّي والسِّيمِيَاءُ قَوَّمَ السِّلْعَةَ فِي القِيمَةِ
و او نشان — م — قیمت کرد کالا را — ف

وَقَوَّمَ المُعْوَجَّ نَوَّمَهُ هَوَّمَ ن خَوَّنَهُ دَوَّنَهُ
راست کرد کژ را — خوابانید او را — غنود — بخیانت نسبت کرد او را — گرد کرد او را

عَوَّنَتِ المَرْأَةُ كَوَّنَهُ اللهُ تَعَالَى لَوَّنَهُ نَوَّنَ
میانه سال شد زن — هست کرد ایزد او را خدای — بارنگ کرد او را — تنوین

الاسْمَ هَوِّنْ عَلَيْكَ ه شَوَّهَ اللهُ وَجْهَهُ رَجُلٌ
اسم را — آسان کن بر خویشتن — زشت کرد ایزد خدای رویش را — مرد

مُفَوَّهٌ مَوَّهَهُ وباب الياء أ قَيَّأَهُ هَيَّأَهُ ب
فصیح — زر اندود کرد او را — بقی آورد او را — آماده کرد او را

خَيَّبَهُ سَيَّبَهُ شَيَّبَهُ طَيَّبَهُ غَيَّبَهُ
نومید کرد او را — بگذاشت او را — پیر کرد او را — خوش کرد او را — غایب کرد او را

تَيَّبَ النَّاقَةَ ت بَيَّتَ العَدُوَّ وهو البَيَاتُ
پیر شد — اشتر را — شبخون کرد بر دشمن — و این شبخون

وَبَيَّتَ أَمْرًا ج هَيَّجَهُ خ شَيَّخَ د أَيَّدَهُ
در شب ساخت کار را — برانگیخت او را — پیر شد — محکم کرد او را قوی

شَيَّدَ البِنَاءَ عَيَّدُوا قَيَّدَهُ وَقَيَّدَ الكِتَابَ
بلند کرد بنا را — عید کردند — بند نهاد او را — نقطه زد کتاب را

ر حَيَّرَهُ خَيَّرَهُ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ سَيَّرَهُ مِنْ بَلَدِهِ

سرگشته کرد اورا   مخیر کرد اورا میان دو چیز   بیرون کرد اورا از شهرش

صَيَّرَهُ كَذَا طَيَّرَهُ عَيَّرَهُ كَذَا وبِكَذَا

گردانید اورا فلان چیز   پرانید اورا   سرزنش کرد اورا بفلان چیز

وهو العَارُ غَيَّرَهُ قَيَّرَهُ ثَوْبٌ مُنَيَّرٌ ع

و آن عیب   بگردانید اورا   قیر اندود کرد اورا   جامهٔ باعلم

شَيَّعَهُ رَجُلٌ مُشَيَّعٌ ضَيَّعَهُ ف زَيَّفَ

از پس او رفت   مرد دلیر   ضایع کرد اورا   نبهره کرد

الدَّرَاهِمَ ق ضَيَّقَهُ ل خُيِّلَ إِلَيْهِ كَذَا

درمها را   تنگی کرد اورا   متوهم شد اورا فلان کار

مُلَاةٌ مُذَيَّلٌ نَيَّلَهُ سَيَّلَهُ مُيِّلَ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ

چادر دراندامن   جدا کرد اورا   روان کرد اورا   متردد شد میان دو چیز

م رَجُلٌ مُتَيَّمٌ خَيَّمَ بِالْمَكَانِ ن بَيَّنَهُ فَبَيَّنَ

مرد عاشق   درنگ کرد درجای   پیدا کرد اورا خود

بِنَفْسِهِ تِبْيَانًا زَيَّنَهُ طَيَّنَ الحَائِطَ عَيَّنَ الشَّيْءَ

پیدا شد   بیاراست اورا   گل اندود دیوار را   معین کرد چیزرا

لَيَّنَهُ ۞ المُعْتَلُّ اللَّامِ ب رَبَّاهُ عَبَّى الجَيْشَ

نرم کرد اورا   پرورد اورا   گرد کرد لشکررا

لَبَّاهُ ج رَجَّاهُ زَجَّى الأَيَّامَ سَجَّى المَيِّتَ

پاسخ داد اورا   امید داشت اورا   بگذرانید روزها را   پوشید مرده را

نَجَّاهُ هَجَّى الحُرُوفَ ح ضَحَّى بِشَاةٍ وهي الأُضْحِيَّةُ

برهانید اورا   هجا کرد حرفها را   قربان کرد گوسفند را   و این قربانی

نَحَّاهُ عَنْ مَوْضِعِهِ خ سَخَّى نَفْسَهُ وبِنَفْسِهِ

دور کرد اورا از جایش   دل برداشت   م

عَنْ كَذَا د أَدَّى إِلَيْهِ الدَّيْنَ وهو الأَدَاءُ رَدَّاهُ

از فلان چیز   رسانید بوی وام را   و این رسانیدن   ردا پوشانید اورا

صَدَّى بِيَدَيْهِ ۞ عَدَّاهُ غَدَّاهُ فَدَّاهُ ذ

بیکدیگر زد دو دست را   بگذرانید اورا   طعام چاشت داد اورا   فدا کرد اورا خویشتن

ذَكَّى الطَّعَامَ عَرَّاهُ ز عَزَّاهُ وهو العَزَاءُ

باد داد گندم را   برهنه کرد اورا   صبر فرمود اورا   و این صبر

س أَسَّاهُ دَسَّاهَا مَسَّاكَ اللهُ بِخَيْرٍ نَسَّاهُ

م   پنهان کردن را   بشبانگاه رساند ترا خدای بخیر   فراموش گردانید اورا

الشَّيْءَ ش عَشَّاهُ غَشَّاهُ الشَّيْءَ مَشَّاهُ وَشَّى

چیزی   طعام شام داد اورا   پوشانید بروی چیزرا   روان کرد اورا   خود

بِنَفْسِهِ ۞ ط غَطَّاهُ ف صَفَّاهُ عَفَّى عَلَى أَثَرِهِ

روان شد   پوشانید اورا   بپالود اورا   ناپیدا کرد پیش را

تقفّى على أثره ق لقّاه الشيء نقّاه ك بكّاه

پیش آورد اورا چیزی پاکیزه کرد اورا گریانید اورا
برد اورا بر پی او

وبكّى بنفسه ذكّى وهو المذكّى وذكّى

خود گریست بپرشد وآن پیر سمل کرد

الذبيحة وهي الذكاة زكّى المال وزكّى نفسه

بسمل را وآن بسمل کردن زکاة مال داد پاک کرد خویشتن را

ل جلّى الشيء حلّاه وحلّاها خلّى

پیدا کرد چیزرا وصف کرد نشان بیاراست زن را رها کرد
رویش را

سبيله وخلّى عنه دلّاهما بغرور سلّاه

اورا م نزدیک آورد هردوی ایشان را بفریفتن انده بیرون کرد اورا

صلّى لله وصلّى على النبي عليه الصلوة والسلام

نماز گزارد برای خدای درود فرستاد بر پیغامبر بروی او درود وسلام

م دمّاه سمّاه كذا وبكذا عمّى الخبر

خون آلوده کرد اورا نام نهاد اورا بفلان چیز م پوشیده خبر را

عمّى الخبر ن ثنّى الشيء وهي المثاني عنّاه

سانید خبررا دوتاه کرد چیزرا وآن سورة الحمد رنجانید اورا

غنّاه منّاه الشيء ه شهّى الشيء المعتل

سرود گفت اورا با آرزو کرد اورا چیزی خوش کرد چیزرا

الفاء واللام ب وكنّى عن الشيء بغيره ص وصّاه

کنایت کرد از چیزی بچیزی دیگر وصیت کرد اورا

ف وفّاه حقّه ل ولّاه العمل وولّى عنه

تمام داد اورا حقش داد اورا عمل روی گردانید

بوجهه المعتل العين واللام ر روّيته

از وی سیر کردانیدم اورا

من الماء وروّيته الشعر س سوّاه ق قوّاه

از آب بروایت کردن دادم اورا شعر راست کرد اورا با نیرو کرد اورا

ل لوّوا رؤسهم وباليا ح حيّاك الله وبيّاك

کردانیدند سرها خویش را پادشاهی دهد ترا وافزاید م

وهي التحيّة باب فاعل

وآن پادشاهی

يفاعل مفاعلة وفعالا ا كافأه

پاداش داد اورا

ب جانبه حاربه حاسبه خاطبه

یکسو شد از وی جنگ کرد با او شمار کرد با او سخن گفت با او

داعبه راقبه شاربه صاحبه صاخبه

مزاح کرد با او چشم داشت با او شراب خورد با او یاری کرد با او خشم بانگ کرد با او

ضاربه طالبه بالثأر عاتبه على الذنب

جنگ کرد با او | جست اورا بوام | عتاب کرد اورا بر گناه

عاقبه بكذا وهي العقوبة وعاقبه في السير

عقوبت کرد اورا بفلان چیز | في | نوبت کرد با او در رفتن

وهي العقبة غاضبه غالبه قاربه

واین نوبت | خشم کرد با او | غلبه جست بوی | نزدیک شد باوی

وشيء مقارب كاتبه وكاتب العبد وهي الكتابة

چیزی میانه | نامه نبشت با او | مکاتبت کرد بنده | في

ناسبه ناصبه الحرب ت خافت بالقراءة

نسبت ساخت با او | پای کرد با او جنگ را | پوشیده کرد خواندن را

ث حادثه ج عالجه من الداء مازجه ح

حدیث گفت با او | علاج کرد اورا از بیماری | آمیختگی کرد با او

سافحها سامحه صافحه صالحه على

زنا کرد بازن | آسانی کرد با او | دست داد اورا | صلح کرد با او بر

عناد کرفتن

كذا وهو الصلح طارحه الكلام كاشحه

فلان چیز | في | بیکدیگر انداختند سخن را | دشمنی کرد با او

كافحه مازحه ناصحه د باعده جالده

جنگ کرد با او | مزاح کرد با او | نصیحت داد اورا | دور کرد اورا | جنگ کرد با او

جاهد الكفار ساعده شاهده طارده

جنگ کرد با کافران | یاری داد اورا | دید اورا | دویدن ساخت با او

عاقده وهو العقد وهو عقيد الكرم

عهد کرد با او | واین عهد | واو هم عهد | کرم

وعقيد اللؤم عانكه عاهده على كذا

هم عهد ناکسی | گردن کشی کرد با او | عهد بست با او | بر فلان کار

ناشده الله د آخذه الله بالذنب ر آجره

شفع آورد بوی خدای را | گرفت اورا خدای | بگناه | مزد داد اورا

الله آنسه آمره بادره الشيء والى

خانه | یاری داد اورا | مشورت کرد با او | پیشی کرد با او | بچیزی

الشيء باشرها وباشر الامر باكره

م | جماع کرد زن را | خود کرد کار را | بگاه آمد بوی

تابع عليه جاهره بالعداوة ورأيته جهرة

پیوستگی کرد بروی | آشکارا کرد اورا دشمنی | دیدم اورا ناگاه

وجهارا حاذره منه حاص العدو خاطر

م | ترسید ازوی | در حذر کرد دشمن را | خویشتن را

بنفسه وخاطره على كذا خامره ذاكره

در خطر افکند | گرو بست با او بر فلان چیز | آمیختگی کرد با او | مذاکره کرد با او

الحديث سافر من الأرض الى الأرض وهم السفر
سخن را سفر کرد از زمین سوی زمین و ایشان مسافرانند

والسفار وهو السفر والاسفار سامره
م ف ح حکایت کرد با او در شب

وهو السمير شاطره المال شاهره صابره
و این هم حکایت دو نیمه کرد با او مال را بماه مزدور کرفت او را شکیبایی کرد با او

صادره على المال صاعر خده صاهر اليهم
مصادره کرد او را بر مال کژ کرد رخسار را از تکبر پیوست با ایشان

ظاهره وهو الظهير وظاهر من امرأته
یاری داد او را یاری دهنده ظهار کرد از زنش

وظاهر بين الثوبين عاسره عاشره وهي
بهم پوشید دو جامه را دشواری کرد با او زندکانی کرد با او و آن

العشرة وهو العشير عاقر الخمر غادره
زندکانی هم زندکانی پیوسته خورد خمر را خیانت کرد او را

فاخره قامره كابره كاثره كاسره
فخر کرد با او قمار باخت با او بزرگی کرد با او بسیاری کرد با او همسایگی کرد با او

كاشره ماكره ناظره هاجر من الأرض
خندید با او مکر کرد با او مناظره کرد با او هجرت کرد از زمین

الى الأرض وهي الهجرة ن بارزه حاجزه ناجزه
سوی زمین ن مبارزی کرد با او باز داشت کرد با او دشمنی کرد با او

س جالسه جانسه خالسه الشيء لامسه
هم نشینی کرد با او هم جنسی کرد با او ربود از وی چیز را حوایج با او

الكتب له بس الأمر لامسها مارسه
عتاب را در کار شد جماع کرد زن را برداشت رنج او را

ماكسه نافس في الشيء ش ناقشه في الحساب
خصومت کرد با او در چیزی رغبت کرد در چیزی باریکی کرد با او در شمار

ص خالصه في العشرة ض عارضه وهو العرض
دوستی کرد با او در زندکانی معارضه کرد با او و این کاله

والعروض وعارض الكتاب بغيره ماحضه
ح مقابله کرد کتاب را بدیگرش صافی کرد با او

الود ناقض آخر قوليه الأول ناهضه ط
دوستی را تباه کرد سخن پسینش اول را برخاست با او

خالطه رابطوا شارطه كذا ط حافظ
آمیخت با او مقیم شدند در سرحد شرط کرد با او فلان چیز را نکاه بانی کرد

عليه له حظه ع تابعه وتابع الكتب جامعها
بروی نصیب بوی بس او رفت پیاپی کرد نامها را جماع کرد زن را

خادَعَهُ دافَعَ عَنْهُ وهو سَيِّدُ قومِهِ غيرُ مُدافَعٍ ٢١٧
فریفت اورا — دفع کرد از وی — واو مهتر قوم خویش است بی انکار

راجَعَهُ في كذا وراجَعَ المرأةَ وهي الرَّجْعَةُ
بازگشت بوی سوی فلان چیز — رجعت کرد زن را — ف

رافَعَهُ إلى الحاكم وهي المُرافَعَةُ زارَعَهُ
بر داورا سوی حاکم — واین قصه — کشاورزی کرد با او

سارَعَ إليه صارَعَهُ صانَعَهُ بمالٍ
شتافت سوی او — کشتی گرفت با او — نیکویی کرد اورا بمال

ضاجَعَها وهو الضَّجيعُ ضارَعَهُ طالَعَهُ
خفت با زن — هم خواب — مانست اورا — مطالعه کرد اورا

قارَعَهُ قاطَعَهُ على كذا مانَعَهُ الشَّيءَ
قرعه زد با او — مقاطعه کرد با او بر فلان چیز — باز داشت از وی چیزرا

نازَعَهُ غ بالَغَ في الأمر ف آلَفَهُ حُورِفَ
منازعت کرد با او — کوشید در کار — الفت گرفت با او — بدبخت شد

الرَّجُلُ وهو مُحارَفٌ وهي حُرْفَةُ الأدب
مرد — واو بدبخت — واین بدبختی — ادب

حالَفَهُ خالَفَهُ شارَفَهُ صادَفَهُ
عهد کرد با او — مخالفت کرد با او — نگریست بوی — یافت اورا

كاشَفَ بالعداوة لاطَفَهُ ناصَفَهُ المالَ ق ٢١٨
آشکارا کرد دشمنی را — لطف کرد با او — دو نیمه کرد با او مال را

رافَقَهُ وهو الرَّفيقُ راهَقَ الغلامُ الحُلُمَ
هم راهی کرد با او — هم راه — نزدیک شد کودک بمردی

سابَقَهُ سارَقَهُ النَّظَرَ صادَقَهُ وهي
پیشی گرفت با او — دزدیده نگریست بوی — دوستی کرد با او — واین

الصَّداقَةُ طابَقَهُ عانَقَهُ فارَقَهُ وهي
دوستی — موافقت کرد با او — کنار گرفت اورا — جدا شد از وی

الفُرْقَةُ نافَقَ ك بارَكَ اللهُ عليك وفيك
جدائی — دورویی کرد — برکت کند خدای بر تو — و در تو

ولكَ وبارَكَكَ وهي البَرَكَةُ والبَرَكاتُ
م م ف ج

شارَكَهُ في كذا ل جادَلَهُ وهو الجِدالُ
همبازی کرد با او در فلان کار — جدل کرد با او — ف

جامَلَهُ خاتَلَهُ داخَلَهُ في أمره راسَلَهُ
خوبی کرد با او — فریفت اورا — در آمدگی کرد با او در کارش — رسول فرستاد سوی او

وراسَلَهُ في القراءة وهو التَّرسيلُ ساجَلَهُ ساهَلَهُ
سهلی کرد با او در خواندن — ف — مفاخرت کرد با او — آسانی کرد با او

شاكَلَهُ عاذَلَهُ وهو عِدْلُه وعَدِيلُه

مانند اورا برابری کرد باد واین برابراو

عامَلَهُ غازَلَها فاضَلَهُ قابَلَهُ وقابَلَ

معامله کرد باد غزل گفت زن را افزونی کرد باد برابری کرد باد مقابله کرد

الكتابَ بغيرِه قاتَلَهُ ماثَلَهُ وهو المِثال

کتاب را بدیگری جنگ کرد باد مانند اورا واین مانند

ماطَلَهُ بحقِّه ناضَلَهُ م حاكَمَهُ إلى القاضي

دفع کرد او بحقش تیر انداخت اورا برد اورا سوی قاضی

خاصَمَهُ وهو الخَصْمُ والخَصِيمُ وهم خُصومٌ

خصومت کرد باد

وخُصَماءُ زاحَمَهُ سالَمَهُ ساهَمَهُ

انبوهی کرد باد آشتی کرد باد قرعه زد باد

شاتَمَهُ صارَمَهُ قاسَمَهُ المالَ وهو قَسِيمُه

دشنام داد باد بریدگی کرد باد قسمت کرد باد او مال را واین هم سوگند او

كاتَمَهُ سِرَّه لاءَمَ بين الشيئين لاطَمَهُ

پوشید بوی رازش را فراهم کرد میان دو چیز تپانچه زد اورا

نادَمَهُ على الشراب ن ناسَمَهُ خاشَنَهُ

ندیمی کرد باد بر شراب نزدیکی کرد باد در سخن گفتن درشتی کرد باد

داهَنَ راطَنَهُ راهَنَهُ على كذا قارَنَهُ

نرمی کرد بزبان عجمی سخن گفت باد گرو بست باد او بر فلان چیز یاری کرد باد

ه سافَهَهُ سانَهَهُ الأجيرَ شافَهَهُ

سفیهی کرد باد یک ساله مزد کرد اورا رو بارو سخن گفت باد

فاكَهَهُ المضاعف حابَّهُ ث باثَّهُ الحُزْنَ ن

مزاح کرد باد دوست داشت اورا گفت اورا اندوه

ج حاجَّهُ لاجَّهُ ح أنا أُشاحُّ على فلان

حجت گفت باد بستهید باد من بخیلی کنم بر بهمان

د حادَّهُ شادَّهُ ضادَّهُ ر سارَّهُ

خصومت کرد باد سختی کرد باد ناسپاسی کرد باد راز گفت باد

شارَّهُ ضارَّهُ قارَّهُ على كذا س ماسَّهُ

بدی کرد باد زیان کرد اورا قرار کرد باد بر فلان چیز بیکدیگر راسودن

ص قاصَّهُ في الحساب ف صافُّوهم حاقَّهُ

برابری کرد باد در شمار صف شدند با ایشان خصومت کرد باد

شاقَّهُ ل خالَّهُ وهو الخليلُ والخِلَّةُ والإخلاء

مخالفت کرد باد دوستی کرد باد واین دوست

والخُلّان والخُلّة م ضامَّهُ المعتل الفاء

دوستی فراهم شد باد

بالواو واطأه على الشيء وواطأ الشيء
موافقت کرد با او بر فلان چیز

ب واثبه واظب على الامر د وافاه وواعده
برجست با او · پیوستگی کرد بر کار · آمد با او · وعده کرد با او

لوقت د واتر الكتب وازر الامير ع وادعه
وقت را · پیاپی کرد نامه‌ها را · وزیری کرد امیر را · صلح کرد با او

واضعه واقعها وواقع الامر ف واقفه
وعده کرد با او · جماع کرد زن را · افتاد بکار · بیستاد با او

ق وافقه ل واصله ن وازنه هـ
موافقت کرد با او · پیوست با او · همسنگی کرد با او

واجهه المضاعف منه د واده
برابری کرد با او · دوست داشت او را

المعتل الفاء بالياء ر ياسره ويا سر
آسانی کرد با او · سوی چپ گیر

باصحابك ن يا من باصحابك المعتل العين
از یاران خود · سوی راست گیر از یاران خود

بالواو ب جاوبه ج زاوجه ح راوحه
جواب داد او را · جفتی کرد با او · زمانی بر یک پای ایستاد

بين رجليه د راوده عن نفسه عاوده ن
و زمانی بر یک پای دیگر · بفریفت او را · بگشت با او

لاوذ به ر جاوره حاوره شاوره في كذا
پناه گرفت بوی · همسایگی کرد با او · سخن گفت با او · شورت کرد با او در فلان چیز

عاوره الشيء غاوره ز جاوز النهر ض فاوضه
نوبت کرد با او و چیزی · غارت کرد او را · بگذشت از جوی · جوابی کرد با او

في الامر ع طاوعه على امر كذا غ راوغه
در کار · فرمان برداری کرد بر فلان کار · بر روید از وی خویشتن را

ل بينهما مجاولة حاوله الله يداول الايام
در میان ایشان هست گشتی · بجست او را · خدای میگرداند روزها را

بين الناس صاوله طاوله في العمل قاوله
در میان مردمان · حمله کرد با او · درازی کرد در عمل · سخن گفت با او

ناوله كذا م داوم على الامر ساومه بالسلعة
داد او را فلان چیز · پیوستگی کرد بر کار · بها کرد با او کالا را

عاومه قاومه في الحرب ن عاونه
سالی مزد گرفت او را · برابری کرد با او در جنگ · یاری داد او را

المعتل العين بالياء ب طايبه ت
خوشی کرد با او

بايَتَهُ د كايَدَهُ ر خايَرَهُ في الخَطِّ سايَرَهُ

شب گذاشت با او | کید کرد با او | بهتری کرد با او در خط | رفت با او

س كايَسَهُ ع بايَعَهُ وهي البَيْعَةُ شايَعَهُ

زیرکی کرد با او | بیعت کرد با او | ف | از پس او رفت

ف سايَفَهُ ل زايَلَهُ كايَلَهُ مايَلَهُ

شمشیر زد با او | جدا شد از وی | پیمود با او | میل کرد با او

ن بايَنَهُ دايَنَهُ عايَنَهُ المُعْتَلُّ

جدا شد از وی | معامله کرد با او بوام | معاینه دید او را

اللام ا رآءَى الناسَ بعَمَلِهِ ب حاباهُ في البَيْعِ

نمود مردمان را عملش | ب | محابا کرد با او در فروختن

ت آتاهُ مالاً ث جاثاهُ ج داجاهُ ناجاهُ

داد او را مال | جوک زد با او | پوشیده دشمنی کرد با او | راز گفت با او

وهي النَّجْوَى والنَّجِيُّ وقَوْمٌ نَجِيٌّ ح لاحاهُ

و این راز | هم راز | مردمان راز گوی | دشنام داد او را

خ آخَى بَيْنَهُما د عاداهُ وهي العَداوَةُ غاداهُ

برادری افکند در میان هر دو | دشمنی کرد با او | و این دشمنی | بامداد آمد او را

ف فاداهُ ناداهُ ر جاراهُ داراهُ ماراهُ ز

باز خرید او را | آواز داد | رفت با او | مدارا کرد با او | بستیهید با او

جاناهُ ز آساهُ بمالِهِ تاساهُ ش حاشاهُ

جزا داد او را | نیکویی کرد او را بمالش | رنج او کشید | استثنا کرد او را

ماشاهُ ف صافاهُ وهو صَفِيُّهُ عافاهُ اللهُ

رفت با او | صافی دوستی کرد با او | و این دوست اوست | عافیت داد او را خدای

وهي العافِيَةُ هذا يُنافي ذاك ق لاقاهُ ك باكاهُ

ف | این دور می‌کند او را | دید او را | گریست با او

حاكاهُ ل لا اُبالِيهِ عالاهُ م حاماهُ عَلَيْهِ

مانست او را | باک نمی دارم از وی | بلندی کرد با او | نگاه داشت او را

راماهُ ن داناهُ عاناهُ هـ باهاهُ ضاهاهُ

تیر انداخت با او | نزدیک شد با او | رنج او کشید | مفاخرت کرد با او | مانست او را

المُعْتَلُّ الفاءِ والعَيْنِ م ياوَمَ الأجيرَ المُعْتَلُّ

یک روزه مزد کرد او را

الفاءِ واللامِ ر واراهُ ف وافاهُ ل والاهُ

پوشید او را | آمد بوی | دوستی کرد با او

ووالَى بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ المُعْتَلُّ العَيْنِ واللامِ د داواهُ

موافقت انداخت میان دو چیز | معالجه کرد او را

س ساوَى بَيْنَهُما وهذا الشَّيْءُ لا يُساوي هذا الثَّمَنَ

برابر کرد میان هر دو | و این چیز نمی ارزد باین بها

ق قاواه ن ناواه باب

نیرو کرد با او — دشمن کرد با او

افتعل یفتعل افتعالا ابتدأ الامر

آغاز کرد کار را

اجترأ علیه اجترأ به التجأ الیه امتلأ ب

دلیری کرد بروی — پسنده کرد بوی — پناه گرفت سوی او — پر شد

اجتنبه اجتنبه احتجب الملک عن الناس احتربوا

هیبه اورا — یکسو شد ازوی — در پرده شد پادشاه از مردمان — جنگ کردند

احتسب اجرا فی الحسبة احتطب احتلب

مزد امید داشت — مزد امید داشتن — هیزم کرد — بدوشید

الناقة اختضب ارتقب ارتکب ذنبا استلبه

اشتر ماده را — رنگ کرد — چشم داشت — گناه کرد — ربود ازوی

اصطحبوا اضطرب اغترب اغتصبه اقترب

یار شدند — بجنبید — غریب شد — غصب کرد ازوی — نزدیک شد

اکتأب وهی الکأبة اکتتب الاساطیر اکتسب

اندوهگین شد — و آن اندوه — بنشت — خطها را — کسب کرد

الشیء التهبت النار انتجبه انتخبه

چیز را — زبانه زد آتش — بگزید اورا — بگزیت — بگزید اورا

انتدب لکذا انتسب الیه انتصب انتقب انتهبوه

اجابت کرد بفلان چیز — خویشتن نسبت کرد سوی او — بر پای ایستاد — نقاب بست — غارت کردند اورا

ت التفت الیه ث ما اکترث به انتکث الحبل ج

نگریست سوی او — باک نمی دارم ازوی — از تاب باز شد رسن

ابتهج به اختلجت العین واختلج الشیء ادلج

شاد شد بوی — بجست چشم — بکشید چیز را — رفت در اول شب

امتزج به ح اجترح السیئة اصطبح اصطلحوا

آمیخت بوی — کسب کرد بدی را — شراب بامداد خورد (?) — با یکدیگر صلح کردند

افتتح الصلوة اقترح علیه کذا امتدحه

آغاز کرد نماز را — خواست ازوی فلان چیز را — ستود اورا

انتطحت الکباش خ اصطرخوا انتسخ الکتاب

بایکدیگر سرو زدند کشنها (?) — بانگ کردند — بنشت نامه را

انتفخ د اجتهدوا واجتهد رایه احتشدوا

آماسید — کوشیدند — جست رای خود را — گرد شدند

احتقد علیه کذا ارتعد وهی الرعدة

کینه ور شد بروی فلان چیز — بلرزید — و آن لرزه

استند الیه وهو سندی اضطهده اطرد

پشت نهاد سوی او — و آن پناه است — ستم کرد اورا — روان شد

اعتضد به اعتقد الشيء وهي العقيدة اعتمد
قوى شد بوى / در دل كرفت چيزى را / واز اعتقاد / قصد كرد بوى

واعتمد عليه في الامر وهي العمدة افتصد
اعتماد كرد بوى در كار / واز اعتماد / رگ زد

افتصد في النفقة الحد انتقد الدراهم د
راستى كرد در نفقه / ميل كرد / سره كرد درمها را

اتخذه وليا انتبذ القوم ر اترب اتمر
دوست كرفت اورا / يكسو شد از مردمان / ازاربت / ستوده كرد

ابتدروه احتضروا الشراب واحتضر الرجل
بشتافتند سوى او / حاضر شدند بر شراب خوردن / بمرد مرد

احتظر حظيرة احتفر بئرا احتقره احتكر
حظيره ساخت / بكند چاه / خوار داشت اورا / پنهان كرد غله را

الطعام اختبره اختصر الكلام اختضر
براى نرخ كران / بيازمود اورا / كوتاه كرد سخن را / بجوانى مرد

اختمرت ادخره اذكر ازدجره
خمار بست زن / پنهان كرد اورا / ياد آورد / بازداشت اورا

وازدجر بنفسه استتر استطر استعر
خود باز ايستاد / پوشيده شد / نبشت / افروخته شد

النار اشتهره الناس اصطبر اضطمر
آتش / شهره كرد اورا در مردمان / صبر كرد / باريک شد

كشحه اعتبر به وهي العبرة والعبر اعتذر
تهيگاه او / عبرت كرفت بوى / ف / ن / عذر كفت

اليه من ذنبه اعتصر به اعتمره وهي العمرة
بوى از كناهش / پناه كرفت بوى / زيارت كردش / ف

افتخر عليه افتقر وهو الفقر والمفاقر
نازيد بروى / درويش شد / درويشى / ن

والفقير والفقراء اقتدر عليه اقتصر عليه
درويش / ج / توانا شد بروى / بسنده كرد بروى

انتثر المنتظم انتشر الخبر انتصره انتظره
پراكنده شد رشته كسسته / پراكنده شد خبر / يارى داد اورا / چشم داشت اورا

اكتنز ح آكنده شد

احترز منه ارتجز الشاعر انتهز الفرصة
احتراز كرد ازوى / بوزن رجز شعر كفت شاعر / جست فرصت را

وهي النهزة ابتأس احتبسه واحتبس
واز فرصت / درويش شد / بازداشت اورا / خود

بنفسه احترس منه اختلسه افترسه الاسد
باز ايستاد / خويشتن نكاه داشت ازوى / ربود اورا / پاره كرد اورا شير

اقتبس نارا وعلما التبس علیه الامر التمس منه

کرفت آتش ودانش — پوشیده شد بروی کار — خواست ازوی

شیاش ش احترش الضب ارتعش ومنه الرعشة

جیزی — شکار کرد سوسمار را — لرزید — واین لرزیدن

انتعش انتفشت الهرة ص ارتخص السلعة

برخاست — موی برافراشت کربه — ارزان خرید — کالا را

اقتنص الصید انتقصه وانتقص بنفسه ض

شکار کرد صید را — کم کرد او را — خود کم شد

ارتمض اعترض دونه اغتمضت عیناه

بسوخت — پیش آمد او را ازپس — برهم افتاد دو چشمش

افترض لله الصلوة انتفض انتقض ط

فریضه کرد خدای نماز را — افشانده شد — شکسته شد

اختلط ارتبطه استرطه اشترط علیه کذا

آمیخته شد — بست او را — بکلو فرو برد او را — شرط کرد بروی فلان چیز را

اغتبط التقطه امتخط امتشط ظ

شاد شد — برداشت او را — بینی پاک کرد — شانه کرد

احتفظ به ع ابتدعه ابتلعه اتبعه اجتمعوا

نکاه داشت او را — نو آورد او را — بکلو فرو برد او را — پس او رفت — جمع شدند

اختلعت من زوجها ارتبع الحجر ارتجع الهبة

خویشتن باز خرید از شوهرش — برداشت سنک را — باز کردانید بخشش را

ارتفع استمع الیه اصطنعه اضطجع اضطلع

بلند شد — کوش داشت سوی او — پرورد او را — خفت — قوی شد

به اطلع علیه اقترعها اقترعوا اقتلعه

بوی — مطلع شد بروی — دوشیزکی کرفت ازوی — قرعه زدند — از بن برکند او را

امتنع انتجع الکلأ ومنه النجعة وانتجع الرجل

باز ایستاد — بجست کیاه را — واین جستن کیاه — عطا جست از مرد

انتزعه انتفع به غ اصطبغ بالخل وهو الصبغ

بکشید او را — فایده کرفت بوی — فرو کرد نان را در سرکه — واین نان خورش

ف ائتلفوا ائتنفه احترف ومنه الحرفة

بایکدیکر الفت کرفتند — از سر کرفت او را — پیشه ور شد — واین پیشه

اخترف الثمار اختطفه اختلفوا فیه وهو

چید میوه را — ربود او را — خلاف کردند دروی

تخلف الی فلان ارتشفه ازدلفوا اعترف

می رود سوی فلان برای آموختن — بمکید او را — جمع شدند — اقرار کرد

بالذنب اعتسف واعتسف الفلاة اعتکف فی

بکناه — ستم کرد — بی راه برید بیابان را — معتکف نشست در

المسجد اعتلفت الماشية اغترف من الماء اقترف

سجد علف خوردند ستوران بکف گرفت از آب کسب کرد

السيئة اكتنفوه التحفه انتصف النهار

بدی را گرد اکرد او گرفتند بجبه شد بوی بنیمه رسید روز

وانتصف الشهر وهو منتصف الشهر وانتصف

بنیمه رسید ماه وان نیمه ماه داد ستاند

منه ق ائتلق احترق وهي الحرقة اختلق

ازوی درخشید بسوخت واین سوختن دروغ بافت

الحديث ارتق الشيء ارتزق استبقا

سخن را فراهم شد چیزی جامکی ستاند پیشی کردند هردو

استرق السمع اعتنقه اغتبق افترقوا

دزدیده شنود کنار گرفت او را شراب شام خورد جدا شدند

التزقه والتصق به انتطق بالنطاق ک

چفسید بوی م کمر بست

هي المؤتفكات ارتبك في الامر رحم مشتبكة

دیهای زیر و زبر شده گرفته شد در کار خویشاوندی بهم آمیخته

اشتركا انتسك به انتهك حرمته ل ابتذله

انباز شدند هردو چنگ زد بوی شکست حرمت او را هر روز پوشید او را

وهي ثياب البذلة ابتهل الى الله وابتهل القوم

واین جامهای هر روزه زاری کرد بخدای بر یکدیگر لعنت کردند مردمان

وهي البهلة احتفلوا احتملوا واحتمل

واین لعنت جمع شدند کوچ کردند برداشت

جريمته اختزله ادخله ارتجل الخطبة

گناه او را ببرید او را در آورد وی بدیهه گفت خطبه را

ابتحل اشتعلت النار اشتغل به اشتمل

کوچ کرد زبانه زد آتش مشغول شد بوی پیچیده شد

بثوبه اعتدل اعتزله وهي العزلة اعتقل

بجامه‌اش راست شد یکسو شد ازوی واین یکسو شدن در زیر گرفت

الرمح واعتقل لسانه اغتسل افتعل كذبا

نیزه بسته شد زفان او غسل کرد دروغ بافت

هو مقتبل الشباب اقتتلوا اكتحل اكتهل

وان اول جوانی جنگ کردند سرمه کشید دو موی شد

امتثل امره انتحل شعر غيره انتعل انتقل

بجای آورد فرمان او را دعوی کرد شعر دیگری را نعل پوشید کوچ کرد

وهي النقلة م ائتدم بالخل ابتسم اجتجم

وان کوچ کردن نان خورش کرد بسرکه بخندید حجامت کرد

احترمه وهي الحرمة احتشمه واحتشم منه ۲۲۳
حرمت داشت اورا ف حشمت داشت ازوی م

وهي الحشمة احتكم عليه في ماله احتلم اختتم
ف حکم کرد بروی در مالش خواب دید ختم کرد

القرآن اختصموا ارتسم الرسم ازدحموا عليه
قرآن را بایکدیگر خصومت کردند جای آورد رسم را انبوهی کردند بروی

استلم الحجر اصطلمه اضطرمت النار
بوسه داد سنگ را ازبن برکند اورا زبانه زد آتش

اصطلم اعتصم به اغتنمه اقتحم النهر
ستم کرد جنگ زد بوی غنیمت داشت اورا خویشتن در جوی افکند

اقتسموا الغنيمة التأم التثم التزمه التطم
بخش کردند غنیمت را فراهم شد نقاب بست لازم کرد اورا برخود موج

الموج انتظم الامر انتقم منه ن ائتمنه
زد منتظم شد کار داد ستاند ازوی امین داشت اورا

على كذا اختتن ارتهن منه كذا رجل
بر فلان چیز خویشتن را ختنه کرد گرو گرفت ازوی چیز را مرد

مضطغن افتتن بها اقترن به امتحنه
کینه ور عاشق شد بزن پیوست بوی بیازمود اورا پادشه

۲۲۴ وهي المحنة امتهنه ه اشتبه عليه الامر
وای آزمودن خوار داشت اورا پوشیده شد بروی کار

وهي الشبهة انتبه من نومه المضاعف ب
ف بیدار شد از خوابش

استبوا ث اجتثه انتث الجرح ج احتج
یکدیگر را دشنام دادند ازبن برکند اورا برداشته شد جراحت ریم حجت گفت

عليه بكذا د ارتد استد اشتد اعتد
بروی بفلان چیز مرتد شد راست شد سخت شد در شمار داشت

به واعتدت المرأة وهي العدة امتد ذ التذه
اورا عدت داشت زن ف کشیده شد بامزه یافت اورا

والتذ الشيء بنفسه ر اجتر البعير وهي الجرة
خود بامزه شد چیزی نشخوار کرد اشتر وای نشخوار

اضطره الى كذا وهي الضرورة اعتر وهو
بیچاره کرد اورا سوی فلان چیز ف پیش آمد برای خواستن و خواست

المعتر اغتر به افتر اسنانه ز ابتزه كذا
ف فریفته شد بوی بخندید ربود ازوی فلان چیز را

احتز راسه اعتز به اهتز ص اختصه
برید سر اورا عزیز شد بوی بجنبید خاص کرد اورا

بكذا اقتص اثره واقتص منه امتصه ض

بفلان خبر · بر پی او رفت · قصاص گرفت از وی · بمکید او را

اقتضها ط اختط ف ازدف العروس استف

دوشیزه گی گرفت ازوی · خط برآورد · فرستاد عروس را سوی شوهر · بکف خورد

الدواء اصطفوا التف النبت وجنات الفاف

دارو را · صف کشیدند · بهم پیچیده شد گیاه · بستانهای بهم پیچیده

ق اشتق الكلمة من الكلمة ك اصطكت

بیرون آورد کلمه را · از · کلمه · یکدیگر را سایید

ركبتاه ل ابتل اختل وهي الخلة والخلل

دو زانویش · تر شد · با خلل شد · و این درویشی · م

استل السيف اعتل الرجل وهي العلة واعتل

بکشید شمشیر را · بیمار شد مرد · ف · نهاد

عليه بعلة م ائتم به اشتمه اعتم وهي

بروی · بهانه · اقتدا کرد بوی · بوسید او را · عمامه بست

العمة اعتم اهتم بامره ن استن ب

ف · غمگین شد · تیمار داشت بکار او · راه او گرفت

امتن عليه المعتل الفاء بالواو اتكا

منت نهاد بروی · تکیه کرد

عليه ب اتهب ح اتضح الامر د اتأد

بروی · قبول کرد بخشش را · پیدا شد کار · آهستگی

وهي التؤدة اتقدت النار ظ اتعظ ع اتسع

و این آهستگی · زبانه زد آتش · پند پذیرفت · فراخ شد

اتضع ق اتسق اتفقوا عليه ل اتصل به

فرومایه شد · راست شد · اتفاق کردند بروی · پیوست بوی

اتكل عليه م اتخم من الطعام وهي التخمة

تکیه کرد · بروی · ناگوارد گرفت از طعام · ف

اتسم بكذا اتهمه وهي التهمة المعتل

نامدار شد بفلان چیز · تهمت نهاد بروی · ف

العين ب اجتاب الفلاة واجتاب القميص

برید بیابان را · پوشید پیراهن را

ارتاب فيه اغتابه ت اقتات كذا ج احتاج

گمان برد در وی · غیبت کرد او را · قوت ساخت فلان چیز را · نیازمند شد

اليه ازدوجا ح اجتاحه وهي الجائحة

سوی او · جفت شدند هردو · از بن برکند او را · و این بلا برکننده

ارتاح له وهو الارتياح د ارتاد الكلا وهو

شاد شد برای او · و این مرد گشاده روی · بجست گیاه را · و این

الرّائدُ اِصْطادَهُ ر اِخْتارَهُ اِمْتارَ ز اِجْتازَهُ

جوینده گیاه شکار کرد اورا بگزید اورا غله آورد بگذشت ازوی

اِمْتازَ ص اِغْتاصَ عَلَیْهِ الاَمْرُ ض اِعْتاضَ

جدا شد دشوار شد بروی کار عوض ستاند

مِنْهُ بِغَیْرِهِ ط اِحْتاطَ فی الاَمْرِ ط اِغْتاظَ

ازوی بدیگرش احتیاط کرد درکار خشم کرد

عَلَیْهِ ع اِبْتاعَهُ اِرْتاعَ مِنْهُ ف اِصْطافَ

بروی خرید اورا بترسید ازوی تابستان گذرانید

بالمَکانِ ق اِشْتاقَهُ واشْتاقَ اِلَیْهِ ک اِسْتاکَ

درجای آرزومند شد بوی مسواک کرد م

ل اِحْتالَ مِنَ الحِیلَةِ والحَوْلُ والمَحالَةُ

حیله کرد ف م م

اِخْتالَ مِنَ الخُیَلاءِ اِغْتالَهُ وقَتَلَهُ غِیلَةً اِکْتالَ

خرامید واین خرامیدن هلاک کرد اورا وکشت اورا ناگاه پیمود

م اِسْتامَ السِّلْعَةَ ن اِخْتانَ نَفْسَهُ المعتل

خواست کالا را خیانت کرد خویشتن را

اللام ا اِرْتَأَی الاَمْرَ رَأْیًا اِنْتَأَی عَنْهُ ب

رای دید درکار دور شد ازوی

اجتباه

اِجْتَباهُ اِحْتَبَی بِثَوْبِهِ مِنَ الحَبْوَةِ والحُبْوَةِ

بگزید اورا حبوه بست بجامه اش ف م

والحِبَی والحُبَی ویُقالُ عَقَدَ فُلانٌ حُبْوَتَهُ

گفته میشود بست بهمان حبوه خود را

وحَلَّ حُبْوَتَهُ ح اِرْتَجاهُ اِنْتَجَی القَوْمُ ح اِلْتَحَی

وبگشاد حبوه خود را امید داشت ازوی راز گفتند مردمان ریش برآورد

اِنْتَحاهُ د اِجْتَداهُ اِرْتَدَی بالثَّوْبِ اِعْتَدَی

قصد کرد اورا عطا خواست ازوی ردا ساخت جامه را ستم کرد

عَلَیْهِ اِغْتَدَی اِنْتَدَی مِنْهُ بِکَذا اِقْتَدَی بِهِ

بروی بامداد رفت خوی بشتر خورید ازوی بفلان چیز پس او رفت

وهو القُدْوَةُ اِنْتَدَی القَوْمُ وهو النَّدِیُّ والنّادی

پیشوا جمع شدند مردمان مجلس م

اِهْتَدَی ذ اِحْتَذَی عَلَی مِثالِهِ واحْتَذَی اِغْتَذَی

راه راست یافت اندازه کرد بر مانند او نعلین پوشید سیر شد

بالطَّعامِ ر اِشْتَرَی المَتاعَ اِعْتَراهُ هَمٌّ اِفْتَرَی

بطعام خرید کالا را رسید اورا اندوه بافت

عَلَیْهِ کَذِبًا مِنَ الفِرْیَةِ اِکْتَرَی دارًا اِمْتَرَی

بروی دروغ واین دروغ بکرا گرفت سرای بروشید

بشکل افتاد

في الامر واشترى الناقة س احتسى المرقة ش ۲۳۹
در کاری / بروشید اشتر ملاد را / اشامید شوربا را

ارتشى انتشى ص اختصى ض ارتضاه
رشوت گرفت / مست شد / خویشتن را خصی کرد / بپسندید او را

اقتضاه حقه انتضى السيف ط اختطى استطى
خواست از وی حقش / بکشید شمشیر را / گام زد / بر نشست

الناقة ظ احتظى عنده التظت النار وهو
اشتر ملاد را / بهره مند شد نزد او / زبانه زد آتش / واین

اللظى ع ادعى عليه كذا وهي الدعوى لم تعت
زبانه / دعوی کرد بر وی فلان چیز را / ف / جر اگردند

الماشية غ ابتغى الشيء ارتغى الرغوة ف اختفى
ستوران / بجست چیز را / خورد کفک شیر را / پنهان شد

منه واختفى الشيء وهو المختفي استشفى من
از وی / بیرون کرد چیز را / واین کفن کش / شفا یافت از

المرض اصطفاه اعتفاه اقتفى اثره
بیماری / بگزید او را / عطا خواست از وی / پی او رفت

اكتفى به انتفى من ولده ق ارتقى في السلم
بسنده کرد بوی / بیزار شد از فرزندش / بر آمد / بر نردبان

۲۴۰ استقى ماء التقى الرجلان والتقيت بفلان انتقى
بکشید آب / یکدیگر را پیش آمدند دو مرد / پیش آمدم بفلان / بگزید

الشيء ك اشتكى اليه كذا ل ائتلى وهي الالية
چیز را / گله کرد سوی او از فلان چیز / سوگند خورد / واین سوگند

وائتلى في الامر ابتلاه بكذا اجتلى العروس
تقصیر کرد در کار / بیازمود او را بفلان چیز / بنگریست عروس را

اصطلى النار وبالنار اعتلى م احتمى المريض
بسوخت بآتش / بلند / م / پرهیز کرد بیمار

من الحمية ارتمى القوم انتمى اليه ن ابتنى دارا
واین پرهیز / تیر انداختند مردمان / خویشتن نسبت کرد سوی او / برآورد سرای

اجتنى الثمر اعتنى بحاجته اقتنى المال اكتنى
بچید میوه را / تیمار داشت بحاجت او / جمع کرد مال را / خویشتن کنیت نهاد

بكذا ه اشتهاه انتهى اليه الخبر وانتهى عن
بفلان چیز / آرزو کرد او را / رسید بوی خبر / باز ایستاد از

الشيء المعتل الفاء واللام و اتقى الله في التقوى
چیزی / ترسید از خدای / واین ترسیدن

والتقى والتقاة والتقية وهو التقي والاتقياء
م / م / م / واین پرهیزکار / ج

واتّقاه بالتُّرس ل ائتلى الخُمْرَ المُعتَلّ العين

خویشتن نگاه داشت ازوی بسپر — خداوندی کرد کالا را

واللام ج احتوى البلد ح احتوى المال

موافق نیافت شهر را — جمع کرد مال را

واحتوى على الشيء س استوى المعوج ومن السويّة

خداوند شد بر چیزی — راست شد کژ — واین راستی

وهو سوي الخلق وهم سواءٌ وسواسية

واین راست آفرینش

اشتوى الرجل ل التوى باب

بریان کرد مرد برای خود — پیچیده شد

انفعل ينفعل انفعالا

انطفأ السراج

بمرد چراغ

انكفأ الاناء وانكفأ من الغيبة ب انثعب الماء

نگونسار شد خنور — بازگشت از غیبت — روان شد آب

واللام انسحب الشيء انسكب الماء انشعب الطريق

وخون — کشیده شد چیز — ریخته شد آب — پراکنده شد راه

انقضب الحبل انقلب وانقلب الى وطنه ت

بریده شد رسن — گردید — بازگشت سوی وطنش

انصلت في السير انفلت منه ث انبعث ج

بشتافت در رفتن — برست ازوی — برخاست

انبلج الصبح انزعج عن مكانه ح انبطح انشرح

بدمید صبح — برخاست از جایش — بروی افتاد — گشاده شد

صدره انفتح الباب انفسح خ انسلخ الشهر

دل او — گشاده شد در — فراخ شد — بآخر رسید ماه

وانسلخ الجلد انفسخ البيع د انعقد الشيء انفرد

پوست باز شد — تباه شد بیع — بربسته شد چیز — تنها شد

ر انبهر وهو البهر انجبر انحدر انحسر

دم زد — واین دم زدن — بسته شد — فرود آمد — ریخته شد

الشعر عن راسه انعصر انعفر خدّه انفجر

موی — از سرش — فشارده شد — خاک آلوده شد رخ — روان شد

الماء انفطر العود انقشر انقعرت الشجرة

آب — شکافته شد چوب — پوست باز شد — از بن برکنده شد درخت

انكدر الصقر وانكدر النجم انكسر الشيء انهمر

فرود آمد چرغ — فرو شد ستاره — شکسته شد چیز — روان شد

الماء س انبجس الماء انطمس انغمس في الماء ش

آب — اندک اندک بیرون شد آب — ناپدید شد — فرو شد در آب

انکمش فی السیر ص انحمص الجرح ض انخفض
بشتافت در رفتن — بیارامید آماس ریش — پست شد

الشیء انقبض الجلد وانقبض عن الناس انقرض
چیزی — فراهم شد پوست — یکسو شد از مردمان — بریده شدند

القوم ط انبسط الیه انخرطت الخرزة فی
مردمان — استاخی کرد بوی — کشیده شد مهره در

السلک انهبط ع اندفع فی الحدیث انصدع الزجاج
رشته — فرو آمد — درآمد در سخن — شکسته شد آبگینه

انقشع السحاب انقطع الشیء وفلان منقطع
دور شد ابر — بریده شد چیز — و بهمان بیل کند است

الی فلان انقلعت الشجرة انقمع غ اندبغ الجلد
سوی بهمان — از بن برکنده شد درخت — مقهور شد — پیراسته پوست

ف انحرف عنه انصرف انکشفت الظلمة
بگشت از وی — بازگشت — دور شد تاریکی

والحزن ق انبثق الماء انخرق الثوب انخنق
واندوه — گشاده شد بند آب — دریده شد جامه — خبه شد

اندفق الماء انطلق انغلق الباب انفتق الخرز
ریخته شد آب — برفت — بسته شد در — گشاده شد دوخته

انفلقت الحبة انمحق الهلال ک انهتک ستره
شکافته شد دانه — باریک شد ماه نو — دریده شد پرده او

انهمک فی الامر ل انخزل اندمل انسدل الشعر
دور اندر شد در کار — بریده شد — خوش شد جراحت — دراز شد موی

انفتل عن الصلوة انفصل الشیء انهمل الدمع م
بازگشت از نماز — جدا شد چیز — فرو ریخت اشک

انبرم الامر وانبرم الحبل انثلم الجدار
استوار شد کار — استوار شد رسن — بارخنه شد دیوار

انجذم الحبل انجزم الفعل انحطم الشیء
بریده شد رسن — مجزوم شد فعل مضارع — شکسته شد چیز

انسجم الدمع انفصمت العروة انقسم المال
ریخته شد اشک — گسسته شد گوشه — قسمت کرده شد مال

انهدم الجدار انهزم الجیش انهضم الطعام
افتاد دیوار — هزیمت شد لشکر — بگوارید طعام

المضاعف ب انصب الماء وانصب الی مکان
ریخته شد آب — رفت سوی فلان

کذا انکب لوجهه ت انبت انفت ث انبث
جای — بروی افتاد — بریده شد — ریزه شد — پراکنده شد

الخبرُ د انسدَّ الباب اِنقدَّ اِنهدَّ د انجذَّ
خبر بسته شد در بریده شد از فرو افتاد بریده شد

ر انجرَّ الثوبُ ص انحصَّ شعرُهُ ض اِنفضّوا
کشیده شد جامه ریخته شد موی او پراکنده شدند

انقضَّ البازی ط انحطَّ بعدَ الارتفاع وانعطَّ
افتاد باز فرو مایه شد پس از بلندی افتاد

السعرُ انغطَّ فی الماءِ ق اِندقَّ الشیءُ انشقَّ ک
نرخ غوطه خورد در آب کوفته شد چیز شکافته شد

انفکَّ العظمُ ل انحلَّت العقدةُ انسلَّ السیفُ من
از اندام بیرون آمد استخوان کشاده شد گره بیرون شد شمشیر از

الغمدِ انفلَّ نابُهُ انهلَّ الدمعُ م انضمَّ الیه
نیام رخنه شد دندان پیش او روان شد اشک فراهم شد بوی

المعتل العین

ب اِنجابَ الغیمُ انسابَ
دور شد ابر رفت

الحیّةُ د اِنقادَ له ر اِنهارَ البناءُ ن اِنحازَ
مار گردن داد او را افتاد بنا میل کرد

اِلیه اِنماثَ العظمُ س انقاسَ الشیءُ ض اِنهاضَ
سوی جدا شد استخوان نا سره گره شد باز شد

العظمُ ق انساقت الابلُ

المعتل اللام

ح اِمّحی الکتابُ د اِنبری له انفری ض انقضی الامرُ
استخوان رانده شد اشتران ناپدید شد نامه پیش آمد او را بریده شد گذشت کار

ل انجلی الهمُّ ن انثنی السیفُ عن الضریبة اِنحنی
دور شد اندوه خم شد شمشیر از زخمگاه دوتا شد

د انزوی الجلدُ ش انشوی اللحمُ ط انطوی الکتابُ
فراهم شد پوست بریان شد گوشت نوردیده شد نامه

وانطوی علی الحقدِ والودِّ
پیچیده شد بر کینه و بر دوستی

باب افعلَّ یفعلُّ افعلالاً

ب اِشهبَّ
سپید شد

الفرسُ وهی الشهبةُ اِکهبَّ وهی الکهبةُ
اسب و این سپیدی کبود شد کبودی

ت اِکمتَّ الفرسُ وهی الکمتةُ ر احمرَّ وهی
کمیت شد اسب و این کمیتی سرخ شد

الحمرةُ اخضرَّ وهی الخضرةُ اِصفرَّ وهی
سرخی سبز شد و این سبزی زرد شد و این

الصُّفْرَةُ اِغْبَرَّ وهو الأَغْبَرُ وهي الغُبْرَةُ ض
زردی گرد رنگ شد گرد رنگ گرد رنگی

اِرْفَضَّ الدَّمْعُ ق اِبْلَقَّ الفَرَسُ ل اِخْضَلَّ خَدُّهُ
ریخته شد اشک ابلق شد اسب تر شد رخ او

بالدَّمْعِ المُعْتَلُّ العَيْنِ بالواوِ ج اِعْوَجَّ د
با اشک کژ شد

اِسْوَدَّ وهو السَّوادُ د اِحْوَرَّتْ عَيْنُهُ اِزْوَرَّ عَنْهُ
سیاه شد و آن سیاهی سیاه شد چشم او میل کرد ازوی

اِعْوَرَّتْ عَيْنُهُ ل اِحْوَلَّتْ عَيْنُهُ وبالياءِ ض
کور شد چشم او کژ شد چشم او

اِبْيَضَّ وهو البَياضُ المُعْتَلُّ اللّامِ ع
سپید شد و آن سپیدی

اِرْعَوَى عن جَهْلِهِ يَرْعَوِي اِرْعِواءً وهو مُرْعَوٍ
بازگشت از نادانیش بازمی گردد بازگشتن و این بازگردنده

باب افعالّ يفعالّ افعيلالاً

ب اِشْهابَّ الفَرَسُ اِكْهابَّ ت اِكْماتَّ
خنگ شد اسب کبود شد کمیت شد

الفَرَسُ د اِحْمارَّ اِخْضارَّ اِصْفارَّ س اِمْلاسَّ
اسب سرخ شد سبز شد زرد شد نرم شد

ق اِزْراقَّتْ عَيْنُهُ م اِدْهامَّ المُعْتَلُّ العَيْنِ
کبود شد چشم او سیاه شد

بالواوِ د اِسْوادَّ ل اِحْوالَّتْ عَيْنُهُ وبالياءِ
سیاه شد کژ شد چشم او

ض اِبْياضَّ

باب تَفَعَّلَ

سپید شد

يَتَفَعَّلُ تَفَعُّلاً تَبَدَّأَ في العَمَلِ تَبَرَّأَ مِنْهُ
آغاز کرد بکار بیزار شد ازوی

تَبَطَّأَ تَجَرَّأَ عَلَيْهِ تَجَزَّأَ الشَّيْءُ تَجَشَّأَ وهو
درنگ کرد استاخی کرد بروی پاره پاره شد چیزی آروغ زد و آن

الجُشاءُ تَفَقَّأَ تَقَرَّأَ تَلَكَّأَ عَنِ الأَمْرِ تَمَلَّأَ
آروغ شکافته شد عبادت کرد بازایستاد از کار پر شد

غَيْظًا تَنَبَّأَ تَهَرَّأَ اللَّحْمُ تَهَزَّأَ بِهِ تَهَنَّأَ
از خشم پیغامبری دعوی کرد مهرا شد گوشت فسوس داشت بوی گوارنده یافت

بالطَّعامِ وتَهَنَّأَ الطَّعامُ ب تَأَدَّبَ تَأَلَّبُوا
طعام را م با ادب شد جمع شدند

تأهب للعدو تترب تجنب ٭ تحزبوا عليه
آماده کی کرد مر او را خاک آلود شد یکسو شد ازوی گرد شدند بروی

تحلب فوه تذنب المعتم وهو الذنب ترقبه
آب راند دهن او سر عمامه آویخت وان سر عمامه چشم داشت او را

تركب السنان في الرمح ترهب تسحب
استوار شد آهن نیزه در نیزه رهبانی کرد کشیده شد

تسلبت وهو السلاب تشرب الثوب العرق
جامه سوک پوشید زن وان جامه تعزیت خورد جامه خوی را

تشعب تطرب تطلب الشيء تعتب عليه تعجب
پراکنده شد طرب کرد بجست چیز را خشم کرد بروی شگفت داشت

منه تعزب تعصب له من العصبية وتعصب
ازوی عزب شد خصومت کرد مر او را وان خصومت ببست سر را

بالعصابة تغرب تغلب عليه تقرب الى
بسربند غریب شد غلبه کرد بروی نزدیکی کرد سوی

الله بكذا من القربة والقربات تقضب
خدای بفلان چیز وان نزدیکی بریده شد

تقلب تكذب تكسب تلعب به تلقب
گردید دروغ گفت کسب کرد بازی کرد بوی بالقب شد

بكذا تلهبت النار تنقبت تنكبت وتنكب
بفلان چیز زبانه زد آتش نقاب بست زن یکسو شد ازوی م

عنه ت تثبت تعنت الرجل تفلت منه
استوار شد ستیزه کرد مرد بوست ازوی

تلفت اليه ث تحدثوا تحنث تخنث في
نگریست بوی حدیث گفتند پرهیز کرد از گناه نرمی کرد در

كلامه تشبث به تشعث راس المسواك
سخنش چنگ زد بوی ریشه ناک شد سر مسواک

تلبث تمكث ج تبرجت تبلج الصبح
درنگ کرد م بیاراست زن خویشتن را بدمید صبح

تحرج تخرج في الادب تشنج تغنجت تفحج
از گناه پرهیز کرد زیرک شد در ادب انجوخ گرفت نازکرد زن فراخ گام زد

في مشيته تفرج تكرج الخبز ح تبجح به
در رفتنش فرج یافت کره بست نان شاد شد بوی

ترجح الميزان تسلح تصبح ومن الصبحة
گرانید ترازو سلاح پوشید خواب بامداد کرد وان خواب بامداد

تصفح الشيء تفتح النور تفسحوا في المجلس
نیک نگریست بچیزی شکفته شد شکوفه فراخی کردند در مجلس

تفصّح في كلامه تمدّح خ تصرّخ بالعطاس
فصيحي كرد در سخنش خويشتن ستود بانك كرد بعطسه

تضمّخ بالزعفران تفسّخ اللحم تلطّخ بالطين
خويشتن بيالود بزعفران پاره پاره شد گوشت آلوده شد بگل

تمرّخ بالدهن د تأكّد الامر تبرّد بالماء
بماليد خويشتن را بروغن استوار شد كار غسل كرد بآب سرد

تبلّد تجرّد من ثيابه وتجرّد للامر تجلّد
كاهلي كرد برهنه شد از جامهايش بكوشيد براي كار جلدي كرد

تردّد الغصن ترصّد بالمكافاة تزهّد
جنبيد شاخ چشم داشت او را بمكافاه زاهدي كرد

تشهّد في الصلوة تعبّد لله وتعبّده الله
التحيات خواند در نماز بندگي كرد خداي را بندگي خواست از وي خداي

تعقّد الرمل تعمّده وتعمّد الامر تعهّده
بسته شد ريگ آهنگ كرد بوي عمدا كرد كار را تيمار داشت

الضيعة تغمّده الله برحمته تفرّد بالامر
زمين را پوشيد او را خداي برحمتش تنها شد براي كار

تفقّده تقلّد وتقلّد العمل تلبّد الشيء
جست او را گردن بند بست قبول كرد عمل را بر يكديگر شد چيز

وهو مال لبد تمرّد تهجّد د تأخّر عنه
واين مال بسيار گردن كشي كرد شب بيداري كرد پس ماند از وي

تأذّن تأمّر عليهم تبحّر في العلم تبخّر بالبخور
آزاد بست امير كرد بر ايشان دريا شد در علم خويشتن را ماليد بوي خوش

تبصّر تجبّر وهو الجبّار تحدّر الدمع من
نيك نگريست تجبر كرد واين خداوند فرو ريخت اشك از

عينه تحسّر عليه وهي الحسرة تخمّرت
چشمش دريغ خورد بروي واين دريغ خمار بست زن

تدبّر الامر وتدبّر القرآن تدثّر تذكّر الامر
انديشه كرد كار را بانديشه خواند قرآن را جامه بر خود پوشيد ياد كرد كار را

تزنّر النصراني تستّر تسحّر السحور تسعّر
زنار بست ترسا پوشيده شد سحري خورد زبانه زد

النار تشمّر تصبّر تصدّر تطهّر
آتش دامن برچيد شكيبايي كرد در صدر گاه نشست پاكي كرد

تظهّر من امرأته تعثّر لسانه تعسّر الامر
ظهار كرد از زنش بلغزيد زبانش دشوار شد كار

تعطّرت تعفّر تفجّرت العيون تفطّر العود
بوي خوش ماليد زن خاك آلود شد روان شد چشمها شكافته شد چوب

تفكّر في الامر تقذّر من الشيء تقشّر تكبّر
اندیشه کرد در کار پرهیز کرد از چیزی پوست باز شد بزرگی نمود

وهو الكبر والكبرياء تكدّرت معيشته
و این بزرگی م تیره شد زندگانی او

تكسّر تنصّر تنكّر له تهجّر ز تبرّز
شکسته شد ترسا شد دیگر گونه شد برای او بگرمگاه رفت بصحرا بیرون شد

تجهّز للسفر تحرّز س تأنّس به تبجّس
آمادگی کرد برای سفر در پناه شد انس گرفت بوی بدمید

الماء تترّس بالترس تحرّس تلبّس عرضه
آب خویشتن نگاه داشت بسپر خویشتن نگاه داشت شوخگین شد آب روی او

ترأّس على القوم تعبّس تفرّس فيه الخير
سرور شد بر مردمان ترشروی شد گمان برد در وی نیکوی را

تكنّس الظبي تمجّس تنجّس الشيء تنفّس
در آشیانه شد آهو موغ شد پلید شد چیزی دم سرد

الصعداء ش تفحّش في كلامه تنفّش الهرّة
زد فحش گفت در سخن موی افراشت گربه در وقت جنگ

ص تخلّص من الهمّ وهو الخلاص تربّصه
رست از اندوه و این رستن چشم داشت او را

ترخّص

ترخّص في حقّه تفحّص عنه تقلّص الظلّ
آسانی کرد در حق او نیک پرسید از وی کوتاه شد سایه

تقمّص تقنّصه تنغّصت عليه المعيشة
پیراهن پوشید شکار کرد او را تیره شد بروی زندگانی

تنقّصه وهي النقيصة تمعّط ض تبعّض
عیب کرد او را و این عیب موی برچید تن پاره پاره شد

تبغّض تعرّض له تقبّض تقضّض ط تثبّط
دشمن داشته شد پیش آمد او را واهم شد شکسته شد درنگ کرد

تخبّطه الشيطان تسخّط فعله تسقّطه
تباه کرد او را دیو ناخشنود کردار او را جست زلت او را

وهي السقطة تمخّط تنفّطت يده تقرّطت
و این زلت بینی پاک کرد آبله کرد دست او گوشوار کرد زن

تلقّط الثمر ظ تحفّظ تلفّظ بكذا تلمّظ
برچید میوه را خویشتن نگاه داشت سخن گفت بفلان چیز دهان جنبید

ع تبرّع بالعطاء تتبّع الامر تجرّع الغيظ
بخشش داد تفحص کرد کار او را فرو خورد خشم غصه را

تجمّعوا تخشّع تدرّع تربّع ترفّع عن كذا
گرد آمدند فروتنی کرد زره پوشید گرد پای نشست ننگ داشت از فلان چیز

تسرّع اليه تسمّع تشجّع تشفّع له الى الامير
بشتافت سوی او گوش داشت دلیری کرد شفاعت کرد او را سوی امیر

تصدّعوا تصنّع تضرّع الى الله تضلّع من الماء
پراکنده شدند بیاراست خود را زاری کرد بخدای سیر شد از آب

تطلّع الى لقائه تفجّع تقشّع الغيم تقطّع
آرزومند شد سوی دیدار دردگین شد دور شد ابر بریده شد

الامر وتقطّعه غيره تقنّعت تلفّع بالثوب
کار برید او را دیگری قناع بست زن بپیچید خود بجامه

تمتّع بالشيء وهي المتعة تمنّع وهي المنعة
برخورداری یافت بچیزی و این برخورداری قوی شد و این قوت

تنخّع وهي النخاعة غ تبلّغ بالقليل وهي البلغة
خیو انداخت و این خیو بسنده کرد باندک و این کفاف

تفرّغ للامر تمرّغت الدابّة ف تأسّف عليه
فارغ شد برای کار بغلطید ستور اندوه خورد بروی

تألّفه على الاسلام تحرّفه عنه تخطّفه
بالفت کرد او را بر اسلام یکسوی شد از وی بربود او را

تخلّف عن اصحابه ترشّف الماء تسلّف منه دراهم
پس ماند از یارانش بمکید آب را بسلم ستاند از وی درمها

تشرّف به تشنّفت تصرّف فيه تصلّف
بزرگوار شد بوی گوشوار کرد زن درگوش تصرف کرد در وی لاف زد

تطرّف الشيء تعرّف ما عند فلان تعسّف الفلاة
گرفت از کنار چیزی طلب آنچ پیش بهمان است بی راه برید بیابان را

تعطّف عليه تكلّف الامر وهي الكلفة
رحمت کرد بروی رنج کار کشید و این رنج

تكنّفه العدو تلطّف للامر تلقّف الكلام
گرد آمدند بوی دشمنان چرب دستی کرد برای کار گرفت سخن را

من فيه تلهّف تنشّف الثوب العرق تنظّف
از دهنش دریغ خورد بخورد جامه خوی را پاکیزگی نمود

ق تألّق البرق تأنّق في الامر تحرّق تحلّقوا
درخشید درخش چرب دستی کرد در کار بسوخت حلقه نشستند

تخرّق الثوب تخلّق بالخلوق وتخلّق بغيره
دریده شد جامه بوی خوش مالید خویشتن را گرفت خوی

خلقه تدفّق الماء ترفّق في الامر تسلّق الجدار
دیگرش ریخته شد آب چرب دستی کرد در کار بر رفت بر دیوار

تشدّق في كلامه تشرّق تصدّق عليه بالمال
بگوشهٔ دهن سخن گفت بر آفتاب نشست صدقه کرد بروی بمال

تطلّق وجهه تعرّق العظم تعشّقها تعلّق به
گشاده شد روی او خایید استخوان را عاشق شد بر زن چفسید بوی

ومي العلقة والعلائق تعمّق في الشيء تفرّقوا
واین چفسیدن ج مغ رفت در چیزی جدا شدند

تفلّق الشيء تمزّق الثوب تمطّق تنطّق ك
شکافته شد چیزی دریده شد جامه کام زد کمر بست

تبرّك به تحرّك تدلّك في الحمام تمسّك به
برکت جست بوی بجنبید خویشتن بمالید در گرمابه چنگ زد بوی

تمعّكت الدابّة تملّكه تنسّك لله تهتّك في
بغلتید ستور ملک کرد اورا عبادت کرد خدای را دور افتاد در

البطالة ل تأمّل الشيء تأهّل تبتّل الى الله
بیکاری اندیشه کرد چیزرا زن خواست بریده شد سوی خدای

تبدّل الشيء بالشيء تبذّل تبطّل تجمّل بالشيء
بدل کرد چیزرا بچیز بادروس شد کاهلی کرد خویشتن بیاراست بچیزی

تحمّلوا وتحمّل الغرم ترجّل ترحّلوا
کوچ کردند برداشت تاوان را پیاده رفت کوچ کردند

ترمّل في ثيابه تعجّلت الشيء ومي عجالة الراكب
بپیچید در جامهایش شتابانیدم چیزرا واو چیزی شتاب آورده برای سوار

تعطّل ومي العطلة وتعطّلت تغزّل تفأّل به
بیکار شد واین بیکاری بی پیرایه شد زن غزل گفت فال کرد بوی

وهو الفال تفضّل عليه تقبّل الطاعة تكحّل
ف منت نهاد بوی بپذیرفت طاعت را سرمه کشید

تكفّل به تمثّل البيت وبالبيت وتمثّل بشرا
بپذیرفتاری کرد او را مثل زد بیت م بصورت آدمی شد

تمحّل تمهّل تندّل بالمنديل تنزّل تنصّل
حیله کرد آهستگی کرد دست پاک کرد بدستارخوان فرو آمد بیرون شد

من الذنب تنقّل عن الموضع وتنقّل بالنقل
از گناه کوچ کرد از جای نقل خورد

تهدّلت الشفة واغصان الشجرة م تأثّم تألّم
اوغنده شد لب وشاخهای درخت برهنز کرد از گناه دردمند شد

تبرّم به تبسّم تثلّم الجدار تجرّمت السنون
ستوه آمد بوی بخندید رخنه شد دیوار گذشتند سالها

تجشّم تجشّم الامر تجهّم وتجهّمه بالقول
ناورد شد رنج کار کشید ترش روی شد بترش روئی سخن گفت او را

تحرّم بالصلوة تحزّم تحطّم تختّم بالفضة
تحرمه بست بنماز میان بست شکسته شد انگشتری سیمین درد ... کرد

تَغَرَّمَتْهُ المَنِيَّةُ تَرَحَّمَ عَلَيْهِ تَرَنَّمَ سَلَّمَهُ

انبر بوکند اورا مرگ رحمت کرد بروی ترنم کرد بسپارد اورا

إِلَيْهِ فَتَسَلَّمَهُ مِنْهُ تَسَنَّمَهُ تَشَأَّمَ بِهِ تَصَرَّمَ

بوی وقبول کرد اورا ازوی بکوهان او شد فال شوم گرفت بوی بریده شد

تَضَرَّمَتِ النَّارُ تَطَعَّمَ الطَّعَامَ تَظَلَّمَ مِنْهُ

زبانه زد آتش خورد طعام را کله کرد ازوی

تَعَظَّمَ تَعَلَّمَ العِلْمَ تَغَنَّمَهُ تَفَصَّمَ تَفَهَّمَ

بزرکی نمود بیاموخت علم غنیمت داشت اورا شکسته شد اندک اندک فهم کرد

الكَلَامَ تَقَحَّمَ فِي الأَمْرِ تَقَدَّمَهُ وَتَقَدَّمَ عَلَيْهِ

سخن را انداخت خویشتن را در کار پیش گذشت ازوی م

وَتَقَدَّمَ إِلَيْهِ فِي كَذَا وَكَذَا تَقَسَّمَ الشَّيْءَ وَتَقَسَّمَهُمْ

فرمود اورا بفلان کار م قسمت کرد چیز را پراکنده کرد ایشان را

التَّهَمُ تَكَرَّمَ تَكَلَّمَ تَلَثَّمَ تَنَخَّمَ وَهِيَ النُّخَامَةُ

روز کار خود را کرم نمود سخن گفت نقاب بست خیو انداخت و این خیو

تَنَسَّمَ الرِّيحَ وَتَنَسَّمَ الخَبَرَ تَنَعَّمَ وَهُوَ النَّعِيمُ

بوبید بادرا بجست خبر را در نعمت شد و این نعمت

تَهَدَّمَ تَهَكَّمَ بِهِ ن تَحَصَّنَ تَضَمَّنَ الكِتَابَ

افتاد فسوس کرد بوی در حصن شد گرفت کتاب

كَذَا تَلَقَّنَ الكَلَامَ تَمَكَّنَ مِنَ الأَمْرِ ❁ تَسَفَّهَ

فلان چیزرا گرفت سخن را استوار شد از کار بی خردی کرد

عَلَيْهِ تَشَبَّهَ بِهِ تَفَقَّهَ فِي الدِّينِ تَفَكَّهَ وَتَفَكَّهَ

بروی مانند شد بوی دانا شد در دین تعجب کرد برخورداری گرفت

بِهِ تَنَبَّهَ تَنَزَّهَ عَنِ القَبِيحِ المُضَاعَفُ ب

بوی بیدار شد پرهیز کرد از زشتی

تَجَبَّبَ تَحَبَّبَ إِلَيْهِ تَزَبَّبَ شِدْقَاهُ تَصَبَّبَ عَرَقًا

جبه پوشید دوست داشته شد سوی او کفک برآورد دو گوشه دهن او بریخت از خوی

تَطَبَّبَ ت تَشَتَّتَ تَفَتَّتَ خ تَمَخَّخَ العَظْمَ

طبیبی کرد پراکنده شد ریزه شد مغز بیرون کرد از استخوان

د تَبَدَّدَ الأَمْرُ تَجَدَّدَ تَخَدَّدَ جِلْدُهُ تَرَدَّدَ

پراکنده شد کار نو شد سوراخ شد تردد رفت

إِلَيْهِ تَشَدَّدَ لِلأَمْرِ تَمَدَّدَ تَهَدَّدَهُ ذ

سوی او سختی کرد برای کار یازید بیم کرد اورا

تَلَذَّذَ بِهِ ر تَقَرَّرَ الأَمْرُ تَكَرَّرَ الكَلَامُ ز

با مزه شد بوی مقرر شد کار مکرر شد سخن

تَعَزَّزَ تَقَزَّزَ مِنْهُ س تَجَسَّسَ الخَبَرَ وَهُوَ

عزیز شد پرهیز کرد ازوی بجست خبر را

الجاسوس وتحسّس ش ترشّش عليه الماء
ف م شلپید بروی آب را

تمشّش العظم ص تلصّص وهي اللصوصيّة
مکید استخوان را دزدی کرد وان دزدی

ف تخفّف تعفّف ق تحقّق الامر وتحقّق
موزه پوشید پرهیز کرد دانست حقیقت کار را محقق شد

عنده الامر تشقّق ك تحكّك بالشجرة ل
نزد او کار شکافته شد خویشتن خارید بدرخت

تحلّل في يمينه تخلّل القوم وتخلّل بالخلال
استثنا کرد در سوگندش درمیان مردمان شد خلال کرد

تدلّلت تذلّل له تسلّلوا اذا تعلّل باللهو
ناز کرد زن رام شد برای او پوشیده بیرون شد مشغول شد بیازی

تفلّل السيف تهلّل وجهه م تذمّم تعمّم
بارخنه شد شمشیر تابان روی او ننگ داشت عمامه بست

وهي العمّة ن تحنّن عليه تشنّن جلده تفنّن في
وان نوع عمامه بستن رحمت کرد بروی خشک شد پوست او گونا گون شد

از پیری
العلوم المعتلّ الفاء بالواو توضّأ للصلوة
علوم آب دست کرد برای نماز

توكّأ على العصا ج توهّج النار ح توشّح
تکیه کرد بر عصا زبانه زد آتش پیچیده شد

بثوبه خ توسّخت يده د توحّد برايه تورّد
جامه اش شوخ گرفت دست او خود رای کرد گلگون شد

خدّه توسّد بيده توقّدت النار تولّد منه
رخ او بالش ساخت دست را زبانه زد آتش زاد از وی

كذا د توفّر على الشيء ش توحّش للدواء ط
فلان چیز تمام ساخت چیز را شکم خالی کرد برای دارو

توسّط القوم ع توجّع تورّع توزّعوه فيما بينهم
درمیان مردمان شد دردگین شد با پرهیز شد قسمت کردند او را درمیان

توسّع الرجل في معاشه وتوسّعوا في مجالسهم
فراخی کرد مرد در زندگانیش فراخی کردند در مجلسها خود

توقّع الخبر ف توقّف عن الامر ك تورّك ل
چشم داشت خبر را باز ایستاد از کار بریک سرین نشست

توسّل اليه بوسيلة وهي الوسائل توصّل اليه
نزدیکی جست سوی او بوسیله وان وسیلها پیوست بوی

توغّل في الارض م تورّم من الضرب توسّم فيه الخير
دور اندر رفت در زمین آماسید از زدن گمان نیک کرد دروی خیر را نیکی را

توهم الامر ن توطن البلد ه توجه تلقاءه
كمان برد كارا وطن ساخت شهررا روی نهاد برابراو

وبالياء ر تيسر الامر ظ تيقظ ن تيقن
آسان شد كار بيدار شد يقين دانست

يتمن به المضاعف منه م تيممه وتيمم
خجستكى يافت بوى اهنك كرد بوى تيمم كرد

للصلوة المعتل العين بالواو ا تبوأ دارا
براى نماز فروآمد بسراى

ب تصوب ث تلوث بالطين ج تتوج تزوج
فروشد آلوده شد بكل تاج نهاد بر سر زن

المرأة وبها تعوج الشيء ح تروح بالمروحة
كرفت م كژ شد چيز بادكرد باد بيزن

د تأود العود تزود وهو الزاد والازواد
كژ شد چوب توشه كرفت واين توشه
ن

تعود الشيء تهود الرجل ذ تعوذ بالله من
خوكرد چيزى جهود شد مرد پناه كرفت بخداى از

الشر ر تسور الحائط تشور ٥ تصور فتصوره
بدى برآمد بديوار خجل شد صورت شده صورت كرد

الشيء تضور من الجوع تنور ـ تهور في الامر ز
چيزرا زارى كرد از كرسنكى اهك ساييد موى بسترا خيره كى افتاد دركار

تجوز في الامر ش تشوش عليه الامر ض تقوض
آسانى كرد دركار بوشيده شد برو كار افتاد

البناء ط تغوط ع تجوع تضوع المسك تطوع
بنا غايط كرد كرسنه شد بوى داد مشك نماز افزون

بصلوة ف تخوفه تشوف للامر تطوف ق
كزارد ترسيد ازوى چشم داشت بكار طواف كرد

تشوق اليه تطوق تنوق في العمل وهي النيقة
آرزومند شد بوى طوق بست چرب دستى كرد دركار واين چرب دستى

ل تأول الآية تحول عن موضعه تطول عليه
تفسير كرد آيت را كوچ كرد ازجايش منت نهاد بروى

تقول عليه ما لم يقل تموّل م تلوم ن تكون
بافت بروى آنچ نكفت با مال شد چشم داشت هست شد

الشيء تلون الشيء ه تأوه وهو الاواه تفوه
چيز رنك كرفت چيز آه كرد واين بسيار آه كوى بكفت

بكلمة وبالياء ا تفيأ الظل تقيأ تهيأ
يك كلمه بكشت سايه قى كرد آماده شد

٢٢٤

انا تأنّي وهو الدين والديانة تزيّن ب
خوشتن بياراست بوى   دايركيش   م   دين‌دار شد   ن

المعتلّ اللام ب تأتّى عليه تقبّى ت تأتّى له
آسان شد اورا   قبا پوشيد   كردن كشى كرد بروى

الامر تأتّى بالموضع تفتّى تهجّى الكلمة
هجا كرد كلمه را   جوانى كرد   زنستان كند اندر جاى   كار

وهو الهجاء تنحّى عنه د تأدّى اليه الخبر
رسيد بوى خبر   دور شد ازوى   واين هجا

تبدّى وهي البادية والبدو تردّى من الجبل
افتاد از كوه   م   ف   اقامت كرد
در باديه

تصدّى له تعدّى الحدّ وتعدّى الظالم تغدّى
چاشت خورد   ظالم   از حد گذشت   بگذشت از حد   پيش آمد اورا

تندّى القوم وهو المنتدى تهدّى اليه ز تأذّى به
بوى   آزار شد   راه يافت سوى او   واين انجمن   گرد شدند مردمان

ر تحرّى الامر تسرّى وهي السرّية تعرّى
برهنه شد   ف   سرت كرفت   جست صواب كار را

ز تعزّى وهو العزاء ش تغشّاها تمشّى ص
رفت   جماع كرد زن را   واين صبر   صبر كرد

٢٢٥

للامر ب تطيّب ح تفتّح الجرح د تأيّد تزيّد
بيفزود   قوى شد   ريم كرد جراحت   بوى خوش ماليد خوشتن را   براى كار

في حديثه تصيّدوا د تحيّر تخيّر تديّر
خانه كرفت   بگزيد   سركشته شد   شكار كردند   در سخنش

المكان وما في الدار ديّار تطيّر منه
از وى فال شوم كرفت   كسى   نيست در خانه   جاى را

وهي الطيرة تغيّر عن حاله ز تحيّز وهو الحيّز
واين جاى   بجاى شد   ديگرگون شد از حالش   واين فال بد

والاحياز تميّز الشيء من الشيء س تكيّس ظ
زيرك شد   جدا شد چيز از چيز   ن

تغيّظ الرجل تقيّظ الرمل ع تشيّع وهم الشيعة
خشم كرد مرد   تموز كذرانيد در ريگ   شيع دعوى كرد   وايشان شيعيان

ف تصيّف في مكان كذا ل تخيّل اليه الامر
نموده شد اورا كار   تابستان كذرانيد در فلان جاى

تزيّل تقيّل اباه تهيّل الرمل م تأيّمت تخيّم
مقيم شد   بيوه شد زن   ريخته شد ريگ   مانست پدرش را   جدا شد

بالمكان تغيّمت السماء ن تبيّن الشيء وتبيّنته
بجاى   ابرناك شد آسمان   پيدا شد چيز   پيدا داشتم اورا

تَفَصَّى ض تَقَضَّى ط تَخَطَّاه تَغَطَّى بِثَوْبِهِ تَمَطَّى
رست گذشت بگذشت ازوی خویشتن پوشید بجامه بازید

وَتَمَطَّى فِي مِشْيَتِهِ ظ تَشَظَّى الشَّيْءُ وَهِيَ الشَّظِيَّةُ
خرامید در رفتنش پاره پاره شد چیز واین پاره

وَالشَّظَايَا تَلَظَّتِ النَّارُ ف تَشَفَّى مِنْ غَيْظِهِ
زبانه زد آتش شفا یافت از خشمش

ق تَرَقَّى الدَّرَجَةَ وَتَرَقَّى إِلَيْهِ الْخَبَرُ تَلَقَّاهُ
برآمد بپایه رسید بوی خبر پیش آمد اورا

وَتَلَقَّى الْكَلَامَ مِنْ فِيهِ ك تَزَكَّى تَشَكَّى ل
گرفت حرف را از دهنش پارسا شد گله کرد

تَجَلَّى تَحَلَّى بِالْحِلْيَةِ تَدَلَّى تَسَلَّى تَصَلَّى
پیدا شد بیاراست خویشتن را بپیرایه آویخته شد بی غم شد سوخته شد

بِالنَّارِ تَعَلَّى م تَسَمَّى بِكَذَا ن تَأَنَّى فِي الْأَمْرِ
بآتش بلند شد نام زده شد بفلان چیز آهستگی کرد در کار

وَهِيَ الْأَنَاةُ تَبَنَّاهُ تَثَنَّى الْغُصْنُ تَجَنَّى عَلَيْهِ
واین آهستگی بپسر خواند اورا دو تاه شد شاخ جنایت کرد بروی

تَمَنَّى تَغَنَّى تَكَنَّى بِالْكُنْيَةِ تَمَنَّى وَهِيَ الْأُمْنِيَّةُ
دروغ افتاد سرود گفت باکنیت شد آرزو برد واین آرزو

وَالْأَمَانِيُّ وَالْمُنْيَةُ وَالْمُنَى ه تَشَهَّى عَلَيْهِ صَوَّتَا
آرزو کرد بروی آواز دا

تَلَهَّى بِهِ وَتَلَهَّى عَنْهُ الْمُعْتَلُّ الْفَاءِ وَاللَّامِ
بازی کرد به غافل شد ازوی

خ تَوَخَّاهُ ف تَوَفَّاهُ اللهُ وَتُوُفِّيَ الرَّجُلُ وَهِيَ
جست اورا بمیرانید اورا خدای مرد مرد وان

الْوَفَاةُ ق تَوَقَّاهُ ل تَوَلَّى عَنْهُ وَتَوَلَّى الْأَمْرَ
مردن خویشتن نگاه داشت ازوی روی گردانید ازوی خداوندی کرد کار را

الْمُعْتَلُّ الْعَيْنِ وَاللَّامِ ر تَرَوَّى مِنَ الْمَاءِ س
سیراب شد از آب

تَسَوَّى ق تَقَوَّى بِهِ عَلَى الْأَمْرِ ل تَلَوَّى
راست شد قوی شد بوی بر کار پیچیده شد

وَبِالْيَاءِ ز تَزَيَّا بِالزِّيِّ بَابُ
خویشتن بیاراست

تَفَاعَلَ يَتَفَاعَلُ تَفَاعُلًا ا تَبَاطَأَ عَنْهُ
درنگ کرد ازوی

تَمَالَؤُا ب تَثَاءَبَ تَجَاذَبَاهُ تَحَارَبُوا
یکدیگر را یاری دادند بازید ازیکدیگر کشیدند اورا هردو بایکدیگر جنگ کردند

تراكبت الاشياء تصاحبوا تضاربوا
برهمديگر شدند چيزها بايكديگر يار شدند يكديگررا زدند

تعاقب الليل والنهار تقاربوا تكاتبوا
نوبت كرد شب و روز بايكديگر نزديك شدند بيكديگر نوشتند

تلاعبوا تناسبوا تناهبوه ت تخافتوا
يكديگر بازى كردند بايكديگر خويشى كردند غارت كردند اورا بايكديگر راز گفتند

تهافت الفراش فى النار ث تحادثوا ج تمازج
افتاد پروانه در آتش بايكديگر سخن گفتند آميخته شد

الشيئان ح تذابحوا تسامحوا تصافحوا
دو چيز يكديگررا بسمل كردند بايكديگر آسانى كردند يكديگررا كنار كردند

تمادحوا تمازحوا تناصحوا تناكحوا
يكديگررا ستودند بايكديگر مزاح كردند يكديگررا نصيحت كردند يكديگررا نكاح كردند

د تباعد عنه تبالدوا تحاسدوا
دور شد ازوى بايكديگر شمشير زدند يكديگررا حسد كردند

ترافدوا تساند اليه تشاهدوا تعاهدوا
يكديگررا يارى كرده اند پشت نهاد سوى او حاضر شدند بايكديگر عهد كردند

وهى العهدة تقاعد عن الامر تناشدوا الشعر
و اين عهد باز ايستاد از كار بايكديگر شعر خواندند

تناهدوا

تناهدوا وهو التهد ر تبادروا الى الامر
توزيع كردند و اين توزيع شتافتند سوى كار

تباشروا تجاسر عليه تذاكروا الشئ فيما بينهم
يكديگررا بشارت دادند استاخى كرد بروى ياد كردند چيزرا درميان ايشان

تشاجروا تظاهروا وتظاهر من امرأته
بايكديگر خصومت كردند يكديگررا يارى دادند ظهار كرد از زنش

تعاسروا تعاشروا تفاخروا تقامروا
بايكديگر دشوارى كردند بايكديگر زندگانى كردند بايكديگر مفاخرت كردند بايكديگر قمار باختند

تكاثروا فى الاموال والاولاد تناصروا
بسيارى كردند در مالها و در فرزندان يكديگررا يارى دادند

تنافروا تهاجروا ز تبارزوا فى القتال
بحاكم رفتند از يكديگر بريدگى كردند مبارزى كردند در جنگ

تغامزوا تنابزوا بالالقاب س تآنسوا
يكديگررا اشارت كردند يكديگررا بلقب بد خواندند بايكديگر انس گرفتند

تدارسوا الكتب تقاعس عن الامر تماكسوا
خواندند كتابها را باز ايستاد از كار بايكديگر پرخاش كردند

فى البيع تنافسوا فى الشئ ش تفاحش الامر
در فروختن رغبت كردند در چيزى زشت شد كار

ض تباغضوا تقابض المتبايعان تقارضوا
يكديكررا دشمن داشتند / ازيكديكر قبض كردند هردو / يكديكررا

الزيادة تناقض القولان ط تساقط الثمر
زيادت كردند / نقيض يكديكر شد دو سخن / افتاد ميوه

ظ تلاحظوا تتابعت الاخبار تنازعوا
يكديكررا نكريستند / پياپي شدند خبرها / يكديكررا

تدافعوا ترافعوا الى القاضي تسارع اليه
يكديكررا دفع كردند / رفتند سوي قاضي / بشتافت سوي او

تصارعوا تقارعوا تقاطعوا تنازعاه
بايكديكر كشتي كرفتند / بايكديكر قرعه زدند / ازيكديكر بريدن كي كردند / ازيكديكر كشيدند اورا هردو

ف تجانف لاثم تحالفوا هو متعارف بينهم
ميل كرد بكناه / بايكديكر سوكند خوردند / او مشهور است درميان ايشان

تقاذفوا بالحجارة تكاثف الشيء تناصفوا
يكديكررا سنك انداختند / انبوه شد چيز / يكديكررا انصاف دادند

ق تحامق ترافقوا تسابقوا الى الغاية
خويشتن را احمق ساخت / هم رهي كردند / پيشي كردند سوي غايت

تصادقوا تطابقوا على الامر تعانقا
بايكديكر دوستي كردند / اتفاق كردند بر كار / يكديكررا كنار كرفتند هردو

ك تبارك الله تداركه الله بالرحمة تشاركوا
بزركوارست خداي / دريافت اورا خداي / برحمت / همبازكي كردند

لم يتمالك ان قال كذا تهالك على الشيء ل تثاقل
خويشتن نتوانست داشت كه كفت فلان چيز / حريص كرد بر چيزي / كراني كرد

عن الامر تجادلوا تجاهل تحامل عليه
از كار / بايكديكر ستهيدند / خويشتن را جاهل ساخت / حمله كرد بروي

تخاذلوا تراسلوا تساءلوا تساهلوا
يكديكررا بكذاشتند / يكديكررا پيغام فرستادند / ازيكديكر پرسيدند / بايكديكر آساني كردند

تشاغل عن الامر تشاكلا تضاءل
مشغول شد از كار / مانستند هردو يكديكررا / ضعيف شد

تعاقل تغازلوا تغافل عنه تفاضلوا
خويشتن را عاقل ساخت / بايكديكر غزل كفتند / غافل شد ازوي / بريكديكر افزوني كردند

تقابلوا تقاتلوا تكاسل تكامل
بايكديكر رويارويي نشستند / بايكديكر جنك كردند / كاهلي كرد / تمام شد

الشيء تماثل من مرضه تنازلوا تناضلوا م
چيز / بهتر شد از بيماريش / بايكديكر پياده جنك كردند / بايكديكر تير انداختند

تحاكموا الى القاضي تخاصموا تراكمت الاشياء
رفتند سوي قاضي / بايكديكر خصومت كردند / بريكديكر شدند چيزها

تَرَاحَمُوا تَسَالَمُوا تَشَاتَمُوا تَصَارَمُوا

بایکدیکر لنبوی کردند آشتی کردند یکدیکررا دشنام دادند ازیکدیکر بریدکی کردند

تَظَالَمُوا تَفَاقَمَ الاَمْرُ تَقَاسَمُوا الشَّيْءَ

بایکدیکر ستم کردند بزرک شد کار قسمت کردند چیزرا

بَيْنَهُمْ وَتَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ تَلَاطَمُوا تَلَاكَمُوا

درمیان ایشان سوکند خوردند بخدای یکدیکررا تپانچه زدند یکدیکررا مشت زدند

تَنَادَمُوا عَلَى الشَّرَابِ ن تَرَاطَنُوا تَغَابَنُوا

ندیمی کردند یکدیکررا بر شراب خوردن بزفان عجمی سخن کفتند یکدیکررا فریفتند

تَلَاعَنُوا تَمَاجَنُوا ه تَشَابَهَا

یکدیکررا لعنت کردند شوخی کردند یکدیکررا مانستند هردو

اَلْمُضَاعَفُ ب تَحَابُّوا تَسَابُّوا ث

یکدیکررا دوست داشتند یکدیکررا دشنام دادند

تَحَاثُّوا ج تَحَاجُّوا تَلَاجُّوا ح تَشَاحُّوا

یکدیکررا برانکیختند بایکدیکر حجت کفتند بایکدیکر بستهیدند بخیلی کردند

عَلَى كَذَا د تَرَادَّا الْبَيْعَ تَضَادَّ الشَّيْئَانِ ر

بر فلان چیز بازکردانیدند هردو بیع را ضد یکدیکر شد دوچیز

تَسَارُّوا ص تَرَاصُّوا تَقَاصُّوا ض تَحَاضُّوا

بایکدیکر راز کفتند بهم کرد شدند بایکدیکر برابری کردند در شمار یکدیکررا برانکیختند

عَلَى الاَمْرِ ف تَشَافَّ الشَّارِبُ م تَتَامُّوا عَشَرَةً

بر کار تمام مکید خورنده ده تمام شدند

تَصَامَّ الرَّجُلُ تَضَامُّوا اَلْمُعْتَلُّ الْفَاءُ بِالْوَاوِ

خویشتن کر ساخت مرد فراهم شدند

تَوَاطَؤُا عَلَى الاَمْرِ ب تَوَاثَبُوا ث تَوَارَثُوا

اتفاق کردند بر کار بیکدیکر برجستند ازیکدیکر میراث کرفتند

الْكَرَمَ د تَوَاعَدُوا ر تَوَاتَرَتِ الاَخْبَارُ ف

کرم را بایکدیکر وعده کردند پیاپی شدند خبرها

تَوَاصَفُوا الشَّيْءَ تَوَاقَفَ الْفَرِيقَانِ فِي الْقِتَالِ ل

صفت کردند چیزرا بیستاد دوکروه در جنک

تَوَافَقُوا ل تَوَاصَلُوا تَوَاكَلُوا الاَمْرَ

بایکدیکر موافقت کردند بایکدیکر پیوستند بیکدیکر کذاشتند کاررا

وَبِالْيَاءِ ر تَيَاسَرُوا ن تَيَامَنُوا اَلْمُعْتَلُّ

سوی چپ شدند سوی راست شدند

الْعَيْنِ بِالْوَاوِ ب تَجَاوَبُوا ت تَفَاوَتَ الاَمْرُ

یکدیکررا جواب دادند مختلف شد کار

تَمَاوَتَ ج تَزَاوَجُوا ر تَجَاوَرُوا تَزَاوَرُوا

خویشتن را مرده ساخت بایکدیکر جفت شدند بایکدیکر همسایکی کردند یکدیکررا زیارت کردند

تشاوروا تعاوروا الشيء تغاوروا ز تجاوز

بیکدیکر شورت کردند دست بدست دادند چیزرا یکدیکر را غارت کردند در گذاشت

الله عنه ✱ وتجاوز الغاية ✱ س تشاوس ش

خدای ازوی بگذشت از غایت بیک چشم نگریست

تناوش ض تفاوضوا ل تداولوا الشيء

دست دراز کرد بایکدیکر روباروی کردند در سخن دست بدست دادند چیزرا

تصاول الفحلان تطاول عليه العمر

بیکدیکر حمله کردند دو کشن دراز شد بروی زندکانی

وتطاول عليه تناوله م تلاوموا تناوم

منت نهاد بروی دست دراز کرد اورا یکدیکر را ملامت کردند خویشتن را خفته ساخت

ن تعاونوا على الامر تهاون به وبالياء

یکدیکر را یاری دادند برکار خوار داشت اورا

ح تصايحوا د تزايدوا في ثمن السلعة ر تخايروا

یکدیکر را بانک کردند بیفزودند در بها آن بایکدیکر نبرد کردند

في الخط تسايروا ع تبايعوا ف تسايفوا

در نبشتن بایکدیکر رفتند بایکدیکر بیعت کردند یکدیکر را شمشیر زدند

ق تضايق الامر ل تزايلوا تمايل الحمل عن

تنک شد کار ازیکدیکر جدا شدند دور شد حمل از

الفرس ن تباينوا تداينوا بدين تعاينوا

اسب ازیکدیکر جدا شدند یکدیکر را وام دادند یکدیکر را معاینه

المعتل اللام ا ترائى الجمعان وترآى له

یکدیکر را دیدند دو کروه نموده شد اورا

تناءوا وتناءت الديار ب تصابى الرجل

دور شدند ازیکدیکر دور شدند سرایها کودکی کرد مرد

تغابى ج تحاجوا في الاحجية ✱ تناجوا

خویشتن را غافل ساخت بایکدیکر چیستان باختند واین چیستان بایکدیکر راز گفتند

تهاجوا خ تآخيا تراخى الكتاب د

بایکدیکر هجو گفتند برادری کردند هردو دیر رسید نامه

تعادوا تفادوا تمادى في الغي تنادوا

بایکدیکر دشمنی کردند یکدیکر را فدا کردند دور اندر شد در کمراهی یکدیکر را آواز دادند

تهادوا ر تباروا في الشيء تجاروا

یکدیکر را هدیه فرستادند بایکدیکر برابری کردند در چیزی بایکدیکر رفتند

تماروا فيه س تناساه ش تماشوا ض

بستهیدند دروی فراموش کرد اورا بایکدیکر رفتند

تراضوه بينهم تقاضاه ط تعاطى الشيء ع

بسندیدند اورا در میان ایشان خواست اورا دست دراز کرد بچیزی

تَداعَوْا وتَداعَى البُنْيانُ والثَّوْبُ ف تَجافَى
يكديكررا خواندند فروآمد بنا وكهنه شد جامه دور شد

جَنْبُهُ عَنِ الفِراشِ تَصافَوْا تَدانَى التَّقْصِيرَ
پهلوي او از بستر بايكديكر دوستي صافي كردند در بايت تقصيررا

ق تَساقَوْا تَلاقَوْا ل تَعالَى اللهُ م تَحامَاهُ
يكديكررا آب دادند يكديكررا ديدند بزركوارست خداي خويشتن نكاه داشت ازوي

تَرامَوْا وتَرامَى إلَيْهِ الخَبَرُ ن تَدانَوْا هـ
يكديكررا تير انداختند رسيد بوي خبر بايكديكر نزديك شدند

تَباهَوْا تَناهَوْا عَنِ المُنْكَرِ وتَنامَى الشَّيْءُ
يكديكر مباهات كردند يكديكررا بازداشتند ازبدي بنهايت رسيد چيزي

المُعْتَلُّ الفاءِ واللّامِ ر تَوارَى فِي بَيْتِهِ ص
پنهان شد در خانه‌اش

تَواصَوْا بِهِ ف تَوافَوْا ل تَوالَتِ الكُتُبُ ن
يكديكررا وصيت كردند تمام شدند پياپي شدند نامها

تَوانَى فِي الأمْرِ المُعْتَلُّ العَيْنِ واللّامِ د
تقصير كرد دركار

تَداواهُ س تَساوَيا ع تَعاوَتِ الذِّيابُ
خويشتن را دارو كرد بوي برابر شدند هردو بانك كردند كركان

بابُ اسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ

اسْتِفْعالٌ ا اسْتَبْرَأَ الجارِيَةَ اسْتَبْطَأَهُ
استبرا كرد از كنيزك دير شمرد اورا

اسْتَدْفَأَ بالثَّوْبِ اسْتَقْرَأَهُ اسْتَنْبَأَهُ اسْتَهْزَأَ
خويشتن كرم كرد بجامه خواندن خواست ازوي آگاه كردن خواست ازوي فسوس كرد

بِهِ ب اسْتَرْهَبَهُ اسْتَصْحَبَهُ اسْتَصْعَبَ
بوي ترسانيد اورا ياري شدن خواست ازوي دشوار شد

عَلَيْهِ الأمْرُ اسْتَعْتَبَهُ اسْتَعْذَبَ الماءَ
بروي كار خشنودي خواست ازوي شيرين شمرد آب را

اسْتَغْرَبَهُ واسْتَغْرَبَ فِي الضَّحِكِ اسْتَكْتَبَهُ
غريب شمرد اورا سخت خنديد نبشتن خواست ازوي

ج اسْتَخْرَجَهُ اسْتَدْرَجَهُ ح اسْتَصْبَحَ بالمِصْباحِ
اندك اندك بيرون كرد اورا اندك اندك فروآورد اورا افروخت چراغ را

اسْتَفْتَحَ اللهَ عَلَى العَدُوِّ واسْتَفْتَحَهُ القُرْآنَ
نصرت خواست از خداي بر دشمن كشادن خواست ازوي خواندن را

فَفَتَحَهُ عَلَيْهِ اسْتَقْبَحَهُ اسْتَمْلَحَهُ خ اسْتَصْرَخَ
وكشاد بروي زشت شمرد اورا نمكين شمرد اورا فرياد كرد

استنسخ الكتاب د استبعده استرشده استرفده

نبشت كتاب را — دور ديد اورا — راه راست خواست ازوى — عطا خواست ازوى

استصعب استشهده واستشهد فلان وهو

نيك عقبت بوى — گواهى خواست ازوى — شهيد شد فلان

الشهيد والشهادة استنجده استنشده

ف — شهيدى — يارى خواست ازوى — شعر خواندن خواست

شعرا استنفد وسعه ذ استنقذه من الهلكة

ازوى — تمام آورد طاقت خود را — برهانيد اورا از هلاكى

ر استأثر بالشيء استأجر الاجير وهي الاجرة

بگزيد چيز را — بمزد گرفت مزدور را — واين مزد

استأخر استأسر استأمره استبشر

پس ماند — خويشتن را اسير كرد داد — شورت خواست ازوى — شاد شد

وهو البشر استبصر في دينه استثفر بالثوب

واين گشادگى روى — دانا شد در دين خويش — در ميان دو ران گرفت جامه را

واستثفر الكلب بذنبه استجمر استحسر

در ميان دو ران كرد سگ دنبال را — استنجا كرد — مانده شد

استحضر الفرس واستحضر الضيف استحقره

دويدن خواست از اسب — آمدن خواست از مهمان — خوار شمرد اورا

استخبره استدبر القبلة استسخر منه استشعر

خبر خواست ازوى — پشت سوى قبله كرد — تمسخر داشت بوى — در دل گرفت

خوفا استصغره استظهر القرآن استعبر

ترس — خوار شمرد اورا — ياد گرفت قرآن را — بگريست

وهي العبرة والعبرات استعمره استغفر الله

واين اشك — ت — عمارت كردن خواست ازوى — آمرزيدن خواست از خداى

من ذنبه استفسره استكبر استكثر من

گناهش را — تفسير كردن خواست ازوى — تكبر كرد — بسيار كرد از

الشيء استمطر استنصره استنظره استنفر

چيزى — باران خواست — نصرت خواست ازوى — مهلت خواست ازوى — برميد

واستنفره استنكر الامر س استأنس بصاحبه

برمانيدش — منكر ديد كار را — انس يافت بيار خود

ص استخلصه لنفسه استنقصه ض استقرضه

خالص كرد اينرا اورا براى خود — كم كردن خواست ازوى — وام خواست ازوى

دراهم استنهضه للامر ط استنبط شيئا ظ

درمها — برخاستن خواست ازوى براى كار — نو بيرون آورد چيز را

استغلظ الزرع ع استبدعه استجمعت اموره

سطبر شد كشت — نو شمرد اورا — جمع شد كارهاى او

٢٨١ واستجمع القوم استرجع المصاب استرضع

جمع شدند مردمان · انا لله گفت مصیبت زده · شیر دادن خواست

استشفعه استطلع رایه استقطعه ارضا

شفاعت کردن خواست ازوی · پرسید ازرای او · بمقاطعه خواست ازوی زمین را

استمتع به استنقع الماء غ استفرغ مجهوده ف

برخوردار گشت بوی · گرد شد آب · خرج کرد طاقت خود را

استأنفه استحلفه استخلفه استسلفه

ازسر گرفت اورا · سوگند خوردن خواست ازوی · خلیفه ساخت اورا · سلم خواست ازوی

دراهم استشرف الشیء استضعفه استطرفه

درمها · نیک نگریست بچیزی · ضعیف شمرد اورا · طرفه شمرد اورا

فی الطرفة استعطفه استنظف الخراج

ف · رحمت خواست ازوی · تمام ستاند خراج را

استنکف منه ق استرزقه استطلق بطنه

ننگ داشت ازوی · روزی خواست ازوی · روان شد شکم او

استغرق الشیء استغلق علیه الکلام استنشق

تمام ستاند چیزرا · بسته شد بروی سخن · آب در بینی کرد

استنطقه ک استدرک علیه الشیء استمسک

سخن خواست ازوی · غلط یافت بروی چیزرا · چنگ زد بوی

استهلکه ل استبدل الشیء بالشیء استرسل ٢٨٢

هلاک کرد اورا · بدل کرد چیزرا بچیز · استاخی کرد

الیه استعجله واستعجل بنفسه استعمله

بوی · بشتابانید اورا · خود بشتافت · بکار داشت اورا

استقبل القبلة استکمله استمهله استنزله

روی بقبله آورد · تمام کرد اورا · مهلت خواست ازوی · فرو آوردن خواست اورا

عن الحصن م استبهم علیه الامر استحکم

از حصن · پوشیده شد بروی کار · استوار شد

الشیء استسلم لامر الله استطعمه استعجم

چیز · گردن داد مر فرمان خدای را · طعام دادن خواست ازوی · پوشیده شد

الکلام استعصم استعظمه استعلمه

سخن · نگاه داشت خویشتن را · بزرگ دید اورا · آموختن خواست ازوی

استفهمه استقدم الرجل واستقدمه استقسم

فهم کردن خواست ازوی · پیش گذشت مرد · پیش گذرانید اورا · قسمت کردن خواست

استکتم السر استلام استلهم الله الصبر

پوشیدن خواست راز را · زره پوشید · صبر خواست از خدای

ن استأذنه فی الامر واستأذن علی الامیر

دستوری خواست ازوی در کار · درآمدن خواست بر امیر

استأمنه استحسنه هـ استنزه من البول

امان خواست ازوی — خوب شمرد اورا — خویشتن نگاه داشت از کمیز

المضاعف ب استتب الامر استحبه علیه

راست شد کار — بگزیدش اورا بروی

استشطت لوجعها ث استحثه علی الامر د

داروکردن خواست برای گریش — جنبانیدش اورا بر کار

استبد برایه استجد الشیء واستجد نفسه

تنها شد برایش — نوکرد چیزرا — خود نو شد

استحد استرد الشیء استمده واستمد

موی زهار سترد — بازگردانید چیزرا — مدد خواست ازوی — مدد گرفت

من الدواة ذ استلذه ر استدرت الریح السحاب

از دویت — بامزه یافت اورا — براند باد ابررا

استسر القمر استقر فی المکان استمر

پنهان شد ماه — آرام گرفت درجای — استوار شد

مریره ز استفزه الخوف ش استغشه ص

قوت او — بی‌آرام کرد اورا ترس — با خیانت یافت اورا

استخصه لنفسه ط استحط من ثمن السلعة

خاص کرد اینرا اورا برای خود — کم کردن خواست از بهای کالایان

ف استخف الشیء واستخف بالرجل واستخفه

سبک داشت چیزرا — خوار داشت مردرا — بی‌آرام کرد اورا

الخوف استعف عن المسألة ق استحق الشیء

ترس — پرهیز کرد از خواستن — سزاوار شد بچیزی

استدق الشیء استرقه ل استحل الحرام استدل

باریک شد چیز — بنده گرفت اورا — حلال دید حرام را — دلیل گرفت

به علیه استذله استزله الشیطان استظل

اورا بروی — خوار دید اورا — از راه برد اورا دیو — نشست

بالشجرة استغل الدار استقل الشیء واستقل

در سایهٔ درخت — مزد داد سرای را — اندک شمرد چیزرا — برداشت

بالحمل واستقلوا عن الدار استهلوا الهلال

باررا — کوچ کردند از سرای — دیدند ماه نو

وهو مستهل الشهر واستهل الصبی واستهل

وان ماه نو — بانگ کرد کودک در وقت زادن — ریخت

المطر واستهل وجهه م استتمه استحم

باران آمد — روشن شد روی او — تمام کرد اورا — بگرمابه درآمد

استرم الحائط ن استجن بالجن استکن

عمارت خواست دیوار — پوشید خویشتن را بسپر — پنهان شد

المعتلّ الفاء بالواو استوطأ المركب

نرم یافت مرکب را

والفراش ب استوجب الاجر استوعب الشیء

وبستر را سزاوار شد بمزد ازبن بر کند چیز را

واستوعب الخراج استوهبه الشیء ح استوضح

تمام ستاند خراج را عطیه خواست ازوی چیزی نیک نگرست

الشیء د استوقد النار استولد الجاریة ر

بچیزی افروخت آتش را صاحب فرزند کرد کنیزک را

استوفر الشیء ز استوفز وهو علی وفز واوفاز

تمام ستاند چیز را برپای نشست واو بر شتابست م

ووفاز ش استوحش منه ع استودعه ودیعة

بیزار شد ازوی ودیعت نهاد بنزد وی م

ف استوصف الطبیب ق استوثق الباب

علاج خواست از طبیب استوار کرد در را

م استوخم الطعام ن استوطن البلد وبالیاء

ناگوارنده یافت طعام را وطن گرفت شهر را

ر استیسر الامر س استیأس منه ظ استیقظ

آسان شد کار نومید شد ازوی بیدار شد

استیقن

ن استیقن الامر المعتلّ العین ب استتاب

یقین دانست کار را توبه کردن خواست

المذنب استجاب الله دعاءه استراب به استصاب

از گناه کار اجابت کرد خدای دعای او را گمان بد برد صواب دید

الرای واستصوبه استطاب الحدیث واستطاب

رای را م استنجا کرد حدیث کننده خوش شمرد

الشیء استتابه فی الامر ث استراثه

چیز را تاب شدن خواست ازوی در کار دیر شمرد او را

استغاثه واستغاث به ح استباحه استراح

فریاد رسیدن خواست ازوی م مباح شمرد او را بیاسود

وهی الراحة وروح لله واستروح الیه استماحه

رحمت خدای آرزومند شد سوی او عطا طلبید ازوی ف

خ استناخ البعیر د استجاد الشیء استزاده

جوک زد اشتر نیک شمرد چیز را زیادت خواست ازوی

استعاده القول استفاد علما ذ استحوذ

بازگردانیدن خواست ازوی سخن را فایده گرفت علم را غالب شد

علیه الشیطان استعاذ بالله ر استجاره استخار

بروی دیو پناه گرفت بخدای برهانیدن خواست ازوی بهترین خواست

الله استلب الرحى استزلر صديقه استشاده

از خدای گردید آسیا زیارت کردن خواست از یارش شهادت خواست ازوی

استطار الحريق استعاره الشيء استنار ر

پراگنده شد سوخته عاریت خواست ازوی چیزی روشن شد

استجاز الحكم س استقوس الهلال ش استجاش

روا دید حکم را باریک شد ماه نو گرد کرد

جيشا ض استحيضت استعاضه استفاض

لشکر را حائض شد زن عوض خواست ازوی آشکارا شد

الخبر ط استشاط غضبا ع استباع العبد

خبر سوخت از خشم فروختن خواست بنده

استطاع الامر ل استحال الشيء استطال

توانست کار را محال شد چیز منت نهاد

عليه واستطال الشيء استقاله البيع واستقاله

بروی دراز شد چیزی بازگردانیدن خواست ازوی بیع را عفو کردن خواست ازوی

العثرة استماله م استدام الخبر استضامه

زلت را میل کردن خواست ازوی پیوسته خواست خبر را ستم کرد او را

استقام استنام اليه استهام به واستهامه

راست بایستاد آرام گرفت سوی او عاشق شد بوی عاشق گردانید او را

المرأة ن استبان الامر واستبان الامر بنفسه

زن پیدا داشت کار را خود پیدا شد کار

استدان استعانه واستعان به استلان

وام خواست یاری خواست ازوی م نرم شمرد

الشيء استهان به وبالياء س استيئس

چیز را خوار داشت او را کشن

الغنم المعتل اللام ت استفتى الفقيه ح

بز را فتوی خواست از فقیه

استنجى خ استرخى د استعدى السلطان على

استنجا کرد سست شد داد خواست از سلطان بر

فلان استهدى ش استرشى القاضي استغشى

بهمان هدیه خواست رشوت گرفت قاضی پوشیده شد

ثيابه ص استعصى استقصى الخبر ض استرضاه

بجامهایش عاصی شد نیک پرسید خبر را خشنودی خواست ازوی

ط استعطاه ع استدعاه استرعاه استسعى

عطا خواست ازوی خواند او را نگاه داشتن خواست ازوی کسب کردن خواست

العبد ف استجفاه استخفى استشفى ق استسقى

از بنده جافی شمرد او را پنهان شد شفا یافت آب خواست

وَاسْتَسْقَى بَطْنُهُ اِسْتَلْقَى ل اسْتَحْلَى الشَّيْءَ فِي
آماسيد شكم او ستانه خفت شيرين شد چيزي درا

ذ واسْتَحْلَاهُ اسْتَعْلَى عَلَيْهِ اِسْتَغْلَى الْمَتَاعَ
دهنش شيرين شمرد اورا بلند شد بروى كران خريد كالا را

اسْتَمْلَاهُ الْكِتَابَ ن اِسْتَثْنَاهُ وَمِنْهُ الْمَثْنَوِيَّةُ
املا كردن خواست ازوى كتاب را جدا كرد اورا واين ستنا

اِسْتَدْنَاهُ اِسْتَغْنَى عَنْهُ الْمُعْتَلُّ الْفَاءِ وَاللَّامِ
نزديك كرد اورا بى نياز شد ازوى

ص اسْتَوْصَى بِهِ خَيْرًا ف اِسْتَوْفَاهُ حَقَّهُ ل
وصيت كرد اورا خير تمام ستاند ازوى حقش

اِسْتَوْلَى عَلَيْهِ الْمُعْتَلُّ الْعَيْنِ وَاللَّامِ ح اِسْتَحْيَاهُ
توانا شد بروى زنده رها كرد اورا

وَاسْتَحْيَى مِنْهُ غ اسْتَغْوَاهُ هـ اِسْتَهْوَاهُ الشَّيْطَانُ
شرم داشت ازوى كم راه كرد اورا از راه برد اورا ديو

بَابُ افْعَوْعَلَ يَفْعَوْعِلُ

افْعِيعَالًا ب اخْدَوْدَبَ اعْشَوْشَبَ الْمَوْضِعُ
كوژپشت شد كياه ناك شد جاى

اِعْصَوْصَبَ الْقَوْمُ وَاعْصَوْصَبَ الْيَوْمُ وَيَوْمٌ عَصِيبٌ
كرد شدند مردمان سخت شد روز وروز سخت

ت اِكْمَوْمَتَ الْفَرَسُ ج اِخْلَوْلَجَ الْاَمْرُ ق
كميت شد اسب آميخته شد كار

اخْلَوْلَقَ الشَّيْءُ اِغْرَوْرَقَتْ عَيْنُهُ ن اِخْشَوْشَنَ
كهنه شد چيز پر شد چشم از اشك درشت شد

الشَّيْءُ الْمُعْتَلُّ اللَّامِ د اعْرَوْرَى الْفَرَسَ ل
چيز بى زين نشست بر اسب

اخْلَوْلَى الشَّيْءُ م اِحْوَوْمَى بَابُ
شيرين شد چيز سياه شد

فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فَعْلَلَةً ب شَغْزَبَهُ فِي
پاى پيش نهاد اورا در

الصِّرَاعِ وَمِنْهُ الشَّغْزَبِيَّةُ ح حَشْرَجَ الْمَرِيضُ
كشتى واين پاى پيش نهادن عرقه كلو شد بيمار در وقت جان دادن

دَحْرَجَ الْحَجَرَ شَمْرَجَ الثَّوْبَ هَمْلَجَ وَهُوَ هِمْلَاجٌ خ
بغلتانيد سنگ را فراخ دوخت جامه را رهوار رفت اسب رهوار

د تَلْمَذَهُ ر بَعْثَرَ الْقُبُورَ جَمْهَرَ الشَّيْءَ وَهُوَ
شاگرد كرد اورا كاويد كورها را گرد كرد چيز را واين

جمهور الشيء زأبر الثوب وزأبر بنفسه وهو

گرد کردن چیزی بپرز کرد جامه را خود با پرز شد واین

الزئبر زمجر الاسد س دخمس الشيء قرطس

پرز جامه غرید شیر پنهان کرد چیز را بنشانه رساند

الرامي هندس وهو المهندس ط قرمط

تیر انداز را هندسه کرد هندسه کننده گام خرد نهاد

المشي وخط مقرمط ع برقع اللبة فرقع

در رفتن خط تنگ و باریک روی بپوشانید ستور را بر هم پیچید

اصابعه ف زخرفه وهو الزخرف والزخارف

انگشتان را بیاراست او را واین آرایش ق

ق زأبق الدراهم ل بسمل سربله وهو السربال

سیماب اندود درمها را بسم الله گفت پیراهن پوشانید او را واین پیراهن

والسرابيل غربل التراب م ترجم كلامه

غربیل کرد خاک را تفسیر کرد سخنش را ن

وهو الترجمان ن طأمنه المضاعف

واین تفسیر کننده بیارامانید او را

طأطأ راسه ب قبقب البطن كبكبه على

فرو کرد سرش را آواز کرد شکم افگند او را بر

على وجهه ث حثحث الميل في العين ح عجعج

بر رویش کشید میل را در چشم بانگ کرد

لجلج المضغة في فيه مجمج الكتاب د

گردانید لقمه را در دهنش ناپیدا نبشت نامه را

دحرجه طحطحه ر صرصر البازي غرغر

دو گردش هلاک کرد او را بانگ کرد باز غرغره کرد

الماء في حلقه وغرغر بالدواء قرقرت الحمامة

آب را دهنش غرغره کرد بدارو بانگ کرد کبوتر

س عسعس الليل ص بصبص بذنبه حصحص

تاریک شد شب دنبالش را پیدا شد

الحق ض مضمض الماء في فيه نضنضت الحية

حق بجنبانید آب را در دهنش بجنبانید مار

لسانها غ جعجعت الرحى زعزعه شعشع

زبانش را آواز کرد آسیا بجنبانید او را آب آمیخت

الخمر ضعضعهم الدهر قعقعت الاسلحة

در خمر بر افگند کرد ایشان را روزگار آواز کردند سلاحها

ف رفرف عليه ورفرف الديك حول الدجاجة

مهربانی کرد بروی گردید خروس گرد ماکیان

سفسف العمل وأمر سفساف كفكفه ق
تباه كرد كار را وكار تباه بازداشت اورا

بقبقت الحمامة وبقبق الكوز في الماء رقرق
آواز كرد كبوتر آواز كرد كوزه در آب برغت

الماء شقشق العصفور نقنق الضفدع ل جلجل
آب را بانگ كرد گنجشك بانگ كرد جغز آواز كرد

الجلجل وجلجل الرعد حلحله عن مكانه
زنگ آواز كرد تندر دور كرد اورا از جايش

زلزلت الارض زلزالا سلسل الخط شلشل
جنبانيده شد زمين مسلسل نبشت خط را برغت

الماء صلصل الحديد قلقله هلهل النسج م
آب را آواز كرد آهن بجنبانيد اورا تنك بافت

جمجم الكلام دمدم الله عليهم ودمدم الغضبان
ناپيدا كرد سخن را هلاك كرد خداي ايشان را خشم كرد خشمگين

زمزم الرعد طمطم الخطاف نمنم الكتاب
آواز كرد تندر آواز كرد فراشتوك خوب نبشت كتاب را

ه دهدهه الحجر قهقهه نهنهه عن الشيء
بگردانيد سنگ را سخت خنديد بازداشت اورا از چيزي

المعتل الفاء واللام الاولى منه س وسوس
با وسوسه شد

الرجل ووسوس الشيطان في صدره وهو الوسواس
مرد وسوسه افكند ديو در دلش ابليس

ووسوس الحلي ع وعوع الذئب ل ولولت المعتل
آواز كرد پيرايه بانگ كرد گرگ واويلي كردن

اللام الثانية منه د دهدى الحجر المعتل
بگردانيد سنگ را

العين واللام الثانية منه د دودى الصبيان
گردون باختند كودكان

وهي الدوداة ض ضوضى القوم وهي الضوضاء
واين گردون باختن بانگ كردند مردمان بانگ كردن

ف فوفت الدجاجة المعتل العين بالواو
بانگ كرد ماكيان

ق قوقات الدجاجة عند البيض ج جوربه ب
بانگ كرد ماكيان نزد خايه كردن جورب پوشانيد اورا

سوجر الكلب وهو الساجور ن قونس الدابة
گردن بند نهاد سگ را واين گردن بند سگ ميان دو گوش زد ابه

ع قوزع الديك ق حولق ل توبل القدر حوصل

بگريخت خروس — لا حول ولا قوة الا بالله گفت — حوج كرد ديگ — علفدان كرد

الطائر عوقل الرجل وبالياء ن شيطر البيطار

مرغ — سخت پير شد مرد — بجنگى كرد بيجك ستور — علاج كرد — علاج كننده

شيطر الرجل على القوم س طيلسه ع أيدع الثوب

گماشته شد مرد بر مردمان — ردا پوشانيد او را — زعفران داد جامه را

وهو الايدع ل حيعل ن نيحر القدر هيمن عليه

واين زعفران — حي على الفلاح گفت — سزاب كرد ديگ — نگاه بانى كرد بروى

وهو المهيمن المعتل اللام الاولى بالواو

واين نگاه بان

ج لهوج الشواء ل شعوذ الرجل وهو الشعوذي

نيك نپخت بريانى را — بلعجبى كرد مرد — بلعجبى كننده

ل جهور الكلام د هور اللقمة ن شمزر الدابة

خبر گفت سخن را — بزرگ كرد لقمه را — نشخوار كرد ستور

ل سروله هرول ن عنون الكتاب وعلونه

شلوار پوشانيد او را — بشتافت — نشان زد نامه را — م

وبالياء ط عذيط الرجل وهو العذيوط

حدث كرد مرد در وقت جماع — مرد حدث كننده

ف شريف الزرع المعتل اللام الثانية س

شاخ كرد كشت

تلساه ق سلقاه باب تفعلل

كلاه پوشانيد او را — شانه افكند او را

يتفعلل تفعللا ب تجلبب وهو الجلباب

چادر پوشيد — واين چادر

والجلابيب تثعلب ج تدحرج د تبختر ع

بحيلهٔ روباهى گريخت — بغلطيد — خراميد

تبرقع تفرقعت أصابعه ق تزلق تزندق

روى پوش نهاد — آواز كرد انگشتانش — لغزيد — زنديق شد

وهو الزنديق تقرطق ك تصعلك الرجل

كرته پوشيد — درويش شد مرد — ف

وهو الصعلوك ل تسربل م تلعثم ن تطامن

واين درويش — پيراهن پوشيد — بسته زفان شد — آراميد

المضاعف تطأطأ تلألأ البرق ب

سر فرو كرد — درخشيد درخش

تذبذب بين الامرين ح ترجرج الردف خ تنحنح

متردد شد درميان دو كار — جنبيد سرين — اح اح كرد

رتغرغرع تعتع فى الكلام ترعرع الصبيّ

غرغره كرد درماند در سخن باليد كودك

تضعضع الرجل ق ترقرق الماء على الارض ل

فروتنى كرد مرد رهنته شد آب بر زمين

تخلخل تخلخلت تزلزل تغلغل فى الامر

جنبيد پاى برنجين كردن جنبيد دوانيد شد در كار

تقلقل تململ على فراشه المعتل العين

جنبيد بى آرامى كرد بر بسترش

بالواو تجورب المعتل اللام الاولى

جورب پوشيد

ج تلهوج اللحم ل تسرول المعتل اللام

نيك نپخت گوشت را شلوار پوشيد

الثانية س تقلسى ن تسلقى باب

كلاه پوشيد ستانه خفت

تمفعل تمسكن وهو المسكين والمساكين

مسكين شد

باب افعنلل يفعنلل

افعنلال ا احبنطا د اثعنجر الماء احنفر

برخشم شد ريخته شد آب تيز رفت

فى كلامه ن اجرنثم ش احرنفش الديك

در سخنش فراهم شد موى گردن افراشت خروس در وقت جنگ

ق ابرنشق ومما العلة فى موضع

شاد شد از الر خيز است كه حرف علت در جاى نون افعلل

النون ل اسمواك الظل باب

افتاد فراخ شد سايه

افعلل يفعلل افعلالا ابلاب

راست شد

الامر اشرأب ر ابذعروا ازبأر ازمهر

كار برداشت پراكنده شدند موى برپاى كرد سخت شد

البرد وهو الزمهرير اسبطر اسمكر البصر

سرما واين سرماى سخت كشيده شد خيره شد چشم

من السمادير اسمهر اشفتر اشمخر

واين خيرگيهاى چشم راست شد پراكنده شد بلند شد

اقشعر اشمأز يوم مع مقمطرير اكفهر

فراهم شد سخت شد روز دراز سخت ترش شد

[library seal]

وَجْهُهُ ن اِشْمَأَزَّ عَنِ الْأَمْرِ ل اِسْمَأَلَّ الظِّلُّ

روي او — بازايستاد از كار — كوتاه شد سايه

اِشْعَلَّ اِضْمَحَلَّ الشَّيْءُ ن اِرْجَحَنَّ اِطْمَأَنَّ

بشتافت — ناپيدا شد چيز — بجنبيد — بيارامید

وَهِيَ الطُّمَأْنِينَةُ اِقْسَأَنَّ الشَّيْخُ بَابُ

و آن آرامیدن — سخت پیر شد پیر

الْأَفْعَالِ غَيْرِ الْمُتَصَرِّفَةِ

نِعْمَ الرَّجُلُ زَيْدٌ

چه نیک مرداست زید

نِعْمَ رَجُلًا زَيْدٌ • بِئْسَ الرَّجُلُ زَيْدٌ • بِئْسَ رَجُلًا زَيْدٌ

م — چه بد مرداست زید — م

عَسَى زَيْدٌ أَنْ يَقُومَ • عَسَى أَنْ يَقُومَ زَيْدٌ

نزدیک شد زید که برخیزد — م

تَعَالَ • هَبْنِي فَعَلْتُ كَذَا • يَنْبَغِي لَكَ أَنْ تَفْعَلَ

بیا — انگار مرا که کردم فلان کار — می‌باید ترا که کنی فلان کار

كَذَا • كَادَ زَيْدٌ يَضْرِبُ وَيَكَادُ • مُكَادَةً

نزدیک شد زید که بزند — م

وَمَكَادًا وَكَوْدًا • كَرَبَ زَيْدٌ يَفْعَلُ • أَوْشَكَ

نزدیک شد زید که بکند

[illegible marginal note]

زَيْدٌ يَفْعَلُ • مَا زَالَ زَيْدٌ قَائِمًا وَمَا يَزَالُ • مَا فَتِئَ

م — همیشه زید برپای است — م — همیشه

عَمْرٌو قَاعِدًا وَمَا فَتَأَ وَمَا يَفْتَأُ • مَا انْفَكَّ

عمرو نشسته است — م — م — همیشه

بَكْرٌ خَارِجًا وَمَا يَنْفَكُّ • مَا بَرِحَ زَيْدٌ قَائِمًا •

بکر برآینده است — م — همیشه زید ایستاده است

طَفِقَ يَفْعَلُ كَذَا • يَطْفَقُ وَيَطْفِقُ طَفْقًا •

آغاز کرد می‌کند فلان کار

عَلِقَ يَفْعَلُ كَذَا لَيْسَ زَيْدٌ ذَاهِبًا • هَاتِ كَذَا •

نیست زید رونده — بیار فلان چیز

[illegible marginal notes]

سفع بكرت

من

عوارى الرماد للدى

العبد الفقير الى الله الغنى

حامل الله بن عبد الله الانصارى

عرف بمعاجا

من كتب العبد المذنب الى الله البارى

... الانصارى

ايها الناوون عن ناظورکم
حلت البلوى على بجورکم
تدعونا فى دجى جو الهوى
انظرونا نقتبس من نورکم

دارکم حلوکم ملوکم من حورکم
بتنى بالبغنى من دورکم
تدعونا فضلكم قبل الغنا
انظرونا نقتبس من نورکم

من این داروی درویشی بخود مالیدم و دیدم
اگرچه بخت میسوزد ولیکن سود میدارد

من كتب العبد المذنب الى الله البارى
... الله بن عبد الله الانصارى
... لهما امين

الواحد الله الصاحب

من كتب احمد